

Pia Lasonen

”ON PILLIHOUSUNI HAAROISTA
RATKENNEET”

Bändipuvustus toiminnallisuuden
näkökulmasta

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Lokakuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU <small>Mikkeli University of Applied Sciences</small>	Opinnäytetyön päivämäärä 18.10.2011				
Tekijä(t) Pia Lasonen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma, teatteripuvustus				
Nimeke ”On pillihousuni haaroista ratkenneet” - Bändipuvustus toiminnallisuuden näkökulmasta					
Tiivistelmä Opinnäytetyöni tavoitteena oli perehtyä käyttäjälähtöisen suunnittelun kautta siihen, minkälaisia vaatimuksia esiintyminen asettaa rockmuusikoiden esiintymisvaatteille. Tutkin esiintymisvaatteiden toiminnallisuutta kirjallisuuden sekä muusikoille suunnatun kyselytutkimuksen avulla. Kyselytutkimuksella kartoitin muusikoiden kokemuksia ja mielipiteitä toimivan esiintymisasun olemuksesta. Analysoituani kyselyn tulokset vertasin niitä työ-, suoja- ja urheiluvaatetuksen toiminnallisiin ratkaisuihin. Saadakseni tarkemman käsityksen esiintymisolosuhteista sekä muusikoiden esiintymisen aikana suorittamista liikkeistä kävin havainnoimassa kymmenellä rockkeikalla joulukuun 2010 ja tammikuun 2011 aikana. Tutkimukseni pohjalta suunnittelin puvustuksen helsinkiläiselle tummasävyistä pop-rockia soittavalle Iconcrash-yhtyeelle. Puvustuksen visuaalisen puolen suunnittelun lähtökohtina käytin ryhmähaastattelua sekä bändin jäsenten keräämiä ideakuvia, jotka toimivat kokoamani ideakollaasin perustana. Suunnitellusta puvustuksesta toteutettiin viisihenkisen bändin jäsenille yläosat kevään 2011 aikana. Valmiit vaatteet olivat esillä yhtyeen keikoilla Hartwall Arenalla sekä Trash Fest IV - tapahtumassa. Osa vaatteista on mukana myös bändin syyskuussa 2011 julkaistulla musiikkivideolla ”Stockholm”. Onnistuin mielestäni tavoitteessani kerätä rock-muusikoiden esiintymisvaatteiden toiminnallisuudesta materiaali, jota voin jatkossa hyödyntää esiintymisvaatteiden suunnittelun pohjana. Tutkimuksesta on varmasti hyötyä myös muiden bändipuvustus-aiheisten opinnäytetöiden tekemisessä. Tutkimuksen teko oli mielenkiintoista ja käyttäjälähtöinen suunnittelu oli oikea valinta sen perustaksi. Opinnäytetyöni oli projektina hektinen, mutta myös hyvin palkitseva. Sain paljon kokemusta esiintymisvaatteiden suunnittelusta ja pystyin yhdistämään työhön oman mielenkiintoni rock-musiikkia kohtaan. Iconcrashin puvustus oli haastava toteuttaa, mutta lopputulos on näyttävä ja tekniseltä toteutukseltaan onnistunut.					
Asiasanat (avainsanat) Iconcrash, puvustus, toiminnallisuus, käyttäjälähtöisyys, vaatesuunnittelu, kyselytutkimus					
Sivumäärä 95 + liitteet	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Kieli</td> <td style="width: 50%;">URN</td> </tr> <tr> <td>Suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	Suomi	
Kieli	URN				
Suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä)					
Ohjaavan opettajan nimi Satu Kivimäki & Seija Silvennoinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Iconcrash				

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 18.10.2011
Author(s) Pia Lasonen	Degree programme and option Degree programme in Design, costume design	
Name of the bachelor's thesis "My tight jeans are ripped from the crotch" - Functional view for band costumes		
Abstract <p>The aim of my thesis was to study the functional aspect of a rock musician's stage costume. With the functional aspect I also studied customer based design. To collect material on functionality in stage costumes I surveyed Finnish rock musicians to gather their opinions and experiences on stage costumes. After I analyzed the results I compared them to functional solutions that have been used in work clothing and protective garments. To get a better insight of stage performance and the movements made on stage I observed ten rock concerts during December 2010 and January 2011.</p> <p>After studying customer based design and functional clothes I used the material to design costumes for the Finnish band Iconcrash. During the design process I used the functional aspect as the main idea in connection to the visual world that the band wanted. Of the costumes designed, only the jackets and vests were made. The band wore their costumes at the gigs at Hartwall Arena and at Trash Fest IV. Some of the clothes are also featured in the Iconcrash music video "Stockholm".</p> <p>I succeeded in reaching my aims in the study of functional costumes. I was able to gather a material that I can use in the future while designing stage costumes. My thesis will also help other students that are interested in band costumes. Studying the functional aspect was interesting and customer based design was the right choice as well. The schedule was very hectic but also rewarding. I received positive experiences as a designer and I was able to connect my interest in music to the design process. Iconcrash's costumes were challenging to make but the results came out well.</p>		
Subject headings, (keywords) Iconcrash, costumes, functional clothing, customer based designing, usability, inquiry		
Pages 95 + appendices	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Satu Kivimäki & Seija Silvennoinen	Bachelor's thesis assigned by Iconcrash	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KÄYTTÄJÄLÄHTÖISYYS	2
	2.1 Rockmuusikot puvustettavana kohderyhmänä.....	2
	2.2 Käyttäjälähtöinen suunnittelu	4
3	KÄYTTÄJÄTIEDON KERUU	5
	3.1 Kysely aineistonkeruumenetelmänä.....	5
	3.2 Kyselylomakkeen laatiminen ja kyselyn toteutus	6
	3.3 Kyselyn tulokset.....	9
4	TOIMINNALLINEN VAATE	22
	4.1 Vaatteen käyttötarkoitus ja – olosuhteet.....	23
	4.2 Liikeratojen havainnointi.....	25
	4.3 Liikkumaväljyyden kaavoitus	32
	4.4 Materiaali	36
	4.5 Yksityiskohdat ja kiinnittimet.....	40
	4.6 Turvallisuus.....	41
	4.7 Pesu ja huolto-ominaisuudet	43
5	ICONCRASH	44
	5.1 Toimeksiantajan kuvaus	44
	5.2 Ryhmähaastattelu	46
	5.3 Suunnittelun lähtökohdat	47
	5.4 Kyselyn ja ryhmähaastattelun tulokset ja analysointi	50
6	SUUNNITTELUPROSESSI	53
	6.1 Ideointi.....	53
	6.2 Luonnoksia ja materiaalikokeiluja	59
	6.3 Valmiit mallit	66
7	VALMIIDEN VAATTEIDEN ARVIOINTI	74
	7.1 Vaatteiden onnistuminen	74
	7.2 Muutoksia	85
8	POHDINTA.....	89
	LÄHTEET	93
	KUVALÄHTEET	94

LIITE/LIITTEET

- 1 Kysely
- 2 Kyselyn saatekirje
- 3 Ryhmähaastattelun runko
- 4 Iconcrashin kyselyn lisäkysymykset
- 5 Palautelomake

1 JOHDANTO

Musiikki ja eritoten rock-musiikki on aina ollut iso osa elämäni ja se on myös määritellyt elämäntapaani todella paljon. Käyn usein keikoilla ja seuran varsinakin suomalaista rock-kulttuuria tiiviisti. Esiintymistilanteita seurattessani olen kiinnittänyt paljon huomiota itse musiikin lisäksi myös visuaaliseen puoleen. Valojen vaikutus on suuri, mutta samoin myös lavalla käytettävät vaatteet ovat merkittävässä asemassa visuaalisina tunnelman luojina. Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään, mitä vaatimuksia rockmusiikki ja keikkaolosuhteet asettavat vaatetukselle sekä tutkimaan olisiko työ- ja urheiluvaatetuksen puolelta löydettävissä ratkaisuja esimerkiksi kaavoituksellisiin ja rakenteellisiin haasteisiin.

Usein lavapukeutuminen mielletäänkin esityksen visuaaliseksi yksityiskohdaksi, mutta esiintyminen on artisteille myös fyysisesti rankaksi laskettava työ, joka asettaa paljon vaatimuksia myös vaatteille. Valojen ja yleisön vaikutuksesta lämpötila on korkea, lavalla liikutaan paljon ja liikeradat voivat olla hyvinkin laajoja. Vaatteet ovat usein väljyyksiltään niukkoja ja niiden esteettiset ominaisuudet menevät tyylin ja saatavuuden vuoksi usein käytettävyyden ohitse.

Käytännössä opinnäytetyöni jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa perehdyn toiminnallisiin vaatteisiin sekä esiintymisvaatteisiin liittyvään kirjallisuuteen sekä kerään aineistoa kyselytutkimuksen avulla eri yhtyeissä mukana olevilta muusikoilta. Kyselyn tarkoituksena on saada kuva siitä, miten rock-kulttuuri määrittää esiintymispukeutumista, millaisia seikkoja tulee huomioida eri soitinten kohdalla ja millaisiin rakenteellisiin ja kaavoituksellisiin ongelmiin kaivattaisiin ratkaisuja. Toisessa osassa keskityn soveltamaan tutkimukseni tuloksia niin, että ne ovat hyödynnettävissä puvustuksen toteutukseen Iconcrash-yhtyeelle kevään 2011 aikana.

Tavoitteenani on tutkimuksellisessa osiossa koota bändipuvustuksen toiminnallisuuden liittyvistä vaatimuksista ja niiden mahdollisista ratkaisuista materiaali, jota voin itse hyödyntää jatkossa, mutta josta olisi hyötyä myös muille esimerkiksi opinnäytteenään bändipuvustuksia tekeville. Muusikoiden näkökulmasta ajateltuna pyrin osoittamaan, ettei toiminnallisuudesta tarvitse karsia visuaalisen puolen nimissä. Yksi päätavoitteista on suunnitella ja toteuttaa Iconcrash - yhtyeelle puvustus, joka tyydyttää sekä heidän toiveitaan että vastaa omaan tutkimusaiheeseeni. Aikataulullisena tavoit-

teenä on valmistaa suurin osa vaatteista yhtyeen vuoden 2011 ensimmäiselle keikalle, joka järjestetään 31.3.2011 Helsingissä Trash Fest IV – tapahtuman yhteydessä. Kyseinen tapahtuma on omassa genressään tunnettu ja kokoaa paikalle ihmisiä Suomen lisäksi myös muualta Euroopasta sekä USA:sta. Näin ollen onnistunut puvustus on hyvää markkinointia sekä bändille että minulle itselleni. Trash Fest IV-tapahtuman lisäksi onnistuessaan vaatteita tultaisiin käyttämään syksyllä 2011 alkavalla kiertueella.

2 KÄYTTÄJÄLÄHTÖISYYS

Useamman vuoden rock-piireihin kohdentuneen havainnoinnin perusteella oli selkeää rajata opinnäytetyötäni käsittelemään bändipuvustusta käyttäjälähtöisesti ja erityisesti toiminnallisesta näkökulmasta. Haluaisin valmistumiseni jälkeen jatkaa työskentelyä esiintymisvaatteiden valmistuksen parissa. Tämän vuoksi pidän toiminnallisen puolen tutkimista jatkoa ajatellen kannattavampana kuin puvustuksen suunnittelemista esteettistä tai ilmaisullista puolta painottaen.

2.1 Rockmuusikot puvustettavana kohderyhmänä

Puhuttaessa rock-muusikoiden lavavaatetuksesta ja vaatteiden toiminnallisista ominaisuuksista on olennaista kertoa myös niistä vaatimuksista, joita kulttuuri niille asettaa. Rock on aina ollut kapinoiva ja mielipiteitä jakava musiikin laji. Se on aina ollut sidoksissa omaan aikaansa, mutta samanaikaisesti on nopeasti omaksunut ja lähtenyt kehittämään vaikutteita esimerkiksi muodista.

Esiintyvän muusikon oletetaan olevan karismaattinen ja itsevarma. Ojala (1995, 83–84, 93) kuvaa hyvää esiintyjää vetovoimaiseksi ja kunnioitettavaksi hahmoksi. Esiintyessään artisti ilmentää musiikkinsa lisäksi itseään luoden näin muille kuvan siitä mitä hän on. Jos esitys onnistuu, se kasvattaa esiintyjän varmuutta, mutta epäonnistunut esitys horjuttaa esiintyjän luottamusta itseensä. Jordanin (2002, 29–34) mukaan vaatteet vaikuttavat paljon siihen, miten ihminen kokee itsensä ja miten häneen suhtaudutaan. Oikeanlaisella pukeutumisella ihminen voi sulautua joukkoon tai erottua siitä positiivisesti. Vaatteilla luodaan myös yhteenkuuluvuutta tietyn ryhmän tai alakulttuurin sisällä. Usein vaatteiden toimivuus ei rajaudu kattamaan käytettävyyttä vain

fyysiseltä kannalta. Myös esimerkiksi sosiaaliset paineet vaikuttavat siihen, koetaanko vaate toimivaksi.

Rock-konsertissa yleisö reagoi esitykseen fyysisesti esimerkiksi nousemalla seisomaan, tanssimalla ja huutamalla. Vastauksena yleisön reaktioon myös muusikon odotetaan paljastavan lavalla oman fyysisyytensä intensiivisen esiintymisen kautta. Yleisö odottaa näkevänsä muusikon hikoilevan, liikkuvan ja eläytyvän esiintymiseen. (Frith 1996, 124–125.) Vaatteiden tulee mahdollistaa esiintymiseen kuuluvat liikkeet, mutta niillä voidaan myös kasvattaa artistin itsevarmuutta sekä vaikuttaa siihen mielikuvaan, jonka yleisö saa esiintyjästä.

Live-esiintymisen lisäksi myös median kautta tapahtuva esiintyminen luo vaatimuksia. Ojala (1995, 233) kertoo median merkityksen kulttuurin välittäjänä korostaneen ulkonäön ja tyylin merkitystä osana julkista esiintymistä. Reaaliajassa median välityksellä tapahtuva esiintyminen ei mahdollista samanlaista kontaktia yleisön kanssa kuin esimerkiksi konserteissa. Yleisö muodostaa käsityksensä esiintyjästä kuvan tai videomateriaalin perusteella, jolloin esiintyjän ulkonäkö vaikuttaa paljon live-esiintymistä enemmän siihen miten yleisö määrittelee esiintyjän. Frithin (1996, 75–76) mukaan musiikin markkinoinnissa artistin tyylin ja musiikin määrittämisellä on suuri merkitys. Kun artisti on yhdistetty tiettyyn musiikin lajityyppiin, on määritelmää vaikea muuttaa. Muusikon oletetaan käyttäytyvän, esiintyvän ja pukeutuvan tietyllä tavalla. Esiintyjään yhdistetty tyyli vaikuttaa jatkossa sekä uuden materiaalin että visuaalisen ilmeen luomiseen ja ylläpitämiseen.

Ympäristön ja kulttuurin odotukset muusikoiden esiintymiseen ja tyylin vaikuttavat myös esiintymisvaatteiden suunnitteluun. Vaatteiden visuaalinen puoli vaihtelee artistin ja bändin mukaan, mutta esiintymisen vaatteille asettamat vaatimukset pysyvät samoina. Omassa opinnäytetyössäni keskityn pääosin siihen, miten suunnittelultaan toimivat vaatteet parantavat esiintymistä ja mikä tekee vaatteista toimivia esiintymislanteissa. Pyrin kuitenkin ottamaan huomioon sen, että toimiva vaate ei perustu vain hyvään kaavoitukseen tai materiaalivalintoihin.

2.2 Käyttäjälähtöinen suunnittelu

Käyttäjakeskeinen lähtökohta ottaa käyttäjän mukaan suunnitteluun jo prosessin varhaisessa vaiheessa ja näin saadaan tuotteen ominaisuuksia koskevaa tietoa suoraan kohderyhmältä. Jordanin (2002, 5) mukaan onnistuneen tuotteen suunnittelulle on olennaista, että suunnittelija tiedostaa miten tuotetta tullaan käyttämään ja minkälaisissa tilanteissa sitä käytetään. Jos tuote ei vastaa sille asetettuja odotuksia ja vaatimuksia, se ei ole toimiva. Kettunen (2001, 33–34) määrittelee tuotteen käytettäväksi silloin kun sen toimivuus, suorituskyky, toimintavarmuus, ergonomia sekä käytettävyys ovat suunnittelullisesti onnistuneita. Tämän lisäksi turvallisuus, helppo huollettavuus ja tuotteen käyttämiseen liittyvä mielenkiinto ja palkitsevuus ovat perusperiaatteita käyttäjakeskeiselle tuotteelle. Koska käyttäjälähtöisyys ja toiminnallisten ominaisuuksien painottaminen suunnittelussa liittyvät selkeästi toisiinsa, on toimivaa esiintymisvaatetta suunnitellessa olennaista huomioida käytettävyyteen liittyvät tekijät.

Kettunen (2001, 36) korostaa kohderyhmän mukana oloa suunnittelussa myös käytettävyyden tarkastelun ja arvioinnin vuoksi: ”Käytettävyyttä tarkastellessa on tiedossa tuotteen käyttötilanne ja sen ympäristö, varsinaiset tuotteen käyttäjät, käytettävät laitteet ja muut apuvälineet, toimintaympäristö ja käyttäjien tehtävät. Lisäksi tunnetaan ne tavoitteet, joiden on toteuduttava tuotetta käytettäessä.”.

Huotarinen ym. (2003, 9, 16) mukaan käyttäjakeskeisessä suunnittelussa on huomioitava se, etteivät suunnittelijan ennakkokäsitykset kohderyhmästä vaikuta hallitsevasti suunnitteluun. Usein suunnittelija olettaa käyttäjän tarvitsevan jotain, mitä tämä ei itse koe tarvitsevansa. Jotta suunnittelijan omien asenteiden ja olettamuksien vaikutusta suunnitteluun voitaisiin vähentää, tarvitaan kohderyhmästä enemmän tietoa. Tämän vuoksi oli alusta asti selvää, että keräisin kyselyn avulla tutkimukseni pohjaksi kohderyhmäni kokemustietoa. Sen avulla olisi mahdollista määrittää minkälaiset toiminnalliset seikat ovat oleellisia muusikoiden esiintymisvaatteissa. Kohderyhmänäni ovat rockhenkiset muusikot kokivat itse positiivisena mahdollisuuden kertoa lavapukeutumiseen liittyvistä kokemuksista ja mielipiteistä. Käyttäjälähtöisyys tulee esille myös varsinaisen puvustuksen kohdalla, jota suunnitellessa otan bändin jäsenten mielipiteet ja toiveet huomioon. Tarkoitus on kerätä palaute puvustuksen onnistumisesta bändiltä, jolloin käyttäjät otetaan huomioon myös prosessin onnistumista arvioidessa.

3 KÄYTTÄJÄTIEDON KERUU

3.1 Kysely aineistonkeruumenetelmänä

Anttilan (1998, 237-238) mukaan kyselytutkimusta käytetään silloin kun on tarve hankkia mahdollisimman suurelta vastaajamäärältä aineistoa heidän mielipiteistään, käsityksistään ja asenteistaan. Yleensä kyselystä saatava tieto on niin sanottua jakaumatason tietoa, joka kertoo eri muuttujien vaikutuksesta käsiteltävään asiaan. Näin saatua informaatiota voidaan pidemmälle analysoituna käyttää lähtökohtatietona tarkemmissa tutkimuksissa, joilla pyritään kuvaamaan jonkin ilmiön sisältöä ja ilmenemistä. Omassa opinnäytetyössäni lähtökohtana on kerätä kyselyn avulla tietoa siitä, mitkä vaatetusfysiologian osa-alueet ovat olennaisia lavapukeutumisessa. Tämän lisäksi on tarkoituksena määritellä niitä ongelmakohtia, joihin kohderyhmä itse kaipaisi parannuksia.

Kyselytutkimus voidaan toteuttaa monella tavalla, esimerkiksi kirjekyselynä, gallupmuotoisena tai verkkolomakkeella, jolloin kysymykset esitetään vastaajalle haastattelun sijaan kirjallisen lomakkeen avulla. Vastaajien valinta perustuu otantaan, jossa perusjoukosta eli kiinnostuksen kohteena olevista ihmisistä valikoidaan osuus tarvittavan tiedon saamiseksi. Ideana on, että perusjoukosta satunnaisesti valikoituneen rajallisen vastaajamäärän avulla saatuja tuloksia voidaan yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. (Vehkalahti 2008, 42–43.)

Tutkimuksessani kohderyhmän eli perusjoukon muodostavat pääkaupunkiseutulaiset 18–40-vuotiaat rock-muusikot. Kireän aikataulun vuoksi mahdollisuuksia laajaan satunnaisotantaan ei ollut, joten otin itse yhteyttä pääkaupunkiseudulla asuviin yhtyeisiin sähköpostitse sekä Myspace-sivuston kautta. Koska vaikutan itse vastaajien valikoitumiseen, kyse on harkinnanvaraisesta otannasta, jossa vastaajat poimitaan harkitusti. Holopaisen (2008, 36) mukaan harkinnanvaraisen otannan tuloksia voidaan kuitenkin pitää melko luotettavina, mikäli vastaajien poiminnassa on pyritty saavuttamaan mahdollisimman paikkansapitäviä tuloksia ja vastauksien tulkinnassa noudatetaan erityistä varovaisuutta. Aihepiirin ja perusjoukon tuntemus on myös olennaista menetelmän käyttämisen taustalla.

Suorittamani otannan vastaajiksi valikoitui sekä omaa tuttavapiiriäni että myös sellaisia muusikoita, joita en tunne henkilökohtaisesti. Tällä tavoin pystyn säilyttämään saatavien tulosten laadun mahdollisimman objektiivisina. Osa vastaajista myös laitto kyselyä eteenpäin omille tuttavilleen, mikä lisäsi muuten rajatun otannan monipuolisuutta.

Rajallinen aikataulu vaikutti myös siihen, että päätin tehdä kyselyn tietokoneavusteisesti. Tietokoneavusteinen kysely on mahdollista toteuttaa sekä nettikyselynä että sähköpostivälitteisesti. Monissa tapauksissa nettikyselyä pidetään suositeltavampana, sillä ihmisten vastausnopeus on usein sähköpostikyselyä nopeampi. (Anttila 2007, 116). Omassa opinnäytteessäni kohderyhmän ollessa rajattu sähköposti on kuitenkin loogisempi ratkaisu, sillä pystyn paremmin kontrolloimaan vastausten saantia sen aikarajan puitteissa, jonka olin vastaajille etukäteen antanut.

3.2 Kyselylomakkeen laatiminen ja kyselyn toteutus

Kyselylomakkeen laatiminen ei ole täysin yksinkertaista; sen jälkeen kun vastaaja täyttää lomakkeen, on kysymyksiin mahdotonta enää tehdä muutoksia. Tutkimuksen onnistumisen kannalta onkin oleellista kysytäänkö kyselyssä sisällöllisesti oikeita seikkoja ja onko saatuja vastauksia mahdollista käsitellä tilastollisesti. Hyvä lomake on sekä sisällöllisesti että kysymysten asettelultaan toimiva. (Vehkalahti 2008, 20.)

Jotta suunnittelija pystyisi kysymään tarkoituksenmukaisia kysymyksiä, on hänen tunnettava jonkin verran kohderyhmäänsä etukäteen. Huolellisesti suunnitellun kyselylomakkeen avulla voidaan vähentää suunnittelijan ja muiden ulkopuolisten tekijöiden vaikutusta saatavaan tietoon. (Huotari ym. 2003, 31.)

Anttila (2005, 260–262) mukaan hyvässä lomakkeessa kyselytutkimuksen tarkoitus ja laajuus on määritelty täsmällisesti ja kysymykset ovat mahdollisimman selkeitä. Lomakkeessa tulisi olla myös erilaisia kysymysmuotoja, jotta vastaajan mielenkiinto säilyisi koko lomakkeen ajan. Erilaisilla kysymysmuodoilla voidaan myös tarvittaessa varmistaa saman aihealueen tulosten paikkansapitävyys. Olennaista kyselylomakkeen laatimisessa on myös, että se testataan ennen varsinaisen kyselyn suorittamista. Testaamalla varmistetaan kysymysten ymmärrettävyys ja lomakkeesta voidaan poistaa turhia kysymyksiä tai lisätä tarvittaessa vaihtoehtoja tai tarkentavia osioita.

Aloitin kyselylomakkeen (liite 1) laatimisen pohtimalla, mitkä kysymykset olisivat oleellisia vastaajien taustamuuttujien selvittämisessä. Päädyin lopulta valitsemaan taustamuuttujaksi vain vastaajan soittaman instrumentin, sillä esimerkiksi ikä tai paikkakunta ei ole oleellista informaatiota toiminnallisuutta tutkiessa. Esiintyessä tehtäviin liikkeisiin vaikuttaa ikää enemmän soittotyyli ja se, minkälaista musiikkia soitetaan. Pukeutumisen taustalla ovat puolestaan soittajan omat mieltymykset sekä bändin tyyli. Toisin kuin ikä tai kotipaikkakunta, soitin vaikuttaa lavalla liikkumiseen ja sitä kautta pukeutumiseen. Soittimen lisäksi lomakkeessa kysytään vastaajan nimeä ja yhtyettä. Nimi- ja bänditietoja tarvitsin lähinnä vastausten analysointiin. Nimiä käytin analysointivaiheessa, jotta vastaukset eivät sekoittuisi ja bänditietoja epäselvien vastausten tulkinnaissa. Esimerkiksi epämääräisen soittoasentoon ja lavalla tehtäviin liikkeisiin liittyvän vastauksen kohdalla oli näin mahdollista katsoa Internetistä löytyvistä keikkataltioinneista tai kuvista mitä vastaaja tarkalleen tarkoitti. Tämä on tosin mahdollista vain otannan pienuuden vuoksi, mikäli vastaajia olisi ollut enemmän, niin vastausten määrä olisi sulkenut jo itsessään pois mahdollisuuden tämän kaltaiseen tarkistamiseen.

Kyselyissä käytettävät kysymykset voivat olla joko avoimia tai suljettuja. Avoimiin kysymyksiin vastataan vapaamuotoisesti ja suljetuissa kysymyksissä vastaus valitaan ennalta määritetyistä vaihtoehtoista. Valmiiden vaihtoehtojen on oltava toisensa pois sulkevia. Ne eivät saa olla päällekkäisiä, mutta niiden tulee kattaa kaikki mahdolliset vastaukset. Kyselyissä käytetään enimmäkseen vain suljettuja kysymyksiä, sillä valmiista vaihtoehtoista saatuja tuloksia on helpompi käsitellä. Avoimilla kysymyksillä voidaan kuitenkin saada tietoa ja yksityiskohtia, jotka eivät välttämättä tulisi esiin valmiiksi määritellyistä vaihtoehtoista. Avoimien kysymysten välttämättömyys korostuu silloin kun vastausvaihtoehtoja on mahdotonta rajata riittävästi. (Vehkalahti 2008, 24–25.)

Päädyin omassa lomakkeessani käyttämään vain avoimia kysymyksiä, sillä kyselyn pohjimmainen tarkoitus oli kerätä tarvittava tieto eikä niinkään varmentaa ennalta syntyneitä oletuksia. Pelkkien avoimien kysymysten käyttö on riskialtista, sillä vastaajan näkökulmasta lomakkeen läpikäyminen vei näin enemmän aikaa. Olisi kuitenkin ollut täysin mahdotonta ennalta määritellä kaikki mahdolliset vaihtoehdot ilman tarkkaa tietoa kaikista vaikuttavista tekijöistä. Avoimilla kysymyksillä on mahdollista

saada laajempia vastauksia ja perusteluita mielipiteisiin ja kokemuksiin pohjautuvalle tiedolle.

Tutkimukseni idea on selvittää artistien tämän hetkistä pukeutumista ja sopivien vaatteiden saatavuutta. Pukeutumiseen liittyvillä kysymyksillä haluan määritellä, minkälaisiin vaatteisiin lavalla pukeudutaan, onko niitä saatavilla sekä millaisia vaikutuksia soittimella on vaatteiden valintaan. Haluan tietää, koetaanko visuaalisuus olennaisemmaksi asiaksi, vai onko muita yhtä tärkeitä vaikuttajia.

Toiminnallisuuden osalta tarkoitukseni on selvittää vaatteiden kestävyyttä, lavalla tehtäviä liikkeitä, vaatteissa olevia yksityiskohtia ja vastaajien kokemuksia siitä minkälaisista materiaaleista tehdyt vaatteet ovat sekä käyttömukavuudeltaan että kestävyydeltään parhaiten lavalle sopivia. Myös turvallisuuteen liittyvät näkökohdat ovat tärkeitä, sillä toiminnallisen vaateen kohdalla on olennaista, ettei vaate aiheuta esimerkiksi kompastumis- tai tarttumisriskiä. Turvallisuuteen viitaten kysyn myös soitinten kannalta sitä, minkälaisista yksityiskohdista voi aiheutua vahinkoa kuten naarmuuntumista.

Kyselyn viimeinen osa käsittelee vaatteiden huoltoa ja säilytystä. Pesu- ja huolto-ominaisuudet liittyvät olennaisesti vaateen käytettävyyteen ja siistinä pysyvyyteen. Tästä johtuen käyttäjien kannalta ihanteellisten ominaisuuksien kartoitus on oleellista. Kuljetukseen ja säilytykseen liittyvillä kysymyksillä tarkoitettu selventämään vaatteiden kestävyyttä lavan ulkopuolella esimerkiksi kiertueiden ja keikkamatkojen aikana.

Toteutin kyselyn tammi-helmikuun vaihteessa 2011. Vastausaikaa oli noin kaksi viikkoa. Koska vastaajien joukossa on muutama äidinkielenään englantia puhuva, käänsin kyselyn heille englanniksi. Näin on helpompaa varmistaa, että kaikki vastaajat ymmärtävät varmasti kysymykset. Lähetin kysymykset sähköpostitse ja liitin mukaan saatekirjeen (liite 2). Vehkalahti (2008, 47–48) määrittelee saatekirjeen tärkeäksi osaksi kyselytutkimusta. Saatekirjeessä tulisi ilmetä tutkimuksen perustiedot eli tutkimuksen tarkoitus ja tekijä, perustelu vastaajien valintaan sekä mihin tuloksia tullaan käyttämään. Saatekirjeen tehtävä on motivoida vastaaja täyttämään kysely ja herättää tämän kiinnostus aihetta kohtaan. Koska kyselyyn osallistujat olivat lukeneet bändinhakuilmoitukseni tai he kuuluvat tuttavapiiriini, vastaajilla oli jo käsitys tutkimuksen tekijäs-

tä. Tämän vuoksi rajasin saatekirjeen käsittelemään kysymysten sisältöä ja miten tulen vastauksia hyödyntämään opinnäytetyössäni. Lisäksi annoin myös pari vastaamisohjetta varmistaakseni, että vastaajat ymmärtävät kysymykset ja vastausten perusteluiden merkityksen tutkimukselleni.

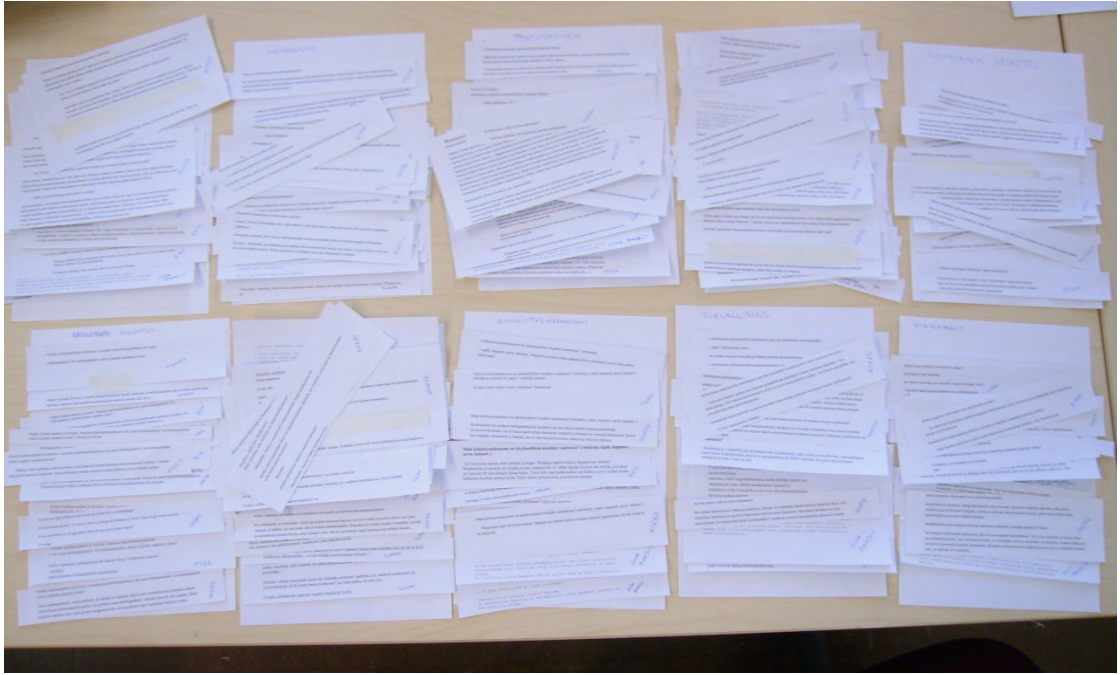
3.3 Kyselyn tulokset

Lopullisia vastaajia kertyi 20, näistä kaksi oli naisia. Osa vastaajista kuuluu useampaan yhtyeeseen. Yhteensä edustettuna 19 eri yhtyettä ja mukana oli viiden eri soittimen soittajia. Yleistettävissä olevia tuloksia varten vastaajien määrä jäi siis vähäiseksi, mutta oli riittävä oman tutkimukseni kannalta.

Kyselytutkimuksen vastauksia analysoidessa käytetään yleensä kvantitatiivisia eli määrällisiä ja kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä. Suljettujen kysymysten vastaukset on helppo esittää määrällisessä muodossa erilaisilla kaavioilla, taulukoilla ja numeraalisilla arvoilla. (Anttila 2005, 260–264.) Omassa kyselytutkimuksessani tulosten esittäminen graafisesti olisi kuitenkin ongelmallista. Avokysymyksillä kerätyt vastaukset vaihtelevat ja riippuvat paljon vastaajan kokemuksista ja mielipiteistä. Monen kysymyksen kohdalla vastauksia on vaikeaa, välillä jopa mahdotonta ilmaista graafisella kuvaajalla tai numeroina. Tästä johtuen lähdin analysoimaan tuloksia sisällönanalyysin avulla.

Sisällönanalyysi on tutkimusmenetelmä, jolla voidaan tuoda esiin uutta tietoa ja näkemyksiä sekä tehdä toistettavissa olevia päätelmiä tutkimusaineiston suhteesta sen asiayhteyteen. Alun perin sisällönanalyysi on ollut luonteeltaan vain kvantitatiivinen menetelmä, jolla voidaan kuvata jonkin asian tai ilmiön esiintymistiheyttä, mutta sitä voidaan käyttää apuna myös laadullisissa tutkimuksissa. Sisällönanalyysissä tutkittava aineisto jaetaan tarkoituksenmukaisesti luokkiin esimerkiksi otsakkeiden avulla. Näiden sisältökokonaisuuksien avulla tutkimuksen tulokset voidaan ryhmitellä määrällisten vastausten saamiseksi. (Anttila 2005, 292–293.)

Omassa tutkimuksessani ryhmittelen vastaukset kymmenen luokan alle: pukeutuminen, vaatteiden hankinta ja muokkaus, esiintymisvaatteen tärkeimmät ominaisuudet, liikkeiden vaatimukset ja kestävyys, soittimen vaikutus, turvallisuus, materiaalit, kiinnitysmekanismit, huolto ja säilytys sekä kuljetus (Kuva 1).

KUVA 1. Kyselyn tulosten ryhmittely

Pukeutuminen

Lavalla käytettävien vaatteiden valintaan vaikuttaa analyysin perusteella eniten sekä muusikon omat mieltymykset vaatteiden ulkonäöstä että bändin musiikillinen ja visuaalinen tyyli. Näiden lisäksi myös keikkapaikalla on merkitystä. Isolla lavalla, esimerkiksi festivaaleilla esiinnyttäessä puetaan vaatteita, jotka näkyvät kauemmas. Suuremmissa sisätiloissa voidaan hyödyntää esimerkiksi valkoista väriä, joka erottuu voimakkaasti mustaa valoa käytettäessä, mutta myös ilman sitä. Ulkoilmatapahtumissa myös sää vaikuttaa pukeutumiseen. Pienillä klubeilla puolestaan vähemminkin näyttävillä vaatteilla päästään toivottuun visuaaliseen ilmeeseen.

Puolet vastaajista pukeutuu lavalla t-paitaan ja farkkuihin, joita asustetaan tilanteen mukaan huiveilla, koruilla, vöillä ja ketjuilla. Housujen malli vaihtelee pillifarkuista shortseihin tilanteesta ja soittimesta riippuen. Shortsit ja vajaamittaiset lahkeet ovat vastausten perusteella lähinnä rumpaleiden käytössä. Nahka- ja tekonahkahousuja käytetään farkkujen lisäksi vaikka ne ovat hiostavampia.

Yläosissa vaihtelua on musiikin tyyli suunnan ja bändin visuaalisen yhteisilmeen vuoksi enemmän. Kauluspaitoja käytetään sekä siistimmän ulkoasun että yhtenäisen linjan aikaansaamiseksi. Joidenkin bändien jäsenet ovat sopineet yhteisestä värimaailmasta johon esiinnyttäessä pukeudutaan, mutta suurin osa valitsee vaatteet pelkästään omien mieltymystensä perusteella. Vaatteisiin tuodaan mukaan soittajan perso-

nallisuutta esimerkiksi henkilökohtaisen musiikkimaun kautta. Näkyvimmin rocktyyliin yhdistetään viittauksia punk-, gootti- ja metalligenreistä.

Jalkineina suurin osa vastaajista pitää tennareita tai mairinnouskenkiä. Tennarit koetaan jalkineina parhaimmiksi keveyden vuoksi. Kenkien kohdalla olennaisena pidetään myös sitä, etteivät pohjat ole liian liukkaat. Liian massiiviset kengät voivat myös haitata pedaalien eli esimerkiksi kitaran äänen voimakkuuden, särön tai kaiun säätöön käytettävien polkimien painelua.

Eri soitinten soittajista laulajat erottuvat selkeästi omaksi ryhmäkseen pukeutujina. Lähes kaikki vastanneet laulajat pyrkivät lavalla näyttävään pukeutumiseen. Vaatteiden väritys, materiaali ja yksityiskohtien määrä on huomiota herättävää. Yleistä on, että laulajalla on keikan alussa päällään housujen, paidan ja liivin lisäksi takki, joka riisutaan sen jälkeen kun tulee kuuma.

Kyselyyn osallistuneille kahdellekymmenelle muusikolle rock-musiikki on analyysin perusteella kaikille täysipäiväinen elämäntapa. Varsinkin vapaa-ajalla ja musiikkipiireissä liikuttaessa lähes kaikki pukeutuvat samantyyllisesti kuin keikoilla. Erot lava- ja vapaa-ajan pukeutumisessa eivät ole osan kohdalla kovinkaan suuria vaikka näyttävimmät vaatteet säästetäänkin esiintymistilanteisiin. Yli puolet pukeutuu tyylliseen uskollisesti, mutta hieman pelkistetympin arkena. Pukeutuminen koetaan myös tilannekohtaisena; virallisiin tilanteisiin ja työpaikalle mennään hillitymmissä vaatteissa tai pukukoodin mukaan.

Vaatteiden hankinta ja muokkaus

Lähes kaikki vastaajat ostavat suurimman osan vaatteistaan joko kirpputoreilta tai rocktyyliin erikoistuneista kaupoista kuten Backstreetistä. Osalla bändeistä on myös sponsorisopimuksia rocktyylisten kauppojen kanssa, mikä osaltaan vaikuttaa vaatteiden hankintaan. Mieluisia vaatteita on saatavilla, mutta usein niillä on vaikea luoda persoonallista tyyliä, koska Suomessa tarjonnan vähyydestä johtuen kaikki turvautuvat samoihin liikkeisiin. Kirpputorilta löytyvistä vaatteista oman tyylin kokoaminen koetaan helpommaksi, mutta sopivia kokoja on vaikeampi löytää. Vain muutama vastaajista teettää osan vaatteistaan, mutta suurin osa muokkaa ostamiaan vaatteita itse. Teetetyistä vaatteista haaveillaan, mutta niihin ei ole varaa sijoittaa rahaa. Suurin osa

vastaajista pyrkii löytämään ulkomaanmatkoiltaan vaatteita, joita ei ole saatavilla Suomessa.

Hankittavat vaatteet pyritään ostamaan jo valmiiksi mahdollisimman hyvin istuvina ja sopivan kokoisina, mutta usein niitä on tarpeellista korjata omalle vartalolle ja tyylille sopivimmiksi. Vaatteiden ulkonäköä muokataan erilaisilla merkeillä, pinsseillä, veto-
ketjuilla sekä esimerkiksi leventämällä lahkeita. Istuvuutta lisätään kaventamalla housuja vyötäröltä ja reisien kohdalta. Yläosissa paitoja kavennetaan useimmiten sivusaumoista. Lahkeiden ylimääräistä pituutta monikaan ei pidä huonona asiana ja lahkeet saavatkin olla rispaantuneet. Moni vastaajista suurentaa t-paitojen pääniteitä leikkaamalla. Samoin t-paidoista revitään tai leikataan usein hihat irti, jotta ne olisivat viileämpiä lavalla. Hihojen poistamisella myös pyritään helpottamaan liikkumista, mikäli vaate on aiemmin koettu esimerkiksi hartioista liian tiukaksi. Housut ratkeavat usein haaroista ja myös niitä korjataan mahdollisuuksien mukaan.

Esiintymisvaatteen tärkeimmät ominaisuudet

En halunnut tutkimuksessani kysyä pelkästään, kumpi on olennaisempaa; ulkonäkö vai toimivuus ja mukavuus. Tämän vuoksi esitän kysymyksen ensin rajaamattomana, jolloin vastaajat pystyivät itse miettimään eri vaihtoehtoja. Vain kolme vastaajaa mainitsi visuaalisuuden ja näyttävyyden tärkeimpinä asioina. Suurimmalle osalle ulkonäkö ja mukavuus ovat yhtä tärkeitä. Viisi vastaajista kokee tärkeäksi fyysisen mukavuuden lisäksi sen, että vaatteissa viihtyy itse.

- *Comfort. Both physical and just being able to wear something that makes me feel like myself.* (Kitaristi 4)

Mukavuuden ja visuaalisen puolen lisäksi liikkumisen sallivia vaatteita pidetään tärkeinä. Vaatteet eivät saa kiristää tai painaa ja niissä pitää pystyä polvistumaan, kyykistymään ja soittamaan ilman pelkoa hajoamisesta. Kestävyys nousi esille monissa vastauksissa:

- *Hyvän näköinen, istuva, ja pitää kestää hyvin hikoilua, kuumuutta ja roiskuvaa kaljaa. Ja riehumista/ylipäänsä liikkumista, kyllä nyt harmittais jos housut repeis ahterista kesken keikan.* (Kitaristi 3)

- *Kuosi, näyttävyys, kestävyys ja muuntautumismahdollisuus. Siis että käy monien eriasukokonaisuuksien kanssa yhteen. Haluaisin kyllä vielä kestävyyttä myös alleviivata koska se on todella kovaa käyttöä välillä tuolla kun mennään.. (Laulaja 2)*

Koin tärkeäksi selvittää myös sen, toteutuuko olennaisimmiksi mainittujen asioiden priorisointi myös käytännössä. Kaksi vastaajista totesi visuaalisuuden menevän mukavuuden edelle. Kolme puolestaan kokee mukavuuden ylittävän visuaalisuuden tärkeysjärjestyksessä. Loput vastaajista pitivät joko visuaalisuutta ja mukavuutta yhtä tärkeinä tai vaihtoehtoisesti asiaan suhtauduttiin tilanneriippuvaisena. Merkittävämmälle keikalle valitaan helpommin vaatteet vain ulkonäön perusteella. Käytännössä kuitenkin lähes kukaan kyselyyn osallistuneista ei koe omistavansa vaatteita, jotka tuntuvat epämiellyttäviltä esiintyessä. Tästä voisi tehdä päätelmän, että esiintymiskokemus on monien kohdalla vaikuttanut siihen, minkälaisia vaatteita esiintymistilanteita varten hankitaan. Poikkeuksina käyttömukavuudessa toimivat nahkaiset ja tekonahkaiset vaatteet, jotka ovat huomattavasti kuumempia lavalla kuin hengittävämmistä materiaaleista valmistetut. Näiden materiaalien kohdalla ulkonäkö pistetään etusijalle.

Liikkeiden vaatimukset ja kestävyys

Liikkeet vaativat vaatteilta joustoa ja kestävyyttä. Yläosan vaatteet eivät vastausten perusteella joudu läheskään yhtä kovalle kulutukselle kuin housut. Paidoista irtoilee nappeja ja muita pieniä yksityiskohtia varsinkin kitaristeilla ja basisteilla, sillä soitinten hihnat hankaavat vaateen pintaa. Jos yläosan vaatteet ovat liian väljiä esimerkiksi paidan helma tai hihat voivat häiritä soittamista. Liian kireät yläosat koetaan niin ikään ongelmallisiksi. Varsinkin kainaloista kiristävän paidan todetaan häiritsevän soittamista ja tekevän olon epämukavaksi. Kiristävä kädentie tai hiha voi myös revetä esiintymisen aikana. Käyttömukavuuden vuoksi osa vastaajista käyttää joko hihatonta paitaa tai t-paitoja, joissa on hieman joustoa. Mikäli yläosan vaatteita on useampi päällekkäin, on oleellista että päällimmäinen on helppo avata ja riisua kesken keikan. Naispuolisella muusikolla rintaliivien olkaimet valuvat olkapäiltä ja saattavat häiritä soittamista.

Housujen kohdalla kestävyysvaatimukset ovat korkealla. Puolet vastaajista kertoo housujen ratkenneen haaroista vähintään kerran. Leveät haara-asennot, housujen vyötärön pitäminen normaalia alempana ja äkkinäisten liikkeiden kuten hyppyjen aiheut-

tama rasitus kohdistuu eniten juuri haarasaumaan. Saumojen toivottaisiin olevan rakenteeltaan vahvempia, jolloin ratkeaminen ei johtuisi lankojen katkeamisesta saumoissa. Joustamattomammassa materiaaleissa tai kireissä housuissa sauman lisäksi kangas repeää usein sauman vierestä. Myös kitarat ja bassot kuluttavat housuja niistä kohdista, joissa soitin hankaa kangasta vasten.

Koska housuja käytetään niin, että vyötärökaitale sijoittuu ala- ja ylälantion välille, haarojen lisäksi myös lahkeet joutuvat suurelle kulutukselle. Ne ovat useimmiten liian pitkät ja kuluvat rikki jäädessään kengän alle. Esiintymiseen kuuluu osalla vastaajista niin kutsuttuja polvislideja eli polvilleen heittäytymisiä, jolloin housut luonnollisesti kuluvat myös polvien kohdalla. Kankaan ja saumojen kulumisen lisäksi paitojen tavoin myös housuista irtoilee nappeja ja irrallaan roikkuvat yksityiskohdat kuten nauhat ja ketjut voivat tarttua kiinni johonkin lavalla ja revetä irti. Vaikka suurin osa vastaajista käyttää esiintyessään housuja joiden kankaassa on mukana elastaania, myös liika venyvyys koetaan negatiivisena:

- *Keikkahousujen paras ominaisuus olisi venymättömyys käytössä. Monia housuja pystyy pitämään yllään keikan tai korkeintaan kaksi ja sitten ne ovat venähtäneinä pesua vailla. Pidemmällä keikkareissuilla housujen tulisi kestää ja pysyä muodossaan useita keikkoja. Vaatteita pystyy ottamaan matkaan rajallisen määrän ja housuja ei kyllä reissuilla juurikaan pysty pesemään. (Kitaristi 1)*

Paitojen ja housujen lisäksi useammalla vastaajalla myös kengät ja vyöt hajoavat usein. Kengistä sisäpohja hajoaa hyppyjen takia normaalikäyttöä nopeammin. Lisäksi kenkien pohjat katkeilevat tai kuluvat puhki. Väistä irtoilee nittejä ja solkia ja huonoista materiaaleista tehty vyö saattaa katketa kokonaan.

Vain neljä vastaajaa toivoi lisää joustoa tai liikkumaväljyyttä. Erikseen mainittiin polvien, haarojen ja käsien liikkeiden vaatimukset. Vaikka jakauma oli selkeä, epäilen, että kysymys ymmärrettiin väärin. Tarkoitin itse sitä, helpottuisiko liikkuminen, mikäli vaatteet antaisivat enemmän periksi. Mikäli tarvittaisiin, tilaa liikkeille olisi mahdollista saada aikaan esimerkiksi joustavammalla materiaalilla, laskoksilla ja tai muotoon ommelluilla kappaleilla. Osa vastaajista saattoi ymmärtää asian niin, että vaatteista

tulisi muutoksilla isompia, mikä vaikuttaisi ratkaisevasti ulkonäköön. En voi siis näiden vastausten kohdalla olla täysin varma tulosten paikkansapitävyydestä.

Soittimen vaikutus

Laulajien, joiden esiintymiseen ei kuulu mukaan kitaraa tai muuta soitinta, eivät luonnollisestikaan joudu kiinnittämään huomiota oman liikkumisensa lisäksi instrumentteihin samoin kuin muut muusikot. Bändin keulakuvana lavalla toimiminen vaikuttaa lähinnä vaatetuksen näyttävyyshakuisuuteen. Vastauksista tuli tosin ilmi, että laulajat suosivat housuja, joissa vyötärölinja on alempana, sillä anatomisen vyötärön korkeudella oleva vyötärökaitale painaa pallean seutua ja tuntuu epämukavalta laulaessa.

Kitaristeilla ja basisteilla soitin sen sijaan vaikuttaa olennaisesti vaatteiden valintaan. Vaatteet eivät saa sisältää mitään roikkuvia nauhoja tai muita yksityiskohtia, jotka saattaisivat jäädä kiinni soittimeen. Kitaroiden ja bassojen hihnojen alle ei mielellään saisi myöskään jäädä mitään, joka voisi painaa tai hangata esiintymisen aikana.

- *Kaikki mikä saattaa tuntua pahalta hihnan, instrumentin ja kehon välissä, kannattaa poistaa.* (Basisti 1)

Yläosien valintaan vaikuttaa useammalla kitaristilla myös se, että hihnat kuluttavat kangasta ja saattavat repiä sen rikki. Isoihin vyönsolkiin suhtaudutaan ristiriitaisesti. Osa ei mielellään käytä isoja metallisolkiä, koska ne ovat tiellä tai saattavat naarmuttaa soittimen pintaa. Kaikkien vastaajien mielestä soljet eivät kuitenkaan ole tiellä ja enemmistöä soittimen naarmuuntuminen ei häiritse.

Kitaran ja basson soittajat joutuvat myös muita enemmän miettimään minkälaisia asusteita käyttävät. Pitkät kaulakorut ja huivit ovat tiellä soittaessa ja plektrakäden puolella sormukset ja rannekorut voivat jäädä kiinni kitaran kieliin. Toisaalta myös kitara tai basso voi hangata ihoa, minkä vuoksi kaksi vastaajista pitää ranteissaan hikinauhoja. Kitara tai basso ei kuitenkaan yksistään vaikuta vaatetukseen vaan myös se, kuinka korkealla soitinta pidetään. Mitä ylempänä soitinta pidetään, sitä tärkeämpää on, ettei kaulassa roikkuva asuste sotkeudu kielten väliin.

Sekä kitaristeilla, basisteilla että kosketinsoittajilla myös liian pitkät hihat voivat jäädä kiinni soittimeen ja häiritä näin soittamista. Kosketinsoittajilla soittoasento vaatii tilaa

käsien ja hartioiden liikkeille, mutta muuten soittaja pysyy pitkälti paikallaan. Tämän vuoksi vaatteet eivät joudu kestäämään yhtä paljon kuin muilla soittajilla. Kosketinsoittajalla pitää olla tukevammat kengät kuin muulla bändillä. Pedaaleja painellessa soittaja joutuu usein seisomaan kauan yhdellä jalalla, jolloin tasapainon säilyminen on todella tärkeää.

Rumpaleilla istuma-asento ja hikoilu vaikuttavat vaatetukseen eri tavalla kuin muilla soittajilla. Liian kireät housut voivat estää liikkeitä ja liian matala vyötärö tuntua epä-mukavalta laskeutuessaan takana liian alas. Korkeavyötäröllisissä housuissa puolestaan vyötärökaitale ja nappi saattaa painaa ikävästi. Rumpalit hikoilevat keikan aikana usein vielä enemmän kuin muut bändin jäsenet, joten hihattomat paidat ja hengittävät materiaalit ovat käyttömukavuudeltaan parhaimpia. Vajaamittaisia lahkeita käytettäisiin mielellään viileämpänä vaatteena, mutta ne eivät useinkaan sovi soittajan omaan pukeutumistyyliin.

Turvallisuus

Soittajan näkökulmasta suurimmiksi riskeiksi paljastuivat mahdollinen kompastuminen tai liukastuminen, vaateen osan tai yksityiskohdan tarttuminen kiinni johonkin sekä erilaiset naarmut, joita esiintymisen aikana syntyy.

Liukastumis- ja kompastumisriskiä vastaajien mukaan lisäävät kengissä ja lahkeiden alaosissa olevat roikkuvat nyörit, remmit ja hihnat. Kenkien tulisi olla mielellään sellaiset, että niillä pysyisi pystyssä myös märällä alustalla, sillä ulkoilmakeikkojen lisäksi lavalle usein kaatuu sekä esiintyjien että yleisön juomia. Korkeapohjaisia ja – korkoisia kenkiä vältetään lavalla. Kyselyn naisvastaajatkin suosivat tasapohjaisia kenkiä esiintyessään.

- *Ehdoton nou-nou tulee liukkaille kengille. Lavalla kun on yleensä melkoiset määrät kaljaa, vettä, hikeä, räkää ja piuhoja (joskus myös verta ja höyheniä) joihin on äärimmäisen helppo liukastua. Varsinkin liukkaat kengät joissa on korkea korko/pohja, on aika mahdottomia. (Kitaristi 3)*

Lahkeissa olevien irrallaan roikkuvien hihnojen ja nauhojen aiheuttaman *kompastumisvaaran* lisäksi vaatteissa olevat erilaiset remmit ja soljet jäävät helposti kiinni soit-

timiin. Tällaisia yksityiskohtia suurin osa vastaajista kuitenkin pitävät tyyliinsä kuuluvina, joten niitä käytetään siitä huolimatta. Irrallaan roikkuvien yksityiskohtien sijasta usean vastaajan mielestä olisi parempi, jos esimerkiksi remmit olisi ommeltu kiinni kankaaseen. Näin visuaalinen ilme säilyisi, mutta tarttumisriski pienenesi huomattavasti. Materiaaleista erilaiset verkkomaiset kankaat tarttuvat myös helposti kiinni. Erityisesti verkkopaitojen hihansuut ja helmat voivat tarttua kiinni sekä mikrofonitelineeseen, rumpuihin että muihinkin soittimiin. Myös väljät paitojen helmat saattavat olla välillä haitaksi. Kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta rumpalista kertoo leveiden lahkeiden olevan välillä tiellä soittaessa, sillä bassorummun nuija jää helposti jumiin lahkeen sisäpuolelle. Varsinaista vaaraa tästä ei aiheudu, mutta se saattaa häiritä soittoa ratkaisevasti.

Analyysissä tulee esille myös *paloturvallisuus*, jota en ollut itse ajatellut aikaisemmin. Monilla keikkapaikoilla vaaditaan paloturvallisia taustakankaita, mutta esiintyjien vaatteissa paloturvallisuus jää usein vähemmälle huomiolle. Kuitenkin rock-musiikkiin kuuluu usein varsinkin isompien yhtyeiden kohdalla pyrotekniikkaa, joten paloturvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota.

- *Jos taas show'hun kuuluu tulen käsittelyä tms., on otettava huomioon, että miten vaate kestää tulta, ettei sula kiinni ihoon tai syty erittäin herkästi.* (Basisti 1)

Suurin osa vastaajista liikkuu esiintymisen aikana paljon lavalla ja osa myös yleisön joukossa. Toisiin soittajiin tai soittimiin osumisesta, yleisön niitivöistä tai esimerkiksi laulajan heiluttamasta mikrofonitelineestä tulee usein naarmuja ja mustelmia, mutta näitä ei pidetä kovin vaarallisina. Soittimien saamien kolhujen suhteen vastauksissa on enemmän jakaumaa. Kitarat ja bassot naarmuuntuvat helposti vaatteiden metallisista yksityiskohdista kuten vetoketjuista, ketjuista ja soljista. Kolme vastanneista kitaristeista ja basisteista pyrkii suojaamaan soitintaan naarmuuntumiselta, mutta muiden mielestä soittaminen saa ja sen kuuluukin näkyä soittimessa.

- *Kitaristin näkökulmasta isot vyönsoljet ym.. bling bling on helvetin mageeta, mutta yleensä jos on kallis skeba, niin soljet yms. tekee ikäviä skraaduja siihen* (Kitaristi 6)

- *Kitarani on lyömäsoitin eli naarmuuntuu joka tapauksessa. Väiden ketjut kolhii ja naarmuttaa kitaroita mutta niitä tulee muutenkin hinkattua mikrofonitelineeseen ja pöytiä vasten. Soittimet ovat minulle käyttöä varten enkä niitä erityisemmin varo. Oikeastaan niiden kuuluakin olla vähän kolhiintuneita. (Kitaristi 1)*

Materiaalit

Selkeästi suosituimmaksi materiaaliksi esiintymisvaatteiden kohdalla paljastuu puuvilla. Materiaalin hengittävyttä pidetään todella tärkeänä ja kaikki vastaajat suosivat puuvillaa sisältäviä vaatteita. Yläosina käytetään mielellään 100 % puuvillaa sisältäviä kauluspaitoja ja t-paitoja, joissa usein puuvillan lisäksi vähän elastaania. Hengittävyyden lisäksi joustavuus on kestävyden kannalta olennaista. Housuissa suositaan puuvillaa, jossa on mukana elastaania. Farkku- ja twill ovat yleisimpiä housukankaita.

Visuaaliselta kannalta suosiota saavat näyttävät materiaalit, kuten nahka ja keinonahka. Nahan, turkisten ja keinonahan käyttöön suhtaudutaan kuitenkin ristiriitaisesti. Hengittävyydeltään tekonahka ja nahka eivät ole parhaimpia esiintymisvaatteiden materiaaleja, sillä ne ovat hiostavia. Hiostavuudesta huolimatta viisi vastaajista käyttää nahasta tai tekonahasta valmistettuja housuja ja takkeja esiintyessään ulkonäöllisistä syistä. Loput vastaajista ovat joko jättäneet keinonahan, nahan tai molemmat pois huonojen kokemusten takia. Myös elämäntapa, kuten vegaanius vaikuttaa nahan välttämiseen esiintymisvaatteissa.

- *PVC-housut tulee keikkavaloissa ja riehuessa helvetin tukalaksi, mutta näissä aina joutuu punnitsemaan käytännöllisyyden ja efektin/ulkonäön välillä. (Laulaja 6)*
- *En käyttäisi lavalla nahkaa. Olen vegaani. (Kitaristi 7)*

Materiaalien käyttömukavuuden lisäksi myös värinkesto, kankaan nuhjaantumattomuutta ja vaateen muodossaan pysymistä pidetään tärkeinä. Vaatteisiin, jotka alkavat nopeasti näyttää kuluneilta ei haluta sijoittaa rahaa. Helposti venähtävät ja muotonsa menettävät vaatteet ovat lisäksi hankalia kiertueilla, joilla vaatteiden tulisi näyttää siisteiltä jokaisella keikalla. Värinkesto koetaan ongelmaksi keinonahkaisten ja nahkaisten vaatteiden kohdalla.

- *Sitten myös muistuu, kun oli keikalla päällä kullanväriset nahkahousut. Niistä kului väri polvista heti kun pikkasen riehui. Joten tommonen värin pysyminenkin aika tärkeä. (Laulaja 6)*

Nahan ja keionahan lisäksi negatiivisesti suhtaudutaan kaikkiin kumimaisiin materiaaleihin, joissa on sama ongelma huonon hengittävyuden ja hiostavuuden vuoksi. Kaksi vastaajista mainitsi erikseen myös villan materiaalina, jota he pyrkivät välttämään lavalla. Vaikka villan kosteudenimukyky on hyvä, se on käytössä liian kuumaksi koettu materiaali. Lisäksi ohuet silkkikankaat koetaan epämiellyttäväksi, sillä kangas tarttuu kiinni hikiseen ihoon ja tuntuu epämukavalta.

Kiinnitysmekanismit

Erilaisista kiinnitysmekanismeista annoin esimerkeiksi vetoketjun, napit, painonapit, tarran ja hakaset, jotta saisin pelkkää vetoketjua monipuolisemman käsityksen siitä, mikä toimii käytännössä ja mikä ei. Painonapeista käytin nimitystä neppari, sillä vaikka painonapit ja nepparit eroavat hieman, neppari on puhekielessä helpommin ymmärrettävä. Housuissa farkuille tyypillinen kiinnitys joko vetoketjulla ja napilla tai pelkkä napitus toimii kaikkien vastaajien mielestä parhaiten. Vetoketjun ja napin muodostama kiinnitys on käyttäjille tutuin, mikä myös vaikuttaa siihen, että se koetaan parhaimmaksi. Osa käyttäjistä on ostohousuissa kuitenkin pettynyt vetoketjun toimivuuteen, sillä se ei aina pysy kiinni koko keikan ajan. Housuissa toimivaksi ratkaisuksi kaksi vastaajista mainitsi myös nyöriytyksen, mikäli nyöri kestää käytössä katkeamatta.

Myös yläosissa vetoketjut ja napit ovat suosituin kiinnitysmekanismi. Vetoketju toimii varsinkin takeissa ja huppareissa, jotka pitää pystyä riisumaan helposti kesken keikan. Paidoissa suositaan nappien lisäksi myös painonappeja, mutta kolme käyttäjistä kokee painonapit epäluotettavina. Ne löystyvät käytössä eivätkä pysy enää kiinni kunnolla. Painonapit koetaan hyviksi vaihtoehtoiksi paidassa kuitenkin silloin, kun soittimen ei haluta naarmuuntuvan tai jos puettavuus ja riisuttavuus pitäisi olla napitusta helpompi. Hakaset ja tarra eivät saaneet kovin suurta kannatusta. Vain kaksi vastaajaa kommentoi hakasia kiinnittiminä. Toinen kertoi käyttävänsä hakasia sisältäviä vaatteita, toinen koki niiden repeävän irti turhan helposti. Tarranauhaa puolestaan ei pidetä lavavaattei-

siin sopivana kiinnittimenä. Yhden vastaajan mukaan se saattaisi toimia joissain tapauksissa paidassa, mutta 20 % muusikoista oli täysin tarranauhaa vastaan.

- *Neppareista ja tarrasta en tykkää, koska: neppareilla on vähän tapana löystyä iän myötä, ja joskus ne repeilee irti kun kangas alkaa kulua. Tarra sitten taas kerää kaiken nöyhdän, ei pysy kiinni mutta kaikkeen muuhun tarttuu kyllä. Paitsi siihen pehmoiseen puoliskoon tarrasta. (Kitaristi 3)*

Kolme vastaajista karsii hakaneulat pois esiintymisvaatteista. Yksityiskohtana tai esimerkiksi huonosti kiinni pysyvän vetoketjun varmistimena hakaneula voisi toimia, jos sen kiinni pysyminen olisi varmaa. Lavalla liikkuessa hakaneula voi kuitenkin aueta helposti, mikä voi aiheuttaa naarmuja sekä soittajaan että soittimeen. Aukinainen hakaneula voi myös tarttua kiinni muihin vaatteisiin ja yksityiskohtiin.

Kiinnitysmekanismeista todettiin, että monet metalliset kiinnittimet tuntuisivat mukavammilta varsinkin ihoa vasten muovisina. Yleisesti ottaen kiinnitysmekanismien kohdalla tärkeintä on vastaajien mielestä se, että ne palvelevat tarkoitustaan. Nopeasti lavalla yhdellä kädellä riisuttavaan takkiin on turha laittaa nappeja ja huonosti kiinni pysyvät painonapit tai tarra soveltuvat vain harvoin. Toisaalta kiinnitysmekanismeihin vaikuttaa myös se, kuinka paljon aikaa pukemiseen ja riisumiseen on. Mikäli esimerkiksi nyörikiinnityksellä varustettua yläosaa ei tarvitse riisua keikan aikana, myös se voi toimia käytössä hyvin.

Huolto ja säilytys

Yksi osa toiminnallista vaatetta ovat pesu- ja huolto-ominaisuudet. Tästä johtuen halusin selvittää, miten esiintymisvaatteita rock-muusikoiden keskuudessa yleensä huolletaan. Pidin tärkeänä kysyä myös, miten kiertue tai pidemmälle suuntautuva keikkamatka vaikuttaa vaatehuoltoon.

Viisitoista vastaajista pitää tärkeänä, että vaatteet olisi mahdollista pestä pesukoneessa. Varsinkin keikoilla pidettävien housujen pestävyys pesukoneessa on erittäin tärkeää. Poikkeuksia ovat nahkaiset ja keinoahkaiset vaatteet. Neljän vastaajan mielestä pesukone ole täysi välttämättömyys ja puolet olisi valmiita pesemään vaatteitaan käsin tai viemään ne pesulaan, mikäli vaatteet eivät kestä konepesua.

Kolme vastaajista kokee pesulan olevan liian kallis tai liikaa aikaa vielä sijoitus. Monille käsin peseminen on tuttua ja kiertueilla se on oikeastaan ainoita pesumenetelmiä. Kolme vastaajista pesee muutenkin osan tai kaikki vaatteensa käsin, joten sitä ei pidetä ongelmallisena. Vain kahden vastaajan kohdalla käsin pesu ei ole vaihtoehto ja kaksi ei veisi vaatteitaan kuivapesuun.

Vain neljä olisi valmiita silittämään vaatteitaan ja saman verran vastaajista voisi harkita asiaa, mikäli vaatteita ei tarvitsisi silittää usein. Viisi vastaajista ei ole koskaan silittänyt tai ei omista silitysrautaa. Ne vastaajista, joille silytys ei tuota ongelmaa, olisivat valmiita silittämään vaatteitaan myös kiertueilla. Toisaalta vaatteiden ryppyisyyttä ei myöskään pidetä ongelmana, mikäli vaate ei ole täysin epäsiistin näköinen silittämättömänä.

Kiertueilla vaatehuolto on analyysin perusteella aika heikkoa. Neljä vastaajista pyrkii viikkaamaan tai säilyttämään vaatteensa muuten siististi, loput pakkaavat vaatteet suuremmin välittämättä kassiin tai laukkuun. Kaksi vastaajista korjaa rikkoutuneita vaatteita kiertueiden aikana. Viisi vastaajista pyrkii ripustamaan vaatteet kuivumaan keikan jälkeen ja yhtä moni tarvittaessa pesee vaatteitaan hotellissa, keikkapaikalla tai mahdollisuuksien mukaan muualla. Lähes kaikki kuitenkin säilyttävät vaatteet joko hikisinä päällään tai laukkuun pakattuina.

- *Voihan sitä suunnitella mitä tahansa, mutta käytännössä vaatteet ovat kaikki yhdessä mytyssä lätkäkassissa puhtaat ja likaiset, kuivat ja kosteat sikin sokin. Osa on hukassa, osa punkassa osa bussin lattialla. Alkureissusta vaatteita yrittää vielä jotenkin järjestellä mutta jo parin päivän päästä joutuu toteamaan että se on turhaa ja mahdotonta. Pyrin laittamaan keikan jälkeisen paidan kuivumaan johonkin minne sen saa ripustettua ettei se homehdu, koska keikkapaidastani saa ihan käsin rutistettua hikilammikon lattialle. (Kitaristi 1)*

Kuljetus

Rypistyvyyden ja vaatehuollon kannalta on olennaista myös puetaanko esiintymisvaatteet jo kotona tai hotellissa vai vasta keikkapaikalla. Suurin osa vastaajista pukeutuu kotipaikkakunnalla oleville keikoille kotona ja kiertueiden aikana hotellissa.

Kolmasosa vastaajista pukee vaatteet vasta keikkapaikalla. Pukeutumista pidetään osittain myös keskittymisrituaalina ja osana esitykseen valmistautumista. Osa kokee voivansa pukeutua rauhassa paremmin kotona tai majoittumispaikassa, osa haluaa keikkavaatteet päälleen vasta vähän ennen keikkaa. Kuten kiertueilla, myös lähempänä oleville keikoille vaatteet kulkevat repussa tai kassissa. Kolme vastaajista käyttää pukupussia kuljettaessaan siistimpiä tai helposti likaantuvia vaatteita.

4 TOIMINNALLINEN VAATE

Aiempi tutkimus muusikoiden esiintymisvaatteiden toiminnallisuudesta on vähäistä, joten löytääkseni ratkaisuja kyselyn tuloksissa esille tulleisiin seikkoihin lähdin tutkimaan toiminnallisuutta työ- ja urheiluvaatteiden kautta. Työ- ja urheiluvaatteiden käyttöolosuhteissa, käyttäjälähtöisissä tarpeissa sekä suoritettavissa liikkeissä on paljon yhtäläisyyksiä esiintymisvaatteisiin. Tutkimus- ja kehitystyötä työ-, suoja- ja urheiluvaatteiden toiminnallisuuden parantamiseksi on tehty paljon ja näin ollen myös aineistoa oman tutkimukseeni oli saatavissa.

Toiminnallinen vaate on useimmiten urheilu- tai työvaate, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu ne vaatimukset, joita käyttöolosuhteet, liikeradat, käyttäjän mieltymykset sekä turvallisuustekijät luovat vaatteelle. (Marttila-Vesalainen & Risikko, 2005, 7-8). Muusikoiden lavalla liikkuminen on monella tavalla verrannollista niihin liikesarjoihin, joita työ- ja urheiluvaatetuksen suunnittelussa otetaan huomioon. Käyttöolosuhteet, mieltymykset sekä turvallisuus ovat yhtä olennaisia tekijöitä muusiikon vaatetuksen pohjalla kuin ne ovat koripallon pelaajan tai asentajan vaatteissa.

Työ- ja urheiluvaatetusta suunnitellessa aihetta lähestytään usein vaatetusfysiologian kautta. Vaatetusfysiologia on poikkitieteellinen lähestymistapa, jota käytetään, kun pyritään huomioimaan ihmisen, ympäristön ja vaateen vuorovaikutus tekstiilimateriaalien ja vaatteiden suunnittelun, valmistuksen ja valinnan kanssa. Vaatetusfysiologian avulla voidaan tutkia esimerkiksi materiaalien ja vaatteiden lämmöneristävyyttä, vesihöyrynläpäisyvastusta sekä ilmanläpäisevyyttä. Materiaaleja testaamalla niiden vertailu on luotettavampaa ja sopivan materiaalin löytäminen haluttuun käyttötarkoitukseen helpottuu. Materiaalien lisäksi laboratorio-oloissa voidaan testata myös valmiita tuotteita, jolloin kankaiden lisäksi voidaan tutkia vaateen rakenteiden, mallin ja

yksityiskohtien vaikutusta haluttuihin käyttöominaisuuksiin. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 9.) Muusikoiden vaatteiden suunnittelun pohjana ei vaadita samanlaista materiaalien tutkimusta kuin esimerkiksi suoja- tai ulkoiluvaatteissa. Olosuhteet laval-la eivät vaadi vaatteelta esimerkiksi veden- tai tuulenpitävyyttä eikä turvallisuuden näkökulmasta esiintymisvaatteille ole määritelty tiettyjä standardeja. Pukeutumisen taustalla vaikuttavat persoonalliset mieltymykset ja vallitseva muoti eikä niinkään asukokonaisuuden vaatetusfysiologiset ominaisuudet. Silti työ-, urheilu- ja suojavaate-tuksen kehittämisen osa-alueita voidaan käyttää apuna myös esiintymisvaatteita suunnitellessa.

Toiminnallisessa vaatteessa käytettävyys ja käyttömukavuus ovat aina sidoksissa toisiinsa ja mukavuus on tärkeä arviointikriteeri, kun kyseessä on usein käytössä oleva tuote. Marttila-Vesalainen ja Risikko (2006,7) määrittelevät vaatteeseen liittyvän mukavuuden seuraavasti: ”Ihminen tuntee olonsa mukavaksi silloin, kun hänellä ei ole liian kuuma eikä kylmä, eikä vaate rajoita liikettä, purista tai hiosta. Lisäksi mukavuuden edellytys on, että vaate on mieluinen, käyttötarkoitukseen ja -tilanteeseen so-piva ja käyttäjänsä mielestä esteettinen.” Mukavuuden tunne on kuitenkin sidoksissa käyttäjänsä persoonallisiin mieltymyksiin ja kokemuksiin sekä odotuksiin ja ennako-luuloihin. Myös käyttötilanne ja sosiaaliset tekijät vaikuttavat paljon siihen, mikä koe-taan mukavaksi.

Myös Sarpaneva ja Kuhlefelt (1979, 5) ovat samoilla linjoilla työvaatetusta käsittele-vässä raportissaan. Heidän mukaansa hyvässä työvaatteessa liikkumismukavuus ja lämpöviihtyvyys ovat olennaisia; vaate ei saa lukita liikkeitä, hangata, hiertää eikä muutenkaan alati muistuttaa olemassaolostaan. Sen tulee joustaa ja olla tarpeeksi lämmin olematta silti hiostava. Ulkonäön osalta vaateen tulisi tukea käyttäjänsä itse-tuntoa ja olla myös esteettisesti toimiva, mutta ulkonäkötekijät olisi voitava ottaa huomioon ilman että ne turhaan nostavat tuotteen hintaa tai vaikuttavat negatiivisesti työturvallisuuteen.

4.1 Vaateen käyttötarkoitus ja – olosuhteet

Marttila-Vesalaisen ja Risikon (2006, 14–15) mukaan toiminnallista vaatetta suunnitellessa ensimmäinen huomionarvoinen seikka on vaateen käyttötarkoitus. Käyttötarkoitus määrää pitkälti vaateen mitoituksen ja mallin. Käyttötarkoituksen ja käyttöolo-

suhteiden määrittelyllä voidaan rajata ne vaatetusfysiologian osa-alueet, jotka ovat suunnittelun kannalta tarpeellista taustatutkimusta. Eri työtehtävissä, urheilulajeissa ja käyttöympäristöissä korostuvat erilaiset tarpeet. Mielestäni muusikoiden kohdalla vaateen ensisijainen käyttötarkoitus on olla ilmaisultaan, visuaalisuudeltaan ja toimivuudeltaan artistin musiikkia, persoonaa ja esiintymistä tukeva elementti. Ideaalisesti toimivan esiintymisvaateen visuaalinen ja ilmaisullinen puoli rakennetaan toimivan mitoituksen ja kaavoituksen varaan.

Olosuhteiltaan esiintymistilanne riippuu paljon esiintymispaikasta. Ulkona oleva esiintyminen voi tapahtua festivaaleilla tai pienemmässä tapahtumassa. Lavan koko vaihtelee tapahtuman mukaan, samoin se, onko lava katettu vai ei. Ulkoilmatapahtumissa sääolosuhteet vaikuttavat esiintymiseen, mutta eivät välttämättä pukeutumiseen. Useimmat esiintyjät pukeutuvat samoin sekä ulkona että sisätiloissa oleville keikoille. Viileämpinä kuukausina vaateesta lisätään tarpeen mukaan. Sisätiloissa järjestettävät keikat vaihtelevat isoista arenakeikoista pieniin baarin nurkkauksiin. Esiintymispaikan koko, valaistus, liikkumatilan määrä sekä tilan määrä yleisön määrään verrattuna vaikuttavat vaatteiden lisäksi siihen, kuinka korkeaksi lämpötila lavalla nousee ja miten rankaksi fyysiseksi suoritukseksi esiintymistilanne muodostuu. Kyselyn perusteella rockmuusikon hyvän esiintymisvaateen toiminnallisiksi määreiksi nousivat *hengittävyys, materiaalin joustavuus, liikkumaväljyys, kestävyys, paloturvallisuus, puettavuus ja helppohoitoisuus*.

Vaatteiden *kaavoitus* pohjautuu ihmisvartalolta otettuihin mittoihin, muotoihin sekä liikkeisiin. Vartalon mittojen ja muotojen avulla piirretään peruskaava, joka pyrkii muotoilemaan vartaloa mahdollisimman vähien leikkausten ja muotolaskosten avulla. Peruskaavassa on mukana tarvittava väljyys, jotta joustamattomasta materiaalista tehdyssä vaatteessa on tilaa hengittämisen vaatimille rintakehän liikkeille. Kuosittelulla, eli kaavan muokkaamisella, peruskaavasta saadaan suunnitellun mallin mukainen. Työ- ja urheiluvaatetta suunnitellessa kaavoituksessa otetaan huomioon ne liikkeet, joita urheilusuoritus tai työtehtävät vaativat. Peruskaavan mitoitus perustuu staattisiin mittoihin eli paikallaan seisovasta ihmisestä otettuihin pituus- ja ympärysmittoihin. Kun vaateen kaavoituksessa huomioidaan käyttötarkoituksen mukaiset liikkeet ja ääriasennot, tarvitaan lisäksi dynaamisia mittoja. Staattisista mitoista poiketen dynaamiset mitat perustuvat tyyppillisten työ- tai urheilusuorituksessa tehtävien liikkeiden ja asentojen mittaamiseen. Niiden avulla voidaan määritellä liikkeiden tarvitsema väl-

juys, jotta vaateen malli ei häiritse tai estä työskentelyä. (Marttila-Vesalainen & Risikko, 2005, 97.)

Eri käyttötarkoitukset vaikuttavat siihen, mihin kohtaan ja kuinka paljon väljyyttä pitää lisätä. Alla olevassa Toimiva työ- ja suojavaatetus kirjasta (Mäkinen 1996, 119) otetussa kuvassa (kuva 2) tulee esille, kuinka suurina pituusmuutoksia erilaiset työasennot vaativat.

KUVA 2. Työliikkeiden vaatima väljyys

Muusikoiden kohdalla esiintymiseen kuuluvat liikeradat riippuvat hyvin paljon muusikkityylistä sekä siitä soittimesta, jota muusikko soittaa. Saadakseni käsityksen soittamiseen kuuluvista liikeradoista päätin havainnoida asiaa käytännössä.

4.2 Liikeratojen havainnointi

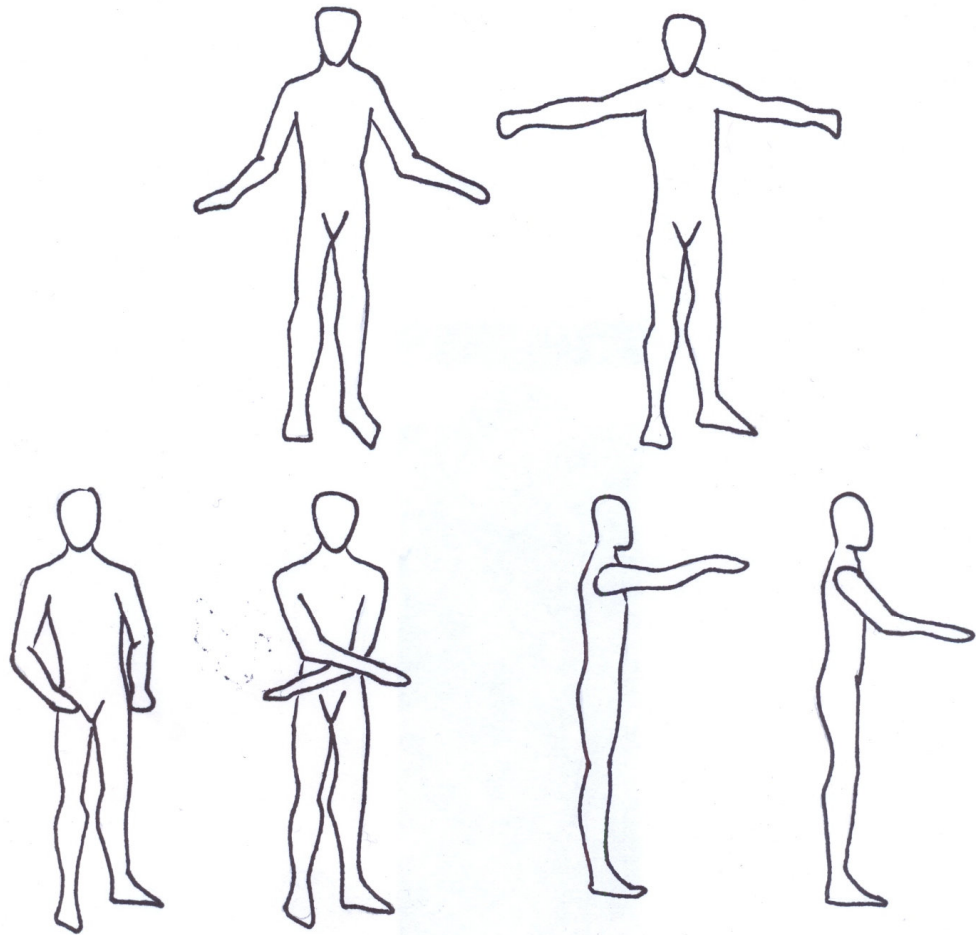
Havainnointi on menetelmä, jolla saadaan esille sellaista tietoa kohderyhmästä, jota he itse eivät välttämättä osaa kertoa. Menetelmä mahdollistaa kohderyhmän tarkkailun omassa ympäristössään, jolloin esimerkiksi käyttäytymistä tietyissä tilanteissa on helpompi tutkia. (Huotari ym. 2003, 53.)

Anttilan (2005, 190–195) mukaan havainnointi on tieteellisen tutkimisen perusedellytys joka sopii monen erilaisen aineiston kokoamiseen. Havainnointi voi olla sekä pitkälle jäsenneilyä muistiinpanojen tekemistä tai kokonaisvaltaista tapahtumien ja käyttäytymisen seuraamista. Menetelmänä havainnointi jakautuu kahteen pääläjiin suoraan ja osallistuvaan havainnointiin, jotka voidaan edelleen jakaa jäsenneilyyn ja jäsenneilyttömään tapaan koota aineistoa.

Omassa tutkimuksessani kyseessä on jäsenneilyttömän eli strukturoimaton havainnointi, jonka suoritan suorana havainnointina. Suora havainnointi on toimiva menetelmä esimerkiksi silloin, kun tutkija haluaa tarkkailla tapahtumia ilman, että tutkittavat ovat tietoisia hänen läsnäolostaan. (Anttila 2005, 190). Oman tutkimukseni kohdalla ei ole oleellista, että esiintyvät muusikot tietävät havainnoinnistani, koska lavalla suoritettavat liikkeet eivät ole tilanneriippuvaisia vaan samat liikkeet ja ääriasennot toistuvat kaikissa esiintymistilanteissa.

Havainnointia suorittaessani kävin joulukuun 2010 ja tammikuun 2011 aikana kymmenellä keikalla, joilla kiinnitin erityisesti huomiota muusikoiden liikkumiseen lavalla. Lisäksi hyödynsin vuosina 2007–2011 harrastuspohjalta kuvaamaani aineistoa eri bändien esiintymisistä. Tekemiäni havaintojen perusteella piirsin eri soittimia soittavista muusikoista liikeratakuvat (kuvat 3-6). Kuvissa tulee esille eri soittimien soittamisessa suoritettuja liikkeitä ja ääriasentoja, joihin esiintyjien tulisi päästä ilman, että vaatetus asettaa rajoitteita liikkumiselle. Koska basistien ja kitaristien soittoasennot ja liikeradat olivat lähes yhtäläiset, en katsonut tarpeelliseksi piirtää erillisiä kuvia basisteista ja kitaristeista.

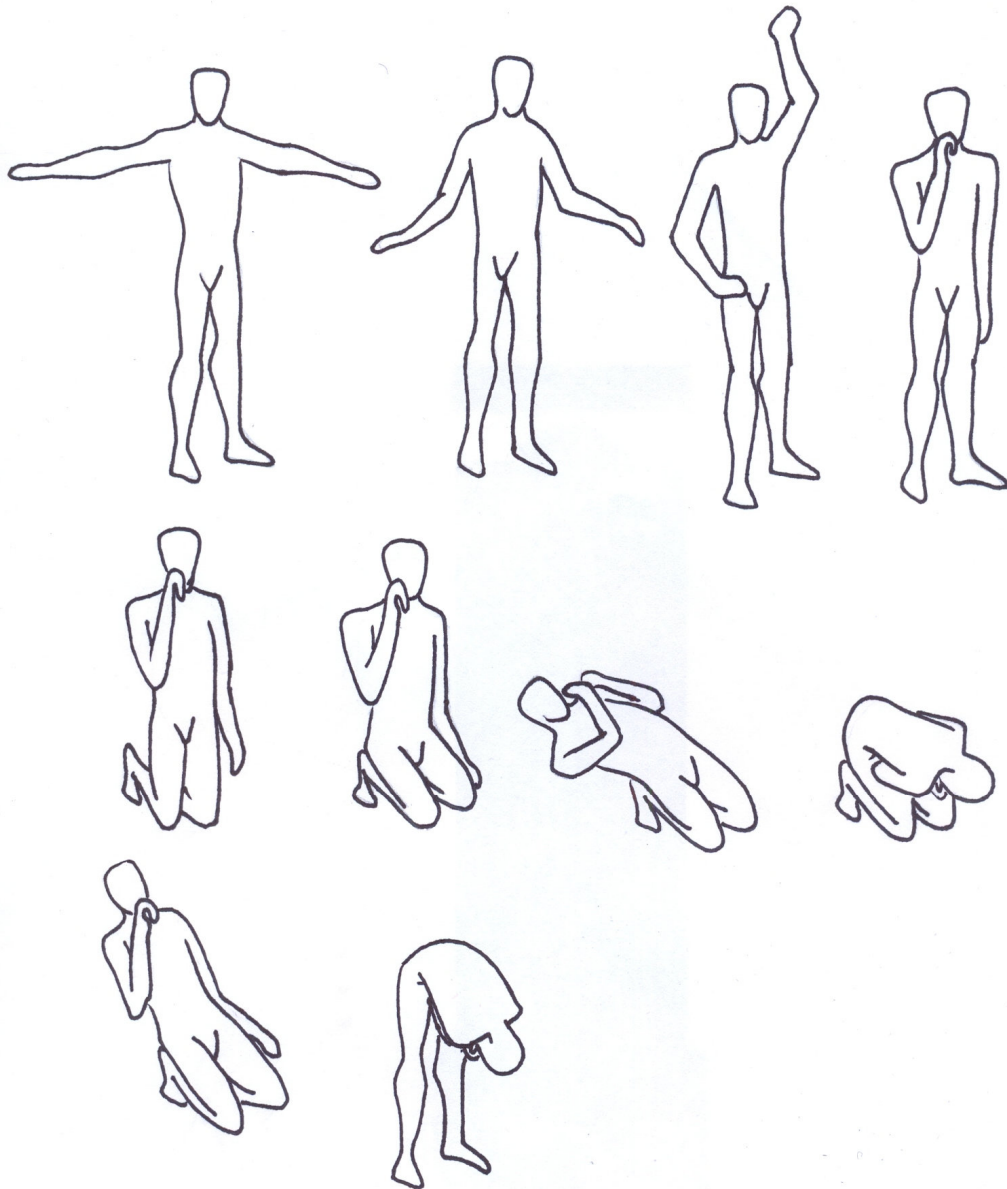
Kosketinsoittajat (kuva 3) pysyvät eniten paikallaan esiintymisen ajan. Suurimmat liikkeet tapahtuvat ojennettaessa käsiä eteen ja sivuille. Koskettimia voi olla useammassa eri tasossa tai vierekkäin, joten käsillä ja olkanivelen liikkeillä tulee olla tarpeeksi tilaa jotta soittaminen ei vaikeudu. Alaosan vaatteessa pitää huomioida, että housut sallivat esimerkiksi kyykistymisen ja kumartumisen mikäli pedaaleita pitää säätää. Osa kosketinsoittajista myös laulaa kappaleiden taustaääniä ja kuten kyselystä tuli ilmi korkeavyötäröisten housujen vyötärö painaa epämiellyttävästi laulaessa.

KUVA 3. Kosketinsoittajan liikeradat

Laulajien (kuva 4) lavaliikehdintään vaikuttaa paljon se, soittaako laulaja laulamisen ohessa jotain instrumenttia. Kuvassa 4 on kuvattu liikehdintää ilman esimerkiksi kitaraa, mutta kitaraa tai bassoa soittavan laulajan kohdalla voidaan yhdistää laulajan ja kitaristin tai basistin liikeradat.

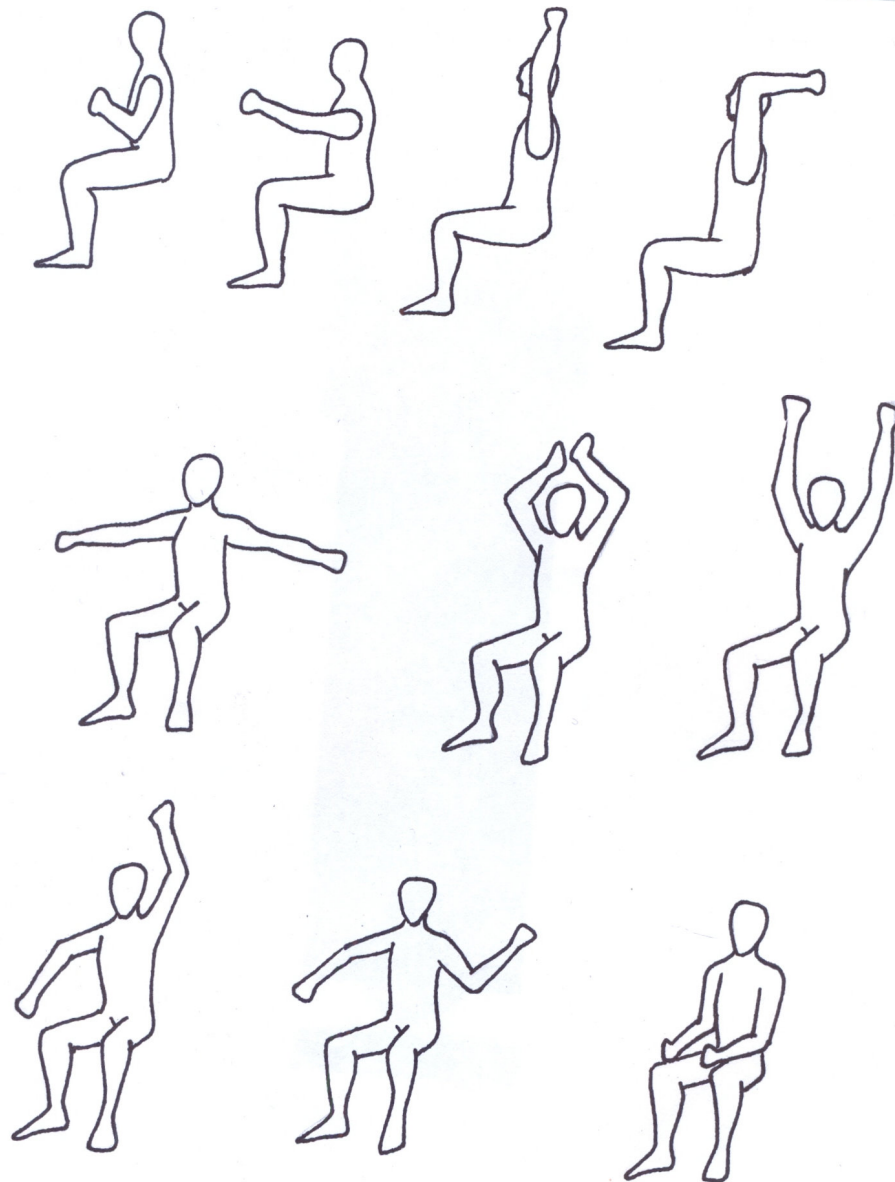

KUVA 4. Laulajan liikeradat

Ilman soitinta esiintyvät laulajat pystyvät liikkumaan lavalla vapaammin ja hyödyntämään lavaelementtejä esiintyessään. Samoin kuin kosketinsoittajalla myös laulajalla käsien liikkeille tulee olla paljon tilaa. Sivulle ja eteen suuntautuvien liikkeiden lisäksi kädet pitää pystyä laittamaan ylös sekä samanaikaisesti että yksi kerrallaan. Myös kumartuminen, kyykistyminen ja polvistuminen pitää onnistua. Näiden liikkeiden lisäksi laulaja saattaa esimerkiksi kiivetä seisomaan rumpujen tai vahvistimien päälle; roikkua kattoelementeistä, mikäli katto on tarpeeksi matalalla tai maata selällään lavalla. Käytännössä vaatteiden pitäisi sallia kaikenlainen liikkuminen. Tärkeimmät liikkeet ovat kuitenkin käsien liikeratoihin sekä kumartumiseen ja kyykistymiseen liittyviä.

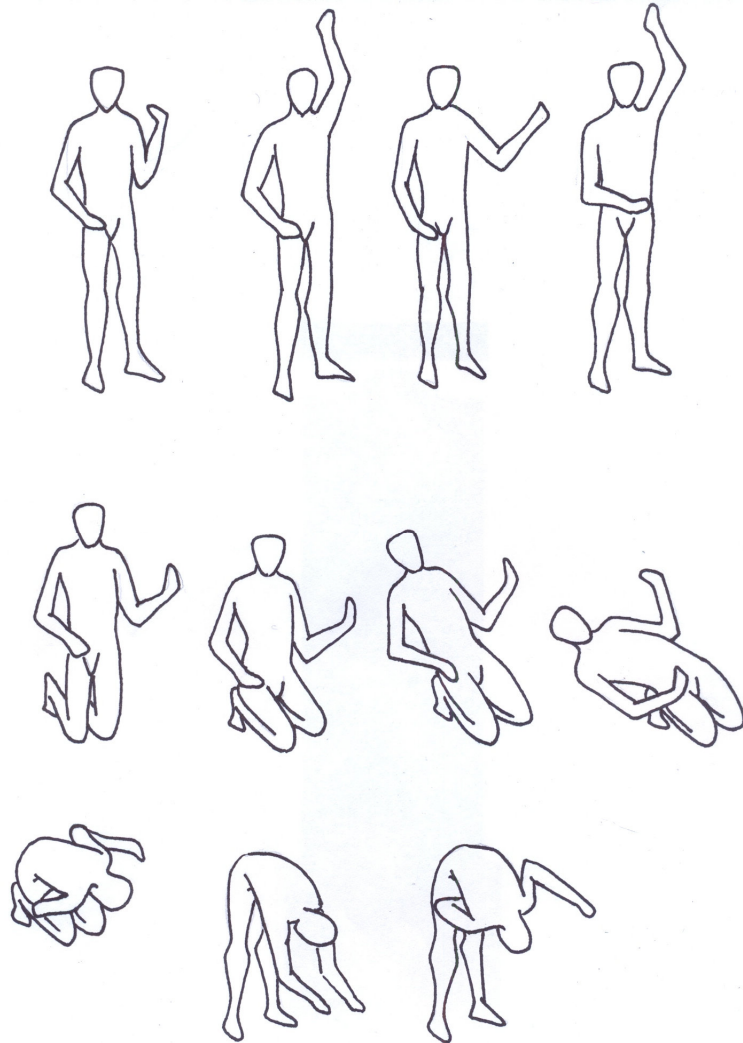
Kuten kosketinsoittajan liikeratojen yhteydessä tuli esille laulajien kohdalla tulee huomioida etteivät vaatteet ahdistaa pallean kohdalta. Myös liian korkea tai kireä kaulus vaikuttaa laulamiseen negatiivisesti.

Rumpaleilla (kuva 5) istuma-asento vaikuttaa paljon vaatteilta vaadittuihin ominaisuuksiin. Housujen istumakorkeuden tulisi takakappaleella olla sellainen, etteivät housut jää vyötäröltä liian alas. Toisaalta kuten kyselyssä tuli ilmi, housujen vyötärö ei saa nousta liian ylös etukappaleella, jottei housujen vyötärö painaisi vatsaa istuessa. Istuma-asento vaatii tilaa myös polven kohdalla. Kuten kosketinsoittajilla, myös rumpaleilla laajimmat liikeradat tapahtuvat ylävartalossa. Soittaessa käsiä pitäisi pystyä vapaasti liikuttamaan sivuille, eteen ja ylös.

KUVA 5. Rumpalin liikeradat

Kitaristeilla ja basisteilla (kuva 6) instrumentti vaikuttaa suuresti liikkumiseen. Alla olevassa kuvassa on kuvattu soittajaa, jolla on plektra oikeassa kädessä. Myös kitaristien ja basistien pitää pystyä nostamaan käsiä samanaikaisesti tai yksi kerrallaan ylös. Hihallisissa vaatteissa pitää olla tilaa kyynärpäähän liikkeille, sillä soittaessa molemmat kädet ovat kyynärpäähän kohdalta koukistettuina.

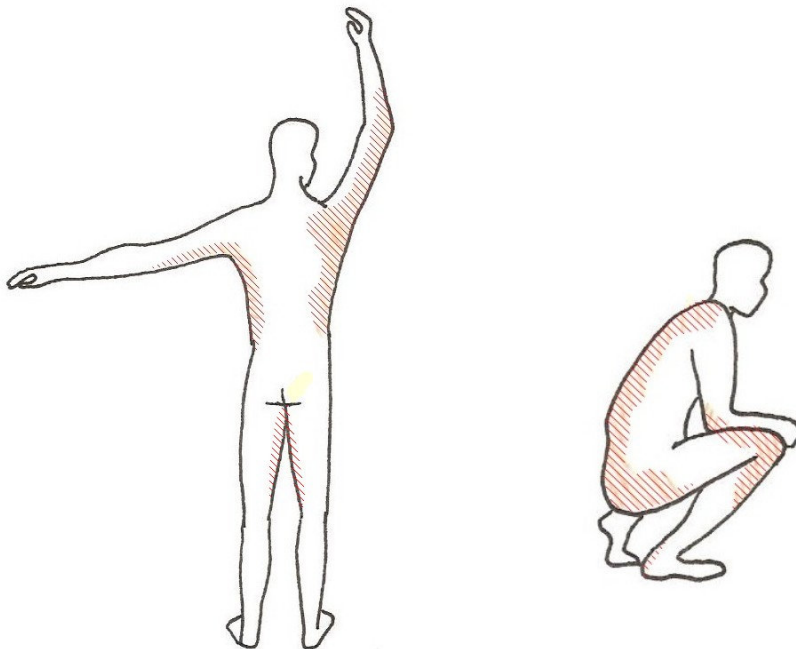
KUVA 6. Kitaristin ja basistin liikeradat

Käsien liikkeiden lisäksi polvistumisen, kyykistymisen ja kumartumisen pitää olla mahdollista, vaikka niiden kaltaiset liikkeet eivät sisältyisi soittamiseen, sillä pedaalin säätö esimerkiksi vaatii kumartumista.

Liikeratojen ja tyypillisten asentojen kartoituksen jälkeen mittoja ottaessa havaittuja ääriasentoja voidaan hyödyntää, jotta saataisiin selville liikkeen vaatima laajempi väljyys, joka lisätään kaavoituksessa pituus ja leveysmittoihin. Työ- ja suojavaatetukses-

sa tarvittava väljyys lisätään usein sellaisenaan sillä väljä vaate sopii useimpiin työtehtäviin, joissa vaatteella on suojaavia ominaisuuksia. Mikäli suojavaate toimii päällimmäisenä kerroksena, väljyyttä pitää olla riittävästi, jotta alle mahtuu tarvittava määrä vaatteita. (Mäkinen ym. 1996, 118–122.)

Eri instrumentteja soittavien muusikoiden liikeratojen pohjalta piirsin kuvan (kuva 7), josta tulee esille ne kohdat vaatteista, joissa liikkumaväljyyttä tulisi olla. Hahmottelin viivoituksella vartalolta alueet, joiden kohdalla vaateen pitäisi myötäillä liikkeitä. Seisovan hahmon vartalolla näkyy, miten käsien liikkeet vaativat pituusväljyyttä sivusaumaan ja hihaan sekä käden ollessa 90 asteen kulmassa sivulla että ylhäällä. Olkanivelen kohdalla väljyyttä tarvitaan selänleveyteen, kuin myös vaateen etukappaleella etuleveyteen. Haaroissa liikkumaväljyyttä tarvitaan, jotta esimerkiksi leveät haara-asennot ovat mahdollisia. Kyykistyneessä hahmossa näkyy miten selänpituuteen tarvitaan lisää väljyyttä. Samanlainen väljyys on tarpeellinen myös kumartuessa. Selänpituuden lisäksi väljyyttä tarvitaan lantion kohdalla, jotta kyykistyessä vaate ei kiristä pakaroiden kohdalta tai haarasaumasta. Raajoissa liikkumaväljyyden tarve tulee esille polvien ja kyynärpään kohdalla.

KUVA 7. Eniten liikkumaväljyyttä vaativat kohdat

Muusikoiden vaatteissa alakulttuurin sisäinen muoti kuitenkin vaikuttaa siihen, kuinka paljon väljyyttä vaatteisiin voi lisätä. Lähes poikkeuksetta rock-henkisesti pukeutuvat

muusikot suosivat istuvia vaatteita, joissa väljyydet ovat pieniä. Rock-muoti on ilmiönä poikkeuksellinen, sillä pienet väljyydet ovat kuuluneet osana siihen alusta asti. Väljyyksiin liittyvä ongelma ei ole pelkästään tämän hetkisissä esiintymisvaatteissa vaan siihen on pyritty löytämään ratkaisuja jo useiden vuosikymmenien ajan. Esimerkiksi työ- ja suojavaatteena usein käytettävää haalaria on käytetty esiintymisvaatteiden sovelluksiin. Kirjassa *Elvis Fashion* (2003, 141), Elviksen kiertuemanageri Joe Esposito kertoo, kuinka vuoden 1969 kiertueella Elviksen esiintymisasut alkoivat kehittyä kaksiosaisista kokonaisuuksista haalarimallisiksi. Alun perin ideana oli käyttää suunnittelussa Elviksen kiinnostusta karateen vain puvustuksen perusteena. Housujen jatkuvasti revetessä pukusuunnittelijana toiminut Bill Belew alkoi kuitenkin suunnitella myöhemmin legendaarisiksi muodostuneita haalarimallisia vaatteita (kuva 8), joihin tarvittavat lisäväljyydet oli kaksiosaisia asuja helpompi lisätä.

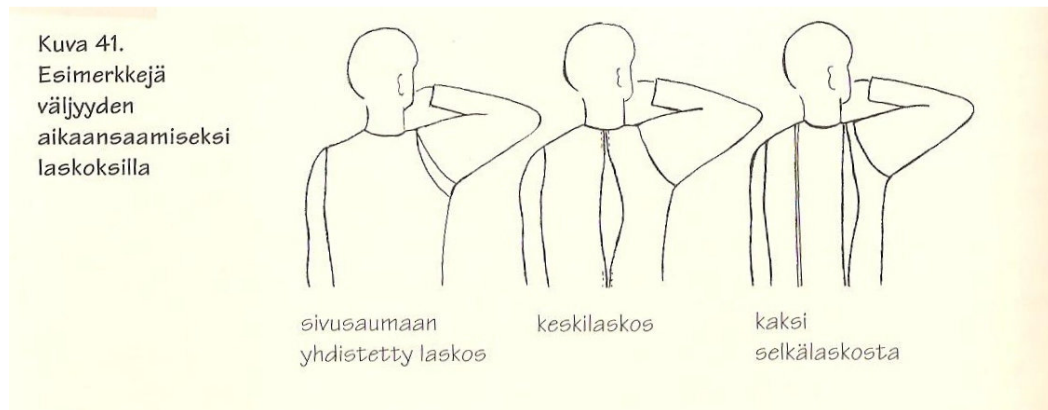

KUVA 8. Elvis Presley Bill Belewin suunnittelemassa haalarissa

Haalareita ei voi kuitenkaan aina hyödyntää muusikoita vaattetettaessa ja liikkumaväljyyksiä pitää voida lisätä istuviin vaatteisiin muilla tavoin.

4.3 Liikkumaväljyyden kaavoitus

Liikkumaväljyyttä voidaan saada lisäämällä vaatteeseen laskoksia. Laskosten paikka ja vaateen puettavuuden säilyminen täytyy kuitenkin varmistaa. Esimerkiksi selänleveyteen vaikuttavat laskokset tulisi lisätä niin, että laskos päättyy ylhäällä olkanivelen yläpuolelle, jolloin se antaa myöten käsien liikkeille (kuva 9). Laskoksia lisättäessä pitää myös huolehtia siitä, ettei vaateen sisäpuolelle jäävä laskosvara vaikeuta pukeamista. (Mäkinen ym. 1996, 124–127.)

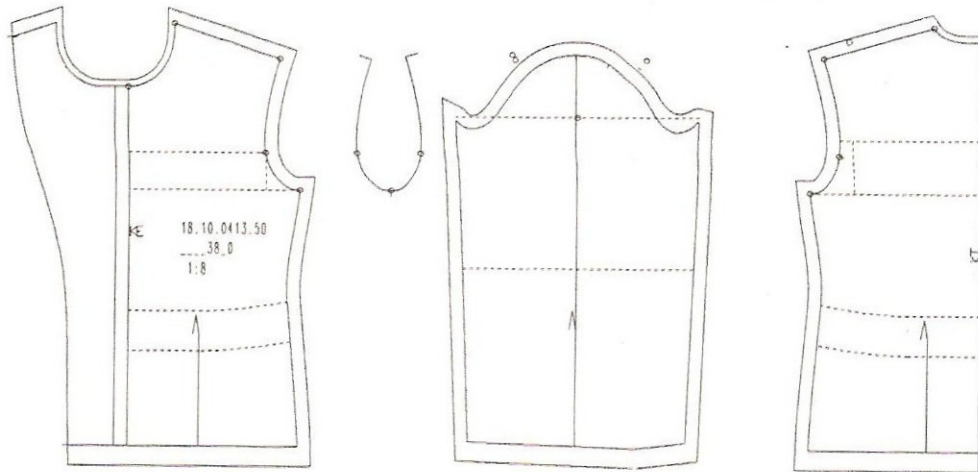

KUVA 9. Väljyydlaskoksia

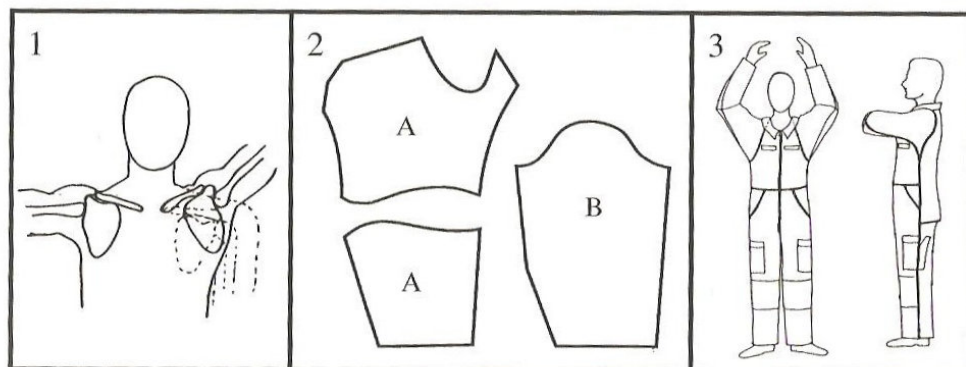
Laskoksia voidaan käyttää selän leveyden ja käden liikkumavaran lisäksi tuomaan liikkumatilaa esimerkiksi polven tai kyynärpäähän kohdalla. Kyynärpäälle lisää tilaa saa useilla pienillä saumaan kootuilla laskoksilla sekä niukempi väljyyksissä vaatteissa kahdenkappaleen hihalla. Kahdenkappaleen hiha on kaavoitukseltaan käden muotoa mukailevampi ja kyynärpäähän kohdalla oleva muotolaskos antaa tilaa nivelen taivuttamiselle.

Käsien liikkeiden vaatima liikkumaväljyys voidaan toteuttaa kaavamuutoksilla. Hiha voidaan kaavoittaa niin sanotuksi ikkunanpesijän hihaksi (kuva 10), jolloin hihan pyöriön kaari jatkuu osittain sivusaumaksi. Tällä rakenteella voidaan mahdollistaa käsien nostaminen ylös ilman, että vaate kiristää tai nousee vyötäröltä. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 102–104.)

Ns. ikkunanpesijän hiha.

KUVA 10. Ikkunanpesijän hihan kaavoitus

Toinen vaihtoehto parantaa käsien liikkumista on tehdä vaatteeseen niin kutsuttu tanssijankaavoitus. Tanssijoiden vaatteissa kädentietä nostetaan kainalon kohdalla ylemmäs ja väljyyttä lisätään kädentielle takakappaleen puolella. Hihan kaavassa pyöriön kaarta loiventamalla saadaan lisää liikkumaväljyyttä. (Harrison 1998, 19.) Samankaltaisen, ruotsalaisen Rosenblad-Wallinin (1983) kehittämän kaavoituksellisen ratkaisun Raili Anttalainen esittelee haalareiden kaavoituksen yhteydessä teoksessa Vaatekirja (2000, 184–85). Tämä hiha ratkaisu on suunniteltu konepajateollisuuden työntekijöille, jotka työskentelevät selällään kädet ylös ojennettuina (kuva 11).

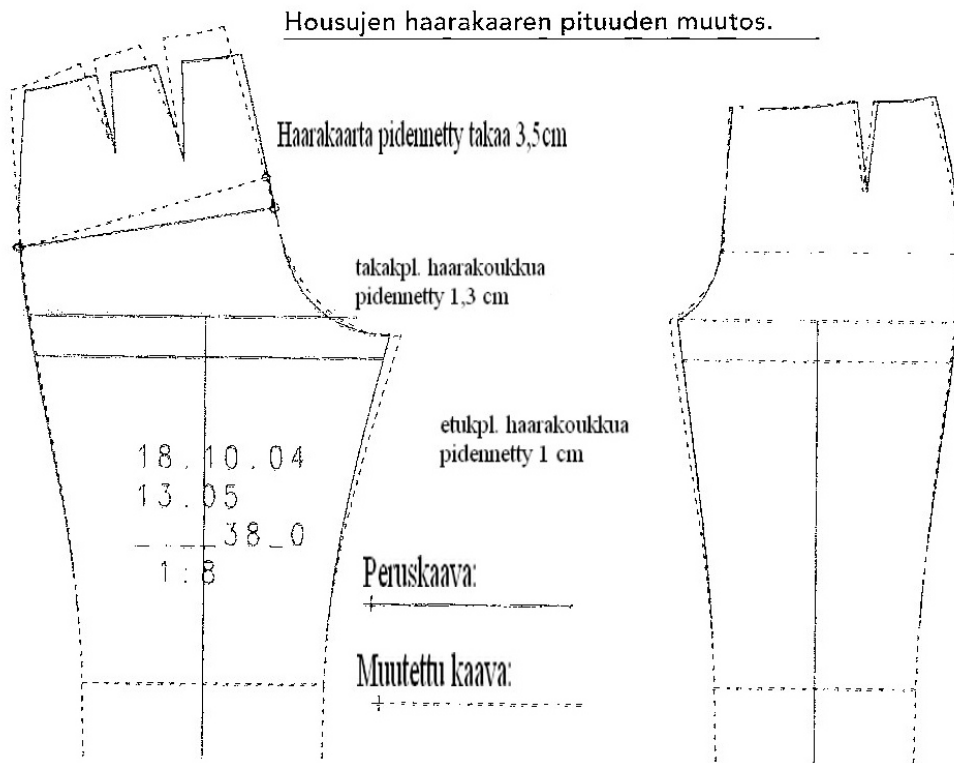
Kuva 3. Yläraajan ylöspäin ojentamisen vaikutus hartianseudun asentoon ja konepajateollisuuden työntekijöiden haalarin hihan kuosittelu edellisen perusteella (Rosenblad-Wallin 1983, 67, 73, 93).

KUVA 11. Konepajateollisuuden työntekijän hiha

Työvaatteissa housuihin tuodaan tarvittavaa liikkumatilaa lisäämällä väljyyttä koko vaatekappaleeseen. Yleisväljyyden lisäksi pituutta lisätään lantion ja vyötärön välille, jotta kumartuminen olisi helpompaa. Pelkkä pituusväljyys haarakaassa ei kuitenkaan yksistään auta ilman sopivaa yleisväljyyttä. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 104.)

Muusikoiden housut ovat useimmiten joko pillifarkkuja tai polvesta alaspäin leveneviä. Vyötärön, lantion ja reisien kohdalla väljyyttä on lähes olemattomasti. Lisäksi housujen vyötärön pitäminen ylä- ja alalantion välissä vaikuttaa ratkaisevasti alun perin vähäisen liikkumaväljyyden riittämättömyyteen. Liian pieni väljyys tulee ilmi esimerkiksi housujen ratkeamisena haaroista. Vyötärölinjan madaltaminen saattaisi olla ratkaisu siihen, ettei housuja pidettäisi enää matalavyötäröisen tyylin vuoksi liian alhaalla. Toisaalta haarasauman lyheneminen vaikuttaisi suoraan esimerkiksi kumartumiseen, tehden sen lähes mahdottomaksi. Yksi ratkaisu muodin ja toiminnallisuuden yhdistämiseen olisi säilyttää vyötärölinja matalana edessä, mutta nostaa sitä takana. Näin haarasauma pitenisi ja housun vyötärö ei takakappaleella laskeudu kumartuessa tai kyykistyessä liian alas. Haarakoukkua pidentämällä housujen haaraosaan saa lisää pituutta, mikä edesauttaa vaateen kestävyyttä leveiden haara-asentojen kohdalla. Myös Marttila-Vesalainen ja Risikko (2006, 103 – 104) ehdottavat vastaavia kaavamuutoksia. Alkuperäisessä kuvassa haarakaaren pituusmuutoksen ilmoituksessa oli virhe suhteessa kaavan muihin mittoihin. Tarkistin mittakaavan mukaan mitat ja kuvassa 12 on korjattu teksti.

KUVA 12. Housujen kaavamutokset (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, korjannut Lasonen)

4.4 Materiaali

Vaateen liikkumaväljyyteen voidaan vaikuttaa myös oikeanlaisen materiaalin valinnalla. Kuten kyselystä kävi ilmi, suurin osa muusikoista suosii vaatteita, joissa on mukana joustoa. Marttila-Vesalaisen ja Risikon (2006, 104) mukaan joustavissa materiaaleissa väljyyksien tarve on pienempi kuin joustamattomissa. Joustamattomasta materiaalista valmistettuun vaatteeseen joustoa voidaan lisätä yhdistämällä siihen joustavia elementtejä esimerkiksi polvien, kainalon, haarojen ja hartioden seudulla.

Kankaan joustavuus saadaan aikaan lisäämällä siihen elastaania. Elastaanikuitu on vähintään 85 % polyuretaania sisältävä kuitu, jonka tärkein ominaisuus on sen suuri joustavuus. Kuitu voidaan venyttää kolminkertaiseen pituuteensa, mutta se palautuu alkuperäiseen mittaansa nopeasti. Elastaania käytetään erilaisten neulosten lisäksi sekoitteena myös kudotuissa kankaissa. Kuidun pesuominaisuudet määrittävät yleensä kankaan muun materiaalin mukaan. (Markkula1992, 101–102.)

Toiminnallisissa vaatteissa materiaalin hengittävyys on tärkeää. Hengittävyydellä tarkoitetaan materiaalin hyviä kosteudensiirto-ominaisuuksia eli materiaalin kyky läpäis-

tä vesihöyryä. Ihminen reagoi ympäristön lämpötilanmuutoksiin lämmönsäätelyjärjestelmänsä avulla. Kylmässä ilmassa keho keskittää lämmön elintoiminnoille tärkeiden elimien ympärille ja kuumassa elimistö pyrkii siirtämään ylimääräisen lämmön kehon ulkopuolelle. Hikoilu on ihmisen tehokkain lämmönsiirtomenetelmä. Toiminnallisessa vaatteessa on oleellista, että tuotettu hiki pystyy läpäisemään materiaalin höyrynä. Mitä ohuempi ja huokoisempi materiaali, sitä paremmin se päästää läpi vesihöyryä. Vastaavasti paksuissa ja tiiviissä materiaaleissa vesihöyrynläpäisevyys on pienempi. (Ilmarinen 1983, 99–100.)

Kyselytutkimuksen tuloksista käy ilmi, että lavalla liikkuminen ja valot nostavat kehon lämpötilaa ja lisäävät hikoilua. Kaikki kyselyyn vastanneet muusikot suosivat tämän vuoksi hengittäviä materiaaleja ainakin osassa vaatteitaan. Hengittävyydeltään parhaimmaksi materiaaliksi suurin osa vastaajista nimesi puuvillan. Vastauksissa viitataan puuvillaisiin vaatteisiin sekä farkkukankaina että esimerkiksi paitapuseroiden ja t-paitojen materiaalina.

Puuvilla on luonnonkuitu, jonka ominaisuuksiin kuuluvat hyvä kosteudenimukyky, hengittävyys, sähköistymättömyys sekä hyvät pesuominaisuudet. Puuvilla voidaan pestä ja silittää korkeissa lämpötiloissa. Kuituna puuvilla on lujaa ja muuttuu kosteana vielä kestävämmäksi. Se myös joustaa ja venyy hieman. Haittapuolina puuvilla rypistyy ja likaantuu helposti. Puuvillainen kangas pitää myös kutistaa huolellisesti ennen vaateen valmistusta, jottei pesuissa tule mittamuutoksia kutistumisen takia. (Boncamper 2006, 61–66.)

Puuvillan lisäksi myös muita selluloosa- eli kasvipäisiä luonnonkuituja pidetään vesihöyrynläpäisevyyskyvyltään hyvinä. Vaatetukseen käytettävistä selluloosakuiduista puuvillan lisäksi yleisin on pellava. Puuvillaan verrattuna pellava on helpommin rypistyvä eikä laskeudu kovin hyvin. Kuituna se on kuitenkin puuvillaa vahvempi sekä kuivana että märkänä, imee hyvin kosteutta ja sen lämmönjohtavuuskyky on hyvä. Pellava myös kuivuu puuvillaa nopeammin. Pellavaa ei kuitenkaan käytetä enää nykyään työ- ja suojavaatetuksen materiaalina, koska se rypistyy helposti ja kuitujen taivutuksenkesto on heikompi kuin puuvillalla. (Ks. Boncamper 2006, 84–86; Mäkinen ym. 1996, 54.) Rypistyvyys ja huonomman taivutuksenkeston vuoksi pellava soveltuu huonosti myös esiintymisvaatteisiin, sillä niiden tulisi pysyä siisteinä

monen käyttökerran ajan. Kuten kyselyssä kävi ilmi, vaatteita ei usein pystytä silittämään varsinkaan kiertueilla, mikä tekee pellavasta hankalan materiaalin.

Muista luonnonkuituista villan ja silkin hengittävyys on puuvillaa ja pellavaa pienempi. Molemmat ovat kuituina lämmöneristys- ja kosteudenimukyvyltään kuitenkin hyviä. Silkki on ominaisuuksiltaan joustavaa, helposti siliävää ja se kuivuu nopeasti. Kuitu on lujaa, mutta kankaana pinta on altis hankausjäljille. Silkki on materiaalina kallis eikä sen hienkestokyky eivätkä pesuominaisuudet ole hyvät. Kuitu voi vaurioitua myös deodorantista, joten sen soveltuvuus toiminnallisiin vaatteisiin ei ole kovin hyvä. (Boncamper 165–167.) Kyselyn tuloksissa käy lisäksi ilmi, että ohut silkkikangas ei ole märkänä käyttömukavuuden kannalta lavalle sopiva.

Villakuidun lujuus on huomattavasti pienempi kuin puuvillalla eli sen kestävyys ei ole kovin suuri. Toisaalta villa on puuvillaa elastisempaa. Villa on hyvän lämmöneristävyyden ja kosteudenimukykyä vuoksi hyvä materiaali kerrospukeutumisessa ja kylmissä olosuhteissa, mutta paksujen villakankaiden käyttömukavuus pienenee lämpimässä ympäristössä. Pesuominaisuksiltaan villa on huono materiaali usein pesua vaativiin vaatteisiin. (Markula 1992, 58–61.) Pesuominaisuuksien ja lämmöneristävyyden vuoksi villa ei materiaalina sovellu muusikoiden vaatteisiin. Lämpimissä esiintymisolosuhteissa villainen vaate on liian kuuma ja sitä on esimerkiksi puuvillaisista vaatteista vaikeampi huoltaa kiertueiden aikana.

Kemiallisesti valmistetuista muuntokuiduista viskoosi ja modaali ovat puuvillan ja pellavan tavoin selluloosakuituja, joten ne muistuttavat monilta ominaisuuksiltaan esimerkiksi puuvillaa. Näistä viskoosi on vaatekankien yleisimmin käytetty, mutta huono märkäljuus ja rypistyvyys rajoittavat sen käyttöä yksistään. Sekoitekankaissa viskoosi lisää materiaalin kosteudenimukykyä sekä pehmeyttä. Modaali on puolestaan kehitetty ominaisuuksiltaan mahdollisimman pitkälti puuvillan kaltaiseksi. Modaalia käytetään yleensä sekoitteena viskoosin tavoin sekä materiaalina urheiluvaatteissa. Muuntokuituihin kuuluvat myös asetaatti sekä triasettaatti. Asetaatille tyypillisiä ominaisuuksia ovat melko hyvä joustavuus ja kosteudenimukyky sekä keveys. Asetaatti on kestävyydeltään viskoosia ja modaalia heikompi, joten sitä ei käytetä työ- ja urheiluvaatetukseen. Triasettaatti on ominaisuuksiltaan asetaatin kaltainen, mutta sen lämmönsietokyky on asetaattia parempi. Triasettaattia käytetään esimerkiksi vuorikankaana sekä urheiluvaatetuksessa verryttelyvaatteissa. (Boncamper 2006, 170–

178; 181–185.) Sekoitemateriaalina ja vuorikankaina muuntokuidut sopivat myös esiintymisvaatteisiin.

Luonnon- ja muuntokuitujen lisäksi synteettiset kuidut muodostavat oman ryhmänsä. Synteettisille kuiduille yhteisiä piirteitä ovat, että niitä voidaan helposti muotoilla lämmön avulla, ne ovat yleensä luonnonkuituja vahvempia ja niillä on hyvät pesuominaisuudet. Synteettiset kuidut eivät kuitenkaan ime hyvin kosteutta, niiden sähköistyvyys on suuri ja pelkästään synteettisestä materiaalista valmistetut vaatteet ovat kuumalla hiostavia ja kylmässä ympäristössä kalseita. Tiivis synteettisestä langasta valmistettu kangas ei ole kosteudenläpäisykyvyltään hyvä materiaali, mutta neuloksena tai harvempana sidoksena materiaalin hengittävyys paranee. (Markula 1992, 88–90.)

Kestävyytensä takia synteettisiä kuituja suositaan suojavaatemateriaalina. Työvaatetuksessa käytetään usein synteettisten- ja luonnonkuitujen sekoituksia, jolloin käyttömahdollisuudet paranevat. Synteettiset kuidut lisäävät materiaalin kestävyyttä, siiliävyyttä ja prässien muodossaan pysyvyyttä. Luonnonkuidut puolestaan parantavat vaateen hengittävyyttä ja vähentävät sähköisyyttä. (Mäkinen ym. 1996, 57, 62.)

Sekoitekankailla tai synteettisten materiaalien käytöllä kestävyyttä vaativissa kohdissa voidaan parantaa myös esiintymisvaateen ominaisuuksia. Esimerkiksi kankaan kulumista puhki polville heittäytymisen yhteydessä voidaan ehkäistä käyttämällä synteettisestä kankaasta olevilla kappaleita polvien kohdalla.

Vaateen kuitumateriaali ei kuitenkaan määritä yksistään vaateen ominaisuuksia. Kankaan sidos ja vaateen väljyys vaikuttavat molemmat siihen kuinka hyvin kosteus pääsee haihtumaan iholta. Mitä tiiviimpi sidos eli kankaan loimi- ja kudelankojen tiheys, sitä huonompi materiaalin vesihöyrynläpäisevyys on. (Ilmarinen 1982, 133.)

Epätekstiilisistä materiaaleista yleisin esiintymisvaatteissa käytetty on nahka. Ulkoiluvaatteissa nahkaa käytetään lähinnä somisteena ja työvaatetuksessa esimerkiksi lisäsuojana hitsaajan vaatteissa. Suojavaateen asema nahalla on moottoripyöräilijöiden käyttämissä vaatteissa. (Mäkinen ym. 1996, 76.) Tyypillisimmät vaatetuksessa käytettävät nahat ovat lehmän, lampaan ja sian nahat. Nahka on materiaalina kohtalaisen hengittävä, sen tuulen- ja vedenpitokyky on hyvä eikä se syty helposti. Nahkaa ei kuitenkaan ilman erillistä käsittelyä vesipesua, joten huolto-ominaisuuksiltaan se ei ole toimivuuden kannalta paras mahdollinen materiaali. Edellä mainittujen eläinten na-

hoista saadaan painamalla tehdyllä pintakäsittelyllä myös esimerkiksi matelijoitten nahkaa muistuttavaa nahkajäljitelmää. Käsittely vaikuttaa lähinnä nahan pinnan ulkonäköön eikä niinkään sen muihin ominaisuuksiin. Erilaisien nahkojen ulkonäköä on mahdollista jäljitellä myös keinotekoisesti. Tekonahkojen valmistuksessa harva kangas, neulos tai kuitukangas päällystetään polyuretaanilla tai PVC:llä. Mitä enemmän pinnoite muistuttaa ulkonäöltään nahkaa, sitä huokoisempaa se on. Täysin sileäpintainen tekonahka ei hengitä, mutta huokoisemmissa tekonahoissa hengittävyyskin paranee. (Boncamper 2006, 153–155.)

4.5 Yksityiskohdat ja kiinnittimet

Vaatteen toimivuus ei muodostu pelkistä materiaaliominaisuuksista, vaan myös malli ja yksityiskohdat vaikuttavat kokonaisuuteen sekä vaatteen ominaisuuksien että puettavuuden kannalta. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 63, 71–75) .

Ilmarisen (1982, 102–103) mukaan työvaatteissa hengittävyttä voidaan lisätä korvaamalla osa selkä tai sivukappaleista verkkomaisella materiaalilla, lisäämällä tuuletusaukkoja saumoihin tai laskosvaroihin sekä lisäämällä sirkkoja esimerkiksi kainalon alueelle. Kädentien saumaan voidaan jättää kainalon kohdalla aukko silloin, kun se on suojaavuuden kannalta mahdollista. Esiintymisvaatteissa hengittävyttä voidaan parantaa tuuletusaukkojen tai sirkkojen avulla silloin, kun vaatteen materiaali on hiostavaa. Usein esiintymisvaatteissa kuitenkin suositaan hengittäviä materiaaleja, jolloin tuuletusaukkojen lisääminen ei ole tarpeellista.

Yleisimmät työ- ja suojavaatetuksessa käytettävät kiinnittimet ovat erilaiset vetoketjut, tarranauha sekä napit ja painonapit. Työ- ja suojavaatteissa käytettävien vetoketjun reunanauha on useimmiten kudottua nauhaa, joka on vaatteen muista materiaaleista riippuen puuvillaa, polyamidia, polyesteria tai niiden sekoitetta. Kestävyyden vuoksi työvaatteissa suositaan hakasleveydeltään kohtalaisen leveitä valuhakas- tai metallivetoketjuja. Tarranauhaa eli kahdesta erilaisesta toisiinsa tarttuvasta pinnasta muodostuvaa nauhaa käytetään toiminnallisissa vaatteissa silloin, kun vaatetta avataan ja suljetaan usein. Koukku-silmukatarranauha on kestävyydeltään hyvä, polyamidipohjaisena se voidaan pestä 100 asteessa ja polyesteristä valmistettu nauha kestää puolestaan hyvin kemikaaleja. (Mäkinen ym. 1996, 82–84.) Vetoketjut ovat suosittuja myös esiintymisvaatteissa, sillä ne helpottavat vaatteen puettavuutta ja riisuttavuutta. Kuten

työvaatteissa, myös rockmuusikoiden vaatteissa suositaan tukevampia vetoketjuja, kuin esimerkiksi juhlapuvuissa. Tarranauha puolestaan ei saanut kyselyn tulosten mukaan suurta kannatusta. Sen kiinni pysymiseen rajussa käytössä ei luoteta eikä sitä muihin materiaaleihin tarrautumisen vuoksi käytetä myöskään vaatteissa, jotka vaativat helppoa puettavuutta.

Napit ovat yleisimpiä kiinnittimiä ja ne voidaan jakaa kiinnitystavaltaan ompelemalla vaatteeseen kiinnitettäviin sekä painonappeihin. Perinteisten nappien materiaalina voi olla esimerkiksi puu, muovi tai metalli. Painonapit puolestaan ovat metallisia tai muovisia. Työ- ja suojavaatteissa käytetään useimmiten koneella kiinnitettäviä painonappeja. Painonappeihin kuuluvat kuitenkin myös nepparit eli käsin kiinni ommeltavat painonapit. (Ks. Mäkinen ym. 1996, 84–85; Boncamper 2006, 145–148.) Kyselyn tuloksissa napit ovat vetoketjun jälkeen suosituin kiinnitin. Tätä perusteltiin tottumuskysymyksenä sekä sillä, että irronnut nappi on helppo kiinnittää takaisin vähemmälläkin ompelutaidolla. Lisäksi nappeja pidetään kiinnipysymiseltään luotettavina.

Yksityiskohtia vaatteisiin voidaan tuoda käyttämällä esimerkiksi sirkkoja ja erilaisia nauhoja. Sirkat toimivat tuuletusmekanismin lisäksi myös huoliteltuna reikänä esimerkiksi nyörikujan yhteydessä. Nauhoja voidaan käyttää kiinnittimenä sekä esimerkiksi hupun reunan kiristämiseen. Lisäksi niillä voidaan huolitella ja koristella vaatteita. Työ- ja urheiluvaatteissa käytetään usein kuminauhoja esimerkiksi keräämään väljyyttä, jottei vaate roikkuisi häiritsevästi. Tereillä puolestaan vaatteisiin voidaan lisätä yrityksen värejä ja visuaalista ilmettä. (Boncamper 2006, 149–152.)

Ompelulankana kestävyyttä vaativissa vaatteissa käytetään useimmiten synteettisistä kuiduista valmistettua lankaa, joka kestää venytystä ja hankausta paremmin kuin luonnonkuituinen. Ompelulanka vaikuttaa myös sauman lujuuteen sekä ommeltavuuteen. (Mäkinen ym. 1996, 85.) Ompelulangan lisäksi saumojen kestävyys vaikuttaa saumojen rakenteeseen.

4.6 Turvallisuus

Työ- ja suojavaatteissa turvallisuustekijöillä pyritään ehkäisemään tapaturmia. Liian kylmien tai kuumien työolojen aiheuttamien terveystarpeiden lisäksi monilla aloilla palovaara on yleinen riski. Monilla työpaikoilla tarvitaan suojaimia myös melua, säteilyä

sekä kemikaaleja vastaan. (Mäkinen ym. 1996, 40–48.) Muusikoilla tärkein suojavauste on korvatulpat, jotka suojaavat kuuloa soitinten kovilta ääniltä ja yleisön kiljumiselta. Myös paloturvallisuus pitää huomioida silloin, kun lavalla käytetään tuliefektejä.

Vaatteiden paloturvallisuuteen vaikuttavat kankaan materiaali ja malli. Vaikka usein luonnonkuituja pidetään paloturvallisempina kuin synteettisiä kuituja, paloturvallisuutta ei voida määritellä niin yksioikoisesti. Luonnonkuiduista villa ja silkki ovat suhteellisen paloturvallisia. Puuvilla ja pellava palavat hitaasti vain paksuna kankaana, mutta ohut tai nukkapintainen materiaali syttyy herkästi. Tekokuiduista viskoosi käyttäytyy palaessaan puuvillan tavoin. Polyesteri ja polyamidi eivät syty kovin helposti, mutta viimeistyskäsittely voi vaikuttaa palamisherkkyyteen. Paloturvallisimpia materiaaleja ovat lehtikuidut kuten sisal sekä synteettisistä kuiduista modakryyli ja paloturvalliseksi käsitelty polyesteri. Todella korkeita lämpötiloja varten polyamidista on kehitetty aramidikuituja, joita käytetään esimerkiksi palomiesten ja ralliajajien asuihin sekä avaruuspukuihin. Materiaalien syttymisherkkyyden lisäksi on huomioitava se, että osa synteettisistä kuiduista sulaa kuumuuden vaikutuksesta ja kuitusula voi aiheuttaa syviä palovammoja. (Ilmarinen 1982, 137–139; Boncamper 2006, 203.) Useimmissa keikka- ja konserttipaikoissa taustakankaiden ja esirippujen tulee olla paloturvallisia käyttivät esiintyjät tulta lavalla tai eivät. Pyrotekniikan käyttö ei usein vaikuta materiaalivalintoihin taustakankaita enempää. Varovaisuutta noudatettaessa paloturvalliset kankaat eivät ole välttämättömyys vaatteissa, mutta materiaalivalinnoissa tulisi kiinnittää huomiota syttymisherkkyyteen sekä siihen miten materiaali palaa.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan kuuluu huolehtia siitä, että työntekijät voivat suorittaa tehtävänsä turvallisesti. Suojavaatteen suunnittelussa tärkeintä on määritellä ne vaarat, joilta sen on tarkoitus suojata käyttäjänsä. Materiaali ja viimeistykset valitaan käyttötarkoituksen mukaan. Myös vaatteen oikea koko suojaa käyttäjänsä. Esimerkiksi liian pitkät tai leveät hihat voivat tarttua kiinni ja aiheuttaa vaaratilanteen. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 112–117.) Kyselyn tuloksista tuli ilmi miten irtonaiset osat, liika väljyys sekä esimerkiksi verkkomainen materiaali voi tarttua kiinni ja aiheuttaa vaaratilanteen myös esiintyjien vaatteissa. Turvallisuusriskiä voidaan vähentää tapauskohtaisesti riippuen soittimesta ja muusikon pukeutumistyylistä.

Marttila-Vesalainen ja Risikko (2006, 118–125) määrittelevät erilaisiin työtehtäviin kehitettyjen suojavaatteiden materiaaleilta vaadittavat perusominaisuudet lujuudeksi, kutistumattomuudeksi ja puhdistuvuudeksi. Lisäksi käyttötarkoitus määrittelee tarvitaanko materiaaliksi vesitiivistä, hengittävää, ilmaa läpäisevää, paloturvallista tai näkyvyydeltään hyvää. Puuvilla on edullinen materiaali, mutta kutistuu ja rypistyy pesun yhteydessä. Synteettiset materiaalit puolestaan ovat puuvillaa kestävämpiä ja niiden liianhylkivyyks on parempi. Useimmat suojavaatemateriaalit ovat sekoitekankaita; esimerkiksi Enstexiä käytetään paljon. Näkyvyyttä vaativissa työoloissa työvaatteiden huomioväriä kuten neonväreillä sekä heijastavilla kankailla parannetaan työturvallisuutta. Samanlaisia ratkaisuja näkyvyyden parantamiseksi käytetään myös ulkoiluvaatteissa.

Esiintymisvaatteissa näkyvyydellä ei tavoitella niinkään turvallisuusominaisuuksia vaan huomiota. Jonesin (1987, 91) mukaan isoilla lavoilla, joilla esiintyjän ja yleisön välinen etäisyys on suurempi, myös vaateen tulee välittää tunnelmaa, teemaa ja artistin persoonaa paremmalla näkyvyydellä.

4.7 Pesu ja huolto-ominaisuudet

Vaatehuoltoon niin työ- ja suojavaatteiden kuin urheilu- ja ulkoiluasujenkin kohdalla vaikuttavat vaateen materiaali, malli sekä laatu. Oikeanlainen huolto lisää vaateen käyttöikä ja ylläpitää sen toiminnallisuutta. Jo vaateen suunnittelussa pitäisi ottaa huomioon, miten sitä tullaan huoltamaan. Esimerkiksi työvaatteiden kohdalla on oleellinen ero, pesetetäänkö vaatteet pesulassa vai peseekö työntekijä itse omat vaatteet kotonaan. Kuiduista puuvilla, modaali, polyesteri ja polyamidi kestävät parhaiten pesua. Toiminnallisten vaatteiden kohdalla pesun ja huollon kannalta on oleellista, että kaikki vaatteiden osat kestävät samat käsittelyt. Esimerkiksi kiinnittimien tulisi kestää yhtä kuuma pesulämpötila kuin muunkin vaateen. Huollon kannalta on myös oleellista, että rikkoutuneet tarranauhat, vetoketjut, kuminauhat ja kuluneet heijastimet on helppo vaihtaa uusiin. Myös helmojen, lahkeiden ja hihojen pituutta tulisi voida muuttaa helposti. (Mäkinen ym. 1996, 181–194.) Muusikoiden vaatteissa vaatehuolto ja varsinkin sen puute kiertueiden aikana kuluttaa vaatteita. Moni esiintyjä pyrkii kuitenkin mahdollisuuksien mukaan huolehtimaan vaatteistaan. Koska vaatteiden pesu ja huolto ei useinkaan ole järjestelmällistä, on esiintymisvaatteissa tärkeää, yksityiskohdat kestävät samat pesu- ja huoltotoimet kuin itse materiaalikin. Hihojen, helmojen ja

lahkeiden pituutta voidaan joutua muuttamaan, mikäli uudessa vaatteessa esimerkiksi housujen lahkeet ovat häiritsevästi liian pitkät.

5 ICONCRASH

Mielestäni muusikoiden esiintymisvaatteiden toiminnallisten ominaisuuksien tutkiminen vain teoriassa ei ollut riittävä lähtökohta opinnäytetyölle. Halusin tutkia ratkaisujen toimivuutta myös käytännössä. Puvustettavan bändin mukaantulo antoi tutkimuksen käytännöntoteutuksen lisäksi mahdollisuuden esiintymisvaatteiden suunnitteluun. Koska haluan valmistumiseni jälkeen jatkaa esiintymisvaatteiden parissa, opinnäytetyöni toimii myös markkinointikeinona, jolla saan näkyvyyttä omalle osaamiselleni.

5.1 Toimeksiantajan kuvaus

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on helsinkiläinen tummasävyistä, elektronista pop-rockia soittava Iconcrash niminen yhtye (kuva 13).

KUVA 13. Iconcrash promo 2010

Iconcrash on laulajansa Jaani Peuhun sooloprojektista liikkeelle lähtenyt bändi, joka sai alkunsa vuonna 2004. Ensimmäinen EP-levy *Viola loves Iconcrash* tehtiin yhteis-

työssä Viola nimisen yhtyeen kanssa ja julkaistiin loppuvuodesta 2004. Iconcrashin ensimmäinen oma levy *Nude* seurasi keväällä 2005 ja pikkuhiljaa yhden miehen sooloprojektista muodostui bändi. Iconcrashin musiikkia on verrattu Depeche Modeen, The Cureen sekä Nine Inch Nailsiin sekä moneen suomalaiseen rockin vientibändiin kuten esimerkiksi Himiin. Äänimaailmaltaan Iconcrash poikkeaa kuitenkin paljon perinteisestä suomalaisesta rockista, elektronisen soundinsa vuoksi. (Reverbnation 2010.)

Bändin musiikissa on selkeitä viittauksia yliluonnolliseen, vaikka ensimmäisen levyn tematiikka pitikin sisällään ehkä perinteisemmän kuvauksen ihmissuhteen elämänkaaresta ihastumisesta suhteen päättymiseen. Enochian Devices puolestaan keskittyykin juuri henkimaailman asioihin; jo levyn nimi tulee keskiaikaisesta Enochian Magic – taikuusjärjestelmästä. Lyriikoissa ei kuitenkaan tavoitella niinkään okkultismia vaan enemmänkin henkimaailmaa käsitellään vapaan ajattelun näkökulmasta, jonka kautta pohditaan esimerkiksi suhdetta uskonnon opetusten ja arjen välillä. Tärkeimpänä lähtökohtana se, ettei kaikkea ole pakko pystyä selittämään. (Soundi 2010.)

Vuosina 2005–2007 bändi keikkaili ympäri Eurooppaa, Venäjällä sekä New Yorkissa. Toukokuussa 2009 bändi sai levytyssopimuksen Dynasty Recordingsille, joka yhdessä EMI Finlandin kanssa julkaisi yhtyeen ensimmäisen virallisen bändilevyn Enochian Devicesin 26.5.2010. Parhaillaan viidestä miespuolisesta soittajasta koostuva bändi työstää kolmatta levyään Inkerosta Sonic Pump studiolla Helsingissä ja se julkaistaan 14.9.2011.

Tiesin Iconcrashin bändinä jo ennen opinnäytetyöni alkua, mutta en tuntenut yhtään bändin jäsenistä henkilökohtaisesti. Tämä onkin yksi syy siihen, miksi valitsin Iconcrashin niiden yhtyeiden joukosta, jotka ottivat yhteyttä luettuaan bändinhakuilmoitukseni. Ennalta tuntematon yhtye vaikutti positiivisesti paremmalta haasteelta kuin jonkun ystäväni bändi. Lisäksi jo kohtalaisen tunnettu, ja levytyssopimuksen omaava Iconcrash tuntui prosessin sujuvuuden kannalta paremmalta vaihtoehdolta kuin sellainen bändi, jolla ei ole selkeää aikataulullista tavoitetta. Koska en ollut aiemmin perehtynyt yhtyeen pukeutumiseen ja siihen, miten Iconcrashin musiikissa esille tulevat henkimaailman asiat ilmenevät ulkoasussa oli olennaista keskustella kaikkien bändin jäsenten kanssa samanaikaisesti.

5.2 Ryhmähaastattelu

Toimeksiantajan kanssa käytävää keskustelua varten laadin ryhmähaastattelupohjan (liite 3), jonka kävimme vapaamuotoisesti läpi ensimmäisellä tapaamiskerralla. Katsoinärkevimmäksi vaihtoehdoksi että kukin bändin jäsen vastaisi toiminnallisten ominaisuuksien osalta samaan kyselyyn (liite 1), jolla hankin aineistoa muilta muusikoilta. Näin kukin saisi rauhassa miettiä minkälaisille ominaisuuksille ja ratkaisuille on tarvetta ja lisäksi pystyisin vertailemaan vastauksia kyselyn tuloksiin. Lisäsin Iconcrashin kohdalla kyselyn loppuun lisäkysymyksiä, siitä minkälaisia vaatteita bändin jäsenet toivovat (liite 4).

Ryhmähaastattelu on useamman henkilön yhteiseen keskusteluun perustuva haastattelumuoto. Ryhmähaastattelua voidaan käyttää silloin, kun vastaajilla on yhteinen kokemusmaailma käsiteltävästä asiasta tai jos ryhmän jäsenet ovat kiinnostuneita toistensa käsityksistä ja mielipiteistä. Keskusteluun perustuva tilanne hyödyntää ryhmän jäsenten välistä ryhmädynamiikkaa, jonka kautta ryhmän jäsenet voivat itse määrätä mitä asioita haastattelurungon avulla otetaan esille ja miten niitä käsitellään. Ääneen ajattelemisen ja mielipiteiden jakaminen voi myös tuoda esiin sellaisia näkökulmia, joita tavanomaisessa haastattelussa ei tulisi ilmi. (Anttila. 1998, 233.)

Iconcrashin kohdalla ryhmähaastattelun pohjustin niin, että keskustelimme toiminnallisten seikkojen mahdollisuuksista, mutta muuten toiminnallisuuteen liittyviin kysymyksiin kukin bändin jäsenistä vastasi kyselyn avulla ja virallinen ryhmähaastattelu käsitteli lähinnä bändin toiveita ja ideoita puvustuksesta. Osana ryhmähaastattelun runkoa (liite 3) olivat myös budjetti ja aikataulu, jotta yhteiset tavoitteet ja käytännön asiat pystyttiin käsittelemään kaikkien ollessa paikalla. Sovimme ryhmähaastattelun yhteydessä, että suunnittelisin ja valmistaisin yläosat maaliskuun 2011 loppuun mennessä, jotta bändi voisi esiintyä ne päällään 31.3 Trash Fest IV tapahtumassa. Puvustuksen muut osat sovittiin toteutettaviksi myöhemmin keväällä. Aikaa suunnitteluun ja yläosien toteuttamiseen olisi 9,5 viikkoa.

Puvustukseen toivottua visuaalista ilmettä ja henkeä kävimme läpi ryhmähaastattelun aikana bändin keräämien ideakuvien kautta. Tätä ideamateriaalia käsittelem tarkemmin suunnittelun lähtökohdat osiossa (ks. luku 5.3).

5.3 Suunnittelun lähtökohdat

Ensimmäisenä suunnittelun visuaaliseen puoleen liittyvänä ideakuvana sain bändiltä vuonna 1982 Ylelle tuotetusta Rauta-aika-tv-sarjasta olevan kuvan Pohjan Akasta ja hänen tyttärestään. (kuva 14). Ideakuvan tarkoituksena oli tuoda esille bändin mielenkiintoa symboliikkaan ja suomalaiseen kulttuuriin, joka on yhtenä teemana myös tulevilla levyillä. Asujen yksityiskohtien toivottiin toimivan inspiraation lähteenä. Keskustelimme myös mahdollisuuksista soveltaa kuvassa olevia päähineitä erilaisiksi kauluksiksi. Olen aiemmin ollut työharjoittelussa kaulavaatteita valmistavassa gTIE yrityksessä, joten pidin mielenkiintoisena mahdollisuutta hyödyntää harjoittelussa saamiani taitoja myös opinnäytetyössä.

KUVA 14. Rauta-aika.

Ennen ryhmähaastattelua laulajan kanssa käymieni keskustelujen (Peuhu 2011) ja ryhmähaastattelun myötä visuaalisen suunnittelun muiksi lähtökohdiksi muodostuivat Rauta-aika-kuvasta poiketen valkoinen värimaailma sekä metallivärien käyttö yksityiskohdissa. Levyn tunnelmaa kuvailtiin elektrosähköiseksi maailmanlopun talveksi Kalevala vivahtein. Bändin jäsenet korostivat myös sitä, että vaatteiden toivottaisiin poikkeavan perinteisestä bändipuvustuksesta. Värimaailman vaihtamisen lisäksi myös pääkallot ja muut rock-musiikille tyypilliset symbolit tulisi siis jättää pois. Näiden sijasta talvea, metallivärejä sekä vaaleaa värimaailmaa tulisi käyttää myös levyn kansitaiteessa.

Haastattelun yhteydessä sain bändiltä myös lisää kuvamateriaalia suunnittelun pohjaksi. Tyyllillisesti bändi on aina ollut pukeutumiseltaan siistiä, mihin viitattiin Interpol-bändillä (kuva 15). Edellisen levyn julkaisua seuranneella kiertueella bändi oli Interpolin tavoin suosinut mustaa väriä vaatteissaan ja vaatekokonaisuudet olivat sisältäneet esimerkiksi mustia kauluspaitoja.

KUVA 15. Interpol

Värimaailmaan ja yksityiskohtiin liittyviksi ideakuviksi bändi oli löytänyt kuvat Jonista (kuva 16) ja Björkistä (kuva 17) sekä Dimmu Borgir yhtyeen promokuvan vuodelta 2010 (kuva 18). Kaikissa kolmessa kuvassa tulee esille, miten valkoista teemaa voisi tuoda esiin erilaisten materiaalien ja valkoiseen yhdistettyjen muiden vaaleiden värien kautta. Kuvassa 16 bändi piti erityisesti nauhojen yhdistelystä valkoiseen vaatteeseen sekä yksityiskohtina olevista muutamasta sulasta.

KUVA 16. Jonsi

Björkin takista (kuva 17) tuli esille mielenkiintoinen pinta, joka rakentuu materiaalien yhdistelmästä. Valkoisen värimaailman koostuminen useasta eri sävyisestä vaaleasta väristä oli pintarakenteen lisäksi mielenkiintoinen yksityiskohta.

KUVA 17. Björk

Dimmu Borgirin promokuvasta (kuva 18) poimittiin esille materiaalien yhdistelmä, talvisuuden tuominen esimerkiksi turkiksilla sekä erilaisten yksityiskohtien monipuolisuus. Toimeksiantajani piti myös vaatteiden patinoituneesta ulkoasusta.

KUVA 18. Dimmu Borgir Promo 2010

5.4 Kyselyn ja ryhmähaastattelun tulokset ja analysointi

Visuaalisen maailman lisäksi halusin yhdistää vaatteiden toimivuuden toteutettavaan puvustukseen. Ryhmähaastattelun yhteydessä kerroin bändin jäsenille minkälaisia asioita toiminnallisen vaateen suunnittelussa on mahdollista huomioida. Ryhmähaastattelun jälkeen bändin jäsenet vastasivat laatimaani kyselyyn. Analysoidessani vastauksia vertasin niitä myös muiden kyselyyn osallistuneiden vastauksiin. Näin oli mahdollista huomioida suunnittelussa paremmin eri soitinten ja esiintymisen asettamia vaatimuksia.

Turvallisuus

Varsinaisia turvallisuuteen liittyviä asioita ei Iconcrashin kohdalla tullut ilmi. Kitaroiden naarmuuntumisen ei koettu olevan vaarallista. Basisti tosin ei mielellään naarmutaisi soitintaan kovin paljon, mikä tulisi ottaa huomioon yksityiskohtissa. Kaikkien bändin jäsenten toiveena oli, että yläosan vaatteiden hihoissa ei olisi yksityiskohtia kuten nauhoja tai solkia, vaikka niiden visuaalisuudesta pidettiin ideakuvissa. Roikkuvat yksityiskohtat saattaisivat tarttua kiinni soittimiin tai muihin ulokkeisiin liian helposti. Bändi ei myöskään käytä tuliefektejä keikoillaan, joten paloturvallisuutta ei ole tarpeellista painottaa erikseen materiaalivalinnoissa.

Käyttömukavuus, materiaalit ja malli

Käyttömukavuudessa korostuivat hyvin pitkälti samat asiat kuin kyselyn tuloksissa. Vaatteet eivät saa olla liian kuumia lavalla ja niiden tulisi sallia soittamisen vaatimat liikeradat. Laulajalla suurimmat liikkeet tapahtuvat ylävartalossa, joten käsien liikkeille toivottiin lisää tilaa. Aiemmin esiintymistakit ja -paidat ovat kiristäneet kainaloista. Laulaja toivoi hengittäviä materiaaleja ja liikkeisiin tarvittavaa joustoa varsinkin housuihin. Missään nimessä vaatteet eivät saisi olla esimerkiksi täyslateksisia. Hän koki vetoketjun parhaaksi kiinnitysmekanismit ja toivoi lisäksi muuntelumahdollisuuksia kuten irrotettavia hihoja.

Myös kosketinsoittaja toivoi vaatteiden materiaaleilta hengittävyttä. Kaikista bändin jäsenistä kosketinsoittaja liikkuu vähiten, joten liikkeiden aiheuttamia vaatimuksia ei ole yhtä paljon kuin muilla soittajilla. Silti käsien vapaa liikkuminen on oleellista eikä vaate saa kiristää selästä. Hihat eivät myöskään saa jäädä kiinni koskettimiin ja toiveissa olikin takki, jossa olisi vajaamittaiset hihat. Bändin pisin jäsen Arttu toivoi myös, että pituus olisi huomioitavissa vaatteiden mittasuhteissa, sillä oikean pituisia vaatteita on vaikea löytää. Housuihin hän toivoi matalaa vyötäröä, sillä lähempänä palleaa oleva vyötärökaitale ja vyö häiritsevät ja ahdistavat taustoja laulaessa.

Rumpalilla istuma-asento ja ylävartalon ja käsien laajat liikeradat vaikuttavat huomattavasti vaatteisiin. Vaatteet eivät saa estää soittamista ja rumpujen soittaminen vaikuttaa siihen, että keikan aikana on todella kuuma. Aiemmin rumpali on kääriänyt lahkeita ja hihoja, jotta ei olisi niin kuuma, mutta esimerkiksi kyynärpäiden kohdalle kääriytyt hihat häiritsevät soittoa. Shortsejakin on kokeiltu, mutta ei toimi visuaalisessa mielessä, jolloin ulkoasu häiritsee. Yläosassa liivi tai lyhyet hihat ovat toimineet hyvin. Rumpali toivoi erityisesti sitä, että hän erottuisi aiempaa paremmin rumpujen takaa.

Kitaristin toiveet liittyivät lähinnä kestävyys, mutta käyttömukavuudesta tuli ilmi toive siitä, että vaatteet eivät saa rajoittaa liikkumista ja niiden tulisi olla hengittävää materiaalia. Kosketinsoittajan tavoin, myös kitaristi toivoi pituuden huomioimista, sillä usein kaupasta ostetut yläosan vaatteet ovat liian lyhyitä selän pituudesta ja hihoista.

Basistilla housut saisivat olla farkkumalliset, mutta niissä pitäisi olla joustoa ja takakappaleella vyötärö saisi nousta ylemmäs, jotta kumartuminen olisi mukavampaa esimerkiksi pedaaleja säätäessä. Muutoin yksityiskohdista ei ollut toiveita, mikäli ne toimivat levyn teeman kanssa.

Kestävyys

Laulaja toivoi vaatteisiin lähinnä joustoa. Yläosan vaate ei saisi kiristää kainaloista liikaa, sillä liika kireys vaikeuttaisi sekä liikkumista että saattaisi vaikuttaa vaateen kestävyYTEEN. Kosketinsoittajan vaatteilta vaaditaan lavalla pienempien liikeratojen vuoksi vähemmän kuin muiden soittajien ja siksi toiveissa oli, että vaatteet kestäisivät käytössä muuttumatta nopeasti kulahtaneiksi.

Kitaristi ja rumpali puolestaan muodostavat bändistä sen osan, jonka vaatteet joutuvat suurimmalle kulutukselle. Rumpalilla erityisesti housuissa joustavuus ja kestävyys ovat olennaisia, sillä housut hajoavat usein sekä saumojen kohdalta että niiden vierestä. Lisää tilaa liikkumiselle saisi olla polvien, hartioiden ja käsien liikkeille. Puuvilla on toiminut materiaalina hyvin, jos rakenteet vain kestävät.

Rumpalin tavoin kitaristi esitti saman toiveen housujen kestävyYdestä. Normaalin kulumisen lisäksi polville heittäytyminen polttaa kitkan vuoksi housujen kankaan rikki. Basisti toivoi laulajan ja rumpalin tavoin vaatteilta joustavuutta ja mikäli löytyisi ratkaisu kitaristin housunpolvien puhki kulumiselle, niin sitä samaa sovellettaisiin myös basistin housuihin.

Pesu ja huolto

Kaikki bändin jäsenet toivoivat, että vaatteiden materiaalit sallisivat konepesun. Toisaalta koko bändi ilmoitti myös olevansa valmis pesettämään vaatteet pesulassa mikäli yksityiskohdat, rakenteet tai tyyli sitä vaatisivat. Silittämisen tarve puolestaan jakoi mielipiteitä enemmän, puolet bändistä voisi jatkossa ottaa silitysraudan keikkamatkoille mukaan, mutta puolet toivoi selkeästi materiaaleja, jotka eivät rypistyisi kovin helposti.

Pesu- ja silitysominaisuuksilta toivottiin helppoutta lähinnä sen vuoksi, että olosuhteet keikkamatkoilla eivät aina mahdollista hyvää vaatehuoltoa. Tähän asti bändi on kuljettanut vaatteensa kukin omassa pukupussissa tai repussa, mutta tilauksessa oli oma

kuljetuslaatikko vaatteille. Vaikka vaatteiden kuljetusominaisuudet ovatkin parane-
massa, varsinkin kiertueilla vaatehuolto tarkoittaa lähinnä sitä, että keikan jälkeen
vaatteiden annetaan kuivua keikkapaikalla tai hotellissa, minkä jälkeen ne pakataan
takaisin kuljetuslaatikkoon tai pukupussiin. Varsinainen pesu tapahtuu usein vasta
kiertueen jälkeen.

6 SUUNNITTELUPROSESSI

Puvustuksen suunnittelussa yhdistin vaatteiden toimivuuden Iconcrashin toivomaan
visuaalisen maailmaan. Suunnitteluprosessin aikana keräsin lisää kuvamateriaalia toi-
meksiantajalta saamieni kuvien tueksi ja luonnostelin kuvien perusteella toteutettavia
vaatteita. Lopullisen visuaalisen ilmeen selkiytyttyä yhdistin toiminnallisen vaateen
ratkaisut suunniteltuihin vaatteisiin.

6.1 Ideointi

Koska toimeksiantajaltani saama materiaali puvustuksen visuaalisesta ilmeestä on
laaja, päädyin aloittamaan suunnitteluprosessin kasaamalla ideakollaasin (kuva 19).

KUVA 19. Kollaasi 1

Kollaasiin liitin sekä bändiltä saamani ideakuvat (kuvat 14–18) että kuvia muista ideoista, joita tuli esille ryhmähaastattelun aikana. Ideakuvat sijoitin keskelle kollaasia, jotta ideoinnin alkutekijät olisivat selkeästi erotettavissa. Niiden ympärille keräsin Kalevala-henkisiä kuvia kuten Gallen-Kallelan maalauksen Sammon puolustamisesta sekä kuvan Dimmu Borgirin promokuvan patinoituista vaatteista mieleen tulleesta Mad Max elokuvasta. Yhtenä ryhmähaastattelun aikana esille tulleet ideana bändin jäsenet ehdottivat suomalaisuuden ja luonnon yhdistämistä vaatteisiin havunoksaprintin kautta. Printtiä miettiessämme tuli esille myös tyyliteltyjen sulka- ja havukuvioiden samankaltaisuus. Printin toteuttamista ei kuitenkaan lyöty lukkoon vaan esimerkiksi sulkien käyttöä mietittiin myös muilla tavoilla, kuten kauluksena. Näiden lisäksi kollaasissa on kuvia erilaisista valkoisen sävyistä ja valkoisista vaatteista ja pintastruktuureista. Valkoisen erilaisilla värisävyillä tuon esille sitä, ettei valitun valkoisen kankaan tarvitse olla sävyltään kova ja kylmä vaan vaatteeseen saa mielenkiintoa eri sävyjen yhdistelyllä. Tämä on helpoin tapa saada kokonaiskuva puvustuksen visuaalisen ilmeen elementeistä. Kävimme kollaasin läpi myös toimeksiantajani kanssa ja yhtyeen jäsenet vaikuttivat olevan yhtä mieltä siitä, että kollaasissa näkyivät kaikki puhutut teemat.

Samaan aikaan kollaasin kanssa aloin tehdä myös ensimmäisiä luonnoksia. Päädyin suunnittelussa heti siihen, että lähtisin työstämään puvustusta pitämällä vaatteiden mallit perusvaatemaisina, jolloin vaatteiden valmistuksen lähtökohta olisi ennemminkin peruskaavoissa kuin monimutkaisemmassa muotokielessä. Tätä tuki myös alkupe räisten ideakuvien (kuvat 15–18) vaatteet, joissa visuaalinen puoli on rakennettu lähinnä erilaisilla pintarakenteilla ja yksityiskohdilla eikä erikoisella muodolla. Suljin myös heti alussa pois ensimmäisessä ideakuvassa (kuva 14) Pohjan Akalla ja hänen tyttärellään olleen viittamaisen vaateen rakenteen, sillä opinnäytetyöni tutkimukselle on otollisempaa tutkia sitä, miten toiminnallisuutta voi parantaa istuvissa vaatteissa kaavoituksen avulla. Myös toimeksiantajani aiempi pukeutuminen, joka oli lähellä Interpol-yhtyeen ulkoasua (kuva 15) antoi suuntaa siihen, että vaatteiden muoto pysyisi samankaltaisena ja uusi ulkoasu muodostuisi materiaalien ja pintarakenteiden kautta.

Alusta asti oli selvää, että puvustus toteutettaisiin niin, että tekisin ensin yläosat koko yhtyeelle ja housuja katsottaisiin myöhemmin. Tästä johtuen painotin suunnittelua prosessin alussa lähes pelkästään yläosiin, sillä niillä oli aikataulullisesti kiire. En-

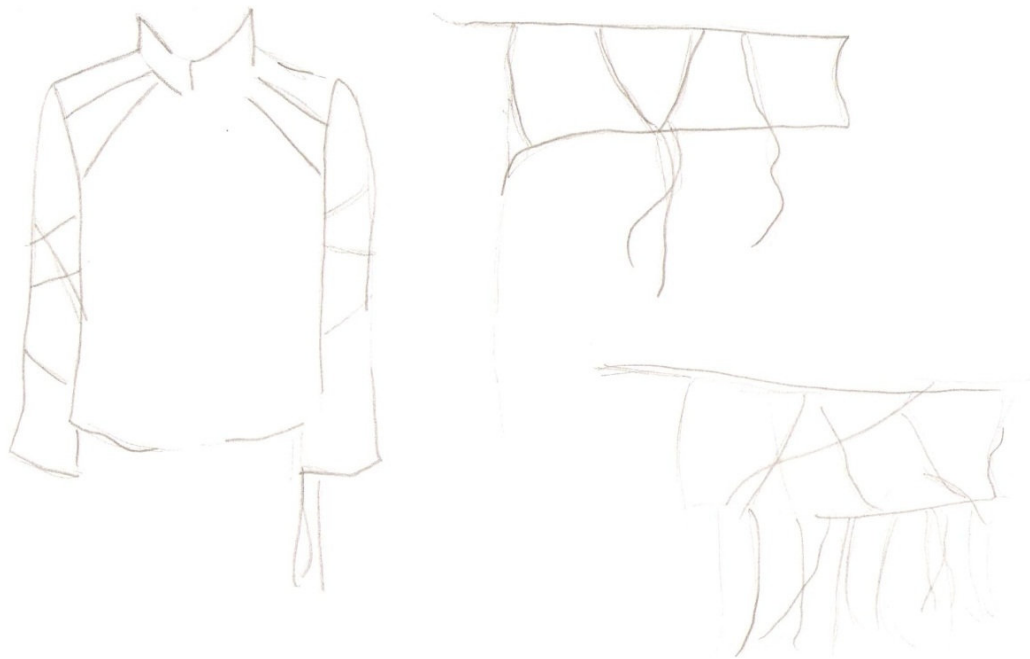
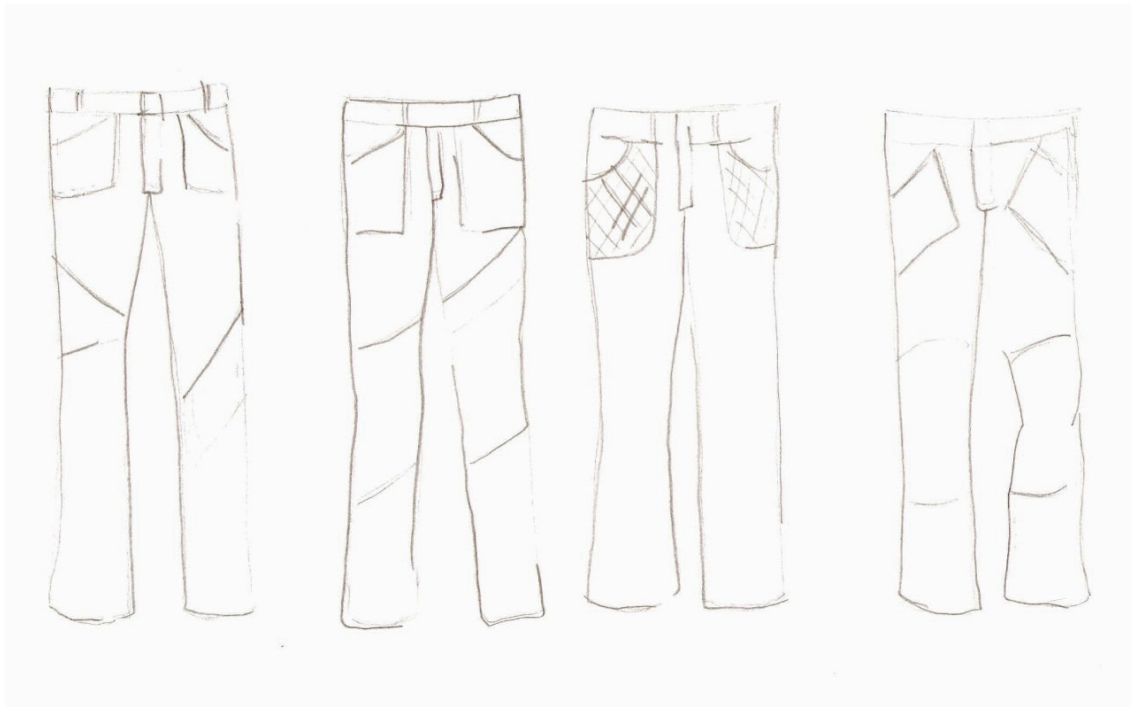
simmäisiä luonnoksia (kuvat 20–21) piirsin lähinnä hahmottaakseni itse, mihin suuntaan lähdän viemään suunnittelua.

Ensimmäisiin luonnoksiin (kuva 20) hahmottelin erilaisia kauluksia, jotka olivat varsinkin laulajan toiveissa. Tarkoitus oli valmistaa kaulukset mahdollisuuksien mukaan irtonaisina tai irrotettavina, joten muotokielen pohtiminen on toimivuuden kannalta tärkeää. Varsinkin iso kaulus vaatii myös tukea, jotta sen muoto pysyisi näyttävänä.

KUVA 20. Alkuluonnoksia 1

Hahmottelin myös alustavia malleja housuista sekä siitä, miten ideakuvana olleessa Jonsin takissa (kuva 16) koristeena olevia nauhoja voisi käyttää esimerkiksi hihoissa (kuva 20). Luonnokseen piirsin nauhat roikkuvina, mutta jo tässä vaiheessa oli selvää käyttää niitä vain pintana. Irrallaan roikkuvat nauhat olisivat olleet visuaalisesti näyttävä yksityiskohta, mutta kuten toimeksiantajanikin totesi, tarttumariski on liian suuri.

KUVA 21. Alkuluonnoksia 2

Alustavat luonnokset jäivät mielestäni suhteellisen mitäänsanomattomiksi eikä alkuperäinen ideakollaasi antanut monipuolisuudestaan tarpeeksi inspiraatiota. Aikataulu oli kiireinen, joten etsin lisää kuvamateriaalia, jotta saisin luonnostelun paremmin käyntiin. Löysin sattumalta Internetistä suomalais-venäläisen Kalevalan kuvitusta. Tamara Jufan kuvat ovat lähempänä sitä mielikuvaa, joka oli muodostunut värimaail-

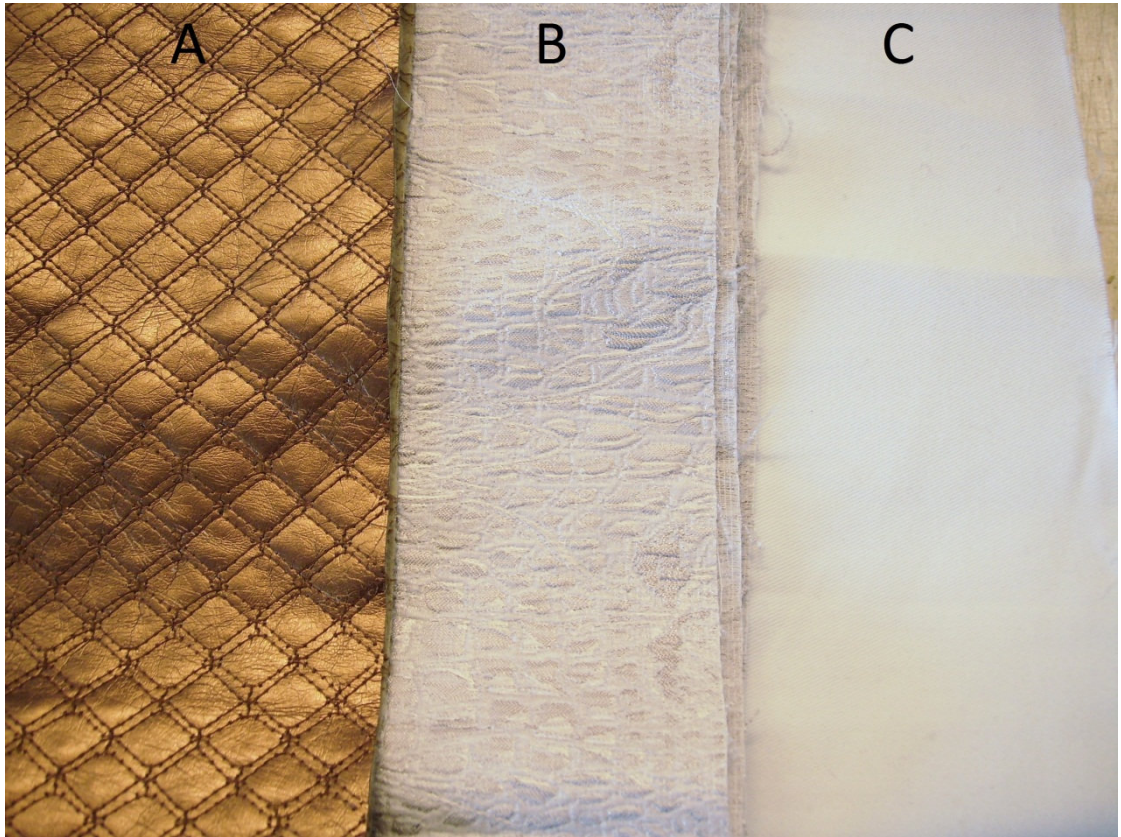
man ja ideakuvien myötä. Aloin tästä eteenpäin pitää inspiraationlähteenä pääosin näistä Kalevalan kuvituksista tekemääni neljän kuvan muodostamaa kollaasia (kuva 22), vaikka palasin välillä tutkimaan alkuperäisiä ideakuvia.

KUVA 22 Kollaasi 2

Tässä toisessa kollaasista otin ideoita varsinkin myöhemmin esittelemiini pintastruktuureihin. Vaatteiden muodosta kollaasin yläkulman punasävyinen kuva vaikutti eniten takkien luonnosteluun. Kuvassa olevassa tunikamaisessa, vyöllä kiristetyssä vaatteessa tulee esille tavoitteena ollut vaikutelma, jossa vaateen yksinkertainen muoto ja mielenkiintoinen pinta yhdistyvät. Esimerkiksi hihakäänteitä luonnostelin kosketinsoittajan pidempään, alalantion alapuolelle ulottuvaan takkiin, johon oli tarkoitus tehdä vajaamittaiset hihat. Pintarakenteiden kokeilun lisäksi kuva vaikutti myös materiaalivalintoihin värien kautta. Aloin pohtia punaisen käyttöä korostusvärinä rikkomään vaatteiden muuten vaaleaa värimaailmaa. Myös alarivin kuvien yksityiskohdissa oleva vaalea kellertävä sävy jäi mieleen ja päätin käyttää sitä luomaan monipuolisuutta val-

koisiin kankaisiin yhdistettynä. Kollaasin innoittama lähdin etsimään ensimmäisiä materiaaleja vaatteisiin ja löysin Eurokankaasta kolme värimaailmaan sopivaa kangasta (kuva 23).

KUVA 23. Ensimmäiset materiaalinäytteet

Materiaali A on tummahkon kullan väristä tikattua polyuretaanista valmistettua tekonahkaa, materiaali B polyesteri-viskoosi jacquardia ja C valkoista puuvilla twillia. Valkoisen twillin suunnittelin yläosien pohjamateriaaliksi, sillä luonnonkuituna puuvilla on hengittävä materiaali ja sen pesuominaisuudet ovat hyvät. Toisaalta taas luonnonkuitujen kosteudenimukyky on suuri ja puuvilla rypistyy helposti. Valitsin puuvillan silti hengittävyys vuoksi mutta myös siksi, että puuvillaa on helppo muokata sekä ompelemalla toteutettavien pintarakenteiden että kankaanpainon suhteen. Vaikka en ollutkaan keskittynyt suunnittelemaan painokuvioita vaatteisiin, en halunnut vielä tässä vaiheessa sulkea sen mahdollisuutta pois. Tekonahan ja jacquardin valitsin lähinnä mahdollisiksi vaihtoehtoiksi yksityiskohtia varten. Toimeksiantajani kanssa oli aiemmassa palaverissa ollut puhe kylmien sävyjen kuten hopean suosimista metalliväreistä. Itse koin kuitenkin kullansävyn olevan lähempänä alkuperäistä Kalevala ja Rauta-aika teemaa (kuva 14). Se myös yhdistyi Kaleva-kollaasin vaaleaan kullansävyn.

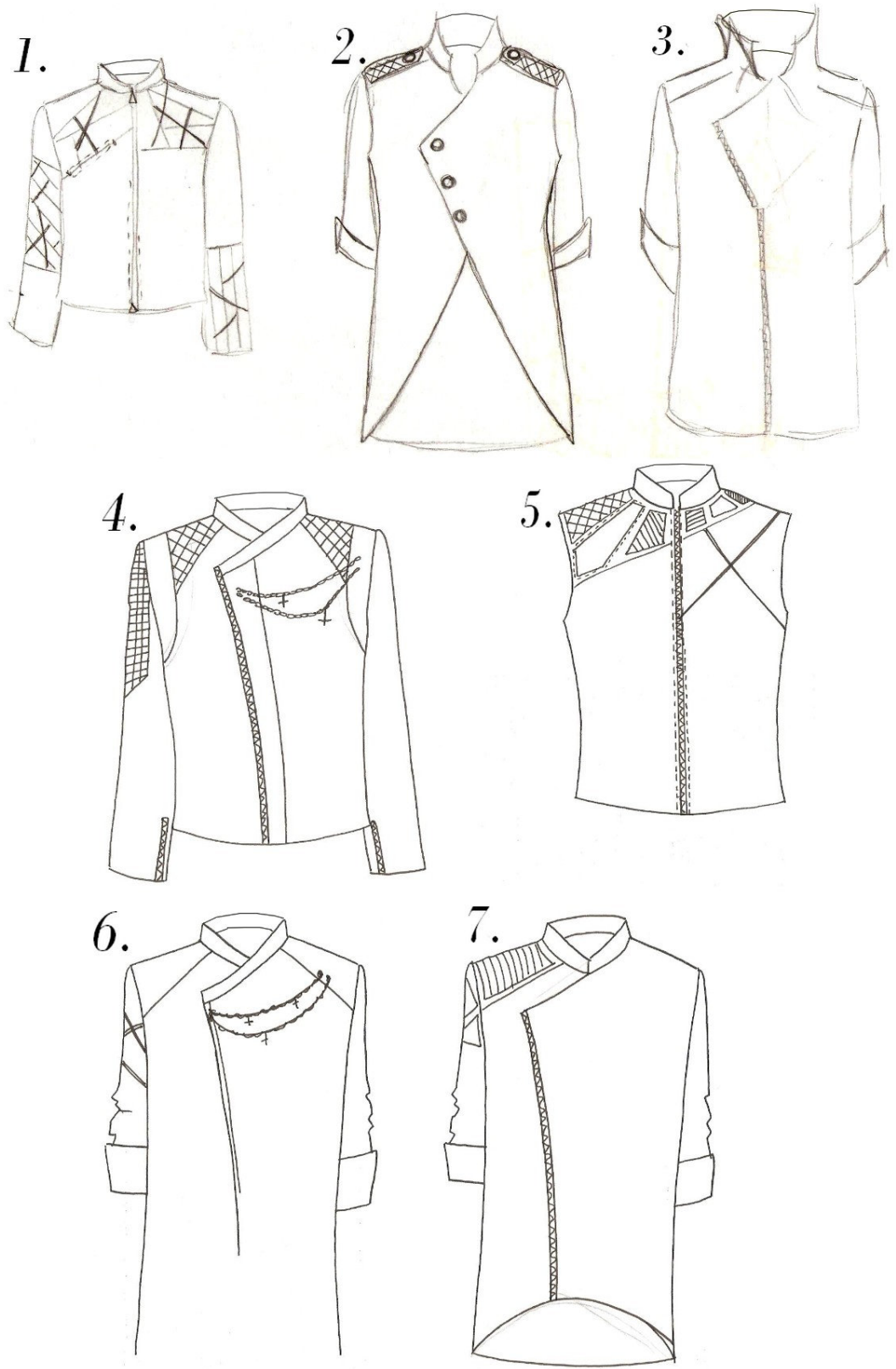
6.2 Luonnoksia ja materiaalikokeiluja

Ensimmäisiä luonnosten hahmotteluja en vielä näyttänyt toimeksiantajalleni seuraavassa tapaamisessa vaan sovimme erillisen ajan mittojenottoa varten. Tässä kohtaa projektia oli olennaista käyttää aikaa kunkin bändin jäsenen peruskaavojen tekemiseen ja eri soittimia soittavien muusikkojen liikeratojen tutkimiseen, sillä tarvittavat väljyydet ja kaavoitukselliset ratkaisut vaikuttavat suuresti vaatteiden mallin suunnitteluun. Annoin siis ideoiden hautua hetken ja keskityin tekemään peruskaavat valmiiksi Grafis-kuositteluohjelmalla.

Uuden kollaasin ja kaavoituksen aloitusvaiheen jälkeen piirsin seuraavaa toimeksiantajan tapaamista varten yläosista luonnoksia (kuvat 24–25), joita en sinänsä jaotellut henkilöittäin. Laulajan, kosketinsoittajan ja kitaristin toiveissa oli saada hihallinen tai takkimallinen yläosa ja rumpali sekä basisti toivoivat liiviä. Kosketinsoittajan toiveissa oli lisäksi pitempi takki kuin muilla soittajilla. Tämän vuoksi luonnostelin sekä lyhyempiä että pidempiä takkeja ja liivejä. Esitellessäni luonnoksia toimeksiantajalle painotin, että eri kuvista on mahdollista yhdistellä yksityiskohtia eivätkä esimerkiksi pidempien takkien luonnokset ole osoitettu pelkästään kosketinsoittajalle.

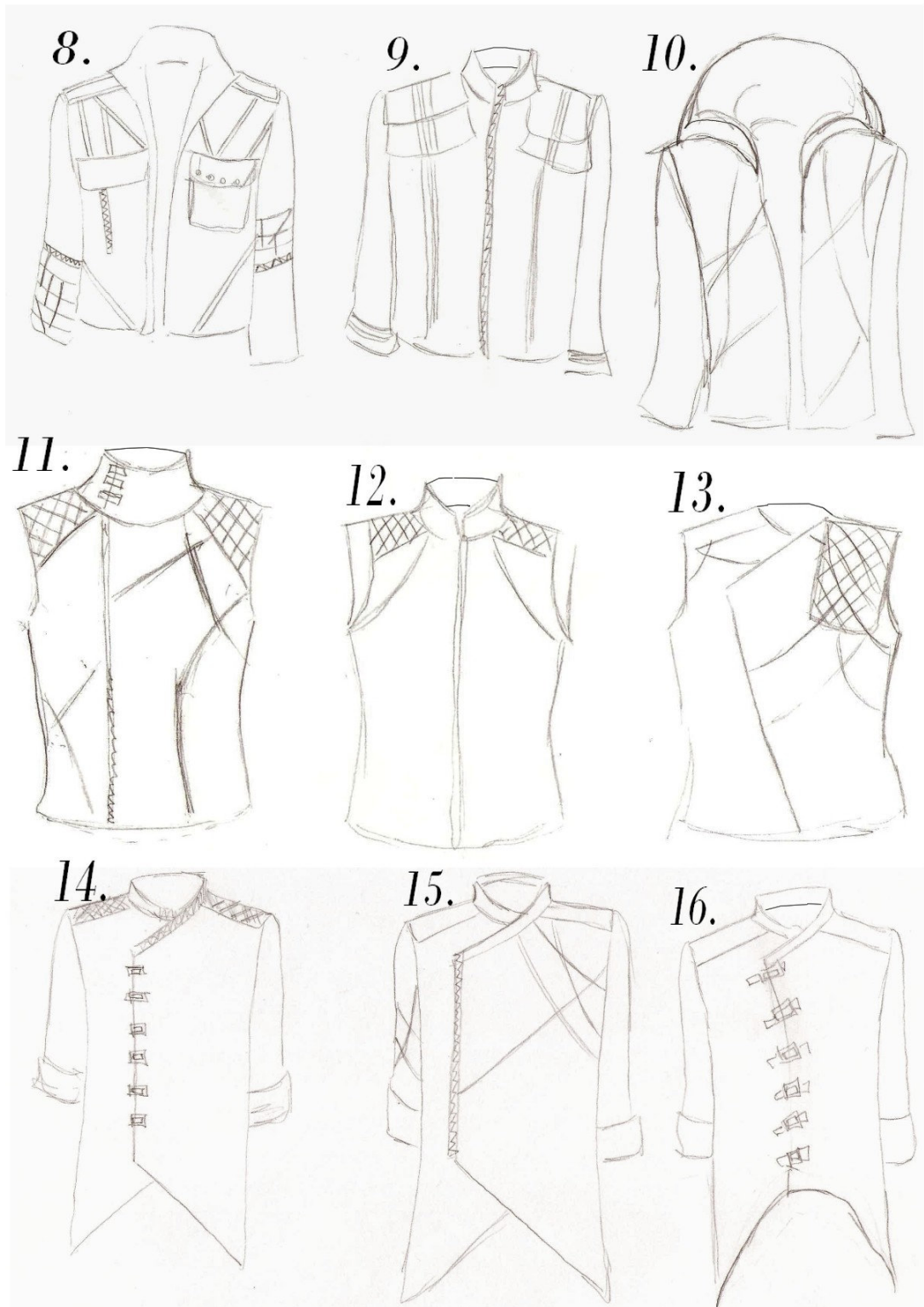
Kuvan 24 luonnoksista laulaja piti ylimmän rivin lyhyestä takista 1, joka malliltaan jäi pitkälti samanlaiseksi myös lopullisiin luonnoksiin. Pintastruktuurin käyttö hihoissa ja takin yläosassa oli laulajan mielestä hyvä yksityiskohta. Takin yläosan saumaan sijoitetun vetoketjutaskun laulaja koki tarpeettomaksi, joten jätin sen pois lopullisesta mallista. Kitaristin toiveissa yhdistyivät sama takki, josta laulaja piti sekä keskimmäisen rivin takki 4. Ylärivin takista yhdistettiin keskiedun kohdalla suoraan kulkeva vetoketju keskimmäisenrivin takkiin, josta karsiutuivat pois hihansuiden vetoketjut sekä koristeena oleva ketju vaatteiden yläosasta (ks. luku 5.3).

KUVA 24. Luonnoksia 1

Kosketinsoittajan, basistin ja rumpalin yläosat kehittyivät toisen kuvan (kuva 25) vaatteista.

KUVA 25. Luonnoksia 2

Rumpalin liivi jäi sellaisenaan lopullisiin luonnoksiin keskimmäisen rivin liivistä 11. Basistin liiviä kehitin eteenpäin luonnoksesta 12, jossa leikkausten muoto muuttui lopulliseen luonnokseen. Kosketinsoittaja piti pidempimallisten takkien luonnoksista, joiden hän sanoi tuovan mieleen ”kapellimestarityylin”. Toteutettavan takin muoto valikoitui kuvan 25 alarivin takista 16. Vähän kaareva, toispuoleinen etukappale sekä helman kovera kaari ja vajaamittaiset hihat olivat kosketinsoittajan mielestä mielenkiintoisia ja niitä tulisi käyttää myös lopullisessa vaatteessa.

Tässä tapaamisessa toimeksiantajani myös kertoi, ettei yhtyeen vuoden ensimmäinen esiintyminen tapahtuisikaan 31.3.2011 Trash Festeillä vaan heidät oli valittu My Chemical Romance bändin lämmittelijöiksi Hartwall Areenalle 20.3.2011. Muutenkin kireän aikataulun kiristyminen tuli pienenä järkytyksenä, mutta bändin jäsenet totesivat yksimielisesti, ettei yläosia toki tarvitse olla valmiina, jos se ei ole mahdollista. Lupasin yrittää saada ainakin osan vaatteista valmiiksi. Kuukausi on todella lyhyt aikaväli valmistaa viisi vaatetta, mutta halusin nähdä ainakin osan vaatteista Hartwall Areenalla. Tällainen tilaisuus on todella harvinainen eikä varmasti toistuisi kovin nopeasti. Aikataulun muutoksesta johtuen sovimme, että toteuttaisin opinnäytetyössäni vain yläosat, jotta voisin keskittyä niiden suunnitteluun ja valmistamiseen kunnolla. Housut toteutettaisiin mahdollisuuksien mukaan valmistumiseni jälkeen.

Esitellessäni ensimmäiset materiaalit bändi hyväksyi puuvilla twillin yläosien pohjamateriaaliksi, mutta kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että twill on liian ohut materiaali housuihin. Ehdotin, että etsin valkoista farkkua itse ja hankin sen samalla kertaa twillin kanssa, jotta materiaalit olisivat valmiina, vaikkei housujen toteutus ollutkaan vielä ajankohtainen. Toimeksiantajani hyväksyi ehdotuksen ja seuraavalla viikolla soitin kangastukkuun ja tilasin ylä- ja alaosien pääasialliset materiaalit. Bändille esittelemistäni materiaaleista myös tekonahka sai kannatusta ja perusteluni sen värivalinnasta hyväksyttiin. Koska tutkimukseni ideana on toiminnallisten ominaisuuksien painottaminen, halusin ennen materiaalien esittelyä varmistua siitä, että ne kestävät konepesun. Tämän vuoksi kokeilin pestä kaikki kolme toimeksiantajalleni esittelemääni materiaalia (kuva 23) sekä 60-asteessa että kahdesti 40-asteessa. Puuvilla kesti käsittelyn hyvin, samoin tekonahka, mikä oli itsellenikin yllätys, sillä kankaan pesuohjeissa neuvottiin pesemään kangas käsin. Polyesteri-viskoosi sekoitteesta valmistettu jacquard sen sijaan karsiutui tässä kohtaa pois, sillä se kutistui huomattavasti jokaisessa pesussa, ja vaikka tarkoitus olikin käyttää sitä yksityiskohtiin, en voinut ottaa riskiä, että

jacquardista tehdyt yksityiskohdat alkaisivat kiristää tai muuten vaikuttaisivat vaatteiden toimivuuteen.

Perusmateriaaleiksi vaatteisiin valikoitui siis valkoinen twill, valkoinen farkku ja kullansävyinen tekonahka. Näiden lisäksi jäin pohtimaan erilaisia pintarakenteita, joilla vaatteisiin voisi tuoda mielenkiintoa ja uniikkiutta. Kokeilin erilaisia laskostuksia sekä nauhojen, lankojen, tyllin ja sideharson yhdistelmiä twill-kankaaisen pohjan päälle. (kuva 26).

KUVA 26. Pinnanmuokkaus kokeilut

Inspiraatiota kokeiluihin hain Kalevala-aiheisessa kollaasissa olevista yksityiskohdista kuten nyöriyksistä ja vaatteissa olevista kuvioista. Kalevala-kollaasista tuli myös punainen väri, jota kokeilin nauhana yhdessä tilkussa. Ideakuvissa olleiden irrallaan roikkuvien nauhojen sijasta kokeiluissa nauhat on ommeltu kiinni kankaaseen, jolloin tarttumariskiä ei ole. Björkin takin (kuva 17) pintamateriaalin innoittamana kokeilin tilkkumaalaukseksi kutsuttua tekniikkaa, jossa erilaisia kangastilkkuja ommellaan pohjamateriaalin ja läpikuultavan materiaalin väliin. Yleensä tekniikassa käytetään läpinäkyvänä kerroksena tylliä, mutta kokeiluissa käytin sen sijasta sideharsoa peh-

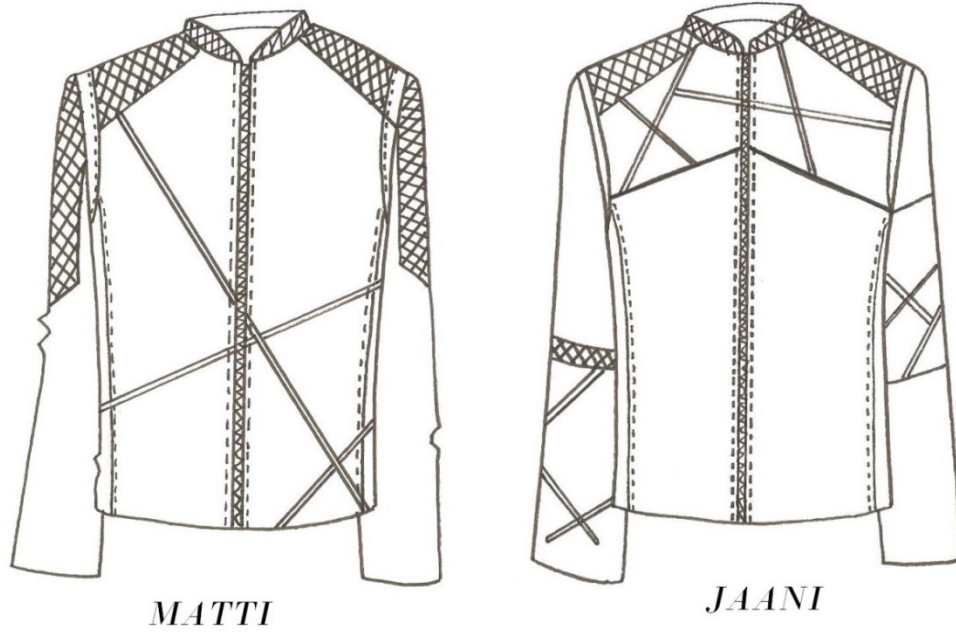
meämmän vaikutelman saamiseksi. Nämä kokeilut ovat yläreunassa keskellä sekä keskellä kuvaa olevat kirjavat tilkut.

Maaliskuun alussa esittelin toimeksiantajalleni pinnanmuokkauskokeilut ja lopulliset viivapiirrosluonnokset yläosista (kuvat 28–29). Yksimielisesti bändi päätti, että pintarakenteista kimalletyllin, punaisen nauhan ja laskostuksen yhdistelmä (kuva 27) tulisi käyttöön kaikissa vaatteissa.

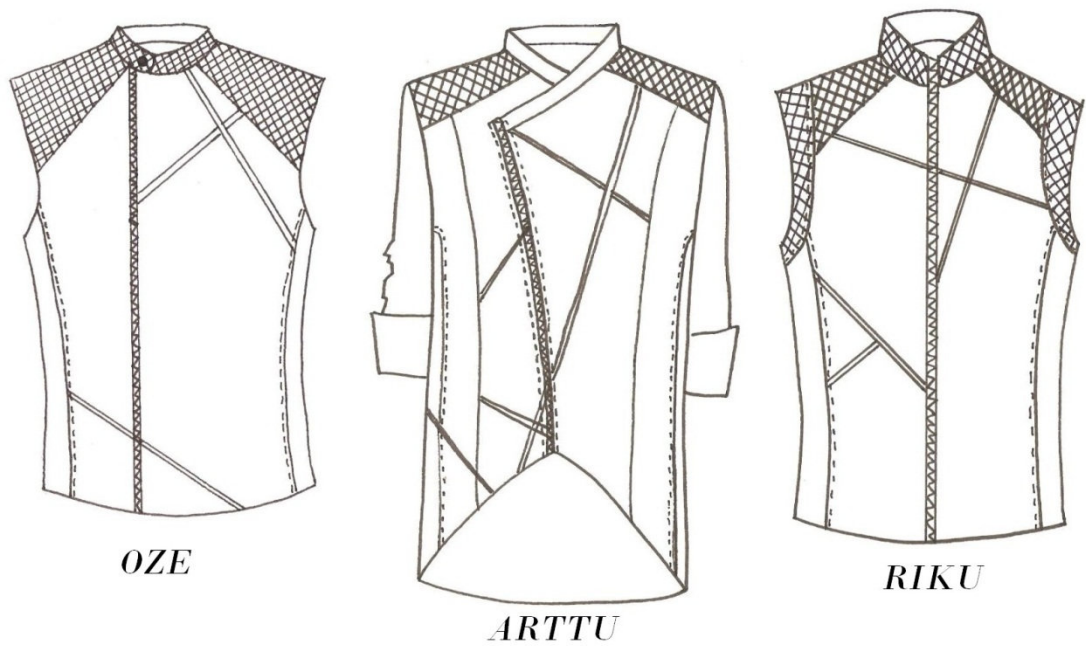

KUVA 27. Toteutettavaksi valittu pinnanmuokkauskokeilu

Lopullisissa takeissa pintastruktuuria oli tarkoitus käyttää puuvillan lisäksi miehustassa ja hihoissa. Tekonahkaa suunnittelin kaikkiin vaatteisiin hartialinjan korostamiseen, joka oli yksi bändin toiveista.

KUVA 28. Kitaristin (Matti) ja laulajan (Jaani) takit.

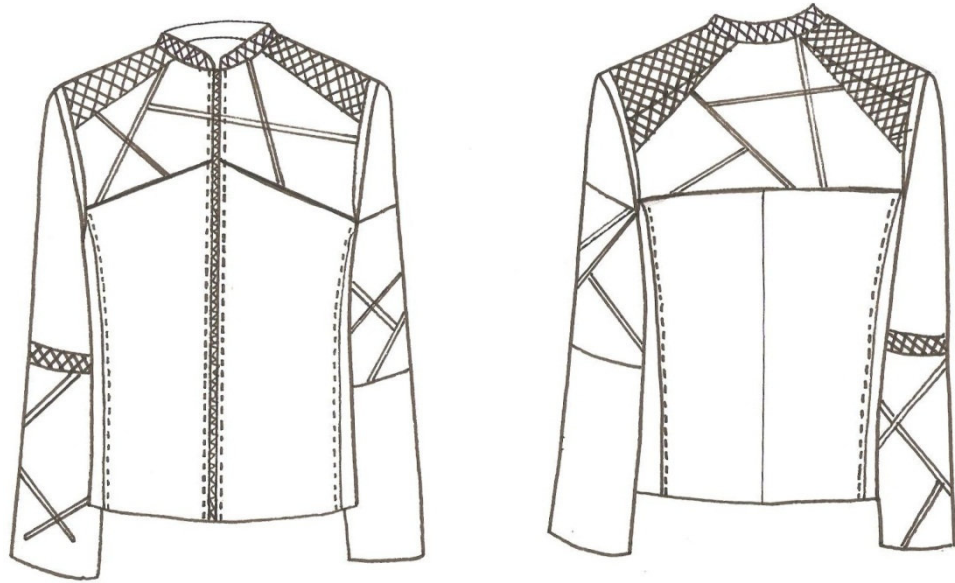
KUVA 29. Rumpalin (Oze) ja basistin (Riku) liivit ja koskensoittajan (Arttu) takki.

6.3 Valmiit mallit

Kaavoituksellisesti jokaisen soittajan takki tai liivi on takaa noin 3-5cm pidempi kuin edestä, mikä parantaa käyttömukavuutta. Kumartuessa vaate ei jätä näkyviin paljasta ihokaistaletta housujen ja yläosan välillä. Tarpeen tullen materiaalit kestävät vesi-pesua. Esimerkiksi jos keikan tai kiertueen aikana vaateen päälle kaatuu jotain, tahra on mahdollista pestä pois. Periaatteessa kaikki materiaalit kestävät konepesun 40 asteessa, minkä varmistin usealla pesukokeilulla sekä pesemällä materiaalitilkkuja yhdessä. Näin oli mahdollista varmistaa, etteivät kankaat kastuessaan värjää toisiaan. Käytännössä pesuominaisuudet vaihtelevat kuitenkin vaateen mukaan. Käytin vaatteiden tukemiseen osittain kiinni tikattua puuvillaa liimakankaan sijasta. Puuvilla kestää konepesua paremmin kuin kiinni silitettävä tukikangas ja se piti helposti venyvän tekonahan paremmin muodossaan. Liimautuva tukikangas ei myöskään tarttunut kunnona tekonahkaan kiinni, sillä materiaalin nurja puoli oli hieman nukkapintaista eikä tekonahka kestä korkeaa silityslämpötilaa. Yhdessäkään yläosan vaatteessa ei ole osia, jotka voisivat tarttua kiinni esimerkiksi soittimiin. Kiinnittiminä kaikissa yläosissa on kestävä metallivetoketju helpottamassa puettavuutta. Rumpalin liivin kauluksessa on lisäksi kaksi painonappia.

Laulajan takki (kuva 30)

Laulaja toivoi takkiinsa irrotettavia hihoja, jotta takkia voisi käyttää myös liivinä. Koska vetoketjulla kiinnitettävien hihojen rakenne on haastava ja saumakohta tulee vetoketjun yhteydessä paksut, jätin takin alaosan suunnitelmassa yksinkertaisemmaksi. Näin takin ompelu esimerkiksi kainaloiden kohdalla helpottuisi eikä liian paksu saumarakenne haittaisi liikkumista tai tuntuisi epämukavalta. Tekonahasta sekä las-kostuksen ja tyllin yhdistelmästä tulevia osioita oli tarkoitus käyttää vain takin yläosassa, hartiaseudulla ja hihoissa.

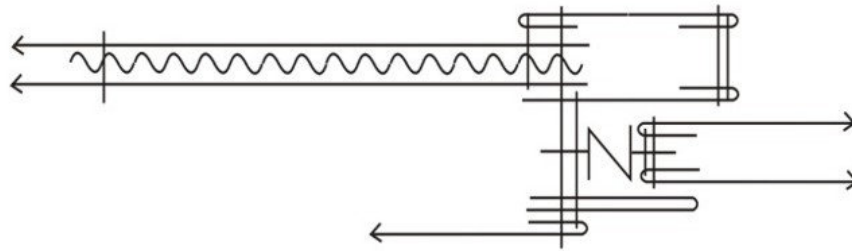

KUVA 30. Laulajan takin viivapiirros

Ensimmäisessä sovituksessa laulaja koki takin valkoisen alaosan liian mitäänsanomattomaksi ja kysyi, voisiko tekonahkaa käyttää myös siinä. Kerroin takin olevan paljon kuumempi ja hiostavampi tekonahkaisena ja paksumpien rakenteiden saattavan vaikuttaa käyttömukavuuteen. Lisäksi olin itse epävarma siitä, menisikö koko kultainen takki ilmeeltään liian rajuksi. Neuvottelimme asiasta ja päädyimme kuitenkin vaihtamaan valkoisen osion kultaiseksi. Näyttävä lopputulos oli laulajan mielestä parempi eikä lopputulos voisi koskaan olla liian raju. Materiaalin muuttamisen lisäksi ehdotin huppua laulajan aiemmin toivoman kauluksen sijasta. Mielestäni isolla hupulla saisi paremmin esille samaa tunnelmaa kuin Rauta-aika kuvan (kuva 14) vaatteissa. Päädyimme siihen, että tekisin tekonahasta myös irrotettavan hupun, joka kiinnitettäisiin takin kaulukseen painonapeilla. Sovimme, että huppu tulisi vasta Trash Festeille, jotta sen toteuttamiseen olisi enemmän aikaa.

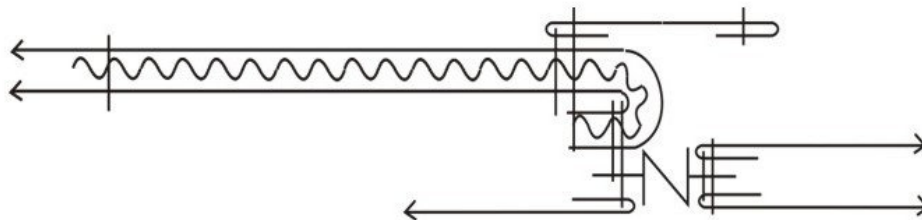
Takin ongelmallisimmaksi yksityiskohdaksi muodostui hihojen vetoketjurakenne. Suunnittelin rakenteen (kuva 31) etukäteen, mutta se ei käytännössä toiminut toivotulla tavalla.

KUVA 31. Suunniteltu kädentien rakenne

Kankaiden paksuudesta johtuen karsin ihoa vasten tulevan suojalistan pois valmistusvaiheessa helpottaakseni ompelua. Tästä johtuen vaihdoin metalliset vetoketjut hihoissa muovisiin, jotta mahdollinen hankaus ei rikkoisi ihoa. Poistin myös vetoketjun päälle tulevasta listasta toisen kangaskerroksen jotta sen kiinnittäminen olisi mahdollista (kuva 32). Tämän suojalistan väri muuttui suunnitellusta valkoisesta kultaiseen tekonahkaan toteutusvaiheessa, sillä vaateen ulkonäkö parani ilman kokonaisuutta rikkovaa valkoista kaitaletta.

KUVA 32. Kädentien rakenne muutosten jälkeen

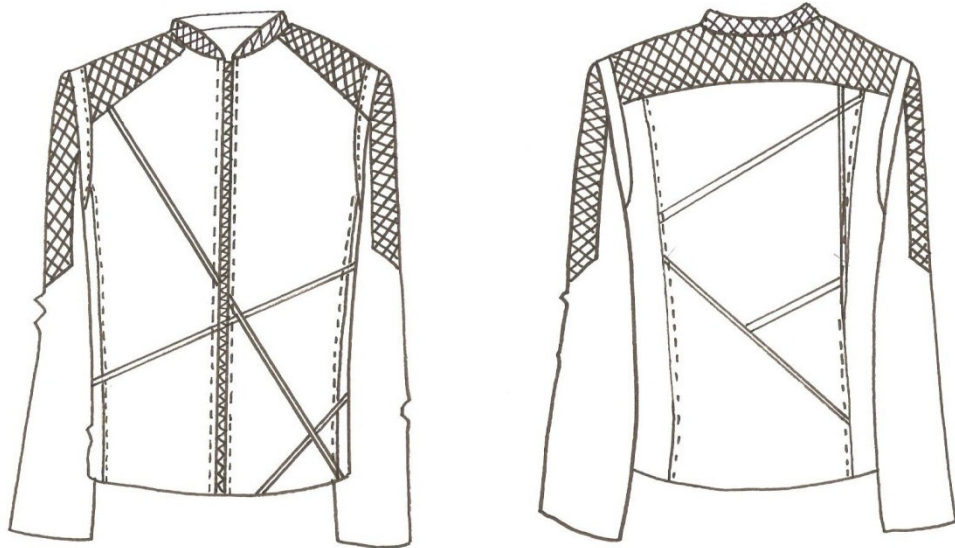
Koska takin etu- ja takakappaleet muuttuivat tekonahkaisiksi, päätin tehdä takin sivuihin osiot puuvillapohjaisesta pintastruktuurista, jotta osa takista olisi hengittävämpää materiaalia. Suunnittelin kaikki yläosat vuorillisiksi helpottaakseni puettavuutta. Vuorillisina ne olisivat myös mukavampia päällä, sillä vuorikangas estäisi esimerkiksi tyllin reunaa hankaamasta ihoa. Toisaalta vuorikangas lisäisi laulajan takkiin yhden kangaskerroksen lisää ja lisäisi näin ollen takin kuumuutta lavalla. Tiedustelin asiaa laulajalta, joka oli sitä mieltä, että takki olisi joka tapauksessa kuuma päällä, joten pukemisen ja riisumisen helpottaminen olisi parempi vaihtoehto kuin jättää vuori pois.

Laulajan takissa monimutkaisen hiharakenteen vuoksi päädyin lisäämään liikkumaväljyyden kaavaan sellaisenaan. Lisäsin rinnanympärykseen väljyyttä 12 cm. Väljyyden

määrä ei ole suuri takissa käytettäväksi, mutta muusikoiden vaatteissa muoti vaatii pieniä väljyyksiä.

Pesuominaisuuksiltaan laulajan takki ei ole tekonahan suuren määrän vuoksi kovin toiminnallinen. Vaikka varmistin, että tekonahka kestää konepesun, mekaaninen hankaus koneessa voi vaurioittaa tekonahan pintaa enemmän kun tekonahkaa on paljon. Hihansuissa ja helmassa käytetty silitettävä tukikangas voi myös irrota, jos vaatetta pestään usein. Laulajan kohdalla takki tulisi siis pesettää pesulassa.

Kitaristin takki (kuva 33)

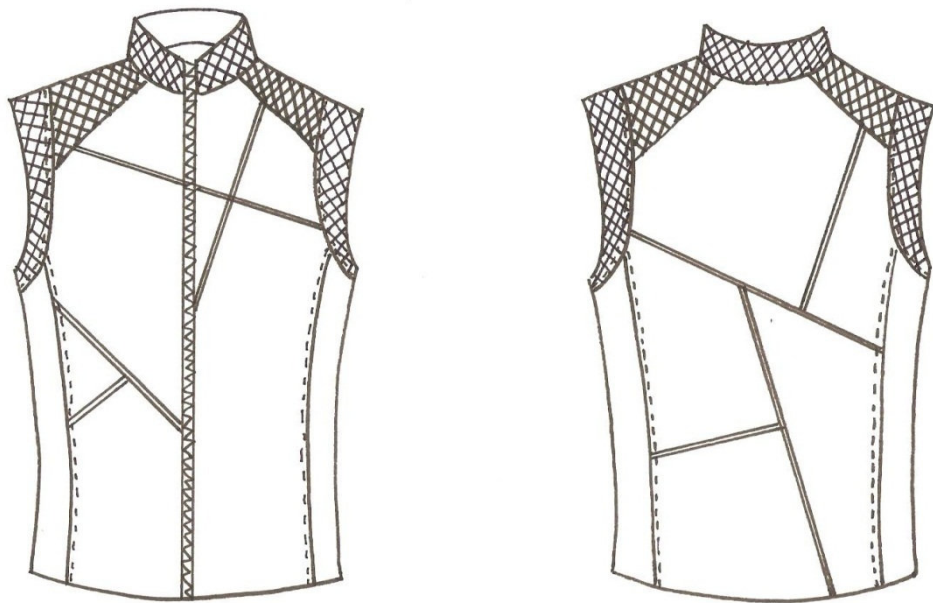

KUVA 33. Kitaristin takin viivapiirros

Kitaristin takissa hihojen ei tarvinnut olla irrotettavat, joten rakenteellisesti takista oli mahdollista tehdä laulajan takkia yksinkertaisempi. Takakappaleen hartialinjaan tuo muotoa kaarroke. Kaavoitin kaarrokkeen niin, että takakappaleelle suunnittelemani vastalaskokset pääsivät liikkeessa avautumaan toivotulla tavalla. Laskosten avulla vaatteen toiminnallisuutta oli mahdollista parantaa, sillä niillä sai tuotua lisää väljyyttä käsien liikkeitä varten. Takakappaleen keskiosa on pintastruktuuria ja laskokset sijaitsevat sen molemmissa reunoissa, jolloin laskosvarat jäävät piiloon perusasennossa seisottaessa. Väljyyttä takin kaavoissa oli rinnanympäryksen kohdalla 11,5cm.

Pesuominaisuuksiltaan kitaristin takki on laulajan takkia parempi. Hihansuissa ja helmassa olevat tukikankaat voivat pesukoneessa pestäessä irrota. Valmiista vaatteista kitaristin takin pesin itse koneessa hienopesuohjelmalla Hartwall Areenan keikan jälkeen, jolloin kaikki vaatteet olivat minulla korjauksia ja tarkastusta varten. Takkiin ei tarvinnut tehdä muutoksia, mutta etukappaleella oli punertava tahra, jonka poistamiseksi kokeilin konepesua. Pesun jälkeen takki vaati silittämistä, mutta muuten pesulla ei ollut vaikutusta materiaaleihin.

Basistin liivi (kuva 34)

KUVA 34. Basistin liivin viivapiirros

Basistin liiviin kaavoitin liikkumaväljyyttä 12cm rinnanympärykseen. Hihattomassa mallissa käsien liikkuminen on vapaata, joten sitä varten ei tarvinnut erikseen tehdä kaavoituksellisia ratkaisuja. Liivin sivut ovat puuvilla-twilliä ja etu- ja takakappaleen keskiosa pintastruktuuria. Ohuempi materiaali sivuissa lisää käyttömukavuutta ja hengittävyyttä. Alun perin olin suunnitellut kultaista tekonahkaa liivin kädenteille, kaulukseen ja olkakappaleisiin, mutta basisti itse esitti toiveen erivärisestä materiaalista. Hartwall Areenan keikalle ompelin kyseiset osiot kullavärisestä tekonahasta, mutta niin, että materiaali oli vaihdettavissa. En ehtinyt ensimmäisen sovituksen ja Hartwall Areenan välillä löytämään korvaavaa materiaalia, joten vaihdoin kankaan Trash Fes-

teille. Löysin kultaisen tekonahan tilalle tummanpunaisen tekonahan (kuva 35), joka tietyssä valossa näytti mustalta, mutta pääosin väri näkyi punaisena. Punainen väri sopi punaisiin yksityiskohtiin ja siten värimaailmaan, mutta tummana sävynä ei pistänyt liikaa silmään kokonaisuudesta. Erivärinen materiaali toi myös vaihtelua kokonaisuuteen, kun vaatteita tarkasteli ryhmänä.

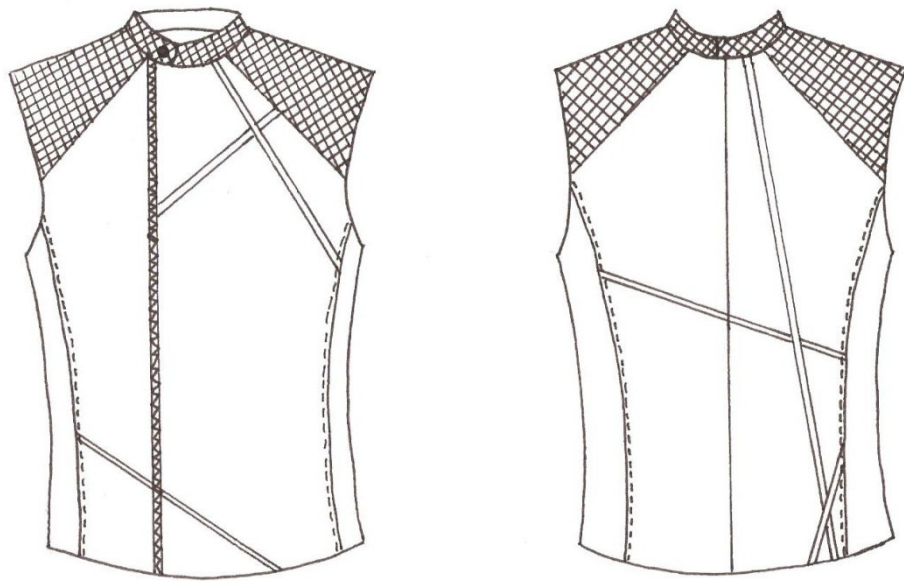

KUVA 35. Punainen tekonahka.

Punainen tekonahka ei kuitenkaan kestä pesua yhtä hyvin kuin kultainen, mikä muutti liivin pesuominaisuuksia. Se on materiaalina muovisempi kultaiseen verrattuna ja hylkii vettä. Käsien pesun punainen tekonahka kestää, mutta konepesussa pinta kovettuu ja sen kestävyys huononee. Silitettävä tukikangas tarttui punaisen tekonahan nurjaan puoleen kultaista paremmin ja pysyy käsien pestessä kiinni. Konepesussa liimakangas lähti irtoamaan.

Rumpalin liivi (kuva 36)

Kaikista vaatteista rumpalin liivi on pesuominaisuuksiltaan paras, sillä liimakankaita siinä on vähiten ja muut materiaalit kestävät konepesun. Rumpali hikoilee lavalla paljon, joten liiviä voidaan joutua pesemään useammin kuin muiden bändin jäsenten vaatteita. Sen vuoksi parempi pestävyys oli käytettävyyden kannalta tärkeää.

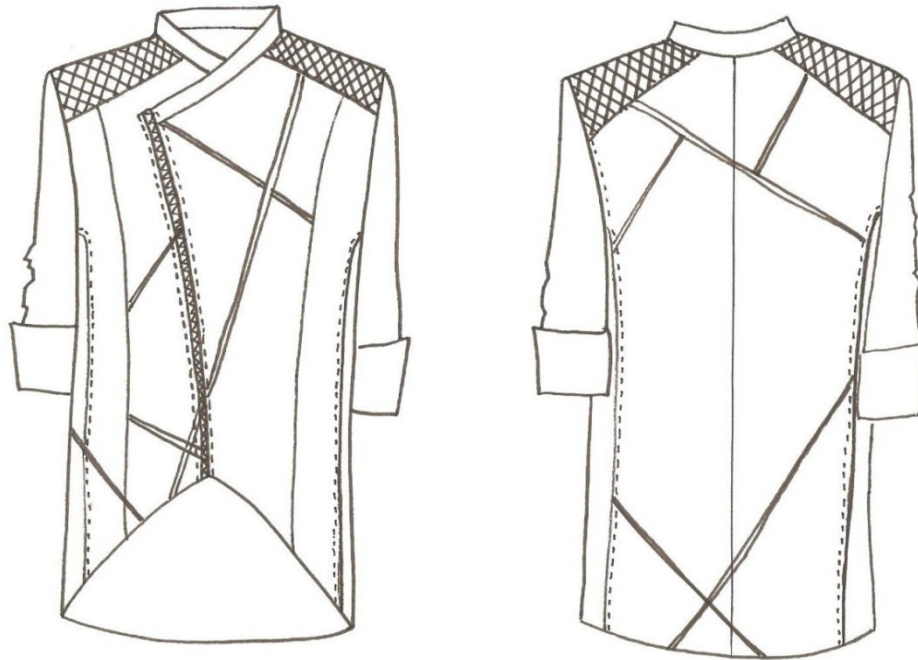

KUVA 36. Rumpalin liivin viivapiirros

Rumpujen soittaminen näkyy usein ylävartalon ja rintakehän korostumisena ja tämä piti paikkansa myös Iconcrashin rumpalin kohdalla. Kaavoitusvaiheessa tein kaavan mittojen mukaan, mutta lisäsin vaatteeseen muotoon leikatun keskitakasauman. Sauma paransi liivin istuvuutta varsinkin alaselästä. Muita muutoksia en kaavoituksen yhteydessä tehnyt, mutta ensimmäisessä sovituksessa poistin ylimääräistä väljyyttä, joka kerääntyi sivuille. Hihattomana vaate mahdollistaa käsien laajat liikeradat ja on viileämpi lavalla.

Kosketinsoittajan takki (kuva 37)

Kosketinsoittajan takissa korostuu muita soittajia enemmän olkalinja, mikä oli kosketinsoittajan toiveena. Kullanväristen olkakappaleiden lisäksi lisäsin olkatoppaukset tuomaan ryhtiä vaatteeseen. Ryhdikkyys sopii myös kosketinsoittajan mainitsemaan kapellimestarityyliin, joka vaateen ulkonäössä oli huomioitu.

KUVA 37. Kosketinsoittajan takin viivapiirros

Takin hihat ovat pituudeltaan $\frac{3}{4}$ täyspitkän hihan pituudesta. Hihaa kaavoittaessani pidin tärkeänä, ettei hihan käänne painaisi kyynärtaipeeseen, kun kättä koukistetaan. Kaavoitin käänteen asettumaan kyynärtaipeen alapuolelle ja valmistusvaiheessa hihan pituus tarkistettiin vielä soittajan päällä ennen takin viimeistelemistä.

Valmistusvaiheessa kosketinsoittajan takki koki laulajan takin ohella suuria muutoksia. Hartwall Areenan keikalle tein takista liivimallisen, sillä aika ei riittänyt hihojen huolelliseen istuttamiseen. Koska kosketinsoittajan takki oli ainoa keskeneräinen, ehdotin sen jättämistä liivimalliseksi, sillä kokonaisuus säilyi eheämpänä, mikäli kaikilla soittajilla olisi samantyylliset vaatteet. Vaikka takki ei ollutkaan täysin valmis, Hartwall areenalla välimatka esiintyjän ja yleisön välillä on niin suuri, että takin käyttäminen oli mahdollista. Keikalla, jossa yleisö olisi ollut lähempänä, takin keskeneräisyyden olisi voinut havaita, mutta kauempaa katsottuna se soveltui käyttöön yhden keikan ajan liivinä. Trash Festeille lisäsin takkiin hihat sekä yksityiskohtana samaa punaista tekonahkaa kuin basistin liivissä. Näin basistin liivin sai yhdistettyä paremmin muihin vaatteisiin ja punainen tekonahka lisäsi mielenkiintoa myös kosketinsoittajan takkiin.

Kaavoituksellisesti liikkumaväljyys on takissa yleisväljyytenä. Korjasin jälkepäin takin kädentien kaavoitusta paremman liikkuvuuden aikaansaamiseksi. Kaavoitusvaiheessa toiminnallinen tutkimukseni oli kesken, joten en ollut pystynyt hyödyntämään työvaatetuksen kautta löytämiäni ratkaisuja. Takkien kohdalla en siis kaavoitusvaiheessa korottanut kädentietä. Kitaristin ja laulajan vaatteissa tämä ei aiheuttanut ongelmaa, sillä laulajan takissa kädentien rakenne ja liikkumaväljyys vaikuttivat liikkuvuuteen ja kitaristin takissa kädentie asettui oikealle kohdalle ilman kaavamuutoksia. Kosketinsoittajan takissa kädentien korottaminen olisi kuitenkin ollut oleellista, joten lisäsin kädentielle hihaan ja sivusaumaan kainalon kohdalle ylimääräiset kappaleet. Näin hiha muistutti kädentienosuudelta enemmän luvussa 3.2 esittelemiäni toiminnallisen vaateen hiharatkaisuja.

7 VALMIIDEN VAATTEIDEN ARVIOINTI

7.1 Vaatteiden onnistuminen

Onnistuin saamaan vaatteet valmiiksi Trash Festeille ja niitä oli mahdollista käyttää jo reilua viikkoa aikaisemmin Hartwall Arenalla. Aikataululliset tavoitteet siis toteutuivat, mutta lopputuloksen kannalta olisi varmasti ollut parempi, jos valmistusvaiheessa päivät eivät olisi venyneet yli 20 tuntiin. Pitkistä päivistä ja väsymyksestä huolimatta olen tyytyväinen työn jälkeen ja vaatteiden siisteyteen. En missään vaiheessa tinkinyt työn laadusta, vaikka kiire olisi ollut suuri. Siksi voin olla tyytyväinen siihen, että tiedän vaatteiden kestävän esiintymisten aikana. Ehdin myös sovittamaan vaatteita useaan otteeseen, mikä helpotti valmistusta huomattavasti. Jos aikaa olisi ollut enemmän toiminnallisuuden tutkimiseen ennen vaatteiden toteutusta, olisin pystynyt paremmin hyödyntämään ja soveltamaan löytämiäni työ- ja urheiluvaatetuksen ratkaisuja. Olen kuitenkin tyytyväinen niihin toiminnallisiin seikkoihin, joita pystyin puvustuksessa ottamaan huomioon.

Vaatteiden visuaaliseen puoleen suhtaudun ristiriitaisesti. Kun valmiita vaatteita verrataan bändiltä saamaani ideamateriaaliin, levyn teemaan ja suunnitteluprosessin aikana kokoamiini kollaaseihin, ne toteuttavat mielestäni hyvin sitä visuaalista maailmaa, johon ne on suunniteltu. Näin jälkepäin olisin ideoinnin ja suunnittelun lisäksi halunnut painottaa enemmän myös bändiin tutustumista. Jos lähtisin nyt puoli vuotta myöhemmin suunnittelemaan vaatteita uudelleen, olisin tehnyt niistä vähemmän teat-

raaliset. Bändin toivomus oli alusta asti saada vaatteet, jotka poikkeaisivat totutusta rockbändien pukeutumisesta. Rajasin mielestäni bändiltä saamaani inspiraatiomateriaalia suuresti, mutta vaatteista olisi voinut tehdä yksityiskohdiltaan pelkistetyimmät. Esimerkiksi kultaisen tekonahan olisi jälkepäin ajateltuna voinut vaihtaa valkoiseen. Koska en projektin alussa tuntenut bändiä entuudestaan, suunnitteluvaiheessa oli mahdotonta tietää kuinka voimakkaasti bändi halusi ideakuvien ja kollaasien elementtejä tuotavan esille vaatteissa. Sain itse käsityksen, että vaatteet saisivat olla näyttäviä ja sellaisiksi ne suunnitteluvaiheessa muodostuivat. Esimerkiksi laulajan mukaan ensimmäisessä sovituksessa muuttunut takki ei voisi olla ulkonäöltään liian raju, vaikka itse epäilinkin lähes kokonaan kultaista takkia.

Itse arvioin vaatteita suhteessa ideamateriaaliin ja bändille näyttämiini luonnoksiin sekä kokeiluihin, joista yhdessä keskusteltiin. Mielestäni valmiissa vaatteissa näkyvät hyvin ne yksityiskohdat, jotka poimin kollaaseista. Valkoista väriä olisi voinut taittaa enemmän tai vaatteita olisi voinut patinoida kevyesti, mutta käytännössä olen tyytyväinen myös lopputuloksen ulkonäköön.

Myös bändin mielestä vaatteissa näkyy hyvin se visuaalinen maailma, josta ensimmäisessä palaverissa oli puhe. Vaatteet ovat omaperäiset ja vastasivat toimeksiantoa, mutta teatraalisuutensa vuoksi ne soveltuvat paremmin isoille lavoille. Pienemmillä keikkapaikoilla vaatteet ovat turhan näyttävät ja kokonaisuudesta tulee ”liian armeijahenkilinen”.

Laulajan takki:

Laulajan takin valmistukseen käytin toteutetuista vaatteista eniten aikaa. Monimutkaisempi kädentien rakenne vaati useamman kokeilun ennen kuin se oli tarpeeksi toimiva käytännössä. Hartwall areenalla kädentiellä oli vielä valkoinen suojakaitale peittämässä vetoketjua (kuva 38), mutta vaihdoin sen kultaiseksi ennen Trash Fest tapahtumaa (kuvat 44–45). Saatuani kädentien rakenteeltaan toimivaksi, jouduin vielä kaventamaan takkia useampaan otteeseen. Kavennusten jälkeen takin liikkumaväljyys jäi pieneksi, mutta muuten kaavoitukselliset ratkaisut toimivat hyvin käytössä.

KUVA 38. Laulaja Hartwall Areenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Takki on varmasti materiaalien takia kuuma lavalla, mutta se on visuaalisesti näyttävä. Yllätyksekseni laulaja ei koe takkia tavallista hiostavampana verrattuna muihin takkimallisiin vaatteisiin, joita hän on käyttänyt lavalla. Irrotettavat hihat ja huppu tuovat vaatteeseen toivottuja muokkausmahdollisuuksia. Muutoksista ja paljon työtä vaativista yksityiskohdista huolimatta olen tyytyväisin juuri laulajan takkiin. Koko toteutuksen ajan laulaja ilmaisi mielipiteitään selkeästi ja pystyimme yhdessä kehittämään vaateen visuaalista puolta hänen mieltymyksiään vastaavaksi. Lopullisessa takissa näkyvät selkeästi laulajan toiveiden lisäksi oma osaamiseni sekä teknisessä toteutuksessa että suunnittelussa.

Rumpalin liivi:

Rumpalin liivi (kuva 39) onnistui muita vaatteita helpommin. Ensimmäisen sovituksen jälkeen liiviin ei tullut enää muutoksia ja se istui hyvin soittajan päällä.

KUVA 39. Rumpali Hartwall Areenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Vetoketju ja painonapit tekevät pukemisesta helppoa. Käytössä rumpali on tosin huomannut, että vuorikangas jää välillä vetoketjun väliin. Ongelman korjaamiseksi rumpali ehdotti itse lisätikkausta vetoketjun viereen, mutta sitä ei ole vielä ehditty toteuttaa. Hihattomana liivi antaa käsien liikkua vapaasti soittaessa. Pieni väljyys ja muotoon leikattu keskitakasauma parantavat istuvuutta ja vaate myötäilee liikkeitä hyvin. Valkoinen väri ja hartialinjan korostus nostaa rumpalia esiin rumpujen takaa ja erottuu toiveiden mukaisesti tummaa taustaa vasten.

Kosketinsoittajan takki:

Kosketinsoittajan takkia (kuva 40) en ehtinyt saada kokonaan valmiiksi Hartwall areenalle. Halusin kuitenkin kaikki vaatteet lavalle, joten päädyin tekemään takista tämän esiintymisen ajaksi liivin. Hihojen kunnolliseen istuttamiseen ei ollut aikaa, mutta ehdin siistiä vaateen kädentien niin, ettei hihattomuus häirinnyt. Trash Festeille korjasin takkia ja lisäsin hihat (kuva 44). Hihojen liikkuvuutta korjasin vielä myöhemmin lisäämällä ylimääräiset kappaleet kainalon kohdalle sekä hihaan että miehus-

taan korottaakseni kädentietä. Korjauksen jälkeen vaate toimi myös kosketinsoittajan mielestä hyvin lavalla.

KUVA 40. Kosketinsoittaja Hartwall Arenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Onnistuin mielestäni saamaan takissa hyvin esille kosketinsoittajan toiveen ”kapellimestarityylistä”. Toispuoleinen kiinnitys, hartialinjan korostus ja eri materiaalien käyttö tekee mielestäni takista mielenkiintoisen. Muita takkeja ja liivejä pidempänä takki oli muodoltaan erilainen ja erottui yksittäisenä vaatteena. Vajaamittaiset hihat eivät häiritse soittamista ja niiden tekonahkaiset yksityiskohdat tuovat vaatteeseen mielenkiintoa myös soittajan seisoessa sivuttain yleisöön nähden. Pitkä metallivetoketju oli soittajan mukaan aluksi hieman hankala ja jumittui helposti. Käsittelin vetoketjun ennen Trash Fest tapahtumaa kynttilällä, mikä helpotti puettavuutta heti eikä vetoketjua tarvinnut ommella uudelleen. Lapsena oppimani niksi kynttilän steariinin hankaamisesta vetoketjuun parantaa vetoketjun vetimen kulkua. Opetin konstin myös muille bändin jäsenille siltä varalta, että sama ongelma tulisi esille muissa vaatteissa.

Kitaristin takki:

Kitaristin takki (kuvat 41 ja 46–47) onnistui rumpalin liivin tavoin ilman suurempia muutoksia toteutuksen aikana. Takin istuvuus ja hihojen sopiva pituus toimivat hyvin lavalla. Takakappaleella olevat laskokset tuovat lisää liikkumaväljyyttä varsinkin käsiä eteen ja ylös nostettaessa. Kitaristin mukaan takki toimii hyvin liikkeessä eikä hiosta tai tunnu muuten epämiellyttävältä.

KUVA 41. Kitaristi Hartwall Areenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Basistin liivi:

Basistin liivi (kuvat 42 ja 48) koki suhteellisen suuria muutoksia valmistusprosessin aikana. Hartwall areenalla liivin kädenteillä, kauluksessa ja hartioiden kohdalla oli materiaalina kultainen tekonahka, joka vaihtui punaiseen tekonahkaan ennen Trash Fest tapahtumaa. Lisäksi kavensin liivistä paljon alkuperäistä liikkumaväljyyttä. Kaikista vaatteista suhtauduin itse ristiriitaisimmin juuri basistin liiviin. Se on toteutukseltaan siisti ja yhdistyy muihin vaatteisiin, mutta punaisen tekonahan ansiosta on myös selkeästi yksilöllinen. Liivin materiaalit ja malli ovat ehkä liian feminiiniset basistin persoonaan ja omaan tyyliin nähden. Tästä johtuen olin itse prosessin aikana huolissani siitä onko vaate varmasti mieluinen. Vaatteen arvioinnin yhteydessä soittaja kuitenkin totesi olevansa tyytyväinen liiviin.

KUVA 42. Basisti Hartwall Arenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Mielestäni vaatteet sopivat varsinkin Hartwall Areenan kokoiseen tilaan, sillä valkoinen väri tehosti näkyvyyttä ja toi bändiä esille muuten tummasävyisestä taustasta (kuva 43). Myös bändi on yhtä mieltä siitä, että tyyliltään vaatteet olivat parhaimmillaan juuri Hartwall Arenalla.

KUVA 43. Iconcrash Hartwall Arenalla

Trash Festeillä vaatteet olivat viimeistellympiä kuin Hartwall Areenalla, mutta myös yleisö oli lähempänä. Jännitin itse Trash Festeillä yleisön reaktioita vaatteisiin, sillä tapahtumassa bändit, yleisö, valokuvaajat ja muu henkilökunta kuuluvat tutkimukseni kohderyhmään tai seuraavat sitä tiiviisti. Kultainen tekonahka sai aikaan muutamia huvittuneita hymyjä, mutta muuten en kuullut selkeästi negatiivista palautetta paikalla. Odotin räikeämpiä kommentteja asuista, sillä ne poikkesivat huomattavasti muiden 13 tapahtumassa esiintyneen bändin pukeutumisesta. Bändi oli itse saanut sekä positiivista että hieman ihmettelevää palautetta vaatteista. Useimmiten kuullut kommentit ”avaruuscowboy” ja ”armeija marsista” viittasivat lähinnä vaatteiden totutusta poikkeavaan tyyliin. Samoja ilmaisuja tuli esille sekä positiivisissa että negatiivisissa kommentteissa. Trash Festeillä kuvaamassa ollut amerikkalainen valokuvaaja Kaylin Idora kuvasi Iconcrashia ja tapahtuman jälkeen hän lähetti minulle ottamiaan kuvia. Kuvista näkyy mielestäni hyvin, minkälainen kokonaisuus vaatteista muodostuu. Kuvissa 44–45 näkyy laulajan takkiin lisätty huppu. Vielä Trash Festeillä iso huppu oli viittamainen, sillä raskaan materiaalin vuoksi huppu ei pysynyt kunnolla päässä. Tapahtuman jälkeen lisäsin hupun sisään rautalankaisen kehikon, jolla huppuun sai muotoa myös silloin, kun sitä ei pidetä päässä.

KUVA 44. Kosketinsoittaja, basisti ja laulaja, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

KUVA 45. Laulaja, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

Yleisesti ottaen bändi vaikutti tyytyväisiltä siihen, miten alkuperäinen visio näkyi vaatteissa. Tyyliään kokonaisuus olisi voinut olla vähemmän univormumainen, mutta yksittäisinä vaatteet toimivat hyvin. Varsinkin näkyvyydestä sain positiivista palautetta, sillä lähes poikkeuksetta esiintymispaikat ovat hämääriä ja sisustukseltaan tummia. Valkoisissa vaatteissa esiintyjät nousivat selkeästi esiin keikan aikana (kuvat 43, 46–47).

KUVA 46. Kitaristi ja rumpali, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

KUVA 47. Basisti, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

7.2 Muutoksia

Toukokuussa 2011 sain kuulla, että levyn teema oli muuttunut sen valmistumisen myötä. Kalevala-henkisyyteen ja maailmanlopuntalveen painottuva maailma oli vaihtunut kunnianosoitukseksi laulajan kotipaikkakunnalle ja edesmenneille isovanhemmille. Levyn teeman muuttumisen myötä vaatteille asetetut visuaaliset kriteerit olivat muuttuneet. Sekä levy-yhtiö että managerit olivat sitä mieltä, että bändin aiempi pelkistetty tyyli sopi paremmin levyn uuteen teemaan. Vaatteiden värimaailma olisi myös soveltuvampi mustana. Bändin uusiin promokuviiin bändi stailattiin mustiin vaatteisiin (kuva 48).

KUVA 48. Iconcrash 2011

Tieto tuli yllättäen ja oli järkytys satojen työtuntien jälkeen. Neuvottelin laulajan kanssa ja sovimme, että yrittäisin värjätä vaatteet jotta ne sopisivat toivottuun mustaan värimaailmaan. Värjäyksen mahdollisuus ei ollut ajankohtainen suunnitteluvaiheessa, mikä hankaloitti värjäämistä. Värjäsin vaatteet kattilassa ja musta väri tarttui hyvin puuvillaan. Tekonahka, tylli ja ompelulangat eivät synteettisinä materiaaleina kuitenkaan imeneet itseensä väriä (kuva 49).

KUVA 49. Vaatteet kattilavärjäyksen jälkeen

Lukuisten kokeilujen jälkeen päädyin maalaamaan tekonahan pinnan ohuella nahkamaalilla, jotta siihen saisi tummemman ja mustan värimaailman kannalta paremman sävyn. Olin harkinnut myös tekonahan maalaamista mustaksi spraymaaleilla, mutta maali olisi kovettanut kankaan pinnan ja voinut varsinkin laulajan vaatteessa vaikuttaa liikkuvuuteen. Nahkamaalilla käsitelty tekonahka (kuva 50) säilytti metallisen sävyn, mutta ei yhtä huomiota herättävästi kuin käsittelemättömänä (kuva 49).

KUVA 50. Nahkamaalilla käsitellyt vaatteet

Värimaailman lisäksi vaatteista oli saatu palautetta, että osa niistä oli liiallisen väljyytensä vuoksi liian suuria ja siksi epäedustavia. Värjäyksen yhteydessä kavensin laulajan takkia ja basistin liiviä. Olin kaventanut laulajan takkia jo aiemmin ja uusi kavennus poisti loputkin alkuperäisestä liikkumaväljyydestä. Kaventaminen vaikutti suoraan käsien liikkuvuuteen ja takki alkoi kiristää kainaloista. Tein laulajan takkiin samankaltaisen lisäyksen kuin kosketinsoittajan takissa korottaakseni kädenteitä. Liikkuvuuden parantamisen yhteydessä vaihdoin myös valkoiset muovivetoketjut mustiin (kuva 51).

KUVA 51. Laulajan takin kädentien muutos

Värjätyt vaatteet saivat hyväksynnän ja niistä rumpalin liivi, kosketinsoittajan takki ja laulajan takki hihattomina ovat mukana bändin musiikkivideolla ”Stockholm”. Vaikka alun perin suunnittelin vaatteet valkoisiksi, mielestäni materiaalien ominaisuudet tulevat hyvin esille myös värjätyissä vaatteissa. Korostuneet ompeleet sekä nahkamaalilla eläväksi käsitelty tekonahan pinta tuovat mielenkiintoa materiaaleihin. Eri kankaiden kontrasti on värjättyinä pienempi, mikä vähensi ”avaruushenkisyyttä”. Vaatteet ovat edelleen selkeästi poikkeavat perinteisistä rock-muusikkojen asuista, mikä toteuttaa sekä alkuperäistä toimeksiantoa että omaa visiotani. Bändi koki tummempien vaatteiden sopivan paremmin bändin tyyliin. Alkuperäisestä suunnittelun lähtökohdasta muuttunut levyn teema vaikuttaa kuitenkin vaatteiden visuaaliseen toimivuuteen. Uuteen teemaan olisi paremmin sopinut vähemmän teatraalinen tyyli. Muuten bändi on tyytyväinen vaatteisiin ja projektin etenemiseen. Aikataulut puvustuksen suhteen pitivät ja vaatteiden laatu on hyvä.

8 POHDINTA

Vaikka olin varautunut, että aikataulu olisi puvustuksen toteutuksessa todennäköisin ongelma, en osannut varautua siihen, kuinka isoksi ongelmaksi aika – tai oikeammin sen puute osoittautuisi. Iconcrash varmistui puvustettavaksi yhtyeeksi kaksi viikkoa sen jälkeen, kun olin esitellyt opinnäytetyöni idean. Bändin aikataulun sovittaminen opinnäytetyöhöni ja tavoiteltu aikataulu saada kolmessa kuukaudessa yläosat sujuvasti valmiiksi Trash Fest tapahtumaan on jälkeenpäin ajateltuna järjetöntä. Muiden koulu- tehtävien ja töiden ohella tein opinnäytetyötäni lähes kellon ympäri, mutta silti vaat- teiden kanssa tuli kiire. Toiminnallisiin vaatteisiin liittyvään tutkimukseeni en ehtinyt keskittyä kyselyn toteuttamista enempää ennen kuin vaatteet olivat jo valmiit, mikä on nähtävissä valmiissa vaatteissa. Hartwall areenan keikka 1,5 viikkoa alustavaa ”dead- linea” aiemmin ei sekään vähentänyt unettomien öiden määrää.

Vastoinkäymisistä ja kiireestä huolimatta sain itse todella paljon irti opinnäytetyöni tekemisestä. Tutkimusosuutta voin varmasti hyödyntää jatkossa esiintymisvaatteita tehdessäni. Musiikkivideolle ja Hartwall Areenalle päätyneet vaatteet ovat saavutus sinänsä. Suurin anti projektista ei kuitenkaan ole valmiissa vaatteissa vaan siinä, kuin- ka paljon opin muusikoiden puvustamiseen vaikuttavista ulkopuolisista tekijöistä ku- ten levyntekoprosessista. En ole aikaisemmin suunnitellut esiintymisvaatteita levyä viimeistelevälle bändille ja yhtyeen studiotyöskentely vaikuttaa myös suunnittelupro- sessiin.

Opin myös itsestäni ja omista voimavaroistani paljon. Voin ylpeänä sanoa pystyväni tarpeen vaatiessa tekemään huolellista jälkeä nukkumatta juuri lainkaan. Pahimmil- laan ennen Hartwall Areenan keikkaa nukuin kahden viikon aikana keskimäärin kaksi tuntia yössä ja saatoin ommella vuorokauden ympäri. Väsymyksen voittamisen lisäksi nuo pari viikkoa vaativat myös äärimmäistä stressinsietokykyä. Hanskat olisi voinut lyödä tiskiini, kun vielä viisitoista minuuttia ennen keikan alkua ompelin Hartwall Areenan takahuoneessa. Opinnäytetyöni aihe ja laajuus eivät olleet helpoimmasta päästä ja vaikka aikataulun vuoksi housut jäivät toteutuksesta pois, olen silti tyytyväi- nen valintaani työskennellä yksin. Vaikka aikataulun kannalta toinen suunnittelija ideoimisessa ja käsipari toteutuksessa olisivatkin nopeuttaneet asioita, omalle työsken- telylleni oli tärkeää, että sain pitää kaikki langat omissa käsissäni. Varsinkin stressaa-

vimpina hetkinä tekeminen oli helpompaa, kun pystyin keskittymään koko prosessin hallintaan yksin.

Aikataulun suurin ongelma oli se, etten pystynyt tekemään tutkimusta ennen vaatteiden toteuttamista. Osittain olisin voinut vaikuttaa aikatauluun myös itse jättämällä osan koulutehtävistä ja koulun ulkopuoliset työt sivuun opinnäytetyön ajaksi. Tutkimus ei silti olisi ollut kokonaan valmis ajoissa, sillä aikaa keräämäni materiaalin lukemiseen ei ollut. Olen silti tyytyväinen, että pystyin toteuttamaan kyselytutkimuksen projektin alkuvaiheessa. Kyselytutkimuksen tuloksista oli suuri apu suunnittelussa varsinkin toiminnallisten yksityiskohtien osalta. En ehtinyt lukea työ- ja suojavaatteista paljoakaan ennen vaatteiden toteutusta, joten niiden ominaisuuksien suunnittelussa on käytetty koulussa saamieni tietojen lisäksi lähes pelkästään kyselyn tuloksia.

Suunnittelu- ja valmistusvaiheessa projektia helpotti todella paljon se, että toimeksiantajani oli Helsingissä vaikuttava bändi. Palaverien ja sovitusten järjestäminen oli helpompaa, kun pystyin yöpymään kotipaikkakunnallani. Tämä mahdollisti myös useamman sovituskerran ja sen, että pystyin tekemään osan korjauksista Helsingissä. Vaikka bändin tapaamisen sopiminen oli helppoa Helsingissä ollessani, niiden järjestämisessä olisi ollut parantamisen varaa. Nyt ne olivat tilanteina vähän hajanaisia bändin keskittyessä samaa aikaa levyntekoon ja keskusteluun. Tein itse muistiinpanoja käsin, mikä ei ollut ehkä paras dokumentointitapa. Keskustelujen tallentaminen videolle tai ääniraitana olisi ollut tehokkaampaa. Nyt oli täysin oman kirjoitusnopeuteni ja muistini varassa, kuinka paljon informaatiota sain talteen. Ensimmäisessä ideapalaverissa ehdin kirjoittaa enemmän ja ensimmäisessä kollaasissa tulevat ideat on tallennettu silloin. Myöhemmin bändin jäsenten esittämät kommentit materiaaleista ja luonnoksista merkitsin ylös paljon hätäisemmin.

Projektin aikana myös informaation välittyminen bändiltä oli välillä hidasta ja esimerkiksi teeman muuttumisesta sain tiedon vasta 1,5 kuukautta Trash Festien jälkeen. Yritin itse mahdollisimman hyvin kertoa bändille missä vaiheessa suunnittelu milloinkin oli ja esittelin mahdollisimman paljon materiaalia jokaisessa tapaamisessa. Saatoin silti välillä käyttää liikaa ammattisanastoa tai muuten unohtaa, että toimeksiantajani ei tunne puustusprosessia yhtä hyvin kuin minä itse. Kommunikoinnissa oli ongelmia myös bändin mielestä. Kaikki tavoitteet eivät välttämättä välittyneet molemmille osapuolille. Tässä olisi ollut suureksi avuksi se, että olisin tuntenut bändin jo ennen opinnäytetyön aloittamista.

Mietin useaan otteeseen projektin aikana, oliko Iconcrashin valinta toimeksiantajaksi oikea päätös. Olen edelleen sitä mieltä, että se oli monessa suhteessa opinnäytetyön tekemiselle paras vaihtoehto. Bändinä sillä on jo jonkun verran nimeä, selkeä aikataulu ja levy-yhtiö huolehtimassa aikataulun pitävyydestä. Toiminnallisuuden kannalta valitsin Iconcrashin, koska bändissä oli viisi eri soittimia soittavaa jäsentä. Tutkimukseni kannalta pystyin siis huomiomaan eri soitinten vaikutuksia paremmin. Bändi ei myöskään halunnut perinteistä bändipuvustusta vaan jo ideamateriaali oli paljon rikkaampaa kuin olin odottanut. Vaatteiden esille pääseminen Hartwall Arenalla, Trash Fest-tapahtumassa sekä musiikkivideossa oli motivoivaa ja kokemuksena erilainen. Monessa suhteessa Iconcrash osoittautui hyväksi vaihtoehdoksi. En silti vieläkään ole varma, oliko Iconcrash oikea bändi juuri tähän opinnäytetyöhön. Opinnäytetyöni pääidea oli tutkia toiminnallisuutta ja sen tutkiminen olisi helpottunut suuresti, jos olisin tuntenut toimeksiantajan etukäteen. Valmiiksi tuttujen muusikoiden lavakäyttäytymisen olisi ollut minulle tuttua ja esimerkiksi itse kuvaamaani valokuvamateriaalia olisi ollut paljon käytettävissä suunnittelun pohjalla. Bändi, jolla ei olisi ollut samanlaista aikataulua olisi antanut enemmän mahdollisuuksia toiminnallisuuden tutkimiseen. Esimerkiksi erilaisia laskosratkaisuja olisi voinut tutkia prototyyppien avulla. Ylipäänsä se, että aikataulu olisi sallinut tutkimuksen tekemisen työn ennen toteutusta, olisi ollut suureksi avuksi. Oli toimeksiantajan valinta oikea tai ei, sain silti paljon kokemusta suunnittelijana.

Jatkotutkimuksia ajatellen bändipuvustuksissa voisi tutkia toki toiminnallisuutta vielä lisää. Liikeradat ja lavaesiintyminen eroavat eri musiikkityylien välillä esimerkiksi liikkeiden näytävyydessä. Voisi olla myös kiinnostavaa tutkia esimerkiksi, miten yleisö ja fanit kokevat idoliensa pukeutumisen vaikuttavan musiikin tuomiin elämyksiin sekä miten yleisö vaikuttaa muusikoiden vaatevalintoihin.

Omassa opinnäytetyössäni onnistuin vastaamaan mielestäni sille asettamiini tavoitteisiin hyvin. Bändin valinta toimeksiantajaksi toi puvustuksen suunnitteluun ja valmistukseen sen verran haastavuutta, että projekti oli kokonaisuudessaan hyvin opettavainen. Vaikka loppumetreillä puvustus muuttui radikaalisti ja jouduin näkemään paljon vaivaa, etteivät tekemäni työtunnit olisi osoittautuneet turhiksi, olen lopputulokseen tyytyväinen. Saamani palautteen perusteella myös bändi on tyytyväinen saamiinsa vaatteisiin. Iconcrashin yhteydessä ei mainita minua suunnittelijana, mutta varsinkin Helsingin rockpiireissä nyt useampi tietää minun tekevän vaatteita. Useampia pyyntö-

jä vaatteiden muokkaamiseen ja toteuttamiseen on tullut, joten on hyvinkin mahdollista, että pystyn suuntautumaan musiikkialan esiintymisvaatteisiin myös valmistumiseni jälkeen.

LÄHTEET

- Anttila, Pirkko 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Helsinki: Akatiimi Oy.
- Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.
- Anttila, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi Oy.
- Boncamper, Irma 2006. Vaatetusalan materiaalit. Porvoo: WSOY.
- Frith, Simon 1996. Performing rites: One the value of popular music. Oxford: Oxford University Press.
- Harrison, Mary Kent 1998. How to dress dancers. London: Dance Books Ltd.
- Holopainen Martti; Pulkkinen Pekka 2008. Tilastolliset menetelmät. Helsinki: WSOY.
- Huotari,petteri, Laitakari-Svärd, Ira, Laakko, Johanna & Koskinen Ilpo 2003. Käyttäjakeskeinen tuotesuunnittelu- käyttäjätiedon keruu, mallittaminen ja arviointi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ilmarinen, Raija (toim.) 1982. Lämpöviihtyvyys ja työvaatetus. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Jones, Mablen 1987. Getting it on – The Clothing of Rock`n`Roll. New York: Abbeville Press.
- Jordan, Patrick W. 2000. Designing pleasurable products. London: Taylor & Francis.
- Kettunen, Ilkka 2000. Muodon palapeli. Porvoo: WSOY.
- Koskennurmi-Sivonen, Ritva& Raunio, Anna-Mari (toim.) 2000. Vaatekirja. Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos.
- Markula, Raija 1992. Tekstiilitieto. Porvoo: WSOY.
- Mundy, Julie 2003. Elvis Fashion: From Memphis to Vegas. New York: Universe Publishing.
- Mäkinen, Helena ym. (toim.) 1996. Toimiva työ- ja suojavaatetus. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Ojala, Raija (toim.)1995.Esiintyjä - taiteen tulkki ja tekijä. Porvoo: WSOY
- Peuhu, Jaani 2011. Henkilökohtainen tiedonanto 1.1–23.1.2011. Laulaja, Iconcrash.

Reverbnation 2010. Iconcrashin artistiprofiili. WWW-dokumentti.
http://www.reverbnation.com/page_object/page_object_bio/artist_3281 (luettu 15.1.2011)

Risikko, Tanja & Marttila-Vesalainen, Ritva 2006. Vaatteet ja haasteet. Helsinki: WSOY.

Rosenblad-Wallin, Elsa 1983. Människa, beklädnad och miljö, metod för utveckling av funktionella beklädnad. Göteborg: Chalmers Tekniska Högskola.

Sarpaneva, Pi & Kuhlefeldt, Maj 1979. Työvaate – lähin työympäristö. Helsinki: Sitra.

Soundi 2010. Iconcrashin levyarvostelu. WWW-dokumentti.
http://www.soundi.fi/arvostelut?nid=10341&levyarvostelu=Iconcrash_Enochian+Devices (luettu 15.1.2011)

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Tammi.

KUVALÄHTEET

KUVA 2. Työliikkeiden vaatima väljyys. (Mäkinen 1996, 119)

KUVA 8. Elvis Presley Bill Belew in suunnittelemassa haalarissa.
<http://cdn.mos.totalfilm.com/images/e/elvis-thats-the-800-75.jpg>
 Luettu 21.9.2011.

KUVA 9. Väljyyslaskoksia. (Mäkinen 1996, 128)

KUVA 10. Ikkunanpesijän hihan kaavoitus. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2005, 103)

KUVA 11. Konepajateollisuuden työntekijän hiha. (Koskennurmi-Sivonen 2000, 185)

KUVA 12. Housujen kaavamuutokset. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2005, 103)

KUVA 13. Iconcrash Promo 2010
<http://www.myspace.com/iconcrash/photos/67603513#{%22ImageId%22%3A67603513}> (Ilkka Hämäläinen)
 Luettu 7.2.2011

KUVA 14. Rauta-aika, Pohjan Akka
<http://www.kalevalaseura.fi/kaku/sivu.php?n=p1a5&s=p1a5s7s2&h=hp1a5&f=fp1s>
 Luettu 31.12.2010

KUVA 15. Interpol

<http://www.treschicnow.com/wp-content/uploads/f28b8bb732018614a94a99ec39b57ee4.jpg>

Luettu 21.1.2011

KUVA 16. Jonsi Promo 2010

<http://www.tentimesone.com/wp-content/uploads/2010/07/Jonsi.jpg>

Luettu 21.1.2011

KUVA 17. Björk

<http://hearingtest.files.wordpress.com/2007/04/bjorkus.jpg>

Luettu 21.1.2011

KUVA 18. Dimmu Borgir 2010

http://www.fearnnet.com/eol_images/Entire_Site/2010922/a_Dimmu_Borgir_2010a.jpg

Luettu 21.1.2011

KUVAT 38–42. Hartwall Areena 20.3.2011 © Riina Peuhu

KUVAT 44–47. Trash Fest IV, 31.3.2011 © Kaylin Idora

KUVA 48. Iconcrash promo 2011

<http://www.reverbnation.com/iconcrash>

Luettu 6.9.2011

Kysely:

Nimi/nimimerkki:

Bändi(t):

Instrumentti:

Vaatevalinnat:

Minkälaisia vaatteita yleensä käytät keikoilla? Miksi?

Pukeudutko samoin lavalla ja sen ulkopuolella?

Löytyykö kaupoista valmiina haluamiasi vaatteita?

- Jos / jos ei, pitääkö ostamiasi vaatteita korjata tai tuunata itsellesi sopivammiksi?
- Miten ja mistä kohtaa niitä pitää muokata?

Miten soittimesi vaikuttaa vaatevalintoihin?

Mikä on olennaista esiintymisvaatteessa?

Vaatteen malli, materiaali ja yksityiskohdat:

Mitä liikkeet ja asennot edellyttävät vaatteilta?

Menevätkö vaatteesi rikki keikoilla? Jos niin minkälaisessa tilanteessa ja mistä kohtaa?

Minkälaisia yksityiskohtia vaatteissa ei saa olla esimerkiksi turvallisuuden takia? (tarttuminen yms.)

Minkälaiset yksityiskohdat voivat esimerkiksi naarmuttaa soittimia tai haitata muuten soittamista?

Pitäisikö nyt käyttämässäsi vaatteissa olla jokin yksityiskohta toisin?

Pitäisikö vaatteissa olla esimerkiksi polvien, hartioiden tai käsivarren liikkeille lisää tilaa?

Mikä kiinnitysmekanismi on käytännöllisin missäkin vaatteessa? (vetoketju, napit, nepparit, tarra, hakaset..)

Ja onko jotain mikä ei toimi ollenkaan?

Minkä tyyppiset materiaalit ovat parhaimpia lavalla?

Minkälaisista materiaaleista tehtyjä vaatteita et käyttäisi mielelläsi keikoilla? Miksi?

Meneekö visuaalisuus mukavuuden edelle?

Omistatko vaatetta, joka tuntuu epämukavalta, mutta jota käytät siitä huolimatta lavalla?
(Perustele)

Huolto, säilytys, kuljetus?

Onko oleellista, että vaatteet voi pestä pesukoneessa?

Olisitko valmis pesemään käsin tai viemään pesulaan vaatteita, jos vaatteen materiaali tai yksityiskohdat eivät kestä pesua koneessa?

Ovatko silittämistä vaativat vaatteet hankalia?

Puetko keikkavaatteet jo kotona / muussa majoittumispaikassa vai vasta keikkapaikalla? Jos keikkapaikalla, miten kuljetat vaatteesi sinne?

Miten vaatteita säilytetään ja huolletaan kiertueella tai pidemmällä keikkamatkalla?

Jotain muuta olennaista mieleen tullutta, jota kysymyksissä ei mainittu?

MILLAINEN ON HYVÄ ESIINTYMISVAATE?

Kiitos kysymyksiin vastaamisesta jo ennakkoon. Mukana olevia kysymyksiä on paljon, mutta jokainen vastaus auttaa olennaisesti tutkimukseni etenemistä, sillä kuten todettu, tässä asiassa asiantuntijatieto löytyy lavalta. Kysymykset alkavat perusfaktoista eli vastaajan tiedoista. Toivoisin vastausta jokaiseen kohtaan myös tässä, sillä itseleni vastausten tulkinnassa on apua, jos tiedän mistä bändistä on kyse. Toisaalta, jos et tällä hetkellä soita missään bändissä, se ei toki ole ongelma. Tulen mahdollisesti lainaamaan joitain vastauksia kyselyn puolelta suoraan tutkimuksessani, jolloin lainauksen yhteydessä vastaajan tiedot näkyvät seuraavasti:

”..lavalla on ...”

- *”kitaristi” tai ”soitin, bändi”*

Nimi tai nimimerkki on informaatiota itseäni varten vastausten läpikäymisvaiheeseen, mutta mahdollisesti mainitsen osallistuneiden nimet esimerkiksi kirjoittaessani arviointia projektin kulusta. Mikäli et halua nimeäsi tai bändisi nimeä käytettävän opinnytteessäni, ilmoita se erikseen.

Itse kyselyn puolella kysymykset koskevat hyvän esiintymisvaatteen ominaisuuksia. Opinnäytetyöni rajauksesta johtuen olen ensisijaisesti kiinnostunut käytännöllisyyteen liittyvästä tiedosta, sillä hyväksi todettuja kaavoitus-, ompelu- ja materiaaliratkaisuja voi käyttää visuaalisesti erilaisiin vaatteisiin. Visuaalinen puolihan on, ja saakin olla, esiintyjäkohtainen.

Esimerkiksi vaatteiden rikkoutumista käsittelevässä kohdassa olisi olennaista, että saisin tietää mikä tarkalleen menee rikki. Jos housut ratkeavat haaroista niin onko kyseessä rikkoutunut ommel vai revennyt kangas. Samoin kaikki irronneista napeista kävellessä kuluneisiin lahkeensuihin on tärkeää infoa tutkimukselleni.

Kuljetukseen ja säilytykseen liittyvissä kysymyksissä pointti on ennen kaikkea siinä, miten esimerkiksi kassin pohjalla kuljetettu vaate näyttäisi vielä lavalla hyväkuntoiselta.

Mitä tarkempia vastauksia jaksatte kirjoittaa, sitä enemmän siitä on hyötyä. Vaikka itse tiedätte, ja jossain määrin myös minä tiedän vastauksia kysymyksiin, niin opinnytettyöni lukijat eivät välttämättä tiedä ja siksi tarkoista vastauksista on apua.

RYHMÄHAASTATTELUN RUNKO – ICONCRASH

Minkälaisia vaatteita bändillä on ollut aiemmin keikkavaatteina ja mistä tyyli on syntynyt?

Onko tähän asti keikkavaatteita käytetty pelkästään keikoilla vai ovatko ne olleet käytössä myös muuten?

Jos niin onko olennaista, että nyt tehtävistä vaatteista osaa voidaan käyttää myös arkena?

Kuinka paljon lähdetään muuttamaan aiempaa tyyliä ja mihin suuntaan?

Millainen budjetti?

Minkälaista vaikutelmaa haetaan/ei haeta?

Halutaanko jotain/joitain bändin jäseniä korostaa vai haetaanko yhtenäistä linjaa?

Maailma mitä ollaan luomassa? *Jtn uutta mieleen tullutta?*

Värimaailma valkoisen lisäksi? *Eri valkoisen sävyt?*

Kuinka paljon yksityiskohtia ja millaisia ne voivat olla, jotta soittaminen ei häiriinny?

LIITE 3(2).
Ryhmähaastattelun pohja

Mitä materiaaleja on toivomuksena?

Onko toiveita, että vaatteissa olisi jokin printti?

Onko jotain symboliikkaa mitä vaatteissa voisi käyttää?

Asusteet?

ICONCRASHIN LISÄKYSYMYKSET JÄSENITTÄIN

Toiveita nyt toteutettavista vaatteista:

Millaisen alaosan haluaisit?

Millaisen yläosan? (hihallinen /hihaton /kauluspaita/t-paita/ liivi..)

Kuinka monta vaatekappaletta kokonaisuudessa saisi olla? (Esimerkiksi housut + paita, housut + paita + liivi/takki, yms.)

Kuinka tiukkoja tai väljiä vaatteita toivoisit?

Onko jotain, mitä haluat korostaa vaatteella?

Onko jotain asusteita, koruja tai muuta, joka kuuluu aina mukaan asuun?

Jotain muuta olennaista mieleen tullutta, jota kysymyksissä ei mainittu?

Palautelomake

Toiminnallisuus:

1. Salliiko vaate kaikki lavalla tehtävät liikkeet?
2. Materiaalit ja hengittävyys
3. Puettavuus
4. Onko vaatteessa jokin yksityiskohta joka ei toimi?
5. Huolto

Ulkonäkö:

Valkoiset vaatteet:

1. Näkykö vaatteissa ideakuvien ja ensimmäisten palaverien teemat?
2. Miten vaatteet soveltuivat Hartwall Areenalle?
  - a. Yksityiskohdat
  - b. Tyyli
  - c. Näkyvyys
3. Entä Trash Festeille?
4. Minkälaista palautetta vaatteista tuli?

Värjätyt / korjatut vaatteet:

5. Paraniko vaatteiden istuvuus/toimivuus korjausten myötä? (Jaani, Riku, Arttu)
6. Sopiiko värjättyjen vaatteiden ulkonäkö paremmin bändin tyyliin?

Puvustusprosessi:

7. Projektin eteneminen
8. Mitä kehitettävää työskentelyssä olisi?
9. Jotain muuta?

Pia Lasonen

”ON PILLIHOUSUNI HAAROISTA
RATKENNEET”

Bändipuvustus toiminnallisuuden
näkökulmasta

Opinnäytetyö
Muotoilun koulutusohjelma

Lokakuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU <small>Mikkeli University of Applied Sciences</small>	Opinnäytetyön päivämäärä 18.10.2011			
Tekijä(t) Pia Lasonen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Muotoilun koulutusohjelma, teatteripuvustus			
Nimeke ”On pillihousuni haaroista ratkenneet” - Bändipuvustus toiminnallisuuden näkökulmasta				
Tiivistelmä Opinnäytetyöni tavoitteena oli perehtyä käyttäjälähtöisen suunnittelun kautta siihen, minkälaisia vaatimuksia esiintyminen asettaa rockmuusikoiden esiintymisvaatteille. Tutkin esiintymisvaatteiden toiminnallisuutta kirjallisuuden sekä muusikoille suunnatun kyselytutkimuksen avulla. Kyselytutkimuksella kartoitin muusikoiden kokemuksia ja mielipiteitä toimivan esiintymisasun olemuksesta. Analysoituani kyselyn tulokset vertasin niitä työ-, suoja- ja urheiluvaatetuksen toiminnallisiin ratkaisuihin. Saadakseni tarkemman käsityksen esiintymisolosuhteista sekä muusikoiden esiintymisen aikana suorittamista liikkeistä kävin havainnoimassa kymmenellä rockkeikalla joulukuun 2010 ja tammikuun 2011 aikana. Tutkimukseni pohjalta suunnittelin puvustuksen helsinkiläiselle tummasävyistä pop-rockia soittavalle Iconcrash-yhtyeelle. Puvustuksen visuaalisen puolen suunnittelun lähtökohtina käytin ryhmähaastattelua sekä bändin jäsenten keräämiä ideakuvia, jotka toimivat kokoamani ideakollaasin perustana. Suunnitellusta puvustuksesta toteutettiin viisihenkeisen bändin jäsenille yläosat kevään 2011 aikana. Valmiit vaatteet olivat esillä yhtyeen keikoilla Hartwall Arenalla sekä Trash Fest IV - tapahtumassa. Osa vaatteista on mukana myös bändin syyskuussa 2011 julkaistulla musiikkivideolla ”Stockholm”. Onnistuin mielestäni tavoitteessani kerätä rock-muusikoiden esiintymisvaatteiden toiminnallisuudesta materiaali, jota voin jatkossa hyödyntää esiintymisvaatteiden suunnittelun pohjana. Tutkimuksesta on varmasti hyötyä myös muiden bändipuvustus-aiheisten opinnäytetöiden tekemisessä. Tutkimuksen teko oli mielenkiintoista ja käyttäjälähtöinen suunnittelu oli oikea valinta sen perustaksi. Opinnäytetyöni oli projektina hektinen, mutta myös hyvin palkitseva. Sain paljon kokemusta esiintymisvaatteiden suunnittelusta ja pystyin yhdistämään työhön oman mielenkiintoni rock-musiikkia kohtaan. Iconcrashin puvustus oli haastava toteuttaa, mutta lopputulos on näyttävä ja tekniseltä toteutukseltaan onnistunut.				
Asiasanat (avainsanat) Iconcrash, puvustus, toiminnallisuus, käyttäjälähtöisyys, vaatesuunnittelu, kyselytutkimus				
Sivumäärä 95 + liitteet	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 33%; border: none;">Kieli</td> <td style="width: 33%; border: none;">Suomi</td> <td style="width: 33%; border: none;">URN</td> </tr> </table>	Kieli	Suomi	URN
Kieli	Suomi	URN		
Huomautus (huomautukset liitteistä)				
Ohjaavan opettajan nimi Satu Kivimäki & Seija Silvennoinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Iconcrash			

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 18.10.2011	
Author(s) Pia Lasonen		Degree programme and option Degree programme in Design, costume design	
Name of the bachelor's thesis "My tight jeans are ripped from the crotch" - Functional view for band costumes			
Abstract <p>The aim of my thesis was to study the functional aspect of a rock musician's stage costume. With the functional aspect I also studied customer based design. To collect material on functionality in stage costumes I surveyed Finnish rock musicians to gather their opinions and experiences on stage costumes. After I analyzed the results I compared them to functional solutions that have been used in work clothing and protective garments. To get a better insight of stage performance and the movements made on stage I observed ten rock concerts during December 2010 and January 2011.</p> <p>After studying customer based design and functional clothes I used the material to design costumes for the Finnish band Iconcrash. During the design process I used the functional aspect as the main idea in connection to the visual world that the band wanted. Of the costumes designed, only the jackets and vests were made. The band wore their costumes at the gigs at Hartwall Arena and at Trash Fest IV. Some of the clothes are also featured in the Iconcrash music video "Stockholm".</p> <p>I succeeded in reaching my aims in the study of functional costumes. I was able to gather a material that I can use in the future while designing stage costumes. My thesis will also help other students that are interested in band costumes. Studying the functional aspect was interesting and customer based design was the right choice as well. The schedule was very hectic but also rewarding. I received positive experiences as a designer and I was able to connect my interest in music to the design process. Iconcrash's costumes were challenging to make but the results came out well.</p>			
Subject headings, (keywords) Iconcrash, costumes, functional clothing, customer based designing, usability, inquiry			
Pages 95 + appendices		Language Finnish	
URN			
Remarks, notes on appendices			
Tutor Satu Kivimäki & Seija Silvennoinen		Bachelor's thesis assigned by Iconcrash	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KÄYTTÄJÄLÄHTÖISYYS	2
	2.1 Rockmuusikot puvustettavana kohderyhmänä.....	2
	2.2 Käyttäjälähtöinen suunnittelu	4
3	KÄYTTÄJÄTIEDON KERUU	5
	3.1 Kysely aineistonkeruumenetelmänä.....	5
	3.2 Kyselylomakkeen laatiminen ja kyselyn toteutus	6
	3.3 Kyselyn tulokset.....	9
4	TOIMINNALLINEN VAATE	22
	4.1 Vaatteen käyttötarkoitus ja – olosuhteet.....	23
	4.2 Liikeratojen havainnointi.....	25
	4.3 Liikkumaväljyyden kaavoitus	32
	4.4 Materiaali	36
	4.5 Yksityiskohdat ja kiinnittimet.....	40
	4.6 Turvallisuus.....	41
	4.7 Pesu ja huolto-ominaisuudet	43
5	ICONCRASH	44
	5.1 Toimeksiantajan kuvaus	44
	5.2 Ryhmähaastattelu	46
	5.3 Suunnittelun lähtökohdat	47
	5.4 Kyselyn ja ryhmähaastattelun tulokset ja analysointi	50
6	SUUNNITTELUPROSESSI	53
	6.1 Ideointi.....	53
	6.2 Luonnoksia ja materiaalikokeiluja	59
	6.3 Valmiit mallit	66
7	VALMIIDEN VAATTEIDEN ARVIOINTI	74
	7.1 Vaatteiden onnistuminen	74
	7.2 Muutoksia	85
8	POHDINTA.....	89
	LÄHTEET	93
	KUVALÄHTEET	94

LIITE/LIITTEET

- 1 Kysely
- 2 Kyselyn saatekirje
- 3 Ryhmähaastattelun runko
- 4 Iconcrashin kyselyn lisäkysymykset
- 5 Palautelomake

1 JOHDANTO

Musiikki ja eritoten rock-musiikki on aina ollut iso osa elämäni ja se on myös määritellyt elämäntapaani todella paljon. Käyn usein keikoilla ja seuraan varsinkin suomalaista rock-kulttuuria tiiviisti. Esiintymistilanteita seuratessani olen kiinnittänyt paljon huomiota itse musiikin lisäksi myös visuaaliseen puoleen. Valojen vaikutus on suuri, mutta samoin myös lavalla käytettävät vaatteet ovat merkittävässä asemassa visuaalisina tunnelman luojina. Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään, mitä vaatimuksia rockmusiikki ja keikkaolosuhteet asettavat vaatetukselle sekä tutkimaan olisiko työ- ja urheiluvaatetuksen puolelta löydettävissä ratkaisuja esimerkiksi kaavoituksellisiin ja rakenteellisiin haasteisiin.

Usein lavapukeutuminen mielletäänkin esityksen visuaaliseksi yksityiskohdaksi, mutta esiintyminen on artisteille myös fyysisesti rankaksi laskettava työ, joka asettaa paljon vaatimuksia myös vaatteille. Valojen ja yleisön vaikutuksesta lämpötila on korkea, lavalla liikutaan paljon ja liikeradat voivat olla hyvinkin laajoja. Vaatteet ovat usein väljyyksiltään niukkoja ja niiden esteettiset ominaisuudet menevät tyylin ja saatavuuden vuoksi usein käytettävyyden ohitse.

Käytännössä opinnäytetyöni jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa perehdyn toiminnallisiin vaatteisiin sekä esiintymisvaatteisiin liittyvään kirjallisuuteen sekä kerään aineistoa kyselytutkimuksen avulla eri yhtyeissä mukana olevilta muusikoilta. Kyselyn tarkoituksena on saada kuva siitä, miten rock-kulttuuri määrittää esiintymispukeutumista, millaisia seikkoja tulee huomioida eri soitinten kohdalla ja millaisiin rakenteellisiin ja kaavoituksellisiin ongelmiin kaivattaisiin ratkaisuja. Toisessa osassa keskityn soveltamaan tutkimukseni tuloksia niin, että ne ovat hyödynnettävissä puvustuksen toteutukseen Iconcrash-yhtyeelle kevään 2011 aikana.

Tavoitteenani on tutkimuksellisessa osiossa koota bändipuvustuksen toiminnallisuuden liittyvistä vaatimuksista ja niiden mahdollisista ratkaisuista materiaali, jota voin itse hyödyntää jatkossa, mutta josta olisi hyötyä myös muille esimerkiksi opinnäytteenään bändipuvustuksia tekeville. Muusikoiden näkökulmasta ajateltuna pyrin osoittamaan, ettei toiminnallisuudesta tarvitse karsia visuaalisen puolen nimissä. Yksi päätavoitteista on suunnitella ja toteuttaa Iconcrash - yhtyeelle puvustus, joka tyydyttää sekä heidän toiveitaan että vastaa omaan tutkimusaiheeseeni. Aikataulullisena tavoit-

teenä on valmistaa suurin osa vaatteista yhtyeen vuoden 2011 ensimmäiselle keikalle, joka järjestetään 31.3.2011 Helsingissä Trash Fest IV – tapahtuman yhteydessä. Kyseinen tapahtuma on omassa genressään tunnettu ja kokoaa paikalle ihmisiä Suomen lisäksi myös muualta Euroopasta sekä USA:sta. Näin ollen onnistunut puvustus on hyvää markkinointia sekä bändille että minulle itselleni. Trash Fest IV-tapahtuman lisäksi onnistuessaan vaatteita tultaisiin käyttämään syksyllä 2011 alkavalla kiertueella.

2 KÄYTTÄJÄLÄHTÖISYYS

Useamman vuoden rock-piireihin kohdentuneen havainnoinnin perusteella oli selkeää rajata opinnäytetyötäni käsittelemään bändipuvustusta käyttäjälähtöisesti ja erityisesti toiminnallisesta näkökulmasta. Haluaisin valmistumiseni jälkeen jatkaa työskentelyä esiintymisvaatteiden valmistuksen parissa. Tämän vuoksi pidän toiminnallisen puolen tutkimista jatkoa ajatellen kannattavampana kuin puvustuksen suunnittelemista esteettistä tai ilmaisullista puolta painottaen.

2.1 Rockmuusikot puvustettavana kohderyhmänä

Puhuttaessa rock-muusikoiden lavavaatetuksesta ja vaatteiden toiminnallisista ominaisuuksista on olennaista kertoa myös niistä vaatimuksista, joita kulttuuri niille asettaa. Rock on aina ollut kapinoiva ja mielipiteitä jakava musiikin laji. Se on aina ollut sidoksissa omaan aikaansa, mutta samanaikaisesti on nopeasti omaksunut ja lähtenyt kehittämään vaikutteita esimerkiksi muodista.

Esiintyvän muusikon oletetaan olevan karismaattinen ja itsevarma. Ojala (1995, 83–84, 93) kuvaa hyvää esiintyjää vetovoimaiseksi ja kunnioitettavaksi hahmoksi. Esiintyessään artisti ilmentää musiikkinsa lisäksi itseään luoden näin muille kuvan siitä mitä hän on. Jos esitys onnistuu, se kasvattaa esiintyjän varmuutta, mutta epäonnistunut esitys horjuttaa esiintyjän luottamusta itseensä. Jordanin (2002, 29–34) mukaan vaatteet vaikuttavat paljon siihen, miten ihminen kokee itsensä ja miten häneen suhtaudutaan. Oikeanlaisella pukeutumisella ihminen voi sulautua joukkoon tai erottua siitä positiivisesti. Vaatteilla luodaan myös yhteenkuuluvuutta tietyn ryhmän tai alakulttuurin sisällä. Usein vaatteiden toimivuus ei rajaudu kattamaan käytettävyyttä vain

fyysiseltä kannalta. Myös esimerkiksi sosiaaliset paineet vaikuttavat siihen, koetaanko vaate toimivaksi.

Rock-konsertissa yleisö reagoi esitykseen fyysisesti esimerkiksi nousemalla seisomaan, tanssimalla ja huutamalla. Vastauksena yleisön reaktioon myös muusikon odotetaan paljastavan lavalla oman fyysisyytensä intensiivisen esiintymisen kautta. Yleisö odottaa näkevänsä muusikon hikoilevan, liikkuvan ja eläytyvän esiintymiseen. (Frith 1996, 124–125.) Vaatteiden tulee mahdollistaa esiintymiseen kuuluvat liikkeet, mutta niillä voidaan myös kasvattaa artistin itsevarmuutta sekä vaikuttaa siihen mielikuvaan, jonka yleisö saa esiintyjästä.

Live-esiintymisen lisäksi myös median kautta tapahtuva esiintyminen luo vaatimuksia. Ojala (1995, 233) kertoo median merkityksen kulttuurin välittäjänä korostaneen ulkonäön ja tyylin merkitystä osana julkista esiintymistä. Reaaliajassa median välityksellä tapahtuva esiintyminen ei mahdollista samanlaista kontaktia yleisön kanssa kuin esimerkiksi konserteissa. Yleisö muodostaa käsityksensä esiintyjästä kuvan tai videomateriaalin perusteella, jolloin esiintyjän ulkonäkö vaikuttaa paljon live-esiintymistä enemmän siihen miten yleisö määrittelee esiintyjän. Frithin (1996, 75–76) mukaan musiikin markkinoinnissa artistin tyylin ja musiikin määrittämisellä on suuri merkitys. Kun artisti on yhdistetty tiettyyn musiikin lajityyppiin, on määritelmää vaikea muuttaa. Muusikon oletetaan käyttäytyvän, esiintyvän ja pukeutuvan tietyllä tavalla. Esiintyjään yhdistetty tyyli vaikuttaa jatkossa sekä uuden materiaalin että visuaalisen ilmeen luomiseen ja ylläpitämiseen.

Ympäristön ja kulttuurin odotukset muusikoiden esiintymiseen ja tyylin vaikuttavat myös esiintymisvaatteiden suunnitteluun. Vaatteiden visuaalinen puoli vaihtelee artistin ja bändin mukaan, mutta esiintymisen vaatteille asettamat vaatimukset pysyvät samoina. Omassa opinnäytetyössäni keskityn pääosin siihen, miten suunnittelultaan toimivat vaatteet parantavat esiintymistä ja mikä tekee vaatteista toimivia esiintymislanteissa. Pyrin kuitenkin ottamaan huomioon sen, että toimiva vaate ei perustu vain hyvään kaavoitukseen tai materiaalivalintoihin.

2.2 Käyttäjälähtöinen suunnittelu

Käyttäjakeskeinen lähtökohta ottaa käyttäjän mukaan suunnitteluun jo prosessin varhaisessa vaiheessa ja näin saadaan tuotteen ominaisuuksia koskevaa tietoa suoraan kohderyhmältä. Jordanin (2002, 5) mukaan onnistuneen tuotteen suunnittelulle on olennaista, että suunnittelija tiedostaa miten tuotetta tullaan käyttämään ja minkälaisissa tilanteissa sitä käytetään. Jos tuote ei vastaa sille asetettuja odotuksia ja vaatimuksia, se ei ole toimiva. Kettunen (2001, 33–34) määrittelee tuotteen käytettäväksi silloin kun sen toimivuus, suorituskyky, toimintavarmuus, ergonomia sekä käytettävyys ovat suunnittelullisesti onnistuneita. Tämän lisäksi turvallisuus, helppo huollettavuus ja tuotteen käyttämiseen liittyvä mielenkiinto ja palkitsevuus ovat perusperiaatteita käyttäjakeskeiselle tuotteelle. Koska käyttäjälähtöisyys ja toiminnallisten ominaisuuksien painottaminen suunnittelussa liittyvät selkeästi toisiinsa, on toimivaa esiintymisvaatetta suunnitellessa olennaista huomioida käytettävyyteen liittyvät tekijät.

Kettunen (2001, 36) korostaa kohderyhmän mukana oloa suunnittelussa myös käytettävyyden tarkastelun ja arvioinnin vuoksi: ”Käytettävyyttä tarkastellessa on tiedossa tuotteen käyttötilanne ja sen ympäristö, varsinaiset tuotteen käyttäjät, käytettävät laitteet ja muut apuvälineet, toimintaympäristö ja käyttäjien tehtävät. Lisäksi tunnetaan ne tavoitteet, joiden on toteuduttava tuotetta käytettäessä.”.

Huotarinen ym. (2003, 9, 16) mukaan käyttäjakeskeisessä suunnittelussa on huomioitava se, etteivät suunnittelijan ennakkokäsitykset kohderyhmästä vaikuta hallitsevasti suunnitteluun. Usein suunnittelija olettaa käyttäjän tarvitsevan jotain, mitä tämä ei itse koe tarvitsevansa. Jotta suunnittelijan omien asenteiden ja olettamuksien vaikutusta suunnitteluun voitaisiin vähentää, tarvitaan kohderyhmästä enemmän tietoa. Tämän vuoksi oli alusta asti selvää, että keräisin kyselyn avulla tutkimukseni pohjaksi kohderyhmäni kokemustietoa. Sen avulla olisi mahdollista määrittää minkälaiset toiminnalliset seikat ovat oleellisia muusikoiden esiintymisvaatteissa. Kohderyhmänäni ovat rockhenkiset muusikot kokivat itse positiivisena mahdollisuuden kertoa lavapukeutumiseen liittyvistä kokemuksista ja mielipiteistä. Käyttäjälähtöisyys tulee esille myös varsinaisen puvustuksen kohdalla, jota suunnitellessa otan bändin jäsenten mielipiteet ja toiveet huomioon. Tarkoitus on kerätä palaute puvustuksen onnistumisesta bändiltä, jolloin käyttäjät otetaan huomioon myös prosessin onnistumista arvioidessa.

3 KÄYTTÄJÄTIEDON KERUU

3.1 Kysely aineistonkeruumenetelmänä

Anttilan (1998, 237-238) mukaan kyselytutkimusta käytetään silloin kun on tarve hankkia mahdollisimman suurelta vastaajamäärältä aineistoa heidän mielipiteistään, käsityksistään ja asenteistaan. Yleensä kyselystä saatava tieto on niin sanottua jakaumatason tietoa, joka kertoo eri muuttujien vaikutuksesta käsiteltävään asiaan. Näin saatua informaatiota voidaan pidemmälle analysoituna käyttää lähtökohtatietona tarkemmissa tutkimuksissa, joilla pyritään kuvaamaan jonkin ilmiön sisältöä ja ilmenemistä. Omassa opinnäytetyössäni lähtökohtana on kerätä kyselyn avulla tietoa siitä, mitkä vaatetusfysiologian osa-alueet ovat olennaisia lavapukeutumisessa. Tämän lisäksi on tarkoituksena määritellä niitä ongelmakohtia, joihin kohderyhmä itse kaipaisi parannuksia.

Kyselytutkimus voidaan toteuttaa monella tavalla, esimerkiksi kirjekyselynä, gallupmuotoisena tai verkkolomakkeella, jolloin kysymykset esitetään vastaajalle haastattelun sijaan kirjallisen lomakkeen avulla. Vastaajien valinta perustuu otantaan, jossa perusjoukosta eli kiinnostuksen kohteena olevista ihmisistä valikoidaan osuus tarvittavan tiedon saamiseksi. Ideana on, että perusjoukosta satunnaisesti valikoituneen rajallisen vastaajamäärän avulla saatuja tuloksia voidaan yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. (Vehkalahti 2008, 42–43.)

Tutkimuksessani kohderyhmän eli perusjoukon muodostavat pääkaupunkiseutulaiset 18–40-vuotiaat rock-muusikot. Kireän aikataulun vuoksi mahdollisuuksia laajaan satunnaisotantaan ei ollut, joten otin itse yhteyttä pääkaupunkiseudulla asuviin yhtyeisiin sähköpostitse sekä Myspace-sivuston kautta. Koska vaikutan itse vastaajien valikoitumiseen, kyse on harkinnanvaraisesta otannasta, jossa vastaajat poimitaan harkitusti. Holopaisen (2008, 36) mukaan harkinnanvaraisen otannan tuloksia voidaan kuitenkin pitää melko luotettavina, mikäli vastaajien poiminnassa on pyritty saavuttamaan mahdollisimman paikkansapitäviä tuloksia ja vastauksien tulkinnassa noudatetaan erityistä varovaisuutta. Aihepiirin ja perusjoukon tuntemus on myös olennaista menetelmän käyttämisen taustalla.

Suorittamani otannan vastaajiksi valikoitui sekä omaa tuttavapiiriäni että myös sellaisia muusikoita, joita en tunne henkilökohtaisesti. Tällä tavoin pystyn säilyttämään saatavien tulosten laadun mahdollisimman objektiivisina. Osa vastaajista myös laitto kyselyä eteenpäin omille tuttavilleen, mikä lisäsi muuten rajatun otannan monipuolisuutta.

Rajallinen aikataulu vaikutti myös siihen, että päätin tehdä kyselyn tietokoneavusteisesti. Tietokoneavusteinen kysely on mahdollista toteuttaa sekä nettikyselynä että sähköpostivälitteisesti. Monissa tapauksissa nettikyselyä pidetään suositeltavampana, sillä ihmisten vastausnopeus on usein sähköpostikyselyä nopeampi. (Anttila 2007, 116). Omassa opinnäytteessäni kohderyhmän ollessa rajattu sähköposti on kuitenkin loogisempi ratkaisu, sillä pystyn paremmin kontrolloimaan vastausten saantia sen aikarajan puitteissa, jonka olin vastaajille etukäteen antanut.

3.2 Kyselylomakkeen laatiminen ja kyselyn toteutus

Kyselylomakkeen laatiminen ei ole täysin yksinkertaista; sen jälkeen kun vastaaja täyttää lomakkeen, on kysymyksiin mahdotonta enää tehdä muutoksia. Tutkimuksen onnistumisen kannalta onkin oleellista kysytäänkö kyselyssä sisällöllisesti oikeita seikkoja ja onko saatuja vastauksia mahdollista käsitellä tilastollisesti. Hyvä lomake on sekä sisällöllisesti että kysymysten asettelultaan toimiva. (Vehkalahti 2008, 20.)

Jotta suunnittelija pystyisi kysymään tarkoituksenmukaisia kysymyksiä, on hänen tunnettava jonkin verran kohderyhmäänsä etukäteen. Huolellisesti suunnitellun kyselylomakkeen avulla voidaan vähentää suunnittelijan ja muiden ulkopuolisten tekijöiden vaikutusta saatavaan tietoon. (Huotari ym. 2003, 31.)

Anttila (2005, 260–262) mukaan hyvässä lomakkeessa kyselytutkimuksen tarkoitus ja laajuus on määritelty täsmällisesti ja kysymykset ovat mahdollisimman selkeitä. Lomakkeessa tulisi olla myös erilaisia kysymysmuotoja, jotta vastaajan mielenkiinto säilyisi koko lomakkeen ajan. Erilaisilla kysymysmuodoilla voidaan myös tarvittaessa varmistaa saman aihealueen tulosten paikkansapitävyys. Olennaista kyselylomakkeen laatimisessa on myös, että se testataan ennen varsinaisen kyselyn suorittamista. Testaamalla varmistetaan kysymysten ymmärrettävyys ja lomakkeesta voidaan poistaa turhia kysymyksiä tai lisätä tarvittaessa vaihtoehtoja tai tarkentavia osioita.

Aloitin kyselylomakkeen (liite 1) laatimisen pohtimalla, mitkä kysymykset olisivat oleellisia vastaajien taustamuuttujien selvittämisessä. Päädyin lopulta valitsemaan taustamuuttujaksi vain vastaajan soittaman instrumentin, sillä esimerkiksi ikä tai paikkakunta ei ole oleellista informaatiota toiminnallisuutta tutkiessa. Esiintyessä tehtäviin liikkeisiin vaikuttaa ikää enemmän soittotyyli ja se, minkälaista musiikkia soitetaan. Pukeutumisen taustalla ovat puolestaan soittajan omat mieltymykset sekä bändin tyyli. Toisin kuin ikä tai kotipaikkakunta, soitin vaikuttaa lavalla liikkumiseen ja sitä kautta pukeutumiseen. Soittimen lisäksi lomakkeessa kysytään vastaajan nimeä ja yhtyettä. Nimi- ja bänditietoja tarvitsin lähinnä vastausten analysointiin. Nimiä käytin analysointivaiheessa, jotta vastaukset eivät sekoittuisi ja bänditietoja epäselvien vastausten tulkinnaissa. Esimerkiksi epämääräisen soittoasentoon ja lavalla tehtäviin liikkeisiin liittyvän vastauksen kohdalla oli näin mahdollista katsoa Internetistä löytyvistä keikkataltioinneista tai kuvista mitä vastaaja tarkalleen tarkoitti. Tämä on tosin mahdollista vain otannan pienuuden vuoksi, mikäli vastaajia olisi ollut enemmän, niin vastausten määrä olisi sulkenut jo itsessään pois mahdollisuuden tämän kaltaiseen tarkistamiseen.

Kyselyissä käytettävät kysymykset voivat olla joko avoimia tai suljettuja. Avoimiin kysymyksiin vastataan vapaamuotoisesti ja suljetuissa kysymyksissä vastaus valitaan ennalta määritetyistä vaihtoehtoista. Valmiiden vaihtoehtojen on oltava toisensa pois sulkevia. Ne eivät saa olla päällekkäisiä, mutta niiden tulee kattaa kaikki mahdolliset vastaukset. Kyselyissä käytetään enimmäkseen vain suljettuja kysymyksiä, sillä valmiista vaihtoehtoista saatuja tuloksia on helpompi käsitellä. Avoimilla kysymyksillä voidaan kuitenkin saada tietoa ja yksityiskohtia, jotka eivät välttämättä tulisi esiin valmiiksi määritellyistä vaihtoehtoista. Avoimien kysymysten välttämättömyys korostuu silloin kun vastausvaihtoehtoja on mahdotonta rajata riittävästi. (Vehkalahti 2008, 24–25.)

Päädyin omassa lomakkeessani käyttämään vain avoimia kysymyksiä, sillä kyselyn pohjimmainen tarkoitus oli kerätä tarvittava tieto eikä niinkään varmentaa ennalta syntyneitä oletuksia. Pelkkien avoimien kysymysten käyttö on riskialtista, sillä vastaajan näkökulmasta lomakkeen läpikäyminen vei näin enemmän aikaa. Olisi kuitenkin ollut täysin mahdotonta ennalta määritellä kaikki mahdolliset vaihtoehdot ilman tarkkaa tietoa kaikista vaikuttavista tekijöistä. Avoimilla kysymyksillä on mahdollista

saada laajempia vastauksia ja perusteluita mielipiteisiin ja kokemuksiin pohjautuvalle tiedolle.

Tutkimukseni idea on selvittää artistien tämän hetkistä pukeutumista ja sopivien vaatteiden saatavuutta. Pukeutumiseen liittyvillä kysymyksillä haluan määritellä, minkälaisiin vaatteisiin lavalla pukeudutaan, onko niitä saatavilla sekä millaisia vaikutuksia soittimella on vaatteiden valintaan. Haluan tietää, koetaanko visuaalisuus olennaisemmaksi asiaksi, vai onko muita yhtä tärkeitä vaikuttajia.

Toiminnallisuuden osalta tarkoitukseni on selvittää vaatteiden kestävyyttä, lavalla tehtäviä liikkeitä, vaatteissa olevia yksityiskohtia ja vastaajien kokemuksia siitä minkälaisista materiaaleista tehdyt vaatteet ovat sekä käyttömukavuudeltaan että kestävyydeltään parhaiten lavalle sopivia. Myös turvallisuuteen liittyvät näkökohdat ovat tärkeitä, sillä toiminnallisen vaateen kohdalla on olennaista, ettei vaate aiheuta esimerkiksi kompastumis- tai tarttumisriskiä. Turvallisuuteen viitaten kysyn myös soitinten kannalta sitä, minkälaisista yksityiskohdista voi aiheutua vahinkoa kuten naarmuuntumista.

Kyselyn viimeinen osa käsittelee vaatteiden huoltoa ja säilytystä. Pesu- ja huolto-ominaisuudet liittyvät olennaisesti vaateen käytettävyyteen ja siistinä pysyvyyteen. Tästä johtuen käyttäjien kannalta ihanteellisten ominaisuuksien kartoitus on oleellista. Kuljetukseen ja säilytykseen liittyvillä kysymyksillä tarkoitettu selventämään vaatteiden kestävyyttä lavan ulkopuolella esimerkiksi kiertueiden ja keikkamatkojen aikana.

Toteutin kyselyn tammi-helmikuun vaihteessa 2011. Vastausaikaa oli noin kaksi viikkoa. Koska vastaajien joukossa on muutama äidinkielenään englantia puhuva, käänsin kyselyn heille englanniksi. Näin on helpompaa varmistaa, että kaikki vastaajat ymmärsivät varmasti kysymykset. Lähetin kysymykset sähköpostitse ja liitin mukaan saatekirjeen (liite 2). Vehkalahti (2008, 47–48) määrittelee saatekirjeen tärkeäksi osaksi kyselytutkimusta. Saatekirjeessä tulisi ilmetä tutkimuksen perustiedot eli tutkimuksen tarkoitus ja tekijä, perustelu vastaajien valintaan sekä mihin tuloksia tullaan käyttämään. Saatekirjeen tehtävä on motivoida vastaaja täyttämään kysely ja herättää tämän kiinnostus aihetta kohtaan. Koska kyselyyn osallistujat olivat lukeneet bändinhakuilmoitukseni tai he kuuluvat tuttavapiiriini, vastaajilla oli jo käsitys tutkimuksen tekijäs-

tä. Tämän vuoksi rajasin saatekirjeen käsittelemään kysymysten sisältöä ja miten tulen vastauksia hyödyntämään opinnäytetyössäni. Lisäksi annoin myös pari vastaamisohjetta varmistaakseni, että vastaajat ymmärtävät kysymykset ja vastausten perusteluiden merkityksen tutkimukselleni.

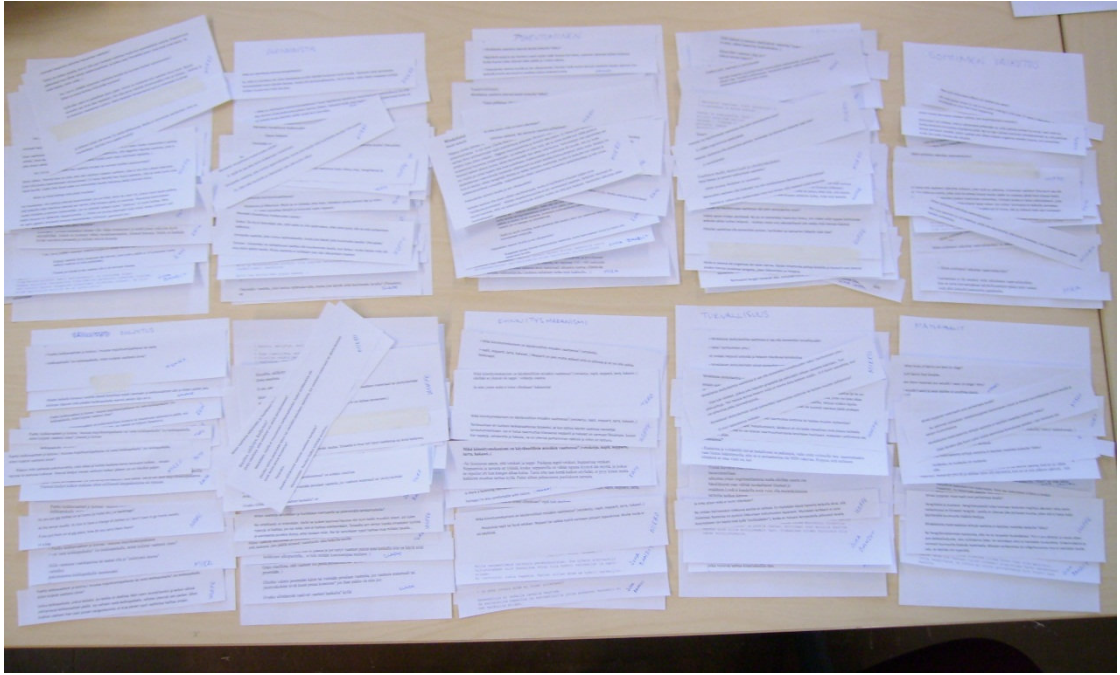
3.3 Kyselyn tulokset

Lopullisia vastaajia kertyi 20, näistä kaksi oli naisia. Osa vastaajista kuuluu useampaan yhtyeeseen. Yhteensä edustettuna 19 eri yhtyettä ja mukana oli viiden eri soittimen soittajia. Yleistettävissä olevia tuloksia varten vastaajien määrä jäi siis vähäiseksi, mutta oli riittävä oman tutkimukseni kannalta.

Kyselytutkimuksen vastauksia analysoidessa käytetään yleensä kvantitatiivisia eli määrällisiä ja kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä. Suljettujen kysymysten vastaukset on helppo esittää määrällisessä muodossa erilaisilla kaavioilla, taulukoilla ja numeraalisilla arvoilla. (Anttila 2005, 260–264.) Omassa kyselytutkimuksessani tulosten esittäminen graafisesti olisi kuitenkin ongelmallista. Avokysymyksillä kerätyt vastaukset vaihtelevat ja riippuvat paljon vastaajan kokemuksista ja mielipiteistä. Monen kysymyksen kohdalla vastauksia on vaikeaa, välillä jopa mahdotonta ilmaista graafisella kuvaajalla tai numeroina. Tästä johtuen lähdin analysoimaan tuloksia sisällönanalyysin avulla.

Sisällönanalyysi on tutkimusmenetelmä, jolla voidaan tuoda esiin uutta tietoa ja näkemyksiä sekä tehdä toistettavissa olevia päätelmiä tutkimusaineiston suhteesta sen asiayhteyteen. Alun perin sisällönanalyysi on ollut luonteeltaan vain kvantitatiivinen menetelmä, jolla voidaan kuvata jonkin asian tai ilmiön esiintymistiheyttä, mutta sitä voidaan käyttää apuna myös laadullisissa tutkimuksissa. Sisällönanalyysissä tutkittava aineisto jaetaan tarkoituksenmukaisesti luokkiin esimerkiksi otsakkeiden avulla. Näiden sisältökokonaisuuksien avulla tutkimuksen tulokset voidaan ryhmitellä määrällisten vastausten saamiseksi. (Anttila 2005, 292–293.)

Omassa tutkimuksessani ryhmittelen vastaukset kymmenen luokan alle: pukeutuminen, vaatteiden hankinta ja muokkaus, esiintymisvaatteen tärkeimmät ominaisuudet, liikkeiden vaatimukset ja kestävyys, soittimen vaikutus, turvallisuus, materiaalit, kiinnitysmekanismit, huolto ja säilytys sekä kuljetus (Kuva 1).

KUVA 1. Kyselyn tulosten ryhmittely

Pukeutuminen

Lavalla käytettävien vaatteiden valintaan vaikuttaa analyysin perusteella eniten sekä muusikon omat mieltymykset vaatteiden ulkonäöstä että bändin musiikillinen ja visuaalinen tyyli. Näiden lisäksi myös keikkapaikalla on merkitystä. Isolla lavalla, esimerkiksi festivaaleilla esiinnyttäessä puetaan vaatteita, jotka näkyvät kauemmas. Suuremmissa sisätiloissa voidaan hyödyntää esimerkiksi valkoista väriä, joka erottuu voimakkaasti mustaa valoa käytettäessä, mutta myös ilman sitä. Ulkoilmatapahtumissa myös sää vaikuttaa pukeutumiseen. Pienillä klubeilla puolestaan vähemminkin näyttävillä vaatteilla päästään toivottuun visuaaliseen ilmeeseen.

Puolet vastaajista pukeutuu lavalla t-paitaan ja farkkuihin, joita asustetaan tilanteen mukaan huiveilla, koruilla, vöillä ja ketjuilla. Housujen malli vaihtelee pillifarkuista shortseihin tilanteesta ja soittimesta riippuen. Shortsit ja vajaamittaiset lahkeet ovat vastausten perusteella lähinnä rumpaleiden käytössä. Nahka- ja tekonahkahousuja käytetään farkkujen lisäksi vaikka ne ovat hiostavampia.

Yläosissa vaihtelua on musiikin tyyli suunnan ja bändin visuaalisen yhteisilmeen vuoksi enemmän. Kauluspaitoja käytetään sekä siistimmän ulkoasun että yhtenäisen linjan aikaansaamiseksi. Joidenkin bändien jäsenet ovat sopineet yhteisestä värimaailmasta johon esiinnyttäessä pukeudutaan, mutta suurin osa valitsee vaatteet pelkästään omien mieltymystensä perusteella. Vaatteisiin tuodaan mukaan soittajan perso-

nallisuutta esimerkiksi henkilökohtaisen musiikkimaun kautta. Näkyvimmin rocktyyliin yhdistetään viittauksia punk-, gootti- ja metalligenreistä.

Jalkineina suurin osa vastaajista pitää tennareita tai mairinnoiskenkiä. Tennarit koetaan jalkineina parhaimmiksi keveyden vuoksi. Kenkien kohdalla olennaisena pidetään myös sitä, etteivät pohjat ole liian liukkaat. Liian massiiviset kengät voivat myös haitata pedaalien eli esimerkiksi kitaran äänen voimakkuuden, särön tai kaiun säätöön käytettävien polkimien painelua.

Eri soitinten soittajista laulajat erottuvat selkeästi omaksi ryhmäkseen pukeutujina. Lähes kaikki vastanneet laulajat pyrkivät lavalla näyttävään pukeutumiseen. Vaatteiden väritys, materiaali ja yksityiskohtien määrä on huomiota herättävää. Yleistä on, että laulajalla on keikan alussa päällään housujen, paidan ja liivin lisäksi takki, joka riisutaan sen jälkeen kun tulee kuuma.

Kyselyyn osallistuneille kahdellekymmenelle muusikolle rock-musiikki on analyysin perusteella kaikille täysipäiväinen elämäntapa. Varsinkin vapaa-ajalla ja musiikkipiireissä liikuttaessa lähes kaikki pukeutuvat samantyyllisesti kuin keikoilla. Erot lava- ja vapaa-ajan pukeutumisessa eivät ole osan kohdalla kovinkaan suuria vaikka näyttävimmät vaatteet säästetäänkin esiintymistilanteisiin. Yli puolet pukeutuu tyylilleen uskollisesti, mutta hieman pelkistetympin arkena. Pukeutuminen koetaan myös tilannekohtaisena; virallisiin tilanteisiin ja työpaikalle mennään hillitymmissä vaatteissa tai pukukoodin mukaan.

Vaatteiden hankinta ja muokkaus

Lähes kaikki vastaajat ostavat suurimman osan vaatteistaan joko kirpputoreilta tai rocktyyliin erikoistuneista kaupoista kuten Backstreetistä. Osalla bändeistä on myös sponsorisopimuksia rocktyylisten kauppojen kanssa, mikä osaltaan vaikuttaa vaatteiden hankintaan. Mieluisia vaatteita on saatavilla, mutta usein niillä on vaikea luoda persoonallista tyyliä, koska Suomessa tarjonnan vähyydestä johtuen kaikki turvautuvat samoihin liikkeisiin. Kirpputorilta löytyvistä vaatteista oman tyylin kokoaminen koetaan helpommaksi, mutta sopivia kokoja on vaikeampi löytää. Vain muutama vastaajista teettää osan vaatteistaan, mutta suurin osa muokkaa ostamiaan vaatteita itse. Teetetyistä vaatteista haaveillaan, mutta niihin ei ole varaa sijoittaa rahaa. Suurin osa

vastaajista pyrkii löytämään ulkomaanmatkoiltaan vaatteita, joita ei ole saatavilla Suomessa.

Hankittavat vaatteet pyritään ostamaan jo valmiiksi mahdollisimman hyvin istuvina ja sopivan kokoisina, mutta usein niitä on tarpeellista korjata omalle vartalolle ja tyylille sopivimmiksi. Vaatteiden ulkonäköä muokataan erilaisilla merkeillä, pinsseillä, veto-
ketjuilla sekä esimerkiksi leventämällä lahkeita. Istuvuutta lisätään kaventamalla housuja vyötäröltä ja reisien kohdalta. Yläosissa paitoja kavennetaan useimmiten sivusaumoista. Lahkeiden ylimääräistä pituutta monikaan ei pidä huonona asiana ja lahkeet saavatkin olla rispaantuneet. Moni vastaajista suurentaa t-paitojen pääniteitä leikkaamalla. Samoin t-paidoista revitään tai leikataan usein hihat irti, jotta ne olisivat viileämpiä lavalla. Hihojen poistamisella myös pyritään helpottamaan liikkumista, mikäli vaate on aiemmin koettu esimerkiksi hartioista liian tiukaksi. Housut ratkeavat usein haaroista ja myös niitä korjataan mahdollisuuksien mukaan.

Esiintymisvaatteen tärkeimmät ominaisuudet

En halunnut tutkimuksessani kysyä pelkästään, kumpi on olennaisempaa; ulkonäkö vai toimivuus ja mukavuus. Tämän vuoksi esitän kysymyksen ensin rajaamattomana, jolloin vastaajat pystyivät itse miettimään eri vaihtoehtoja. Vain kolme vastaajaa mainitsi visuaalisuuden ja näyttävyyden tärkeimpinä asioina. Suurimmalle osalle ulkonäkö ja mukavuus ovat yhtä tärkeitä. Viisi vastaajista kokee tärkeäksi fyysisen mukavuuden lisäksi sen, että vaatteissa viihtyy itse.

- *Comfort. Both physical and just being able to wear something that makes me feel like myself.* (Kitaristi 4)

Mukavuuden ja visuaalisen puolen lisäksi liikkumisen sallivia vaatteita pidetään tärkeinä. Vaatteet eivät saa kiristää tai painaa ja niissä pitää pystyä polvistumaan, kyykistymään ja soittamaan ilman pelkoa hajoamisesta. Kestävyys nousi esille monissa vastauksissa:

- *Hyvän näköinen, istuva, ja pitää kestää hyvin hikoilua, kuumuutta ja roiskuvaa kaljaa. Ja riehumista/ylipäänsä liikkumista, kyllä nyt harmittais jos housut repeis ahterista kesken keikan.* (Kitaristi 3)

- *Kuosi, näyttävyys, kestävyys ja muuntautumismahdollisuus. Siis että käy monien eriasukokonaisuuksien kanssa yhteen. Haluaisin kyllä vielä kestävyyttä myös alleviivata koska se on todella kovaa käyttöä välillä tuolla kun mennään.. (Laulaja 2)*

Koin tärkeäksi selvittää myös sen, toteutuuko olennaisimmiksi mainittujen asioiden priorisointi myös käytännössä. Kaksi vastaajista totesi visuaalisuuden menevän mukavuuden edelle. Kolme puolestaan kokee mukavuuden ylittävän visuaalisuuden tärkeysjärjestyksessä. Loput vastaajista pitivät joko visuaalisuutta ja mukavuutta yhtä tärkeinä tai vaihtoehtoisesti asiaan suhtauduttiin tilanneriippuvaisena. Merkittävämmälle keikalle valitaan helpommin vaatteet vain ulkonäön perusteella. Käytännössä kuitenkin lähes kukaan kyselyyn osallistuneista ei koe omistavansa vaatteita, jotka tuntuvat epämiellyttäviltä esiintyessä. Tästä voisi tehdä päätelmän, että esiintymiskokemus on monien kohdalla vaikuttanut siihen, minkälaisia vaatteita esiintymistilanteita varten hankitaan. Poikkeuksina käyttömukavuudessa toimivat nahkaiset ja tekonahkaiset vaatteet, jotka ovat huomattavasti kuumempia lavalla kuin hengittävämmistä materiaaleista valmistetut. Näiden materiaalien kohdalla ulkonäkö pistetään etusijalle.

Liikkeiden vaatimukset ja kestävyys

Liikkeet vaativat vaatteilta joustoa ja kestävyyttä. Yläosan vaatteet eivät vastausten perusteella joudu läheskään yhtä kovalle kulutukselle kuin housut. Paidoista irtoilee nappeja ja muita pieniä yksityiskohtia varsinkin kitaristeilla ja basisteilla, sillä soitinten hihnat hankaavat vaateen pintaa. Jos yläosan vaatteet ovat liian väljiä esimerkiksi paidan helma tai hihat voivat häiritä soittamista. Liian kireät yläosat koetaan niin ikään ongelmallisiksi. Varsinkin kainaloista kiristävän paidan todetaan häiritsevän soittamista ja tekevän olon epämukavaksi. Kiristävä kädentie tai hiha voi myös revetä esiintymisen aikana. Käyttömukavuuden vuoksi osa vastaajista käyttää joko hihatonta paitaa tai t-paitoja, joissa on hieman joustoa. Mikäli yläosan vaatteita on useampi päällekkäin, on oleellista että päällimmäinen on helppo avata ja riisua kesken keikan. Naispuolisella muusikolla rintaliivien olkaimet valuvat olkapäiltä ja saattavat häiritä soittamista.

Housujen kohdalla kestävyysvaatimukset ovat korkealla. Puolet vastaajista kertoo housujen ratkenneen haaroista vähintään kerran. Leveät haara-asennot, housujen vyötärön pitäminen normaalia alempana ja äkkinäisten liikkeiden kuten hyppyjen aiheut-

tama rasitus kohdistuu eniten juuri haarasaumaan. Saumojen toivottaisiin olevan rakenteeltaan vahvempia, jolloin ratkeaminen ei johtuisi lankojen katkeamisesta saumoissa. Joustamattomammassa materiaaleissa tai kireissä housuissa sauman lisäksi kangas repeää usein sauman vierestä. Myös kitarat ja bassot kuluttavat housuja niistä kohdista, joissa soitin hankaa kangasta vasten.

Koska housuja käytetään niin, että vyötärökaitale sijoittuu ala- ja ylälantion välille, haarojen lisäksi myös lahkeet joutuvat suurelle kulutukselle. Ne ovat useimmiten liian pitkät ja kuluvat rikki jäädessään kengän alle. Esiintymiseen kuuluu osalla vastaajista niin kutsuttuja polvislideja eli polvilleen heittäytymisiä, jolloin housut luonnollisesti kuluvat myös polvien kohdalla. Kankaan ja saumojen kulumisen lisäksi paitojen tavoin myös housuista irtoilee nappeja ja irrallaan roikkuvat yksityiskohdat kuten nauhat ja ketjut voivat tarttua kiinni johonkin lavalla ja revetä irti. Vaikka suurin osa vastaajista käyttää esiintyessään housuja joiden kankaassa on mukana elastaania, myös liika venyvyys koetaan negatiivisena:

- *Keikkahousujen paras ominaisuus olisi venymättömyys käytössä. Monia housuja pystyy pitämään yllään keikan tai korkeintaan kaksi ja sitten ne ovat venähtäneinä pesua vailla. Pidemmällä keikkareissuilla housujen tulisi kestää ja pysyä muodossaan useita keikkoja. Vaatteita pystyy ottamaan matkaan rajallisen määrän ja housuja ei kyllä reissuilla juurikaan pysty pesemään. (Kitaristi 1)*

Paitojen ja housujen lisäksi useammalla vastaajalla myös kengät ja vyöt hajoavat usein. Kengistä sisäpohja hajoaa hyppyjen takia normaalikäyttöä nopeammin. Lisäksi kenkien pohjat katkeilevat tai kuluvat puhki. Väistä irtoilee nittejä ja solkia ja huonoista materiaaleista tehty vyö saattaa katketa kokonaan.

Vain neljä vastaajaa toivoi lisää joustoa tai liikkumaväljyyttä. Erikseen mainittiin polvien, haarojen ja käsien liikkeiden vaatimukset. Vaikka jakauma oli selkeä, epäilen, että kysymys ymmärrettiin väärin. Tarkoitin itse sitä, helpottuisiko liikkuminen, mikäli vaatteet antaisivat enemmän periksi. Mikäli tarvittaisiin, tilaa liikkeille olisi mahdollista saada aikaan esimerkiksi joustavammalla materiaalilla, laskoksilla ja tai muotoon ommelluilla kappaleilla. Osa vastaajista saattoi ymmärtää asian niin, että vaatteista

tulisi muutoksilla isompia, mikä vaikuttaisi ratkaisevasti ulkonäköön. En voi siis näiden vastausten kohdalla olla täysin varma tulosten paikkansapitävyydestä.

Soittimen vaikutus

Laulajien, joiden esiintymiseen ei kuulu mukaan kitaraa tai muuta soitinta, eivät luonnollisestikaan joudu kiinnittämään huomiota oman liikkumisensa lisäksi instrumentteihin samoin kuin muut muusikot. Bändin keulakuvana lavalla toimiminen vaikuttaa lähinnä vaatetuksen näyttävyyshakuisuuteen. Vastauksista tuli tosin ilmi, että laulajat suosivat housuja, joissa vyötärölinja on alempana, sillä anatomisen vyötärön korkeudella oleva vyötärökaitale painaa pallean seutua ja tuntuu epämukavalta laulaessa.

Kitaristeilla ja basisteilla soitin sen sijaan vaikuttaa olennaisesti vaatteiden valintaan. Vaatteet eivät saa sisältää mitään roikkuvia nauhoja tai muita yksityiskohtia, jotka saattaisivat jäädä kiinni soittimeen. Kitaroiden ja bassojen hihnojen alle ei mielellään saisi myöskään jäädä mitään, joka voisi painaa tai hangata esiintymisen aikana.

- *Kaikki mikä saattaa tuntua pahalta hihnan, instrumentin ja kehon välissä, kannattaa poistaa.* (Basisti 1)

Yläosien valintaan vaikuttaa useammalla kitaristilla myös se, että hihnat kuluttavat kangasta ja saattavat repiä sen rikki. Isoihin vyönsolkiin suhtaudutaan ristiriitaisesti. Osa ei mielellään käytä isoja metallisolkiä, koska ne ovat tiellä tai saattavat naarmuttaa soittimen pintaa. Kaikkien vastaajien mielestä soljet eivät kuitenkaan ole tiellä ja enemmistöä soittimen naarmuuntuminen ei häiritse.

Kitaran ja basson soittajat joutuvat myös muita enemmän miettimään minkälaisia asusteita käyttävät. Pitkät kaulakorut ja huivit ovat tiellä soittaessa ja plektrakäden puolella sormukset ja rannekorut voivat jäädä kiinni kitaran kieliin. Toisaalta myös kitara tai basso voi hangata ihoa, minkä vuoksi kaksi vastaajista pitää ranteissaan hikinauhoja. Kitara tai basso ei kuitenkaan yksistään vaikuta vaatetukseen vaan myös se, kuinka korkealla soitinta pidetään. Mitä ylempänä soitinta pidetään, sitä tärkeämpää on, ettei kaulassa roikkuva asuste sotkeudu kielten väliin.

Sekä kitaristeilla, basisteilla että kosketinsoittajilla myös liian pitkät hihat voivat jäädä kiinni soittimeen ja häiritä näin soittamista. Kosketinsoittajilla soittoasento vaatii tilaa

käsien ja hartioiden liikkeille, mutta muuten soittaja pysyy pitkälti paikallaan. Tämän vuoksi vaatteet eivät joudu kestämaan yhtä paljon kuin muilla soittajilla. Kosketinsoittajalla pitää olla tukevammat kengät kuin muulla bändillä. Pedaaleja painellessa soittaja joutuu usein seisomaan kauan yhdellä jalalla, jolloin tasapainon säilyminen on todella tärkeää.

Rumpaleilla istuma-asento ja hikoilu vaikuttavat vaatetukseen eri tavalla kuin muilla soittajilla. Liian kireät housut voivat estää liikkeitä ja liian matala vyötärö tuntua epä-mukavalta laskeutuessaan takana liian alas. Korkeavyötäröllisissä housuissa puolestaan vyötärökaitale ja nappi saattaa painaa ikävästi. Rumpalit hikoilevat keikan aikana usein vielä enemmän kuin muut bändin jäsenet, joten hihattomat paidat ja hengittävät materiaalit ovat käyttömukavuudeltaan parhaimpia. Vajaamittaisia lahkeita käytettäisiin mielellään viileämpänä vaatteena, mutta ne eivät useinkaan sovi soittajan omaan pukeutumistyyliin.

Turvallisuus

Soittajan näkökulmasta suurimmiksi riskeiksi paljastuivat mahdollinen kompastuminen tai liukastuminen, vaateen osan tai yksityiskohdan tarttuminen kiinni johonkin sekä erilaiset naarmut, joita esiintymisen aikana syntyy.

Liukastumis- ja kompastumisriskiä vastaajien mukaan lisäävät kengissä ja lahkeiden alaosissa olevat roikkuvat nyörit, remmit ja hihnat. Kenkien tulisi olla mielellään sellaiset, että niillä pysyisi pystyssä myös märällä alustalla, sillä ulkoilmakeikkojen lisäksi lavalle usein kaatuu sekä esiintyjien että yleisön juomia. Korkeapohjaisia ja – korkoisia kenkiä vältetään lavalla. Kyselyn naisvastaajatkin suosivat tasapohjaisia kenkiä esiintyessään.

- *Ehdoton nou-nou tulee liukkaille kengille. Lavalla kun on yleensä melkoiset määrät kaljaa, vettä, hikeä, räkää ja piuhoja (joskus myös verta ja höyheniä) joihin on äärimmäisen helppo liukastua. Varsinkin liukkaat kengät joissa on korkea korko/pohja, on aika mahdottomia. (Kitaristi 3)*

Lahkeissa olevien irrallaan roikkuvien hihnojen ja nauhojen aiheuttaman *kompastumisvaaran* lisäksi vaatteissa olevat erilaiset remmit ja soljet jäävät helposti kiinni soit-

timiin. Tällaisia yksityiskohtia suurin osa vastaajista kuitenkin pitävät tyyliinsä kuuluvina, joten niitä käytetään siitä huolimatta. Irrallaan roikkuvien yksityiskohtien sijasta usean vastaajan mielestä olisi parempi, jos esimerkiksi remmit olisi ommeltu kiinni kankaaseen. Näin visuaalinen ilme säilyisi, mutta tarttumisriski pienenesi huomattavasti. Materiaaleista erilaiset verkkomaiset kankaat tarttuvat myös helposti kiinni. Erityisesti verkkopaitojen hihansuut ja helmat voivat tarttua kiinni sekä mikrofonitelineeseen, rumpuihin että muihinkin soittimiin. Myös väljät paitojen helmat saattavat olla välillä haitaksi. Kaksi kolmesta kyselyyn vastanneesta rumpalista kertoo leveiden lahkeiden olevan välillä tiellä soittaessa, sillä bassorummun nuija jää helposti jumiin lahkeen sisäpuolelle. Varsinaista vaaraa tästä ei aiheudu, mutta se saattaa häiritä soittoa ratkaisevasti.

Analyysissä tulee esille myös *paloturvallisuus*, jota en ollut itse ajatellut aikaisemmin. Monilla keikkapaikoilla vaaditaan paloturvallisia taustakankaita, mutta esiintyjien vaatteissa paloturvallisuus jää usein vähemmälle huomiolle. Kuitenkin rock-musiikkiin kuuluu usein varsinkin isompien yhtyeiden kohdalla pyrotekniikkaa, joten paloturvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota.

- *Jos taas show'hun kuuluu tulen käsittelyä tms., on otettava huomioon, että miten vaate kestää tulta, ettei sula kiinni ihoon tai syty erityiin herkästi.* (Basisti 1)

Suurin osa vastaajista liikkuu esiintymisen aikana paljon lavalla ja osa myös yleisön joukossa. Toisiin soittajiin tai soittimiin osumisesta, yleisön niitivöistä tai esimerkiksi laulajan heiluttamasta mikrofonitelineestä tulee usein naarmuja ja mustelmia, mutta näitä ei pidetä kovin vaarallisina. Soittimien saamien kolhujen suhteen vastauksissa on enemmän jakaumaa. Kitarat ja bassot naarmuuntuvat helposti vaatteiden metallisista yksityiskohdista kuten vetoketjuista, ketjuista ja soljista. Kolme vastanneista kitaristeista ja basisteista pyrkii suojaamaan soitintaan naarmuuntumiselta, mutta muiden mielestä soittaminen saa ja sen kuuluukin näkyä soittimessa.

- *Kitaristin näkökulmasta isot vyönsoljet ym.. bling bling on helvetin mageeta, mutta yleensä jos on kallis skeba, niin soljet yms. tekee ikäviä skraaduja siihen* (Kitaristi 6)

- *Kitarani on lyömäsoitin eli naarmuuntuu joka tapauksessa. Väiden ketjut kolhii ja naarmuttaa kitaroita mutta niitä tulee muutenkin hinkattua mikrofonitelineeseen ja pöytiä vasten. Soittimet ovat minulle käyttöä varten enkä niitä erityisemmin varo. Oikeastaan niiden kuuluakin olla vähän kolhiintuneita. (Kitaristi 1)*

Materiaalit

Selkeästi suosituimmaksi materiaaliksi esiintymisvaatteiden kohdalla paljastuu puuvilla. Materiaalin hengittävyttä pidetään todella tärkeänä ja kaikki vastaajat suosivat puuvillaa sisältäviä vaatteita. Yläosina käytetään mielellään 100 % puuvillaa sisältäviä kauluspaitoja ja t-paitoja, joissa usein puuvillan lisäksi vähän elastaania. Hengittävyyden lisäksi joustavuus on kestävyden kannalta olennaista. Housuissa suositaan puuvillaa, jossa on mukana elastaania. Farkku- ja twill ovat yleisimpiä housukankaita.

Visuaaliselta kannalta suosiota saavat näyttävät materiaalit, kuten nahka ja keinonahka. Nahan, turkisten ja keinonahan käyttöön suhtaudutaan kuitenkin ristiriitaisesti. Hengittävyydeltään tekonahka ja nahka eivät ole parhaimpia esiintymisvaatteiden materiaaleja, sillä ne ovat hiostavia. Hiostavuudesta huolimatta viisi vastaajista käyttää nahasta tai tekonahasta valmistettuja housuja ja takkeja esiintyessään ulkonäöllisistä syistä. Loput vastaajista ovat joko jättäneet keinonahan, nahan tai molemmat pois huonojen kokemusten takia. Myös elämäntapa, kuten vegaanius vaikuttaa nahan välttämiseen esiintymisvaatteissa.

- *PVC-housut tulee keikkavaloissa ja riehuessa helvetin tukalaksi, mutta näissä aina joutuu punnitsemaan käytännöllisyyden ja efektin/ulkonäön välillä. (Laulaja 6)*
- *En käyttäisi lavalla nahkaa. Olen vegaani. (Kitaristi 7)*

Materiaalien käyttömukavuuden lisäksi myös värinkesto, kankaan nuhjaantumattomuutta ja vaateen muodossaan pysymistä pidetään tärkeinä. Vaatteisiin, jotka alkavat nopeasti näyttää kuluneilta ei haluta sijoittaa rahaa. Helposti venähtävät ja muotonsa menettävät vaatteet ovat lisäksi hankalia kiertueilla, joilla vaatteiden tulisi näyttää siisteiltä jokaisella keikalla. Värinkesto koetaan ongelmaksi keinonahkaisten ja nahkaisten vaatteiden kohdalla.

- *Sitten myös muistuu, kun oli keikalla päällä kullanväriset nahkahousut. Niistä kului väri polvista heti kun pikkasen riehui. Joten tommonen värin pysyminenkin aika tärkeä. (Laulaja 6)*

Nahan ja keionahan lisäksi negatiivisesti suhtaudutaan kaikkiin kumimaisiin materiaaleihin, joissa on sama ongelma huonon hengittävyuden ja hiostavuuden vuoksi. Kaksi vastaajista mainitsi erikseen myös villan materiaalina, jota he pyrkivät välttämään lavalla. Vaikka villan kosteudenimukyky on hyvä, se on käytössä liian kuumaksi koettu materiaali. Lisäksi ohuet silkkikankaat koetaan epämiellyttäväksi, sillä kangas tarttuu kiinni hikiseen ihoon ja tuntuu epämukavalta.

Kiinnitysmekanismit

Erilaisista kiinnitysmekanismeista annoin esimerkeiksi vetoketjun, napit, painonapit, tarran ja hakaset, jotta saisin pelkkää vetoketjua monipuolisemman käsityksen siitä, mikä toimii käytännössä ja mikä ei. Painonapeista käytin nimitystä neppari, sillä vaikka painonapit ja nepparit eroavat hieman, neppari on puhekielessä helpommin ymmärrettävä. Housuissa farkuille tyypillinen kiinnitys joko vetoketjulla ja napilla tai pelkkä napitus toimii kaikkien vastaajien mielestä parhaiten. Vetoketjun ja napin muodostama kiinnitys on käyttäjille tutuin, mikä myös vaikuttaa siihen, että se koetaan parhaimmaksi. Osa käyttäjistä on ostohousuissa kuitenkin pettynyt vetoketjun toimivuuteen, sillä se ei aina pysy kiinni koko keikan ajan. Housuissa toimivaksi ratkaisuksi kaksi vastaajista mainitsi myös nyöriytyksen, mikäli nyöri kestää käytössä katkeamatta.

Myös yläosissa vetoketjut ja napit ovat suosituin kiinnitysmekanismi. Vetoketju toimii varsinkin takeissa ja huppareissa, jotka pitää pystyä riisumaan helposti kesken keikan. Paidoissa suositaan nappien lisäksi myös painonappeja, mutta kolme käyttäjistä kokee painonapit epäluotettavina. Ne löystyvät käytössä eivätkä pysy enää kiinni kunnolla. Painonapit koetaan hyviksi vaihtoehtoiksi paidassa kuitenkin silloin, kun soittimen ei haluta naarmuuntuvan tai jos puettavuus ja riisuttavuus pitäisi olla napitusta helpompi. Hakaset ja tarra eivät saaneet kovin suurta kannatusta. Vain kaksi vastaajaa kommentoi hakasia kiinnittiminä. Toinen kertoi käyttävänsä hakasia sisältäviä vaatteita, toinen koki niiden repeävän irti turhan helposti. Tarranauhaa puolestaan ei pidetä lavavaattei-

siin sopivana kiinnittimenä. Yhden vastaajan mukaan se saattaisi toimia joissain tapauksissa paidassa, mutta 20 % muusikoista oli täysin tarranauhaa vastaan.

- *Neppareista ja tarrasta en tykkää, koska: neppareilla on vähän tapana löystyä iän myötä, ja joskus ne repeilee irti kun kangas alkaa kulua. Tarra sitten taas kerää kaiken nöyhdän, ei pysy kiinni mutta kaikkeen muuhun tarttuu kyllä. Paitsi siihen pehmoiseen puoliskoon tarrasta. (Kitaristi 3)*

Kolme vastaajista karsii hakaneulat pois esiintymisvaatteista. Yksityiskohtana tai esimerkiksi huonosti kiinni pysyvän vetoketjun varmistimena hakaneula voisi toimia, jos sen kiinni pysyminen olisi varmaa. Lavalla liikkuessa hakaneula voi kuitenkin aueta helposti, mikä voi aiheuttaa naarmuja sekä soittajaan että soittimeen. Aukinainen hakaneula voi myös tarttua kiinni muihin vaatteisiin ja yksityiskohtiin.

Kiinnitysmekanismeista todettiin, että monet metalliset kiinnittimet tuntuivat mukavammilta varsinkin ihoa vasten muovisina. Yleisesti ottaen kiinnitysmekanismien kohdalla tärkeintä on vastaajien mielestä se, että ne palvelevat tarkoitustaan. Nopeasti lavalla yhdellä kädellä riisuttavaan takkiin on turha laittaa nappeja ja huonosti kiinni pysyvät painonapit tai tarra soveltuvat vain harvoin. Toisaalta kiinnitysmekanismeihin vaikuttaa myös se, kuinka paljon aikaa pukemiseen ja riisumiseen on. Mikäli esimerkiksi nyörikiinnityksellä varustettua yläosaa ei tarvitse riisua keikan aikana, myös se voi toimia käytössä hyvin.

Huolto ja säilytys

Yksi osa toiminnallista vaatetta ovat pesu- ja huolto-ominaisuudet. Tästä johtuen halusin selvittää, miten esiintymisvaatteita rock-muusikoiden keskuudessa yleensä huolletaan. Pidän tärkeänä kysyä myös, miten kiertue tai pidemmälle suuntautuva keikkamatka vaikuttaa vaatehuoltoon.

Viisitoista vastaajista pitää tärkeänä, että vaatteet olisi mahdollista pestä pesukoneessa. Varsinkin keikoilla pidettävien housujen pestävyys pesukoneessa on erittäin tärkeää. Poikkeuksia ovat nahkaiset ja keinoahkaiset vaatteet. Neljän vastaajan mielestä pesukone ole täysi välttämättömyys ja puolet olisi valmiita pesemään vaatteitaan käsin tai viemään ne pesulaan, mikäli vaatteet eivät kestä konepesua.

Kolme vastaajista kokee pesulan olevan liian kallis tai liikaa aikaa vielä sijoitus. Monille käsin peseminen on tuttua ja kiertueilla se on oikeastaan ainoita pesumenetelmiä. Kolme vastaajista pesee muutenkin osan tai kaikki vaatteensa käsin, joten sitä ei pidetä ongelmallisena. Vain kahden vastaajan kohdalla käsin pesu ei ole vaihtoehto ja kaksi ei veisi vaatteitaan kuivapesuun.

Vain neljä olisi valmiita silittämään vaatteitaan ja saman verran vastaajista voisi harkita asiaa, mikäli vaatteita ei tarvitsisi silittää usein. Viisi vastaajista ei ole koskaan silittänyt tai ei omista silitysrautaa. Ne vastaajista, joille silytys ei tuota ongelmaa, olisivat valmiita silittämään vaatteitaan myös kiertueilla. Toisaalta vaatteiden ryppyisyyttä ei myöskään pidetä ongelmana, mikäli vaate ei ole täysin epäsiistin näköinen silittämättömänä.

Kiertueilla vaatehuolto on analyysin perusteella aika heikkoa. Neljä vastaajista pyrkii viikkaamaan tai säilyttämään vaatteensa muuten siististi, loput pakkaavat vaatteet suuremmin välittämättä kassiin tai laukkuun. Kaksi vastaajista korjaa rikkoutuneita vaatteita kiertueiden aikana. Viisi vastaajista pyrkii ripustamaan vaatteet kuivumaan keikan jälkeen ja yhtä moni tarvittaessa pesee vaatteitaan hotellissa, keikkapaikalla tai mahdollisuuksien mukaan muualla. Lähes kaikki kuitenkin säilyttävät vaatteet joko hikisinä päällään tai laukkuun pakattuina.

- *Voihan sitä suunnitella mitä tahansa, mutta käytännössä vaatteet ovat kaikki yhdessä mytyssä lätkäkassissa puhtaat ja likaiset, kuivat ja kosteat sikin sokin. Osa on hukassa, osa punkassa osa bussin lattialla. Alkureissusta vaatteita yrittää vielä jotenkin järjestellä mutta jo parin päivän päästä joutuu toteamaan että se on turhaa ja mahdotonta. Pyrin laittamaan keikan jälkeisen paidan kuivumaan johonkin minne sen saa ripustettua ettei se homehdu, koska keikkapaidastani saa ihan käsin rutistettua hikilammikon lattialle. (Kitaristi 1)*

Kuljetus

Rypistyvyyden ja vaatehuollon kannalta on olennaista myös puetaanko esiintymisvaatteet jo kotona tai hotellissa vai vasta keikkapaikalla. Suurin osa vastaajista pukeutuu kotipaikkakunnalla oleville keikoille kotona ja kiertueiden aikana hotellissa.

Kolmasosa vastaajista pukee vaatteet vasta keikkapaikalla. Pukeutumista pidetään osittain myös keskittymisrituaalina ja osana esitykseen valmistautumista. Osa kokee voivansa pukeutua rauhassa paremmin kotona tai majoittumispaikassa, osa haluaa keikkavaatteet päälleen vasta vähän ennen keikkaa. Kuten kiertueilla, myös lähempänä oleville keikoille vaatteet kulkevat repussa tai kassissa. Kolme vastaajista käyttää pukupussia kuljettaessaan siistimpiä tai helposti likaantuvia vaatteita.

4 TOIMINNALLINEN VAATE

Aiempi tutkimus muusikoiden esiintymisvaatteiden toiminnallisuudesta on vähäistä, joten löytääkseni ratkaisuja kyselyn tuloksissa esille tulleisiin seikkoihin lähdin tutkimaan toiminnallisuutta työ- ja urheiluvaatteiden kautta. Työ- ja urheiluvaatteiden käyttöolosuhteissa, käyttäjälähtöisissä tarpeissa sekä suoritettavissa liikkeissä on paljon yhtäläisyyksiä esiintymisvaatteisiin. Tutkimus- ja kehitystyötä työ-, suoja- ja urheiluvaatteiden toiminnallisuuden parantamiseksi on tehty paljon ja näin ollen myös aineistoa oman tutkimukseeni oli saatavissa.

Toiminnallinen vaate on useimmiten urheilu- tai työvaate, jonka suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitu ne vaatimukset, joita käyttöolosuhteet, liikeradat, käyttäjän mieltymykset sekä turvallisuustekijät luovat vaatteelle. (Marttila-Vesalainen & Risikko, 2005, 7-8). Muusikoiden lavalla liikkuminen on monella tavalla verrannollista niihin liikesarjoihin, joita työ- ja urheiluvaatetuksen suunnittelussa otetaan huomioon. Käyttöolosuhteet, mieltymykset sekä turvallisuus ovat yhtä olennaisia tekijöitä muusiikon vaatetuksen pohjalla kuin ne ovat koripallon pelaajan tai asentajan vaatteissa.

Työ- ja urheiluvaatetusta suunnitellessa aihetta lähestytään usein vaatetusfysiologian kautta. Vaatetusfysiologia on poikkitieteellinen lähestymistapa, jota käytetään, kun pyritään huomioimaan ihmisen, ympäristön ja vaateen vuorovaikutus tekstiilimateriaalien ja vaatteiden suunnittelun, valmistuksen ja valinnan kanssa. Vaatetusfysiologian avulla voidaan tutkia esimerkiksi materiaalien ja vaatteiden lämmöneristävyyttä, vesihöyrynläpäisyvastusta sekä ilmanläpäisevyyttä. Materiaaleja testaamalla niiden vertailu on luotettavampaa ja sopivan materiaalin löytäminen haluttuun käyttötarkoitukseen helpottuu. Materiaalien lisäksi laboratorio-oloissa voidaan testata myös valmiita tuotteita, jolloin kankaiden lisäksi voidaan tutkia vaateen rakenteiden, mallin ja

yksityiskohtien vaikutusta haluttuihin käyttöominaisuuksiin. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 9.) Muusikoiden vaatteiden suunnittelun pohjana ei vaadita samanlaista materiaalien tutkimusta kuin esimerkiksi suoja- tai ulkoiluvaatteissa. Olosuhteet laval-la eivät vaadi vaatteelta esimerkiksi veden- tai tuulenpitävyyttä eikä turvallisuuden näkökulmasta esiintymisvaatteille ole määritelty tiettyjä standardeja. Pukeutumisen taustalla vaikuttavat persoonalliset mieltymykset ja vallitseva muoti eikä niinkään asukokonaisuuden vaatetusfysiologiset ominaisuudet. Silti työ-, urheilu- ja suojavaate-tuksen kehittämisen osa-alueita voidaan käyttää apuna myös esiintymisvaatteita suunnitellessa.

Toiminnallisessa vaatteessa käytettävyys ja käyttömukavuus ovat aina sidoksissa toisiinsa ja mukavuus on tärkeä arviointikriteeri, kun kyseessä on usein käytössä oleva tuote. Marttila-Vesalainen ja Risikko (2006,7) määrittelevät vaatteeseen liittyvän mukavuuden seuraavasti: ”Ihminen tuntee olonsa mukavaksi silloin, kun hänellä ei ole liian kuuma eikä kylmä, eikä vaate rajoita liikettä, purista tai hiosta. Lisäksi mukavuuden edellytys on, että vaate on mieluinen, käyttötarkoitukseen ja -tilanteeseen so-piva ja käyttäjänsä mielestä esteettinen.” Mukavuuden tunne on kuitenkin sidoksissa käyttäjänsä persoonallisiin mieltymyksiin ja kokemuksiin sekä odotuksiin ja ennako-luuloihin. Myös käyttötilanne ja sosiaaliset tekijät vaikuttavat paljon siihen, mikä koe-taan mukavaksi.

Myös Sarpaneva ja Kuhlefelt (1979, 5) ovat samoilla linjoilla työvaatetusta käsittele-vässä raportissaan. Heidän mukaansa hyvässä työvaatteessa liikkumismukavuus ja lämpöviihtyvyys ovat olennaisia; vaate ei saa lukita liikkeitä, hangata, hiertää eikä muutenkaan alati muistuttaa olemassaolostaan. Sen tulee joustaa ja olla tarpeeksi lämmin olematta silti hiostava. Ulkonäön osalta vaateen tulisi tukea käyttäjänsä itse-tuntoa ja olla myös esteettisesti toimiva, mutta ulkonäkötekijät olisi voitava ottaa huomioon ilman että ne turhaan nostavat tuotteen hintaa tai vaikuttavat negatiivisesti työturvallisuuteen.

4.1 Vaatteen käyttötarkoitus ja – olosuhteet

Marttila-Vesalaisen ja Risikon (2006, 14–15) mukaan toiminnallista vaatetta suunnit-tellessa ensimmäinen huomionarvoinen seikka on vaateen käyttötarkoitus. Käyttötar-koitus määrää pitkälti vaateen mitoituksen ja mallin. Käyttötarkoituksen ja käyttöolo-

suhteiden määrittelyllä voidaan rajata ne vaatetusfysiologian osa-alueet, jotka ovat suunnittelun kannalta tarpeellista taustatutkimusta. Eri työtehtävissä, urheilulajeissa ja käyttöympäristöissä korostuvat erilaiset tarpeet. Mielestäni muusikoiden kohdalla vaateen ensisijainen käyttötarkoitus on olla ilmaisultaan, visuaalisuudeltaan ja toimivuudeltaan artistin musiikkia, persoonaa ja esiintymistä tukeva elementti. Ideaalisesti toimivan esiintymisvaateen visuaalinen ja ilmaisullinen puoli rakennetaan toimivan mitoituksen ja kaavoituksen varaan.

Olosuhteiltaan esiintymistilanne riippuu paljon esiintymispaikasta. Ulkona oleva esiintyminen voi tapahtua festivaaleilla tai pienemmässä tapahtumassa. Lavan koko vaihtelee tapahtuman mukaan, samoin se, onko lava katettu vai ei. Ulkoilmatapahtumissa sääolosuhteet vaikuttavat esiintymiseen, mutta eivät välttämättä pukeutumiseen. Useimmat esiintyjät pukeutuvat samoin sekä ulkona että sisätiloissa oleville keikoille. Viileämpinä kuukausina vaateesta lisätään tarpeen mukaan. Sisätiloissa järjestettävät keikat vaihtelevat isoista arenakeikoista pieniin baarin nurkkauksiin. Esiintymispaikan koko, valaistus, liikkumatilan määrä sekä tilan määrä yleisön määrään verrattuna vaikuttavat vaatteiden lisäksi siihen, kuinka korkeaksi lämpötila lavalla nousee ja miten rankaksi fyysiseksi suoritukseksi esiintymistilanne muodostuu. Kyselyn perusteella rockmuusikon hyvän esiintymisvaateen toiminnallisiksi määreiksi nousivat *hengittävyys, materiaalin joustavuus, liikkumaväljyys, kestävyys, paloturvallisuus, puettavuus ja helppohoitoisuus*.

Vaatteiden *kaavoitus* pohjautuu ihmisvartalolta otettuihin mittoihin, muotoihin sekä liikkeisiin. Vartalon mittojen ja muotojen avulla piirretään peruskaava, joka pyrkii muotoilemaan vartaloa mahdollisimman vähien leikkausten ja muotolaskosten avulla. Peruskaavassa on mukana tarvittava väljyys, jotta joustamattomasta materiaalista tehdyssä vaatteessa on tilaa hengittämisen vaatimille rintakehän liikkeille. Kuosittelulla, eli kaavan muokkaamisella, peruskaavasta saadaan suunnitellun mallin mukainen. Työ- ja urheiluvaatetta suunnitellessa kaavoituksessa otetaan huomioon ne liikkeet, joita urheilusuoritus tai työtehtävät vaativat. Peruskaavan mitoitus perustuu staattisiin mittoihin eli paikallaan seisovasta ihmisestä otettuihin pituus- ja ympärysmittoihin. Kun vaateen kaavoituksessa huomioidaan käyttötarkoituksen mukaiset liikkeet ja ääriasennot, tarvitaan lisäksi dynaamisia mittoja. Staattisista mitoista poiketen dynaamiset mitat perustuvat tyyppillisten työ- tai urheilusuorituksessa tehtävien liikkeiden ja asentojen mittaamiseen. Niiden avulla voidaan määritellä liikkeiden tarvitsema väl-

juys, jotta vaateen malli ei häiritse tai estä työskentelyä. (Marttila-Vesalainen & Risikko, 2005, 97.)

Eri käyttötarkoitukset vaikuttavat siihen, mihin kohtaan ja kuinka paljon väljyyttä pitää lisätä. Alla olevassa Toimiva työ- ja suojavaatetus kirjasta (Mäkinen 1996, 119) otetussa kuvassa (kuva 2) tulee esille, kuinka suurina pituusmuutoksia erilaiset työasennot vaativat.

KUVA 2. Työliikkeiden vaatima väljyys

Muusikoiden kohdalla esiintymiseen kuuluvat liikeradat riippuvat hyvin paljon muusikkityylistä sekä siitä soittimesta, jota muusikko soittaa. Saadakseni käsityksen soittamiseen kuuluvista liikeradoista päätin havainnoida asiaa käytännössä.

4.2 Liikeratojen havainnointi

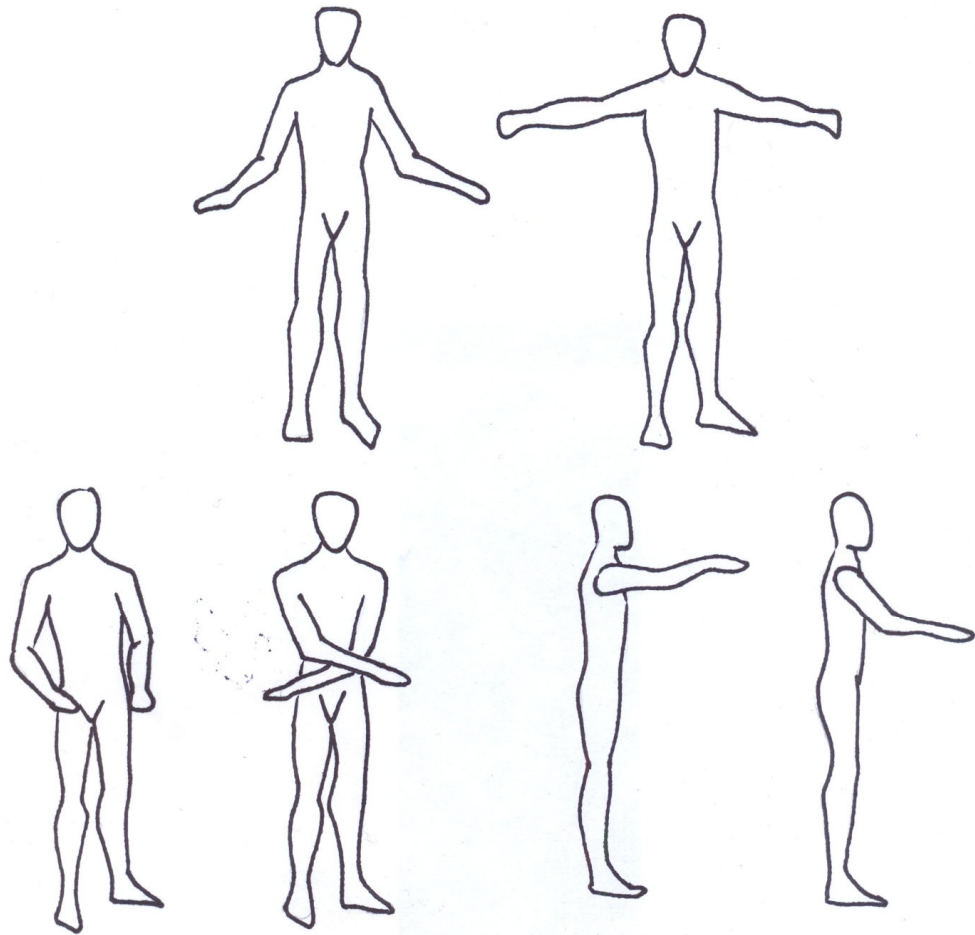
Havainnointi on menetelmä, jolla saadaan esille sellaista tietoa kohderyhmästä, jota he itse eivät välttämättä osaa kertoa. Menetelmä mahdollistaa kohderyhmän tarkkailun omassa ympäristössään, jolloin esimerkiksi käyttäytymistä tietyissä tilanteissa on helpompi tutkia. (Huotari ym. 2003, 53.)

Anttilan (2005, 190–195) mukaan havainnointi on tieteellisen tutkimisen perusedellytys joka sopii monen erilaisen aineiston kokoamiseen. Havainnointi voi olla sekä pitkälle jäsenneilyä muistiinpanojen tekemistä tai kokonaisvaltaista tapahtumien ja käyttäytymisen seuraamista. Menetelmänä havainnointi jakautuu kahteen pääläjiin suoraan ja osallistuvaan havainnointiin, jotka voidaan edelleen jakaa jäsenneilyyn ja jäsenneilemättömään tapaan koota aineistoa.

Omassa tutkimuksessani kyseessä on jäsenneilemätön eli strukturoimaton havainnointi, jonka suoritan suorana havainnointina. Suora havainnointi on toimiva menetelmä esimerkiksi silloin, kun tutkija haluaa tarkkailla tapahtumia ilman, että tutkittavat ovat tietoisia hänen läsnäolostaan. (Anttila 2005, 190). Oman tutkimukseni kohdalla ei ole oleellista, että esiintyvät muusikot tietävät havainnoinnistani, koska lavalla suoritettavat liikkeet eivät ole tilanneriippuvaisia vaan samat liikkeet ja ääriasennot toistuvat kaikissa esiintymistilanteissa.

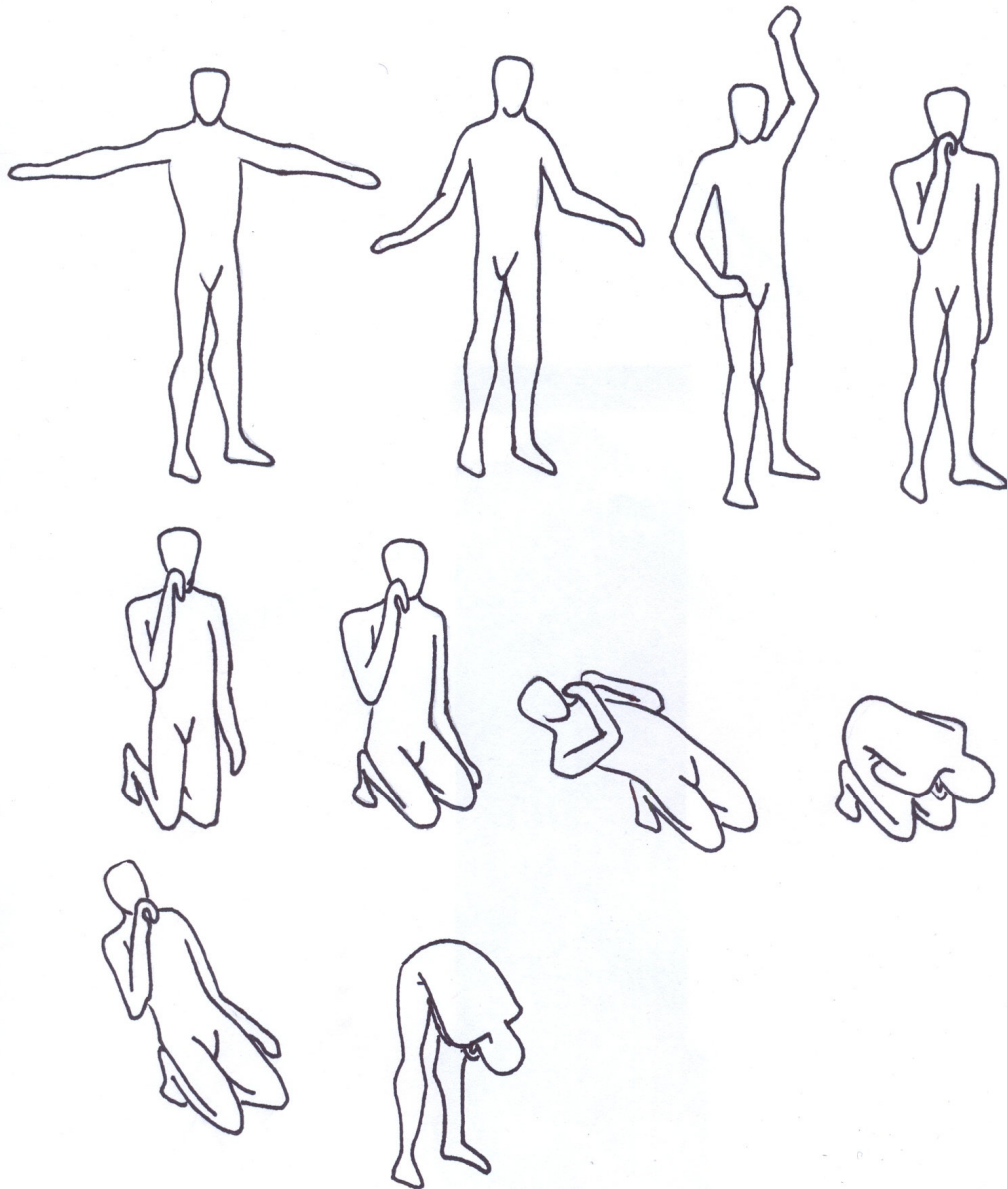
Havainnointia suorittaessani kävin joulukuun 2010 ja tammikuun 2011 aikana kymmenellä keikalla, joilla kiinnitin erityisesti huomiota muusikoiden liikkumiseen lavalla. Lisäksi hyödynsin vuosina 2007–2011 harrastuspohjalta kuvaamaani aineistoa eri bändien esiintymisistä. Tekemiäni havaintojen perusteella piirsin eri soittimia soittavista muusikoista liikeratakuvat (kuvat 3-6). Kuvissa tulee esille eri soittimien soittamisessa suoritettuja liikkeitä ja ääriasentoja, joihin esiintyjien tulisi päästä ilman, että vaatetus asettaa rajoitteita liikkumiselle. Koska basistien ja kitaristien soittoasennot ja liikeradat olivat lähes yhtäläiset, en katsonut tarpeelliseksi piirtää erillisiä kuvia basisteista ja kitaristeista.

Kosketinsoittajat (kuva 3) pysyvät eniten paikallaan esiintymisen ajan. Suurimmat liikkeet tapahtuvat ojennettaessa käsiä eteen ja sivuille. Koskettimia voi olla useammassa eri tasossa tai vierekkäin, joten käsillä ja olkanivelen liikkeillä tulee olla tarpeeksi tilaa jotta soittaminen ei vaikeudu. Alaosan vaatteessa pitää huomioida, että housut sallivat esimerkiksi kyykistymisen ja kumartumisen mikäli pedaaleita pitää säätää. Osa kosketinsoittajista myös laulaa kappaleiden taustaääniä ja kuten kyselystä tuli ilmi korkeavyötäröisten housujen vyötärö painaa epämiellyttävästi laulaessa.

KUVA 3. Kosketinsoittajan liikeradat

Laulajien (kuva 4) lavaliikehdintään vaikuttaa paljon se, soittaako laulaja laulamisen ohessa jotain instrumenttia. Kuvassa 4 on kuvattu liikehdintää ilman esimerkiksi kitaraa, mutta kitaraa tai bassoa soittavan laulajan kohdalla voidaan yhdistää laulajan ja kitaristin tai basistin liikeradat.

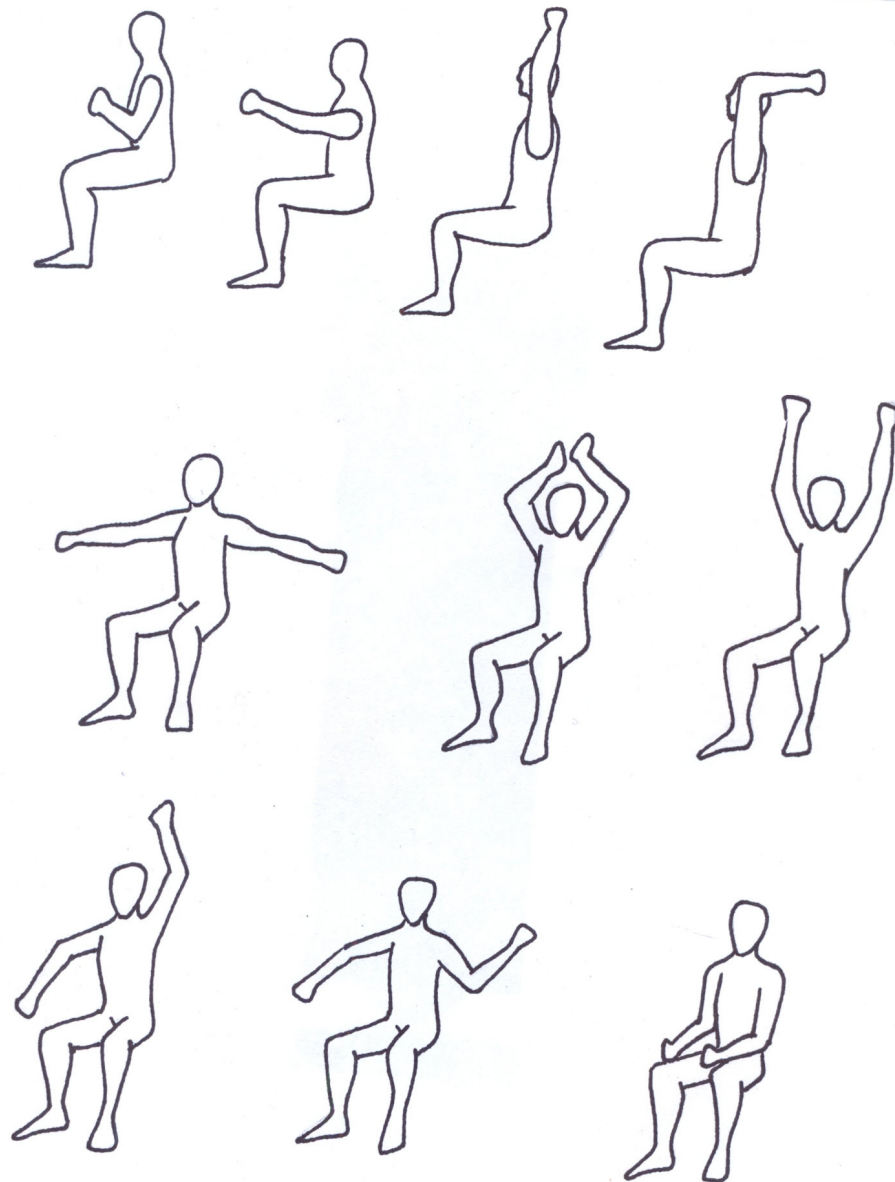

KUVA 4. Laulajan liikeradat

Ilman soitinta esiintyvät laulajat pystyvät liikkumaan lavalla vapaammin ja hyödyntämään lavaelementtejä esiintyessään. Samoin kuin kosketinsoittajalla myös laulajalla käsien liikkeille tulee olla paljon tilaa. Sivulle ja eteen suuntautuvien liikkeiden lisäksi kädet pitää pystyä laittamaan ylös sekä samanaikaisesti että yksi kerrallaan. Myös kumartuminen, kyykistyminen ja polvistuminen pitää onnistua. Näiden liikkeiden lisäksi laulaja saattaa esimerkiksi kiivetä seisomaan rumpujen tai vahvistimien päälle; roikkua kattoelementeistä, mikäli katto on tarpeeksi matalalla tai maata selällään lavalla. Käytännössä vaatteiden pitäisi sallia kaikenlainen liikkuminen. Tärkeimmät liikkeet ovat kuitenkin käsien liikeratoihin sekä kumartumiseen ja kyykistymiseen liittyviä.

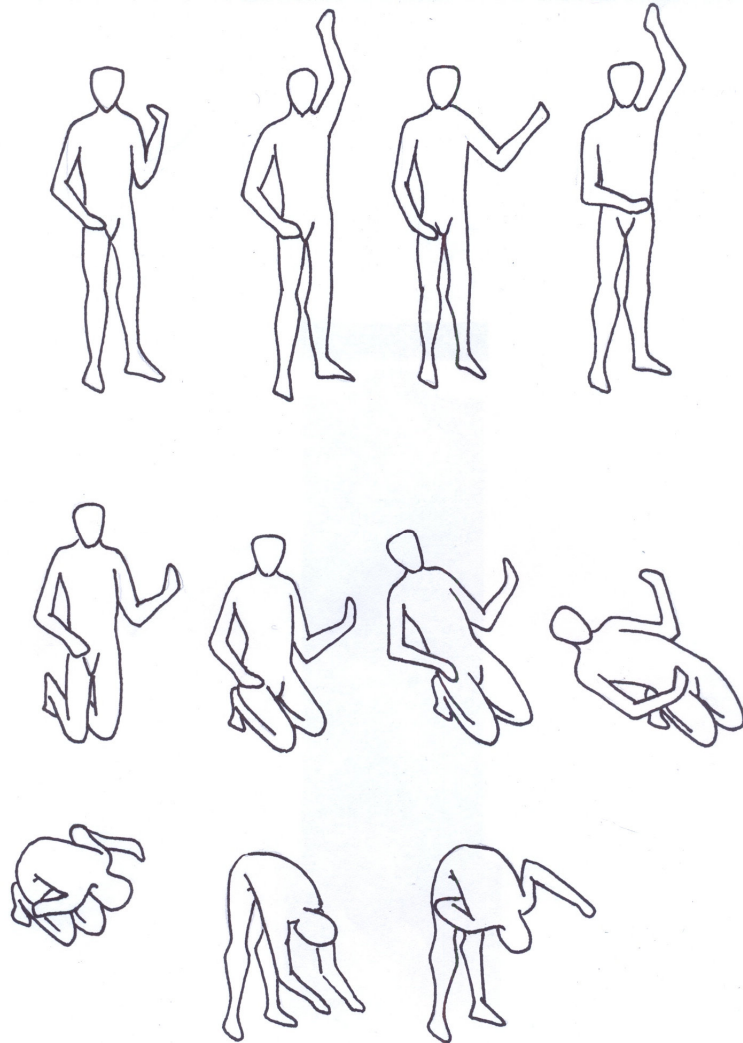
Kuten kosketinsoittajan liikeratojen yhteydessä tuli esille laulajien kohdalla tulee huomioida etteivät vaatteet ahdistaa pallean kohdalta. Myös liian korkea tai kireä kaulus vaikuttaa laulamiseen negatiivisesti.

Rumpaleilla (kuva 5) istuma-asento vaikuttaa paljon vaatteilta vaadittuihin ominaisuuksiin. Housujen istumakorkeuden tulisi takakappaleella olla sellainen, etteivät housut jää vyötäröltä liian alas. Toisaalta kuten kyselyssä tuli ilmi, housujen vyötärö ei saa nousta liian ylös etukappaleella, jottei housujen vyötärö painaisi vatsaa istuessa. Istuma-asento vaatii tilaa myös polven kohdalla. Kuten kosketinsoittajilla, myös rumpaleilla laajimmat liikeradat tapahtuvat ylävartalossa. Soittaessa käsiä pitäisi pystyä vapaasti liikuttamaan sivuille, eteen ja ylös.

KUVA 5. Rumpalin liikeradat

Kitaristeilla ja basisteilla (kuva 6) instrumentti vaikuttaa suuresti liikkumiseen. Alla olevassa kuvassa on kuvattu soittajaa, jolla on plektra oikeassa kädessä. Myös kitaristien ja basistien pitää pystyä nostamaan käsiä samanaikaisesti tai yksi kerrallaan ylös. Hihallisissa vaatteissa pitää olla tilaa kyynärpäähän liikkeille, sillä soittaessa molemmat kädet ovat kyynärpäähän kohdalta koukistettuina.

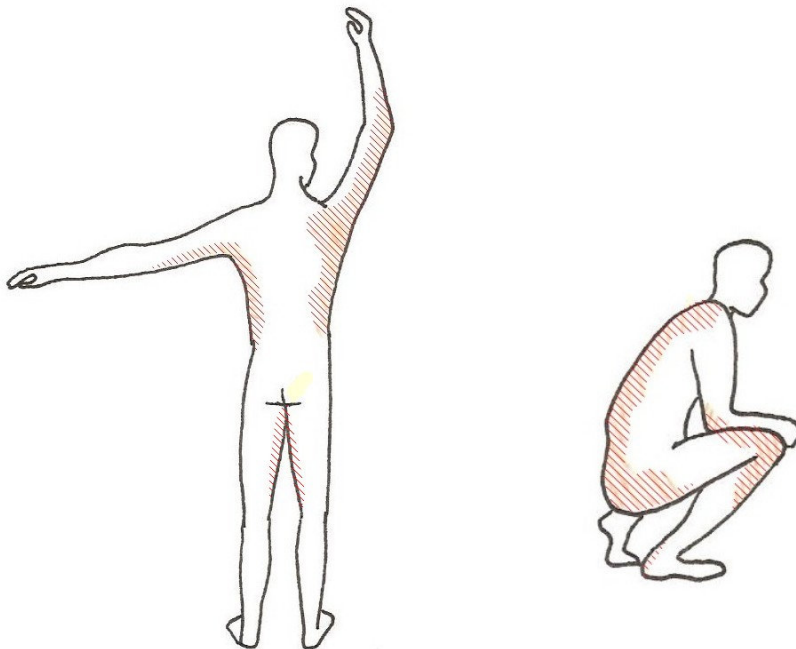
KUVA 6. Kitaristin ja basistin liikeradat

Käsien liikkeiden lisäksi polvistumisen, kyykistymisen ja kumartumisen pitää olla mahdollista, vaikka niiden kaltaiset liikkeet eivät sisältyisi soittamiseen, sillä pedaalin säätö esimerkiksi vaatii kumartumista.

Liikeratojen ja tyypillisten asentojen kartoituksen jälkeen mittoja ottaessa havaittuja ääriasentoja voidaan hyödyntää, jotta saataisiin selville liikkeen vaatima laajempi väljyys, joka lisätään kaavoituksessa pituus ja leveysmittoihin. Työ- ja suojavaatetukses-

sa tarvittava väljyys lisätään usein sellaisenaan sillä väljä vaate sopii useimpiin työtehtäviin, joissa vaatteella on suojaavia ominaisuuksia. Mikäli suojavaate toimii päällimmäisenä kerroksena, väljyyttä pitää olla riittävästi, jotta alle mahtuu tarvittava määrä vaatteita. (Mäkinen ym. 1996, 118–122.)

Eri instrumentteja soittavien muusikoiden liikeratojen pohjalta piirsin kuvan (kuva 7), josta tulee esille ne kohdat vaatteista, joissa liikkumaväljyyttä tulisi olla. Hahmottelin viivoituksella vartalolta alueet, joiden kohdalla vaate pitäisi myötäillä liikkeitä. Seisovan hahmon vartalolla näkyy, miten käsien liikkeet vaativat pituusväljyyttä sivusaumaan ja hihaan sekä käden ollessa 90 asteen kulmassa sivulla että ylhäällä. Olkanivelen kohdalla väljyyttä tarvitaan selänleveyteen, kuin myös vaateen etukappaleella etuleveyteen. Haaroissa liikkumaväljyyttä tarvitaan, jotta esimerkiksi leveät haara-asennot ovat mahdollisia. Kyykistyneessä hahmossa näkyy miten selänpituuteen tarvitaan lisää väljyyttä. Samanlainen väljyys on tarpeellinen myös kumartuessa. Selänpituuden lisäksi väljyyttä tarvitaan lantion kohdalla, jotta kyykistyessä vaate ei kiristä pakaroiden kohdalta tai haarasaumasta. Raajoissa liikkumaväljyyden tarve tulee esille polvien ja kyynärpään kohdalla.

KUVA 7. Eniten liikkumaväljyyttä vaativat kohdat

Muusikoiden vaatteissa alakulttuurin sisäinen muoti kuitenkin vaikuttaa siihen, kuinka paljon väljyyttä vaatteisiin voi lisätä. Lähes poikkeuksetta rock-henkisesti pukeutuvat

muusikot suosivat istuvia vaatteita, joissa väljyydet ovat pieniä. Rock-muoti on ilmiönä poikkeuksellinen, sillä pienet väljyydet ovat kuuluneet osana siihen alusta asti. Väljyyksiin liittyvä ongelma ei ole pelkästään tämän hetkisissä esiintymisvaatteissa vaan siihen on pyritty löytämään ratkaisuja jo useiden vuosikymmenien ajan. Esimerkiksi työ- ja suojavaatteena usein käytettävää haalaria on käytetty esiintymisvaatteiden sovelluksiin. Kirjassa *Elvis Fashion* (2003, 141), Elviksen kiertuemanageri Joe Esposito kertoo, kuinka vuoden 1969 kiertueella Elviksen esiintymisasut alkoivat kehittyä kaksiosaisista kokonaisuuksista haalarimallisiksi. Alun perin ideana oli käyttää suunnittelussa Elviksen kiinnostusta karateen vain puvustuksen perusteena. Housujen jatkuvasti revetessä pukusuunnittelijana toiminut Bill Belew alkoi kuitenkin suunnitella myöhemmin legendaarisiksi muodostuneita haalarimallisia vaatteita (kuva 8), joihin tarvittavat lisäväljyydet oli kaksiosaisia asuja helpompi lisätä.

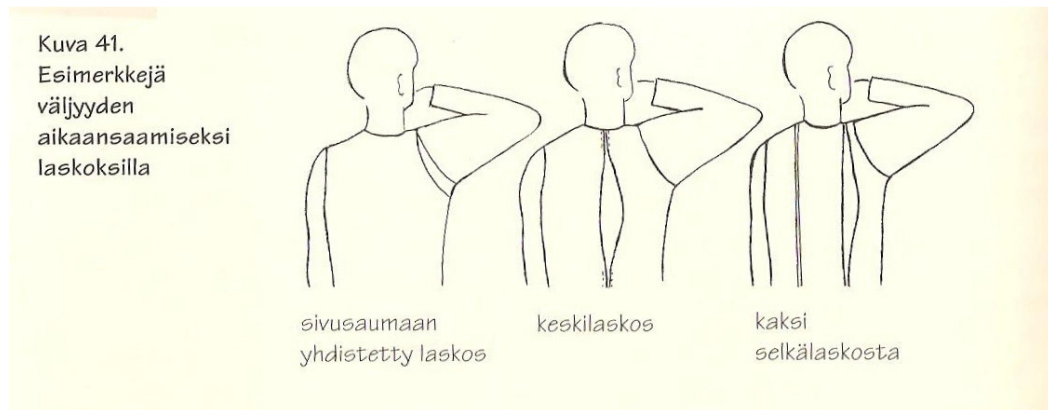
KUVA 8. Elvis Presley Bill Belewin suunnittelemassa haalarissa

Haalareita ei voi kuitenkaan aina hyödyntää muusikoita vaattetettaessa ja liikkumaväljyyksiä pitää voida lisätä istuviin vaatteisiin muilla tavoin.

4.3 Liikkumaväljyyden kaavoitus

Liikkumaväljyyttä voidaan saada lisäämällä vaatteeseen laskoksia. Laskosten paikka ja vaateen puettavuuden säilyminen täytyy kuitenkin varmistaa. Esimerkiksi selänleveyteen vaikuttavat laskokset tulisi lisätä niin, että laskos päättyy ylhäällä olkanivelen yläpuolelle, jolloin se antaa myöten käsien liikkeille (kuva 9). Laskoksia lisättäessä pitää myös huolehtia siitä, ettei vaateen sisäpuolelle jäävä laskosvara vaikeuta pukeamista. (Mäkinen ym. 1996, 124–127.)

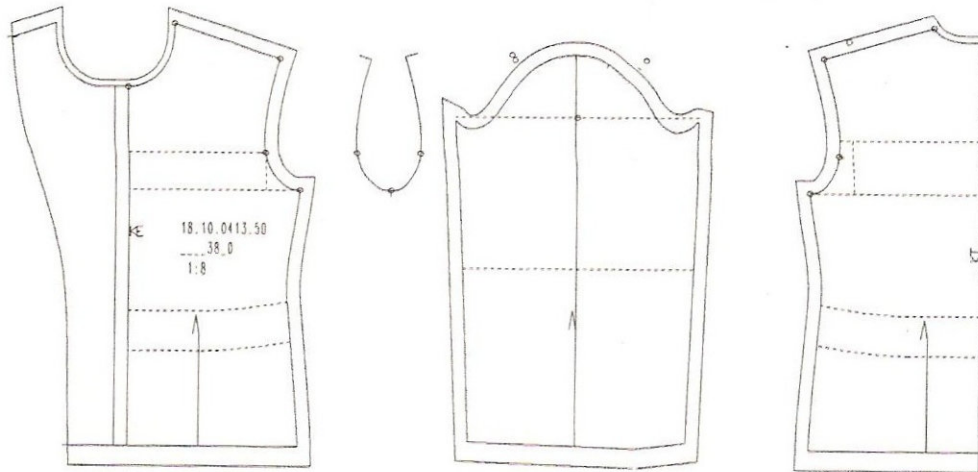

KUVA 9. Väljyydlaskoksia

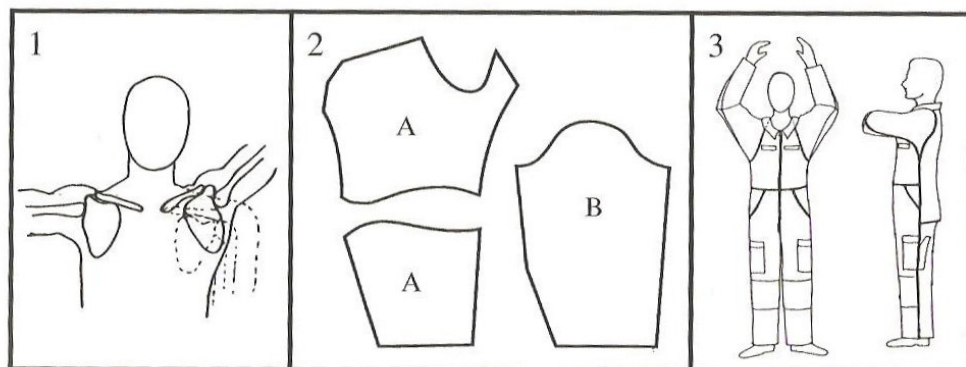
Laskoksia voidaan käyttää selän leveyden ja käden liikkumavaran lisäksi tuomaan liikkumatilaa esimerkiksi polven tai kyynärpäähän kohdalla. Kyynärpäälle lisää tilaa sa useilla pienillä saumaan kootuilla laskoksilla sekä niukempi väljyyksissä vaatteissa kahdenkappaleen hihalla. Kahdenkappaleen hiha on kaavoitukseltaan käden muotoa mukailevampi ja kyynärpäähän kohdalla oleva muotolaskos antaa tilaa nivelen taivuttamiselle.

Käsien liikkeiden vaatima liikkumaväljyys voidaan toteuttaa kaavamuutoksilla. Hiha voidaan kaavoittaa niin sanotuksi ikkunanpesijän hihaksi (kuva 10), jolloin hihan pyöriön kaari jatkuu osittain sivusaumaksi. Tällä rakenteella voidaan mahdollistaa käsien nostaminen ylös ilman, että vaate kiristää tai nousee vyötäröltä. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 102–104.)

Ns. ikkunanpesijän hiha.

KUVA 10. Ikkunanpesijän hihan kaavoitus

Toinen vaihtoehto parantaa käsien liikkumista on tehdä vaatteeseen niin kutsuttu tanssijankaavoitus. Tanssijoiden vaatteissa kädentietä nostetaan kainalon kohdalla ylemmäs ja väljyyttä lisätään kädentielle takakappaleen puolella. Hihan kaavassa pyöriön kaarta loiventamalla saadaan lisää liikkumaväljyyttä. (Harrison 1998, 19.) Samankaltaisen, ruotsalaisen Rosenblad-Wallinin (1983) kehittämän kaavoituksellisen ratkaisun Raili Anttalainen esittelee haalareiden kaavoituksen yhteydessä teoksessa Vaatekirja (2000, 184–85). Tämä hiha ratkaisu on suunniteltu konepajateollisuuden työntekijöille, jotka työskentelevät selällään kädet ylös ojennettuina (kuva 11).

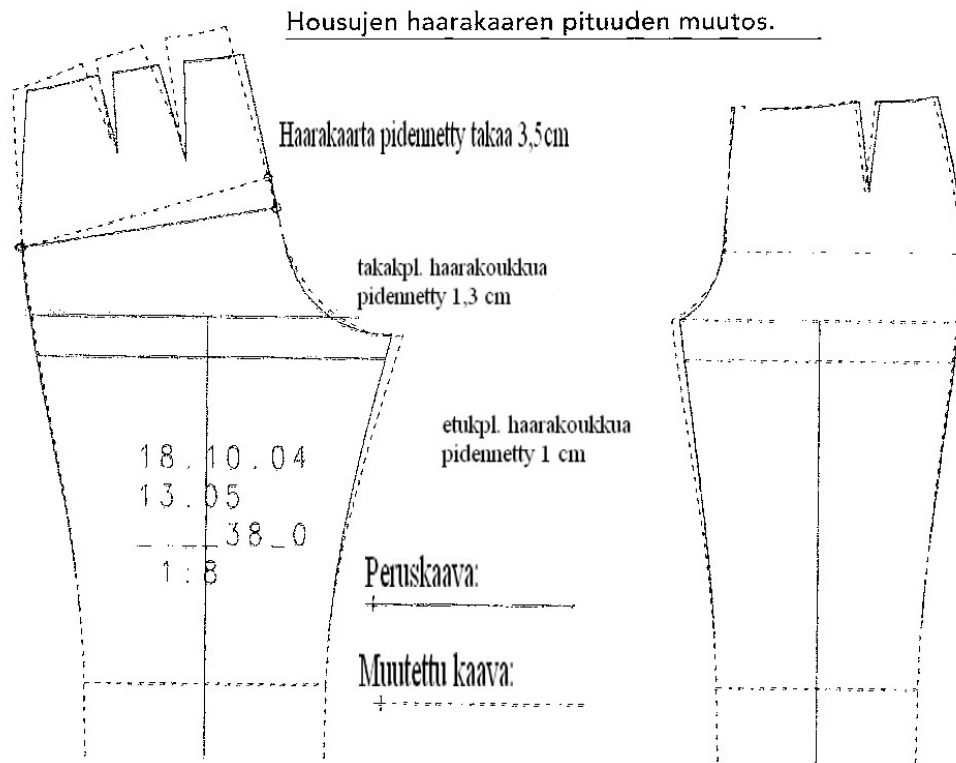

Kuva 3. Yläraajan ylöspäin ojentamisen vaikutus hartianseudun asentoon ja konepajateollisuuden työntekijöiden haalarin hihan kuosittelu edellisen perusteella (Rosenblad-Wallin 1983, 67, 73, 93).

KUVA 11. Konepajateollisuuden työntekijän hiha

Työvaatteissa housuihin tuodaan tarvittavaa liikkumatilaa lisäämällä väljyyttä koko vaatekappaleeseen. Yleisväljyyden lisäksi pituutta lisätään lantion ja vyötärön välille, jotta kumartuminen olisi helpompaa. Pelkkä pituusväljyys haarakaassa ei kuitenkaan yksistään auta ilman sopivaa yleisväljyyttä. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 104.)

Muusikoiden housut ovat useimmiten joko pillifarkkuja tai polvesta alaspäin leveneviä. Vyötärön, lantion ja reisien kohdalla väljyyttä on lähes olemattomasti. Lisäksi housujen vyötärön pitäminen ylä- ja alalantion välissä vaikuttaa ratkaisevasti alun perin vähäisen liikkumaväljyyden riittämättömyyteen. Liian pieni väljyys tulee ilmi esimerkiksi housujen ratkeamisena haaroista. Vyötärölinjan madaltaminen saattaisi olla ratkaisu siihen, ettei housuja pidettäisi enää matalavyötäröisen tyylin vuoksi liian alhaalla. Toisaalta haarasauman lyheneminen vaikuttaisi suoraan esimerkiksi kumartumiseen, tehden sen lähes mahdottomaksi. Yksi ratkaisu muodin ja toiminnallisuuden yhdistämiseen olisi säilyttää vyötärölinja matalana edessä, mutta nostaa sitä takana. Näin haarasauma pitenisi ja housun vyötärö ei takakappaleella laskeudu kumartuessa tai kyykistyessä liian alas. Haarakoukkua pidentämällä housujen haaraosaan saa lisää pituutta, mikä edesauttaa vaateen kestävyyttä leveiden haara-asentojen kohdalla. Myös Marttila-Vesalainen ja Risikko (2006, 103 – 104) ehdottavat vastaavia kaavamuutoksia. Alkuperäisessä kuvassa haarakaaren pituusmuutoksen ilmoituksessa oli virhe suhteessa kaavan muihin mittoihin. Tarkistin mittakaavan mukaan mitat ja kuvassa 12 on korjattu teksti.

KUVA 12. Housujen kaavamutokset (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, korjannut Lasonen)

4.4 Materiaali

Vaatteen liikkumaväljyyteen voidaan vaikuttaa myös oikeanlaisen materiaalin valinnalla. Kuten kyselystä kävi ilmi, suurin osa muusikoista suosii vaatteita, joissa on mukana joustoa. Marttila-Vesalaisen ja Risikon (2006, 104) mukaan joustavissa materiaaleissa väljyyksien tarve on pienempi kuin joustamattomissa. Joustamattomasta materiaalista valmistettuun vaatteeseen joustoa voidaan lisätä yhdistämällä siihen joustavia elementtejä esimerkiksi polvien, kainalon, haarojen ja hartioden seudulla.

Kankaan joustavuus saadaan aikaan lisäämällä siihen elastaania. Elastaanikuitu on vähintään 85 % polyuretaania sisältävä kuitu, jonka tärkein ominaisuus on sen suuri joustavuus. Kuitu voidaan venyttää kolminkertaiseen pituuteensa, mutta se palautuu alkuperäiseen mittaansa nopeasti. Elastaania käytetään erilaisten neulosten lisäksi sekoitteena myös kudotuissa kankaissa. Kuidun pesuominaisuudet määrittävät yleensä kankaan muun materiaalin mukaan. (Markkula1992, 101–102.)

Toiminnallisissa vaatteissa materiaalin hengittävyys on tärkeää. Hengittävyydellä tarkoitetaan materiaalin hyviä kosteudensiirto-ominaisuuksia eli materiaalin kyky läpäis-

tä vesihöyryä. Ihminen reagoi ympäristön lämpötilanmuutoksiin lämmönsäätelyjärjestelmänsä avulla. Kylmässä ilmassa keho keskittää lämmön elintoiminnoille tärkeiden elimien ympärille ja kuumassa elimistö pyrkii siirtämään ylimääräisen lämmön kehon ulkopuolelle. Hikoilu on ihmisen tehokkain lämmönsiirtomenetelmä. Toiminnallisessa vaatteessa on oleellista, että tuotettu hiki pystyy läpäisemään materiaalin höyrynä. Mitä ohuempi ja huokoisempi materiaali, sitä paremmin se päästää läpi vesihöyryä. Vastaavasti paksuissa ja tiiviissä materiaaleissa vesihöyrynläpäisevyys on pienempi. (Ilmarinen 1983, 99–100.)

Kyselytutkimuksen tuloksista käy ilmi, että lavalla liikkuminen ja valot nostavat kehon lämpötilaa ja lisäävät hikoilua. Kaikki kyselyyn vastanneet muusikot suosivat tämän vuoksi hengittäviä materiaaleja ainakin osassa vaatteitaan. Hengittävyydeltään parhaimmaksi materiaaliksi suurin osa vastaajista nimesi puuvillan. Vastauksissa viitataan puuvillaisiin vaatteisiin sekä farkkukankaina että esimerkiksi paitapuseroiden ja t-paitojen materiaalina.

Puuvilla on luonnonkuitu, jonka ominaisuuksiin kuuluvat hyvä kosteudenimukyky, hengittävyys, sähköistymättömyys sekä hyvät pesuominaisuudet. Puuvilla voidaan pestä ja silittää korkeissa lämpötiloissa. Kuituna puuvilla on lujaa ja muuttuu kosteana vielä kestävämmäksi. Se myös joustaa ja venyy hieman. Haittapuolina puuvilla rypistyy ja likaantuu helposti. Puuvillainen kangas pitää myös kutistaa huolellisesti ennen vaateen valmistusta, jottei pesuissa tule mittamuutoksia kutistumisen takia. (Boncamper 2006, 61–66.)

Puuvillan lisäksi myös muita selluloosa- eli kasvipäisiä luonnonkuituja pidetään vesihöyrynläpäisevyyskyvyltään hyvinä. Vaatetukseen käytettävistä selluloosakuiduista puuvillan lisäksi yleisin on pellava. Puuvillaan verrattuna pellava on helpommin rypistyvä eikä laskeudu kovin hyvin. Kuituna se on kuitenkin puuvillaa vahvempi sekä kuivana että märkänä, imee hyvin kosteutta ja sen lämmönjohtavuuskyky on hyvä. Pellava myös kuivuu puuvillaa nopeammin. Pellavaa ei kuitenkaan käytetä enää nykyään työ- ja suojavaatetuksen materiaalina, koska se rypistyy helposti ja kuitujen taivutuksenkesto on heikompi kuin puuvillalla. (Ks. Boncamper 2006, 84–86; Mäkinen ym. 1996, 54.) Rypistyvyys ja huonomman taivutuksenkeston vuoksi pellava soveltuu huonosti myös esiintymisvaatteisiin, sillä niiden tulisi pysyä siisteinä

monen käyttökerran ajan. Kuten kyselyssä kävi ilmi, vaatteita ei usein pystytä silittämään varsinkaan kiertueilla, mikä tekee pellavasta hankalan materiaalin.

Muista luonnonkuituista villan ja silkin hengittävyys on puuvillaa ja pellavaa pienempi. Molemmat ovat kuituina lämmöneristys- ja kosteudenimukyvyltään kuitenkin hyviä. Silkki on ominaisuuksiltaan joustavaa, helposti siliävää ja se kuivuu nopeasti. Kuitu on lujaa, mutta kankaana pinta on altis hankausjäljille. Silkki on materiaalina kallis eikä sen hienkestokyky eivätkä pesuominaisuudet ole hyvät. Kuitu voi vaurioitua myös deodorantista, joten sen soveltuvuus toiminnallisiin vaatteisiin ei ole kovin hyvä. (Boncamper 165–167.) Kyselyn tuloksissa käy lisäksi ilmi, että ohut silkkikangas ei ole märkänä käyttömukavuuden kannalta lavalle sopiva.

Villakuidun lujuus on huomattavasti pienempi kuin puuvillalla eli sen kestävyys ei ole kovin suuri. Toisaalta villa on puuvillaa elastisempaa. Villa on hyvän lämmöneristävyyden ja kosteudenimukykyä vuoksi hyvä materiaali kerrospukeutumisessa ja kylmissä olosuhteissa, mutta paksujen villakankaiden käyttömukavuus pienenee lämpimässä ympäristössä. Pesuominaisuksiltaan villa on huono materiaali usein pesua vaativiin vaatteisiin. (Markula 1992, 58–61.) Pesuominaisuuksien ja lämmöneristävyyden vuoksi villa ei materiaalina sovellu muusikoiden vaatteisiin. Lämpimissä esiintymisolosuhteissa villainen vaate on liian kuuma ja sitä on esimerkiksi puuvillaisista vaatteista vaikeampi huoltaa kiertueiden aikana.

Kemiallisesti valmistetuista muuntokuiduista viskoosi ja modaali ovat puuvillan ja pellavan tavoin selluloosakuituja, joten ne muistuttavat monilta ominaisuuksiltaan esimerkiksi puuvillaa. Näistä viskoosi on vaatekankien yleisimmin käytetty, mutta huono märkäljuus ja rypistyvyys rajoittavat sen käyttöä yksistään. Sekoitekankaissa viskoosi lisää materiaalin kosteudenimukykyä sekä pehmeyttä. Modaali on puolestaan kehitetty ominaisuuksiltaan mahdollisimman pitkälti puuvillan kaltaiseksi. Modaalia käytetään yleensä sekoitteena viskoosin tavoin sekä materiaalina urheiluvaatteissa. Muuntokuituihin kuuluvat myös asetaatti sekä triasettaatti. Asetaatille tyypillisiä ominaisuuksia ovat melko hyvä joustavuus ja kosteudenimukyky sekä keveys. Asetaatti on kestävyydeltään viskoosia ja modaalia heikompi, joten sitä ei käytetä työ- ja urheiluvaatetukseen. Triasettaatti on ominaisuuksiltaan asetaatin kaltainen, mutta sen lämmönsietokyky on asetaattia parempi. Triasettaattia käytetään esimerkiksi vuorikankaana sekä urheiluvaatetuksessa verryttelyvaatteissa. (Boncamper 2006, 170–

178; 181–185.) Sekoitemateriaalina ja vuorikankaina muuntokuidut sopivat myös esiintymisvaatteisiin.

Luonnon- ja muuntokuitujen lisäksi synteettiset kuidut muodostavat oman ryhmänsä. Synteettisille kuiduille yhteisiä piirteitä ovat, että niitä voidaan helposti muotoilla lämmön avulla, ne ovat yleensä luonnonkuituja vahvempia ja niillä on hyvät pesuominaisuudet. Synteettiset kuidut eivät kuitenkaan ime hyvin kosteutta, niiden sähköistyvyys on suuri ja pelkästään synteettisestä materiaalista valmistetut vaatteet ovat kuumalla hiostavia ja kylmässä ympäristössä kalseita. Tiivis synteettisestä langasta valmistettu kangas ei ole kosteudenläpäisykyvyltään hyvä materiaali, mutta neuloksena tai harvempana sidoksena materiaalin hengittävyys paranee. (Markula 1992, 88–90.)

Kestäväytensä takia synteettisiä kuituja suositetaan suojavaatemateriaalina. Työvaatetuksessa käytetään usein synteettisten- ja luonnonkuitujen sekoituksia, jolloin käyttömahdollisuudet paranevat. Synteettiset kuidut lisäävät materiaalin kestävyyttä, siiliävyyttä ja prässien muodossaan pysyvyyttä. Luonnonkuidut puolestaan parantavat vaateen hengittävyyttä ja vähentävät sähköisyyttä. (Mäkinen ym. 1996, 57, 62.)

Sekoitekankailla tai synteettisten materiaalien käytöllä kestävyyttä vaativissa kohdissa voidaan parantaa myös esiintymisvaateen ominaisuuksia. Esimerkiksi kankaan kulumista puhki polville heittäytymisen yhteydessä voidaan ehkäistä käyttämällä synteettisestä kankaasta olevilla kappaleita polvien kohdalla.

Vaateen kuitumateriaali ei kuitenkaan määritä yksistään vaateen ominaisuuksia. Kankaan sidos ja vaateen väljyys vaikuttavat molemmat siihen kuinka hyvin kosteus pääsee haihtumaan iholta. Mitä tiiviimpi sidos eli kankaan loimi- ja kudelankojen tiheys, sitä huonompi materiaalin vesihöyrynläpäisevyys on. (Ilmarinen 1982, 133.)

Epätekstiilisistä materiaaleista yleisin esiintymisvaatteissa käytetty on nahka. Ulkoiluvaatteissa nahkaa käytetään lähinnä somisteena ja työvaatetuksessa esimerkiksi lisäsuojana hitsaajan vaatteissa. Suojavaateen asema nahalla on moottoripyöräilijöiden käyttämissä vaatteissa. (Mäkinen ym. 1996, 76.) Tyypillisimmät vaatetuksessa käytettävät nahat ovat lehmän, lampaan ja sian nahat. Nahka on materiaalina kohtalaisen hengittävä, sen tuulen- ja vedenpitokyky on hyvä eikä se syty helposti. Nahkaa ei kuitenkaan ilman erillistä käsittelyä vesipesua, joten huolto-ominaisuuksiltaan se ei ole toimivuuden kannalta paras mahdollinen materiaali. Edellä mainittujen eläinten na-

hoista saadaan painamalla tehdyllä pintakäsittelyllä myös esimerkiksi matelijoitten nahkaa muistuttavaa nahkajäljitelmää. Käsittely vaikuttaa lähinnä nahan pinnan ulkonäköön eikä niinkään sen muihin ominaisuuksiin. Erilaisien nahkojen ulkonäköä on mahdollista jäljitellä myös keinotekoisesti. Tekonahkojen valmistuksessa harva kangas, neulos tai kuitukangas päällystetään polyuretaanilla tai PVC:llä. Mitä enemmän pinnoite muistuttaa ulkonäöltään nahkaa, sitä huokoisempaa se on. Täysin sileäpintainen tekonahka ei hengitä, mutta huokoisemmissa tekonahoissa hengittävyyskin paranee. (Boncamper 2006, 153–155.)

4.5 Yksityiskohdat ja kiinnittimet

Vaatteen toimivuus ei muodostu pelkistä materiaaliominaisuuksista, vaan myös malli ja yksityiskohdat vaikuttavat kokonaisuuteen sekä vaatteen ominaisuuksien että puettavuuden kannalta. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 63, 71–75) .

Ilmarisen (1982, 102–103) mukaan työvaatteissa hengittävyttä voidaan lisätä korvaamalla osa selkä tai sivukappaleista verkkomaisella materiaalilla, lisäämällä tuuletusaukkoja saumoihin tai laskosvaroihin sekä lisäämällä sirikkoja esimerkiksi kainalon alueelle. Kädentien saumaan voidaan jättää kainalon kohdalla aukko silloin, kun se on suojaavuuden kannalta mahdollista. Esiintymisvaatteissa hengittävyttä voidaan parantaa tuuletusaukkojen tai sirikkojen avulla silloin, kun vaatteen materiaali on hiostavaa. Usein esiintymisvaatteissa kuitenkin suositaan hengittäviä materiaaleja, jolloin tuuletusaukkojen lisääminen ei ole tarpeellista.

Yleisimmät työ- ja suojavaatetuksessa käytettävät kiinnittimet ovat erilaiset vetoketjut, tarranauha sekä napit ja painonapit. Työ- ja suojavaatteissa käytettävien vetoketjun reunanauha on useimmiten kudottua nauhaa, joka on vaatteen muista materiaaleista riippuen puuvillaa, polyamidia, polyesteria tai niiden sekoitetta. Kestävyyden vuoksi työvaatteissa suositaan hakasleveydeltään kohtalaisen leveitä valuhakas- tai metallivetoketjuja. Tarranauhaa eli kahdesta erilaisesta toisiinsa tarttuvasta pinnasta muodostuvaa nauhaa käytetään toiminnallisissa vaatteissa silloin, kun vaatetta avataan ja suljetaan usein. Koukku-silmukatarranauha on kestävyydeltään hyvä, polyamidipohjaisena se voidaan pestä 100 asteessa ja polyesteristä valmistettu nauha kestää puolestaan hyvin kemikaaleja. (Mäkinen ym. 1996, 82–84.) Vetoketjut ovat suosittuja myös esiintymisvaatteissa, sillä ne helpottavat vaatteen puettavuutta ja riisuttavuutta. Kuten

työvaatteissa, myös rockmuusikoiden vaatteissa suositaan tukevampia vetoketjuja, kuin esimerkiksi juhlapuvuissa. Tarranauha puolestaan ei saanut kyselyn tulosten mukaan suurta kannatusta. Sen kiinni pysymiseen rajussa käytössä ei luoteta eikä sitä muihin materiaaleihin tarrautumisen vuoksi käytetä myöskään vaatteissa, jotka vaativat helppoa puettavuutta.

Napit ovat yleisimpiä kiinnittimiä ja ne voidaan jakaa kiinnitystavaltaan ompelemalla vaatteeseen kiinnitettäviin sekä painonappeihin. Perinteisten nappien materiaalina voi olla esimerkiksi puu, muovi tai metalli. Painonapit puolestaan ovat metallisia tai muovisia. Työ- ja suojavaatteissa käytetään useimmiten koneella kiinnitettäviä painonappeja. Painonappeihin kuuluvat kuitenkin myös nepparit eli käsin kiinni ommeltavat painonapit. (Ks. Mäkinen ym. 1996, 84–85; Boncamper 2006, 145–148.) Kyselyn tuloksissa napit ovat vetoketjun jälkeen suosituin kiinnitin. Tätä perusteltiin tottumuskysymyksenä sekä sillä, että irronnut nappi on helppo kiinnittää takaisin vähemmälläkin ompelutaidolla. Lisäksi nappeja pidetään kiinnipysymiseltään luotettavina.

Yksityiskohtia vaatteisiin voidaan tuoda käyttämällä esimerkiksi sirkkoja ja erilaisia nauhoja. Sirkat toimivat tuuletusmekanismin lisäksi myös huoliteltuna reikänä esimerkiksi nyörikujan yhteydessä. Nauhoja voidaan käyttää kiinnittimenä sekä esimerkiksi hupun reunan kiristämiseen. Lisäksi niillä voidaan huolitella ja koristella vaatteita. Työ- ja urheiluvaatteissa käytetään usein kuminauhoja esimerkiksi keräämään väljyyttä, jottei vaate roikkuisi häiritsevästi. Tereillä puolestaan vaatteisiin voidaan lisätä yrityksen värejä ja visuaalista ilmettä. (Boncamper 2006, 149–152.)

Ompelulankana kestävyyttä vaativissa vaatteissa käytetään useimmiten synteettisistä kuiduista valmistettua lankaa, joka kestää venytystä ja hankausta paremmin kuin luonnonkuituinen. Ompelulanka vaikuttaa myös sauman lujuuteen sekä ommeltavuuteen. (Mäkinen ym. 1996, 85.) Ompelulangan lisäksi saumojen kestävyys vaikuttaa saumojen rakenne.

4.6 Turvallisuus

Työ- ja suojavaatteissa turvallisuustekijöillä pyritään ehkäisemään tapaturmia. Liian kylmien tai kuumien työolojen aiheuttamien terveystarpeiden lisäksi monilla aloilla palovaara on yleinen riski. Monilla työpaikoilla tarvitaan suojaimia myös melua, säteilyä

sekä kemikaaleja vastaan. (Mäkinen ym. 1996, 40–48.) Muusikoilla tärkein suojavauste on korvatulpat, jotka suojaavat kuuloa soitinten kovilta ääniltä ja yleisön kiljumiselta. Myös paloturvallisuus pitää huomioida silloin, kun lavalla käytetään tuliefektejä.

Vaatteiden paloturvallisuuteen vaikuttavat kankaan materiaali ja malli. Vaikka usein luonnonkuituja pidetään paloturvallisempina kuin synteettisiä kuituja, paloturvallisuutta ei voida määritellä niin yksioikoisesti. Luonnonkuiduista villa ja silkki ovat suhteellisen paloturvallisia. Puuvilla ja pellava palavat hitaasti vain paksuna kankaana, mutta ohut tai nukkapintainen materiaali syttyy herkästi. Tekokuiduista viskoosi käyttäytyy palaessaan puuvillan tavoin. Polyesteri ja polyamidi eivät syty kovin helposti, mutta viimeistyskäsittely voi vaikuttaa palamisherkkyyteen. Paloturvallisimpia materiaaleja ovat lehtikuidut kuten sisal sekä synteettisistä kuiduista modakryyli ja paloturvalliseksi käsitelty polyesteri. Todella korkeita lämpötiloja varten polyamidista on kehitetty aramidikuituja, joita käytetään esimerkiksi palomiesten ja ralliajajien asuihin sekä avaruuspukuihin. Materiaalien syttymisherkkyyden lisäksi on huomioitava se, että osa synteettisistä kuiduista sulaa kuumuuden vaikutuksesta ja kuitusula voi aiheuttaa syviä palovammoja. (Ilmarinen 1982, 137–139; Boncamper 2006, 203.) Useimmissa keikka- ja konserttipaikoissa taustakankaiden ja esirippujen tulee olla paloturvallisia käyttivät esiintyjät tulta lavalla tai eivät. Pyrotekniikan käyttö ei usein vaikuta materiaalivalintoihin taustakankaita enempää. Varovaisuutta noudatettaessa paloturvalliset kankaat eivät ole välttämättömyys vaatteissa, mutta materiaalivalinnoissa tulisi kiinnittää huomiota syttymisherkkyyteen sekä siihen miten materiaali palaa.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan kuuluu huolehtia siitä, että työntekijät voivat suorittaa tehtävänsä turvallisesti. Suojavaatteen suunnittelussa tärkeintä on määritellä ne vaarat, joilta sen on tarkoitus suojata käyttäjänsä. Materiaali ja viimeistykset valitaan käyttötarkoituksen mukaan. Myös vaatteen oikea koko suojaa käyttäjänsä. Esimerkiksi liian pitkät tai leveät hihat voivat tarttua kiinni ja aiheuttaa vaaratilanteen. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2006, 112–117.) Kyselyn tuloksista tuli ilmi miten irtonaiset osat, liika väljyys sekä esimerkiksi verkkomainen materiaali voi tarttua kiinni ja aiheuttaa vaaratilanteen myös esiintyjien vaatteissa. Turvallisuusriskiä voidaan vähentää tapauskohtaisesti riippuen soittimesta ja muusikon pukeutumistyylistä.

Marttila-Vesalainen ja Risikko (2006, 118–125) määrittelevät erilaisiin työtehtäviin kehitettyjen suojavaatteiden materiaaleilta vaadittavat perusominaisuudet lujuudeksi, kutistumattomuudeksi ja puhdistuvuudeksi. Lisäksi käyttötarkoitus määrittelee tarvitaanko materiaaliksi vesitiivistä, hengittävää, ilmaa läpäisevää, paloturvallista tai näkyvyydeltään hyvää. Puuvilla on edullinen materiaali, mutta kutistuu ja rypistyy pesun yhteydessä. Synteettiset materiaalit puolestaan ovat puuvillaa kestävämpiä ja niiden liianhylväisyys on parempi. Useimmat suojavaatemateriaalit ovat sekoitekankaita; esimerkiksi Enstexiä käytetään paljon. Näkyvyyttä vaativissa työoloissa työvaatteiden huomiovärillä kuten neonväreillä sekä heijastavilla kankailla parannetaan työturvallisuutta. Samanlaisia ratkaisuja näkyvyyden parantamiseksi käytetään myös ulkoiluvaatteissa.

Esiintymisvaatteissa näkyvyydellä ei tavoitella niinkään turvallisuusominaisuuksia vaan huomiota. Jonesin (1987, 91) mukaan isoilla lavoilla, joilla esiintyjän ja yleisön välinen etäisyys on suurempi, myös vaateen tulee välittää tunnelmaa, teemaa ja artistin persoonaa paremmalla näkyvyydellä.

4.7 Pesu ja huolto-ominaisuudet

Vaatehuoltoon niin työ- ja suojavaatteiden kuin urheilu- ja ulkoiluasuojenkin kohdalla vaikuttavat vaateen materiaali, malli sekä laatu. Oikeanlainen huolto lisää vaateen käyttöikä ja ylläpitää sen toiminnallisuutta. Jo vaateen suunnittelussa pitäisi ottaa huomioon, miten sitä tullaan huoltamaan. Esimerkiksi työvaatteiden kohdalla on oleellinen ero, pesetetäänkö vaatteet pesulassa vai peseekö työntekijä itse omat vaatteet kotonaan. Kuiduista puuvilla, modaali, polyesteri ja polyamidi kestävät parhaiten pesua. Toiminnallisten vaatteiden kohdalla pesun ja huollon kannalta on oleellista, että kaikki vaatteiden osat kestävät samat käsittelyt. Esimerkiksi kiinnittimien tulisi kestää yhtä kuuma pesulämpötila kuin muunkin vaateen. Huollon kannalta on myös oleellista, että rikkoutuneet tarranauhat, vetoketjut, kuminauhat ja kuluneet heijastimet on helppo vaihtaa uusiin. Myös helmojen, lahkeiden ja hihojen pituutta tulisi voida muuttaa helposti. (Mäkinen ym. 1996, 181–194.) Muusikoiden vaatteissa vaatehuolto ja varsinkin sen puute kiertueiden aikana kuluttaa vaatteita. Moni esiintyjä pyrkii kuitenkin mahdollisuuksien mukaan huolehtimaan vaatteistaan. Koska vaatteiden pesu ja huolto ei useinkaan ole järjestelmällistä, on esiintymisvaatteissa tärkeää, yksityiskohdat kestävät samat pesu- ja huoltotoimet kuin itse materiaalikin. Hihojen, helmojen ja

lahkeiden pituutta voidaan joutua muuttamaan, mikäli uudessa vaatteessa esimerkiksi housujen lahkeet ovat häiritsevästi liian pitkät.

5 ICONCRASH

Mielestäni muusikoiden esiintymisvaatteiden toiminnallisten ominaisuuksien tutkiminen vain teoriassa ei ollut riittävä lähtökohta opinnäytetyölle. Halusin tutkia ratkaisujen toimivuutta myös käytännössä. Puvustettavan bändin mukaantulo antoi tutkimuksen käytännötoteutuksen lisäksi mahdollisuuden esiintymisvaatteiden suunnitteluun. Koska haluan valmistumiseni jälkeen jatkaa esiintymisvaatteiden parissa, opinnäytetyöni toimii myös markkinointikeinona, jolla saan näkyvyyttä omalle osaamiselleni.

5.1 Toimeksiantajan kuvaus

Opinnäytetyöni toimeksiantajana on helsinkiläinen tummasävyistä, elektronista pop-rockia soittava Iconcrash niminen yhtye (kuva 13).

KUVA 13. Iconcrash promo 2010

Iconcrash on laulajansa Jaani Peuhun sooloprojektista liikkeelle lähtenyt bändi, joka sai alkunsa vuonna 2004. Ensimmäinen EP-levy Viola loves Iconcrash tehtiin yhteis-

työssä Viola nimisen yhtyeen kanssa ja julkaistiin loppuvuodesta 2004. Iconcrashin ensimmäinen oma levy *Nude* seurasi keväällä 2005 ja pikkuhiljaa yhden miehen sooloprojektista muodostui bändi. Iconcrashin musiikkia on verrattu Depeche Modeen, The Cureen sekä Nine Inch Nailsiin sekä moneen suomalaiseen rockin vientibändiin kuten esimerkiksi Himiin. Äänimaailmaltaan Iconcrash poikkeaa kuitenkin paljon perinteisestä suomalaisesta rockista, elektronisen soundinsa vuoksi. (Reverbnation 2010.)

Bändin musiikissa on selkeitä viittauksia yliluonnolliseen, vaikka ensimmäisen levyn tematiikka pitikin sisällään ehkä perinteisemmän kuvauksen ihmissuhteen elämänkaaresta ihastumisesta suhteen päättymiseen. Enochian Devices puolestaan keskittyykin juuri henkimaailman asioihin; jo levyn nimi tulee keskiaikaisesta Enochian Magic – taikuusjärjestelmästä. Lyriikoissa ei kuitenkaan tavoitella niinkään okkultismia vaan enemmänkin henkimaailmaa käsitellään vapaan ajattelun näkökulmasta, jonka kautta pohditaan esimerkiksi suhdetta uskonnon opetusten ja arjen välillä. Tärkeimpänä lähtökohtana se, ettei kaikkea ole pakko pystyä selittämään. (Soundi 2010.)

Vuosina 2005–2007 bändi keikkaili ympäri Eurooppaa, Venäjällä sekä New Yorkissa. Toukokuussa 2009 bändi sai levytyssopimuksen Dynasty Recordingsille, joka yhdessä EMI Finlandin kanssa julkaisi yhtyeen ensimmäisen virallisen bändilevyn Enochian Devicesin 26.5.2010. Parhaillaan viidestä miespuolisesta soittajasta koostuva bändi työstää kolmatta levyään Inkerosta Sonic Pump studiolla Helsingissä ja se julkaistaan 14.9.2011.

Tiesin Iconcrashin bändinä jo ennen opinnäytetyöni alkua, mutta en tuntenut yhtään bändin jäsenistä henkilökohtaisesti. Tämä onkin yksi syy siihen, miksi valitsin Iconcrashin niiden yhtyeiden joukosta, jotka ottivat yhteyttä luettuaan bändinhakuilmoitukseni. Ennalta tuntematon yhtye vaikutti positiivisesti paremmalta haasteelta kuin jonkun ystäväni bändi. Lisäksi jo kohtalaisen tunnettu, ja levytyssopimuksen omaava Iconcrash tuntui prosessin sujuvuuden kannalta paremmalta vaihtoehdolta kuin sellainen bändi, jolla ei ole selkeää aikataulullista tavoitetta. Koska en ollut aiemmin perehtynyt yhtyeen pukeutumiseen ja siihen, miten Iconcrashin musiikissa esille tulevat henkimaailman asiat ilmenevät ulkoasussa oli olennaista keskustella kaikkien bändin jäsenten kanssa samanaikaisesti.

5.2 Ryhmähaastattelu

Toimeksiantajan kanssa käytävää keskustelua varten laadin ryhmähaastattelupohjan (liite 3), jonka kävimme vapaamuotoisesti läpi ensimmäisellä tapaamiskerralla. Katsoinärkevimmäksi vaihtoehdoksi että kukin bändin jäsen vastaisi toiminnallisten ominaisuuksien osalta samaan kyselyyn (liite 1), jolla hankin aineistoa muilta muusikoilta. Näin kukin saisi rauhassa miettiä minkälaisille ominaisuuksille ja ratkaisuille on tarvetta ja lisäksi pystyisin vertailemaan vastauksia kyselyn tuloksiin. Lisäsin Iconcrashin kohdalla kyselyn loppuun lisäkysymyksiä, siitä minkälaisia vaatteita bändin jäsenet toivovat (liite 4).

Ryhmähaastattelu on useamman henkilön yhteiseen keskusteluun perustuva haastattelumuoto. Ryhmähaastattelua voidaan käyttää silloin, kun vastaajilla on yhteinen kokemusmaailma käsiteltävästä asiasta tai jos ryhmän jäsenet ovat kiinnostuneita toistensa käsityksistä ja mielipiteistä. Keskusteluun perustuva tilanne hyödyntää ryhmän jäsenten välistä ryhmädynamiikkaa, jonka kautta ryhmän jäsenet voivat itse määrätä mitä asioita haastattelurungon avulla otetaan esille ja miten niitä käsitellään. Ääneen ajattelemisen ja mielipiteiden jakaminen voi myös tuoda esiin sellaisia näkökulmia, joita tavanomaisessa haastattelussa ei tulisi ilmi. (Anttila. 1998, 233.)

Iconcrashin kohdalla ryhmähaastattelun pohjustin niin, että keskustelimme toiminnallisten seikkojen mahdollisuuksista, mutta muuten toiminnallisuuteen liittyviin kysymyksiin kukin bändin jäsenistä vastasi kyselyn avulla ja virallinen ryhmähaastattelu käsitteli lähinnä bändin toiveita ja ideoita puvustuksesta. Osana ryhmähaastattelun runkoa (liite 3) olivat myös budjetti ja aikataulu, jotta yhteiset tavoitteet ja käytännön asiat pystyttiin käsittelemään kaikkien ollessa paikalla. Sovimme ryhmähaastattelun yhteydessä, että suunnittelisin ja valmistaisin yläosat maaliskuun 2011 loppuun mennessä, jotta bändi voisi esiintyä ne päällään 31.3 Trash Fest IV tapahtumassa. Puvustuksen muut osat sovittiin toteutettaviksi myöhemmin keväällä. Aikaa suunnitteluun ja yläosien toteuttamiseen olisi 9,5 viikkoa.

Puvustukseen toivottua visuaalista ilmettä ja henkeä kävimme läpi ryhmähaastattelun aikana bändin keräämien ideakuvien kautta. Tätä ideamateriaalia käsittelem tarkemmin suunnittelun lähtökohdat osiossa (ks. luku 5.3).

5.3 Suunnittelun lähtökohdat

Ensimmäisenä suunnittelun visuaaliseen puoleen liittyvänä ideakuvana sain bändiltä vuonna 1982 Ylelle tuotetusta Rauta-aika-tv-sarjasta olevan kuvan Pohjan Akasta ja hänen tyttärestään. (kuva 14). Ideakuvan tarkoituksena oli tuoda esille bändin mielenkiintoa symboliikkaan ja suomalaiseen kulttuuriin, joka on yhtenä teemana myös tulevilla levyillä. Asujen yksityiskohtien toivottiin toimivan inspiraation lähteenä. Keskustelimme myös mahdollisuuksista soveltaa kuvassa olevia päähineitä erilaisiksi kauluksiksi. Olen aiemmin ollut työharjoittelussa kaulavaatteita valmistavassa gTIE yrityksessä, joten pidin mielenkiintoisena mahdollisuutta hyödyntää harjoittelussa saamiani taitoja myös opinnäytetyössä.

KUVA 14. Rauta-aika.

Ennen ryhmähaastattelua laulajan kanssa käymieni keskustelujen (Peuhu 2011) ja ryhmähaastattelun myötä visuaalisen suunnittelun muiksi lähtökohdiksi muodostuivat Rauta-aika-kuvasta poiketen valkoinen värimaailma sekä metallivärien käyttö yksityiskohdissa. Levyn tunnelmaa kuvailtiin elektrosähköiseksi maailmanlopun talveksi Kalevala vivahtein. Bändin jäsenet korostivat myös sitä, että vaatteiden toivottaisiin poikkeavan perinteisestä bändipuvustuksesta. Värimaailman vaihtamisen lisäksi myös pääkallot ja muut rock-musiikille tyypilliset symbolit tulisi siis jättää pois. Näiden sijasta talvea, metallivärejä sekä vaaleaa värimaailmaa tulisi käyttää myös levyn kansitaiteessa.

Haastattelun yhteydessä sain bändiltä myös lisää kuvamateriaalia suunnittelun pohjaksi. Tyyllillisesti bändi on aina ollut pukeutumiseltaan siistiä, mihin viitattiin Interpol-bändillä (kuva 15). Edellisen levyn julkaisua seuranneella kiertueella bändi oli Interpolin tavoin suosinut mustaa väriä vaatteissaan ja vaatekokonaisuudet olivat sisältäneet esimerkiksi mustia kauluspaitoja.

KUVA 15. Interpol

Värimaailmaan ja yksityiskohtiin liittyviksi ideakuviksi bändi oli löytänyt kuvat Jonista (kuva 16) ja Björkistä (kuva 17) sekä Dimmu Borgir yhtyeen promokuvan vuodelta 2010 (kuva 18). Kaikissa kolmessa kuvassa tulee esille, miten valkoista teemaa voisi tuoda esiin erilaisten materiaalien ja valkoiseen yhdistettyjen muiden vaaleiden värien kautta. Kuvassa 16 bändi piti erityisesti nauhojen yhdistelystä valkoiseen vaatteeseen sekä yksityiskohtina olevista muutamasta sulasta.

KUVA 16. Jónsi

Björkin takista (kuva 17) tuli esille mielenkiintoinen pinta, joka rakentuu materiaalien yhdistelmästä. Valkoisen värimaailman koostuminen useasta eri sävyisestä vaaleasta väristä oli pintarakenteen lisäksi mielenkiintoinen yksityiskohta.

KUVA 17. Björk

Dimmu Borgirin promokuvasta (kuva 18) poimittiin esille materiaalien yhdistelmä, talvisuuden tuominen esimerkiksi turkiksilla sekä erilaisten yksityiskohtien monipuolisuus. Toimeksiantajani piti myös vaatteiden patinoituneesta ulkoasusta.

KUVA 18. Dimmu Borgir Promo 2010

5.4 Kyselyn ja ryhmähaastattelun tulokset ja analysointi

Visuaalisen maailman lisäksi halusin yhdistää vaatteiden toimivuuden toteutettavaan puvustukseen. Ryhmähaastattelun yhteydessä kerroin bändin jäsenille minkälaisia asioita toiminnallisen vaateen suunnittelussa on mahdollista huomioida. Ryhmähaastattelun jälkeen bändin jäsenet vastasivat laatimaani kyselyyn. Analysoidessani vastauksia vertasin niitä myös muiden kyselyyn osallistuneiden vastauksiin. Näin oli mahdollista huomioida suunnittelussa paremmin eri soitinten ja esiintymisen asettamia vaatimuksia.

Turvallisuus

Varsinaisia turvallisuuteen liittyviä asioita ei Iconcrashin kohdalla tullut ilmi. Kitaroiden naarmuuntumisen ei koettu olevan vaarallista. Basisti tosin ei mielellään naarmutaisi soitintaan kovin paljon, mikä tulisi ottaa huomioon yksityiskohtissa. Kaikkien bändin jäsenten toiveena oli, että yläosan vaatteiden hihoissa ei olisi yksityiskohtia kuten nauhoja tai solkia, vaikka niiden visuaalisuudesta pidettiin ideakuvissa. Roikkuvat yksityiskohtat saattaisivat tarttua kiinni soittimiin tai muihin ulokkeisiin liian helposti. Bändi ei myöskään käytä tuliefektejä keikoillaan, joten paloturvallisuutta ei ole tarpeellista painottaa erikseen materiaalivalinnoissa.

Käyttömukavuus, materiaalit ja malli

Käyttömukavuudessa korostuivat hyvin pitkälti samat asiat kuin kyselyn tuloksissa. Vaatteet eivät saa olla liian kuumia lavalla ja niiden tulisi sallia soittamisen vaatimat liikeradat. Laulajalla suurimmat liikkeet tapahtuvat ylävartalossa, joten käsien liikkeille toivottiin lisää tilaa. Aiemmin esiintymistakit ja -paidat ovat kiristäneet kainaloista. Laulaja toivoi hengittäviä materiaaleja ja liikkeisiin tarvittavaa joustoa varsinkin housuihin. Missään nimessä vaatteet eivät saisi olla esimerkiksi täyslateksisia. Hän koki vetoketjun parhaaksi kiinnitysmekanismit ja toivoi lisäksi muuntelumahdollisuuksia kuten irrotettavia hihoja.

Myös kosketinsoittaja toivoi vaatteiden materiaaleilta hengittävyttä. Kaikista bändin jäsenistä kosketinsoittaja liikkuu vähiten, joten liikkeiden aiheuttamia vaatimuksia ei ole yhtä paljon kuin muilla soittajilla. Silti käsien vapaa liikkuminen on oleellista eikä vaate saa kiristää selästä. Hihat eivät myöskään saa jäädä kiinni koskettimiin ja toiveissa olikin takki, jossa olisi vajaamittaiset hihat. Bändin pisin jäsen Arttu toivoi myös, että pituus olisi huomioitavissa vaatteiden mittasuhteissa, sillä oikean pituisia vaatteita on vaikea löytää. Housuihin hän toivoi matalaa vyötäröä, sillä lähempänä palleaa oleva vyötärökaitale ja vyö häiritsevät ja ahdistavat taustoja laulaessa.

Rumpalilla istuma-asento ja ylävartalon ja käsien laajat liikeradat vaikuttavat huomattavasti vaatteisiin. Vaatteet eivät saa estää soittamista ja rumpujen soittaminen vaikuttaa siihen, että keikan aikana on todella kuuma. Aiemmin rumpali on kääriänyt lahkeita ja hihoja, jotta ei olisi niin kuuma, mutta esimerkiksi kyynärpäiden kohdalle kääriytyt hihat häiritsevät soittoa. Shortsejakin on kokeiltu, mutta ei toimi visuaalisessa mielessä, jolloin ulkoasu häiritsee. Yläosassa liivi tai lyhyet hihat ovat toimineet hyvin. Rumpali toivoi erityisesti sitä, että hän erottuisi aiempaa paremmin rumpujen takaa.

Kitaristin toiveet liittyivät lähinnä kestävyys, mutta käyttömukavuudesta tuli ilmi toive siitä, että vaatteet eivät saa rajoittaa liikkumista ja niiden tulisi olla hengittävää materiaalia. Kosketinsoittajan tavoin, myös kitaristi toivoi pituuden huomioimista, sillä usein kaupasta ostetut yläosan vaatteet ovat liian lyhyitä selän pituudesta ja hihoista.

Basistilla housut saisivat olla farkkumalliset, mutta niissä pitäisi olla joustoa ja takakappaleella vyötärö saisi nousta ylemmäs, jotta kumartuminen olisi mukavampaa esimerkiksi pedaaleja säätäessä. Muutoin yksityiskohdista ei ollut toiveita, mikäli ne toimivat levyn teeman kanssa.

Kestävyys

Laulaja toivoi vaatteisiin lähinnä joustoa. Yläosan vaate ei saisi kiristää kainaloista liikaa, sillä liika kireys vaikeuttaisi sekä liikkumista että saattaisi vaikuttaa vaateen kestävyYTEEN. Kosketinsoittajan vaatteilta vaaditaan lavalla pienempien liikeratojen vuoksi vähemmän kuin muiden soittajien ja siksi toiveissa oli, että vaatteet kestäisivät käytössä muuttumatta nopeasti kulahtaneiksi.

Kitaristi ja rumpali puolestaan muodostavat bändistä sen osan, jonka vaatteet joutuvat suurimmalle kulutukselle. Rumpalilla erityisesti housuissa joustavuus ja kestävyys ovat olennaisia, sillä housut hajoavat usein sekä saumojen kohdalta että niiden vierestä. Lisää tilaa liikkumiselle saisi olla polvien, hartioiden ja käsien liikkeille. Puuvilla on toiminut materiaalina hyvin, jos rakenteet vain kestävät.

Rumpalin tavoin kitaristi esitti saman toiveen housujen kestävyYdestä. Normaalin kulumisen lisäksi polville heittäytyminen polttaa kitkan vuoksi housujen kankaan rikki. Basisti toivoi laulajan ja rumpalin tavoin vaatteilta joustavuutta ja mikäli löytyisi ratkaisu kitaristin housunpolvien puhki kulumiselle, niin sitä samaa sovellettaisiin myös basistin housuihin.

Pesu ja huolto

Kaikki bändin jäsenet toivoivat, että vaatteiden materiaalit sallisivat konepesun. Toisaalta koko bändi ilmoitti myös olevansa valmis pesettämään vaatteet pesulassa mikäli yksityiskohdat, rakenteet tai tyyli sitä vaatisivat. Silittämisen tarve puolestaan jakoi mielipiteitä enemmän, puolet bändistä voisi jatkossa ottaa silitysraudan keikkamatkoille mukaan, mutta puolet toivoi selkeästi materiaaleja, jotka eivät rypistyisi kovin helposti.

Pesu- ja silitysominaisuuksilta toivottiin helpoutta lähinnä sen vuoksi, että olosuhteet keikkamatkoilla eivät aina mahdollista hyvää vaatehuoltoa. Tähän asti bändi on kuljettanut vaatteensa kukin omassa pukupussissa tai repussa, mutta tilauksessa oli oma

Kollaasiin liitin sekä bändiltä saamani ideakuvat (kuvat 14–18) että kuvia muista ideoista, joita tuli esille ryhmähaastattelun aikana. Ideakuvat sijoitin keskelle kollaasia, jotta ideoinnin alkutekijät olisivat selkeästi erotettavissa. Niiden ympärille keräsin Kalevala-henkisiä kuvia kuten Gallen-Kallelan maalauksen Sammon puolustamisesta sekä kuvan Dimmu Borgirin promokuvan patinoituista vaatteista mieleen tulleesta Mad Max elokuvasta. Yhtenä ryhmähaastattelun aikana esille tulleet ideana bändin jäsenet ehdottivat suomalaisuuden ja luonnon yhdistämistä vaatteisiin havunoksaprintin kautta. Printtiä miettiessämme tuli esille myös tyyliteltyjen sulka- ja havukuvioiden samankaltaisuus. Printin toteuttamista ei kuitenkaan lyöty lukkoon vaan esimerkiksi sulkien käyttöä mietittiin myös muilla tavoilla, kuten kauluksena. Näiden lisäksi kollaasissa on kuvia erilaisista valkoisen sävyistä ja valkoisista vaatteista ja pintastruktuureista. Valkoisen erilaisilla värisävyillä tuon esille sitä, ettei valitun valkoisen kankaan tarvitse olla sävyltään kova ja kylmä vaan vaatteeseen saa mielenkiintoa eri sävyjen yhdistelyllä. Tämä on helpoin tapa saada kokonaiskuva puvustuksen visuaalisen ilmeen elementeistä. Kävimme kollaasin läpi myös toimeksiantajani kanssa ja yhtyeen jäsenet vaikuttivat olevan yhtä mieltä siitä, että kollaasissa näkyivät kaikki puhutut teemat.

Samaan aikaan kollaasin kanssa aloin tehdä myös ensimmäisiä luonnoksia. Päädyin suunnittelussa heti siihen, että lähtisin työstämään puvustusta pitämällä vaatteiden mallit perusvaatemaisina, jolloin vaatteiden valmistuksen lähtökohta olisi ennemminkin peruskaavoissa kuin monimutkaisemmassa muotokielessä. Tätä tuki myös alkupe-
räisten ideakuvien (kuvat 15–18) vaatteet, joissa visuaalinen puoli on rakennettu lähinnä erilaisilla pintarakenteilla ja yksityiskohdilla eikä erikoisella muodolla. Suljin myös heti alussa pois ensimmäisessä ideakuvassa (kuva 14) Pohjan Akalla ja hänen tyttärellään olleen viittamaisen vaateen rakenteen, sillä opinnäytetyöni tutkimukselle on otollisempaa tutkia sitä, miten toiminnallisuutta voi parantaa istuvissa vaatteissa kaavoituksen avulla. Myös toimeksiantajani aiempi pukeutuminen, joka oli lähellä Interpol-yhtyeen ulkoasua (kuva 15) antoi suuntaa siihen, että vaatteiden muoto pysyisi samankaltaisena ja uusi ulkoasu muodostuisi materiaalien ja pintarakenteiden kautta.

Alusta asti oli selvää, että puvustus toteutettaisiin niin, että tekisin ensin yläosat koko yhtyeelle ja housuja katsottaisiin myöhemmin. Tästä johtuen painotin suunnittelua prosessin alussa lähes pelkästään yläosiin, sillä niillä oli aikataulullisesti kiire. En-

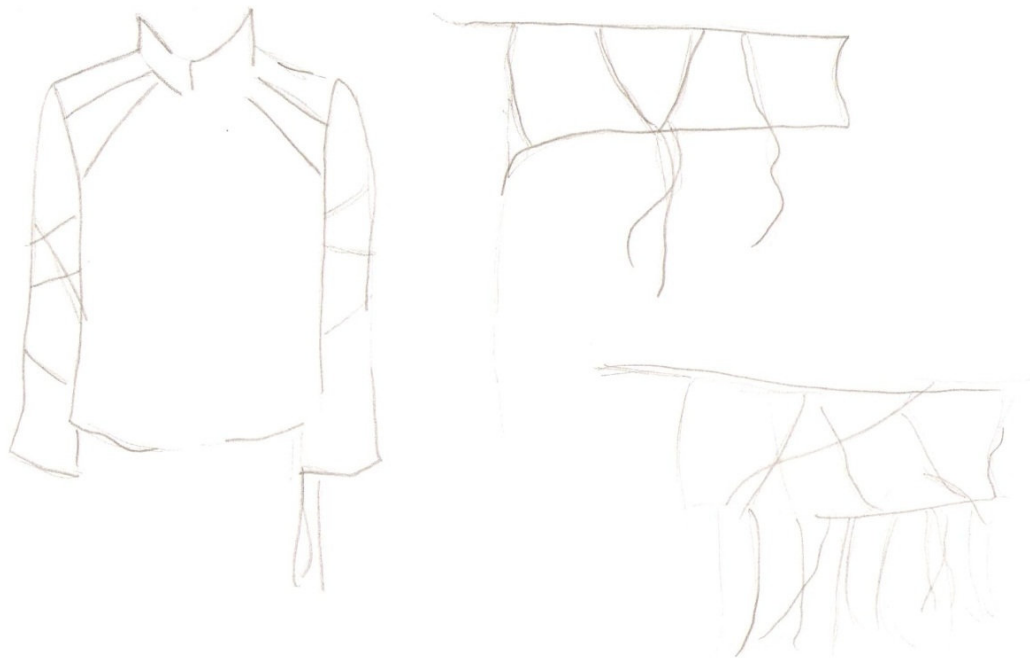
simmäisiä luonnoksia (kuvat 20–21) piirsin lähinnä hahmottaakseni itse, mihin suuntaan lähdän viemään suunnittelua.

Ensimmäisiin luonnoksiin (kuva 20) hahmottelin erilaisia kauluksia, jotka olivat varsinkin laulajan toiveissa. Tarkoitus oli valmistaa kaulukset mahdollisuuksien mukaan irtonaisina tai irrotettavina, joten muotokielen pohtiminen on toimivuuden kannalta tärkeää. Varsinkin iso kaulus vaatii myös tukea, jotta sen muoto pysyisi näyttävänä.

KUVA 20. Alkuluonnoksia 1

Hahmottelin myös alustavia malleja housuista sekä siitä, miten ideakuvana olleessa Jonsin takissa (kuva 16) koristeena olevia nauhoja voisi käyttää esimerkiksi hihoissa (kuva 20). Luonnokseen piirsin nauhat roikkuvina, mutta jo tässä vaiheessa oli selvää käyttää niitä vain pintana. Irrallaan roikkuvat nauhat olisivat olleet visuaalisesti näyttävä yksityiskohta, mutta kuten toimeksiantajanikin totesi, tarttumariski on liian suuri.

KUVA 21. Alkuluonnoksia 2

Alustavat luonnokset jäivät mielestäni suhteellisen mitäänsanomattomiksi eikä alkuperäinen ideakollaasi antanut monipuolisuudestaan tarpeeksi inspiraatiota. Aikataulu oli kiireinen, joten etsin lisää kuvamateriaalia, jotta saisin luonnostelun paremmin käyntiin. Löysin sattumalta Internetistä suomalais-venäläisen Kalevalan kuvitusta. Tamara Jufan kuvat ovat lähempänä sitä mielikuvaa, joka oli muodostunut värimaail-

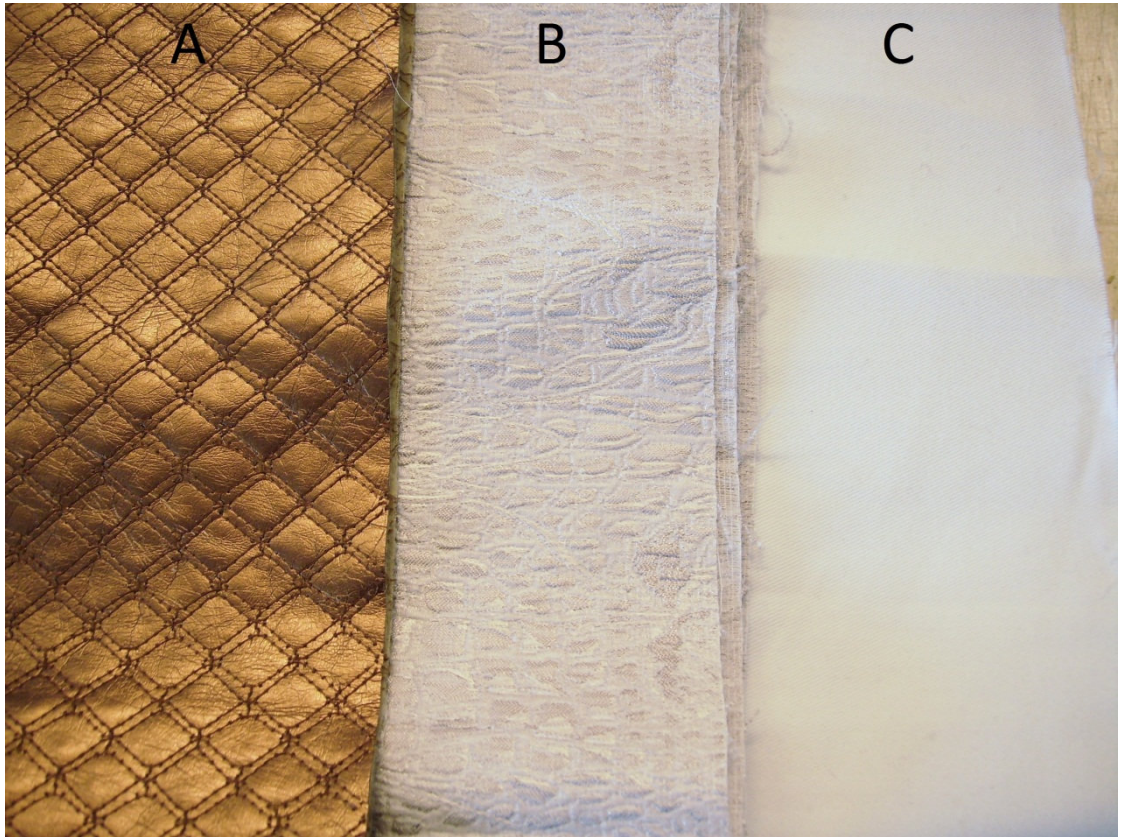
man ja ideakuvien myötä. Aloin tästä eteenpäin pitää inspiraationlähteenä pääosin näistä Kalevalan kuvituksista tekemääni neljän kuvan muodostamaa kollaasia (kuva 22), vaikka palasin välillä tutkimaan alkuperäisiä ideakuvia.

KUVA 22 Kollaasi 2

Tässä toisessa kollaasista otin ideoita varsinkin myöhemmin esittelemiini pintastruktuureihin. Vaatteiden muodosta kollaasin yläkulman punasävyinen kuva vaikutti eniten takkien luonnosteluun. Kuvassa olevassa tunikamaisessa, vyöllä kiristetyssä vaatteessa tulee esille tavoitteena ollut vaikutelma, jossa vaateen yksinkertainen muoto ja mielenkiintoinen pinta yhdistyvät. Esimerkiksi hihakäänteitä luonnostelin kosketinsoittajan pidempään, alalantion alapuolelle ulottuvaan takkiin, johon oli tarkoitus tehdä vajaamittaiset hihat. Pintarakenteiden kokeilun lisäksi kuva vaikutti myös materiaalivalintoihin värien kautta. Aloin pohtia punaisen käyttöä korostusvärinä rikkomään vaatteiden muuten vaaleaa värimaailmaa. Myös alarivin kuvien yksityiskohdissa oleva vaalea kellertävä sävy jäi mieleen ja päätin käyttää sitä luomaan monipuolisuutta val-

koisiin kankaisiin yhdistettynä. Kollaasin innoittama lähdin etsimään ensimmäisiä materiaaleja vaatteisiin ja löysin Eurokankaasta kolme värimaailmaan sopivaa kangasta (kuva 23).

KUVA 23. Ensimmäiset materiaalinäytteet

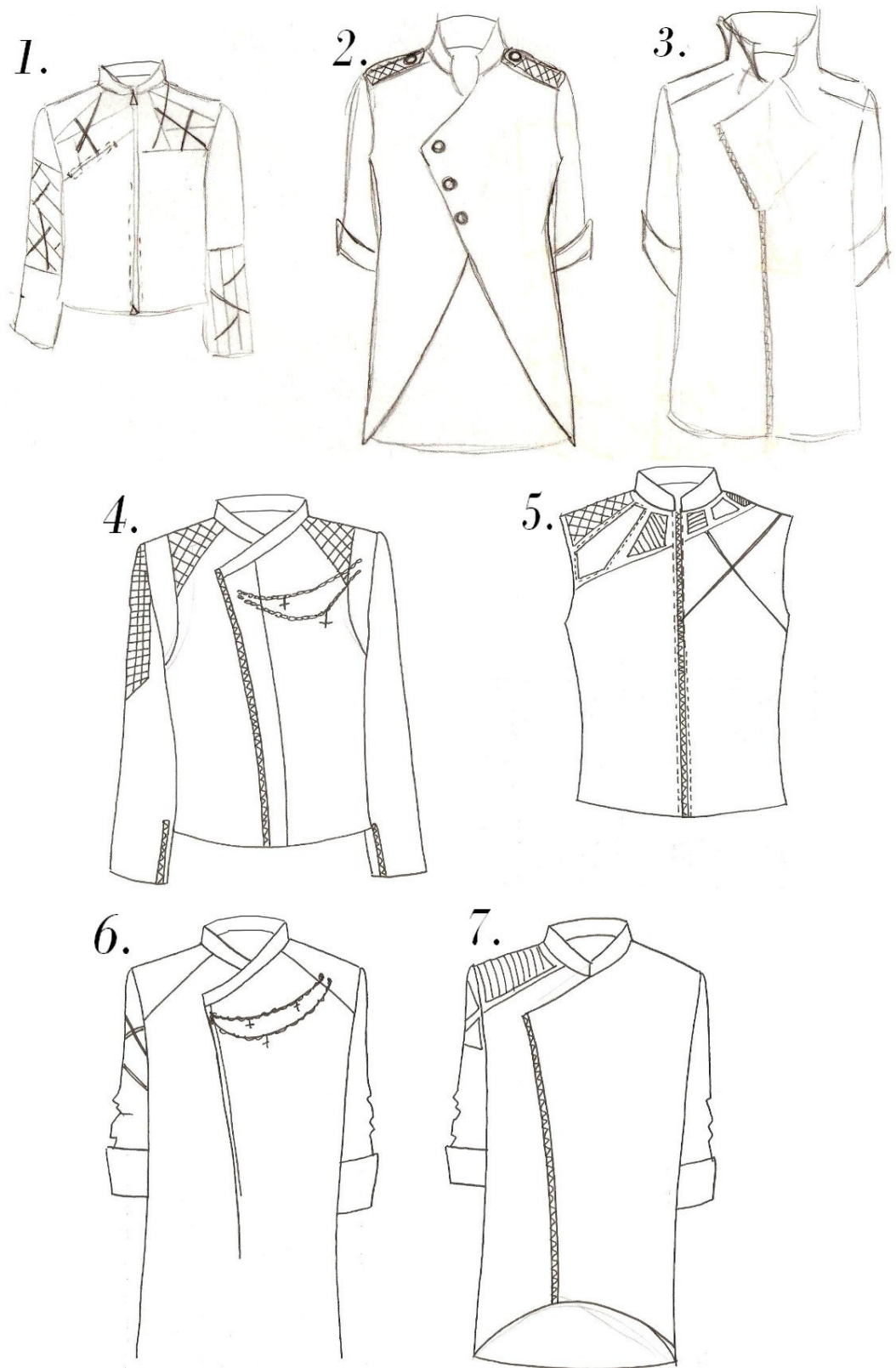
Materiaali A on tummahkon kullan väristä tikattua polyuretaanista valmistettua tekonahkaa, materiaali B polyesteri-viskoosi jacquardia ja C valkoista puuvilla twillia. Valkoisen twillin suunnittelin yläosien pohjamateriaaliksi, sillä luonnonkuituna puuvilla on hengittävä materiaali ja sen pesuominaisuudet ovat hyvät. Toisaalta taas luonnonkuitujen kosteudenimukyky on suuri ja puuvilla rypistyy helposti. Valitsin puuvillan silti hengittävyys vuoksi mutta myös siksi, että puuvillaa on helppo muokata sekä ompelemalla toteutettavien pintarakenteiden että kankaanpainon suhteen. Vaikka en ollutkaan keskittynyt suunnittelemaan painokuvioita vaatteisiin, en halunnut vielä tässä vaiheessa sulkea sen mahdollisuutta pois. Tekonahan ja jacquardin valitsin lähinnä mahdollisiksi vaihtoehtoiksi yksityiskohtia varten. Toimeksiantajani kanssa oli aiemmassa palaverissa ollut puhe kylmien sävyjen kuten hopean suosimista metalliväreistä. Itse koin kuitenkin kullansävyn olevan lähempänä alkuperäistä Kalevala ja Rauta-aika teemaa (kuva 14). Se myös yhdistyi Kaleva-kollaasin vaaleaan kullansävyn.

6.2 Luonnoksia ja materiaalikokeiluja

Ensimmäisiä luonnosten hahmotteluja en vielä näyttänyt toimeksiantajalleni seuraavassa tapaamisessa vaan sovimme erillisen ajan mittojenottoa varten. Tässä kohtaa projektia oli olennaista käyttää aikaa kunkin bändin jäsenen peruskaavojen tekemiseen ja eri soittimia soittavien muusikkojen liikeratojen tutkimiseen, sillä tarvittavat väljyydet ja kaavoitukselliset ratkaisut vaikuttavat suuresti vaatteiden mallin suunnitteluun. Annoin siis ideoiden hautua hetken ja keskityin tekemään peruskaavat valmiiksi Grafis-kuositteluohjelmalla.

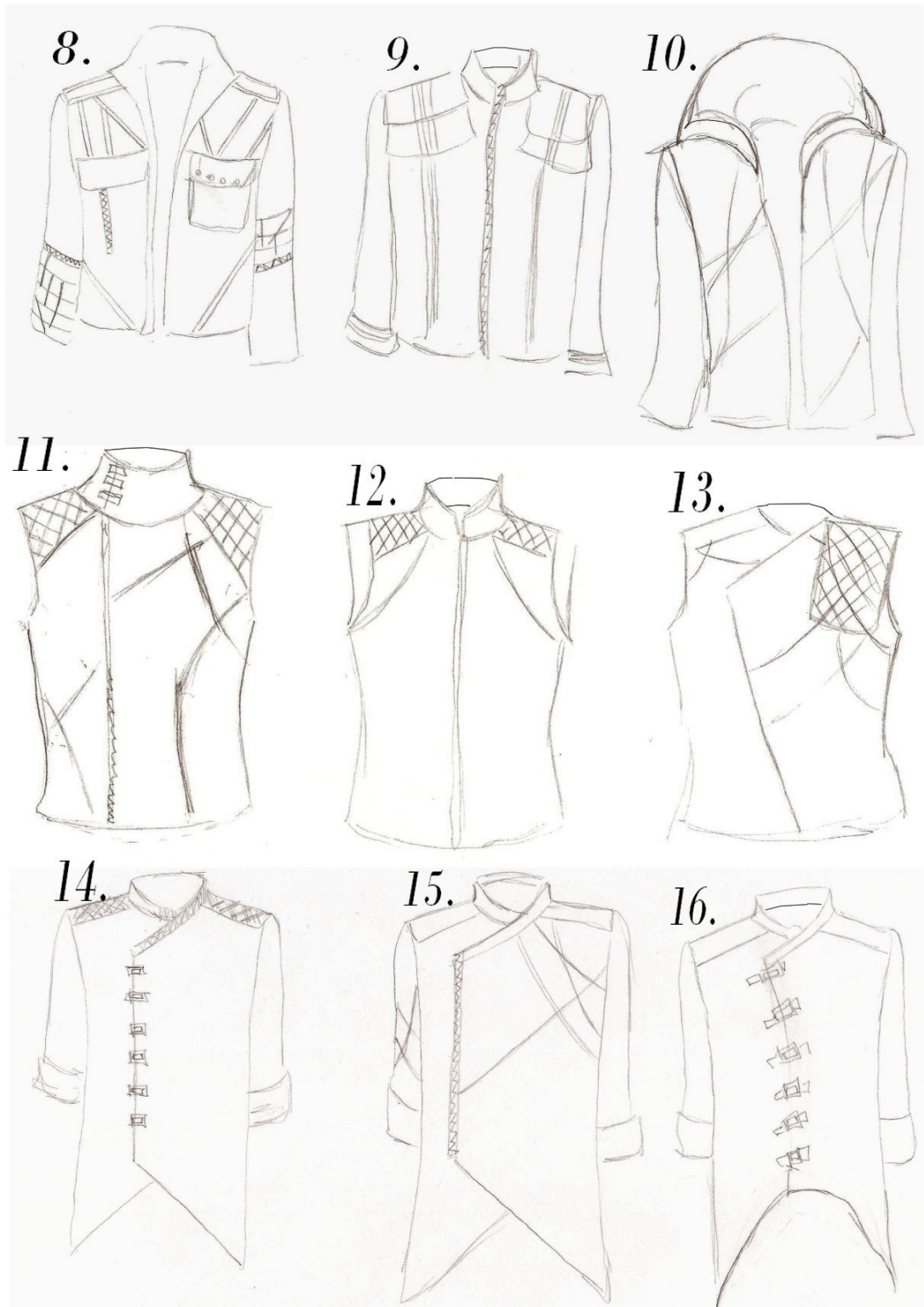
Uuden kollaasin ja kaavoituksen aloitusvaiheen jälkeen piirsin seuraavaa toimeksiantajan tapaamista varten yläosista luonnoksia (kuvat 24–25), joita en sinänsä jaotellut henkilöittäin. Laulajan, kosketinsoittajan ja kitaristin toiveissa oli saada hihallinen tai takkimallinen yläosa ja rumpali sekä basisti toivoivat liiviä. Kosketinsoittajan toiveissa oli lisäksi pitempi takki kuin muilla soittajilla. Tämän vuoksi luonnostelin sekä lyhyempiä että pidempiä takkeja ja liivejä. Esitellessäni luonnoksia toimeksiantajalle painotin, että eri kuvista on mahdollista yhdistellä yksityiskohtia eivätkä esimerkiksi pidempien takkien luonnokset ole osoitettu pelkästään kosketinsoittajalle.

Kuvan 24 luonnoksista laulaja piti ylimmän rivin lyhyestä takista 1, joka malliltaan jäi pitkälti samanlaiseksi myös lopullisiin luonnoksiin. Pintastruktuurin käyttö hihoissa ja takin yläosassa oli laulajan mielestä hyvä yksityiskohta. Takin yläosan saumaan sijoitetun vetoketjutaskun laulaja koki tarpeettomaksi, joten jätin sen pois lopullisesta mallista. Kitaristin toiveissa yhdistyivät sama takki, josta laulaja piti sekä keskimmäisen rivin takki 4. Ylärivin takista yhdistettiin keskiedun kohdalla suoraan kulkeva vetoketju keskimmäisenrivin takkiin, josta karsiutuivat pois hihansuiden vetoketjut sekä koristeena oleva ketju vaatteiden yläosasta (ks. luku 5.3).

KUVA 24. Luonnoksia 1

Kosketinsoittajan, basistin ja rumpalin yläosat kehittyivät toisen kuvan (kuva 25) vaatteista.

KUVA 25. Luonnoksia 2

Rumpalin liivi jäi sellaisenaan lopullisiin luonnoksiin keskimmäisen rivin liivistä 11. Basistin liiviä kehitin eteenpäin luonnoksesta 12, jossa leikkausten muoto muuttui lopulliseen luonnokseen. Kosketinsoittaja piti pidempimallisten takkien luonnoksista, joiden hän sanoi tuovan mieleen ”kapellimestarityylin”. Toteutettavan takin muoto valikoitui kuvan 25 alarivin takista 16. Vähän kaareva, toispuoleinen etukappale sekä helman kovera kaari ja vajaamittaiset hihat olivat kosketinsoittajan mielestä mielenkiintoisia ja niitä tulisi käyttää myös lopullisessa vaatteessa.

Tässä tapaamisessa toimeksiantajani myös kertoi, ettei yhtyeen vuoden ensimmäinen esiintyminen tapahtuisikaan 31.3.2011 Trash Festeillä vaan heidät oli valittu My Chemical Romance bändin lämmittelijöiksi Hartwall Areenalle 20.3.2011. Muutenkin kireän aikataulun kiristyminen tuli pienenä järkytyksenä, mutta bändin jäsenet totesivat yksimielisesti, ettei yläosia toki tarvitse olla valmiina, jos se ei ole mahdollista. Lupasin yrittää saada ainakin osan vaatteista valmiiksi. Kuukausi on todella lyhyt aikaväli valmistaa viisi vaatetta, mutta halusin nähdä ainakin osan vaatteista Hartwall Areenalla. Tällainen tilaisuus on todella harvinainen eikä varmasti toistuisi kovin nopeasti. Aikataulun muutoksesta johtuen sovimme, että toteuttaisin opinnäytetyössäni vain yläosat, jotta voisin keskittyä niiden suunnitteluun ja valmistamiseen kunnolla. Housut toteutettaisiin mahdollisuuksien mukaan valmistumiseni jälkeen.

Esitellessäni ensimmäiset materiaalit bändi hyväksyi puuvilla twillin yläosien pohjamateriaaliksi, mutta kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että twill on liian ohut materiaali housuihin. Ehdotin, että etsin valkoista farkkua itse ja hankin sen samalla kertaa twillin kanssa, jotta materiaalit olisivat valmiina, vaikkei housujen toteutus ollutkaan vielä ajankohtainen. Toimeksiantajani hyväksyi ehdotuksen ja seuraavalla viikolla soitin kangastukkuun ja tilasin ylä- ja alaosien pääasialliset materiaalit. Bändille esittelemistäni materiaaleista myös tekonahka sai kannatusta ja perusteluni sen värivalinnasta hyväksyttiin. Koska tutkimukseni ideana on toiminnallisten ominaisuuksien painottaminen, halusin ennen materiaalien esittelyä varmistua siitä, että ne kestävät konepesun. Tämän vuoksi kokeilin pestä kaikki kolme toimeksiantajalleni esittelemääni materiaalia (kuva 23) sekä 60-asteessa että kahdesti 40-asteessa. Puuvilla kesti käsittelyn hyvin, samoin tekonahka, mikä oli itsellenikin yllätys, sillä kankaan pesuohjeissa neuvottiin pesemään kangas käsin. Polyesteri-viskoosi sekoitteesta valmistettu jacquard sen sijaan karsiutui tässä kohtaa pois, sillä se kutistui huomattavasti jokaisessa pesussa, ja vaikka tarkoitus olikin käyttää sitä yksityiskohtiin, en voinut ottaa riskiä, että

jacquardista tehdyt yksityiskohdat alkaisivat kiristää tai muuten vaikuttaisivat vaatteiden toimivuuteen.

Perusmateriaaleiksi vaatteisiin valikoitui siis valkoinen twill, valkoinen farkku ja kullansävyinen tekonahka. Näiden lisäksi jäin pohtimaan erilaisia pintarakenteita, joilla vaatteisiin voisi tuoda mielenkiintoa ja uniikkiutta. Kokeilin erilaisia laskostuksia sekä nauhojen, lankojen, tyllin ja sideharson yhdistelmiä twill-kankaaisen pohjan päälle. (kuva 26).

KUVA 26. Pinnanmuokkaus kokeilut

Inspiraatiota kokeiluihin hain Kalevala-aiheisessa kollaasissa olevista yksityiskohdista kuten nyöriyksistä ja vaatteissa olevista kuvioista. Kalevala-kollaasista tuli myös punainen väri, jota kokeilin nauhana yhdessä tilkussa. Ideakuvissa olleiden irrallaan roikkuvien nauhojen sijasta kokeiluissa nauhat on ommeltu kiinni kankaaseen, jolloin tarttumariskiä ei ole. Björkin takin (kuva 17) pintamateriaalin innoittamana kokeilin tilkkumaalaukseksi kutsuttua tekniikkaa, jossa erilaisia kangastilkkuja ommellaan pohjamateriaalin ja läpikuultavan materiaalin väliin. Yleensä tekniikassa käytetään läpinäkyvänä kerroksena tylliä, mutta kokeiluissa käytin sen sijasta sideharsoa peh-

meämmän vaikutelman saamiseksi. Nämä kokeilut ovat yläreunassa keskellä sekä keskellä kuvaa olevat kirjavat tilkut.

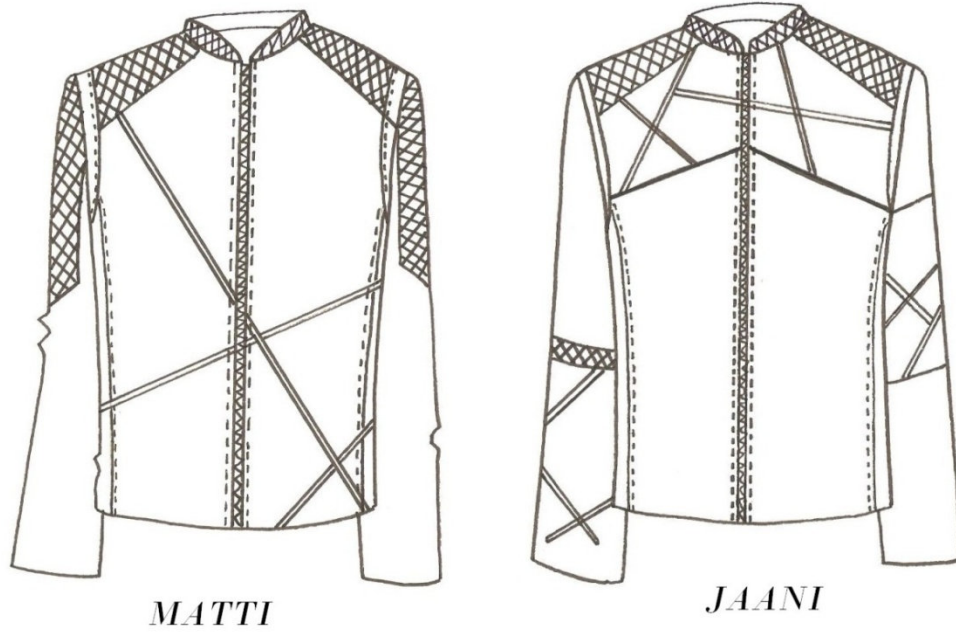
Maaliskuun alussa esittelin toimeksiantajalleni pinnanmuokkauskokeilut ja lopulliset viivapiirrosluonnokset yläosista (kuvat 28–29). Yksimielisesti bändi päätti, että pintarakenteista kimalletyllin, punaisen nauhan ja laskostuksen yhdistelmä (kuva 27) tulisi käyttöön kaikissa vaatteissa.

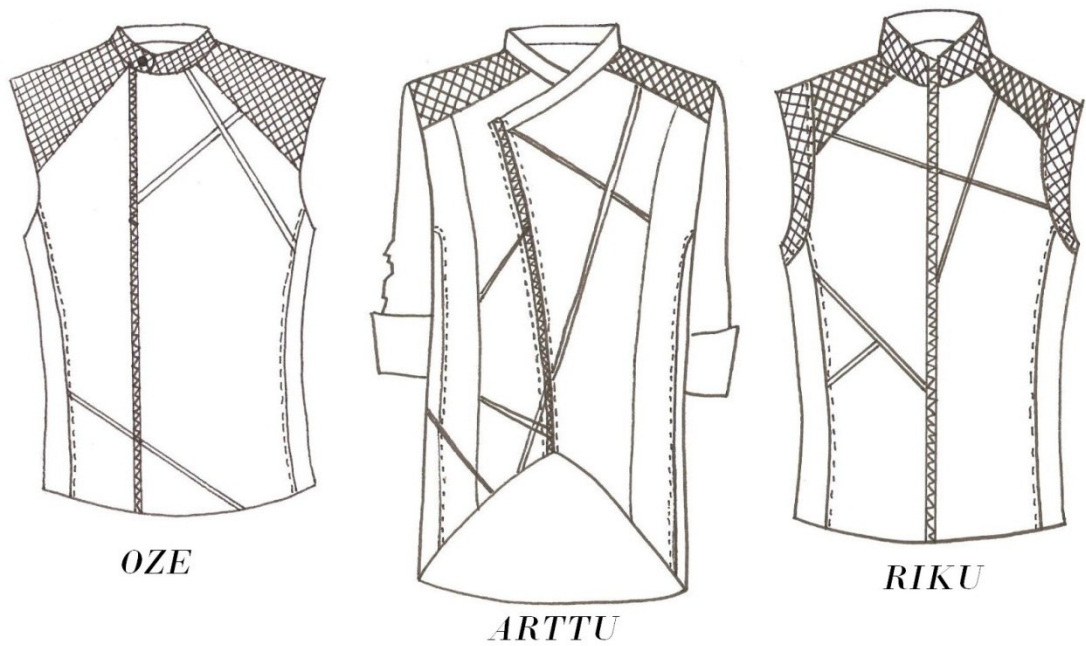
KUVA 27. Toteutettavaksi valittu pinnanmuokkauskokeilu

Lopullisissa takeissa pintastruktuuria oli tarkoitus käyttää puuvillan lisäksi miehustassa ja hihoissa. Tekonahkaa suunnittelin kaikkiin vaatteisiin hartialinjan korostamiseen, joka oli yksi bändin toiveista.

KUVA 28. Kitaristin (Matti) ja laulajan (Jaani) takit.

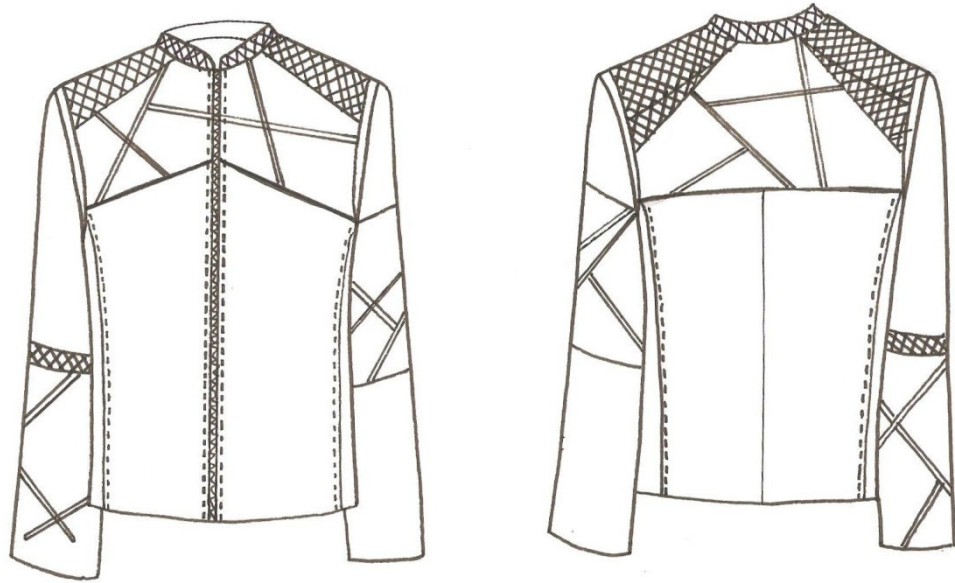
KUVA 29. Rumpalin (Oze) ja basistin (Riku) liivit ja koskensoittajan (Arttu) takki.

6.3 Valmiit mallit

Kaavoituksellisesti jokaisen soittajan takki tai liivi on takaa noin 3-5cm pidempi kuin edestä, mikä parantaa käyttömukavuutta. Kumartuessa vaate ei jätä näkyviin paljasta ihokaistaletta housujen ja yläosan välillä. Tarpeen tullen materiaalit kestävät vesi-pesua. Esimerkiksi jos keikan tai kiertueen aikana vaateen päälle kaatuu jotain, tahra on mahdollista pestä pois. Periaatteessa kaikki materiaalit kestävät konepesun 40 asteessa, minkä varmistin usealla pesukokeilulla sekä pesemällä materiaalitilkkuja yhdessä. Näin oli mahdollista varmistaa, etteivät kankaat kastuessaan värjää toisiaan. Käytännössä pesuominaisuudet vaihtelevat kuitenkin vaateen mukaan. Käytin vaatteiden tukemiseen osittain kiinni tikattua puuvillaa liimakankaan sijasta. Puuvilla kestää konepesua paremmin kuin kiinni silitettävä tukikangas ja se piti helposti venyvän tekonahan paremmin muodossaan. Liimautuva tukikangas ei myöskään tarttunut kunnona tekonahkaan kiinni, sillä materiaalin nurja puoli oli hieman nukkapintaista eikä tekonahka kestä korkeaa silityslämpötilaa. Yhdessäkään yläosan vaatteessa ei ole osia, jotka voisivat tarttua kiinni esimerkiksi soittimiin. Kiinnittiminä kaikissa yläosissa on kestävä metallivetoketju helpottamassa puettavuutta. Rumpalin liivin kauluksessa on lisäksi kaksi painonappia.

Laulajan takki (kuva 30)

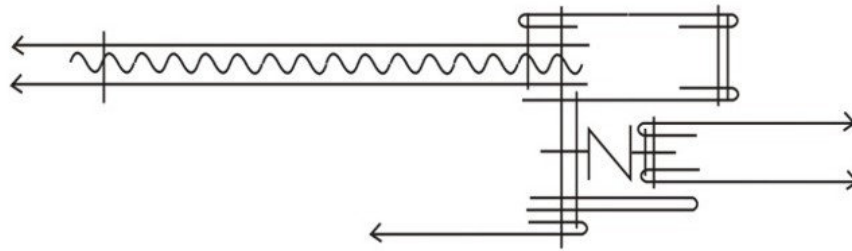
Laulaja toivoi takkiinsa irrotettavia hihoja, jotta takkia voisi käyttää myös liivinä. Koska vetoketjulla kiinnitettävien hihojen rakenne on haastava ja saumakohta tulee vetoketjun yhteydessä paksut, jätin takin alaosan suunnitelmassa yksinkertaisemmaksi. Näin takin ompelu esimerkiksi kainaloiden kohdalla helpottuisi eikä liian paksu saumarakenne häiritse liikumista tai tuntuisi epämukavalta. Tekonahasta sekä las-kostuksen ja tyllin yhdistelmästä tulevia osioita oli tarkoitus käyttää vain takin yläosassa, hartiaseudulla ja hihoissa.

KUVA 30. Laulajan takin viivapiirros

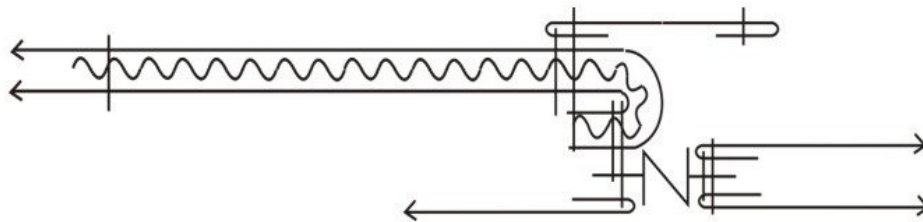
Ensimmäisessä sovituksessa laulaja koki takin valkoisen alaosan liian mitäänsanomattomaksi ja kysyi, voisiko tekonahkaa käyttää myös siinä. Kerroin takin olevan paljon kuumempi ja hiostavampi tekonahkaisena ja paksumpien rakenteiden saattavan vaikuttaa käyttömukavuuteen. Lisäksi olin itse epävarma siitä, menisikö koko kultainen takki ilmeeltään liian rajuksi. Neuvottelimme asiasta ja päädyimme kuitenkin vaihtamaan valkoisen osion kultaiseksi. Näyttävä lopputulos oli laulajan mielestä parempi eikä lopputulos voisi koskaan olla liian raju. Materiaalin muuttamisen lisäksi ehdotin huppua laulajan aiemmin toivoman kauluksen sijasta. Mielestäni isolla hupulla saisi paremmin esille samaa tunnelmaa kuin Rauta-aika kuvan (kuva 14) vaatteissa. Päädyimme siihen, että tekisin tekonahasta myös irrotettavan hupun, joka kiinnitettäisiin takin kaulukseen painonapeilla. Sovimme, että huppu tulisi vasta Trash Festeille, jotta sen toteuttamiseen olisi enemmän aikaa.

Takin ongelmallisimmaksi yksityiskohdaksi muodostui hihojen vetoketjurakenne. Suunnittelin rakenteen (kuva 31) etukäteen, mutta se ei käytännössä toiminut toivotulla tavalla.

KUVA 31. Suunniteltu kädentien rakenne

Kankaiden paksuudesta johtuen karsin ihoa vasten tulevan suojalistan pois valmistusvaiheessa helpottaakseni ompelua. Tästä johtuen vaihdoin metalliset vetoketjut hihoissa muovisiin, jotta mahdollinen hankaus ei rikkoisi ihoa. Poistin myös vetoketjun päälle tulevasta listasta toisen kangaskerroksen jotta sen kiinnittäminen olisi mahdollista (kuva 32). Tämän suojalistan väri muuttui suunnitellusta valkoisesta kultaiseen tekonahkaan toteutusvaiheessa, sillä vaateen ulkonäkö parani ilman kokonaisuutta rikkovaa valkoista kaitaletta.

KUVA 32. Kädentien rakenne muutosten jälkeen

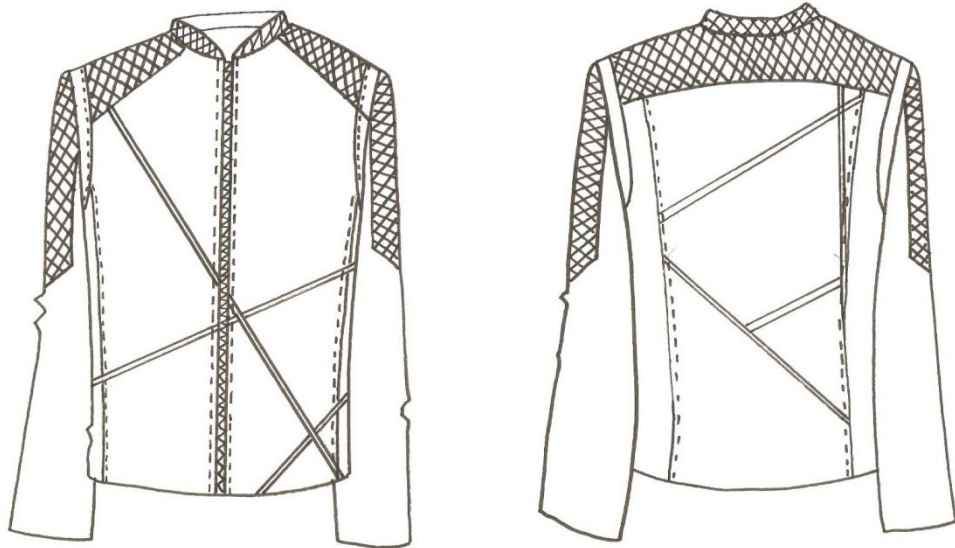
Koska takin etu- ja takakappaleet muuttuivat tekonahkaisiksi, päätin tehdä takin sivuihin osiot puuvillapohjaisesta pintastrukturista, jotta osa takista olisi hengittävämpää materiaalia. Suunnittelin kaikki yläosat vuorillisiksi helpottaakseni puettavuutta. Vuorillisina ne olisivat myös mukavampia päällä, sillä vuorikangas estäisi esimerkiksi tyllin reunaa hankaamasta ihoa. Toisaalta vuorikangas lisäisi laulajan takkiin yhden kangaskerroksen lisää ja lisäisi näin ollen takin kuumuutta lavalla. Tiedustelin asiaa laulajalta, joka oli sitä mieltä, että takki olisi joka tapauksessa kuuma päällä, joten pukemisen ja riisumisen helpottaminen olisi parempi vaihtoehto kuin jättää vuori pois.

Laulajan takissa monimutkaisen hiharakenteen vuoksi päädyin lisäämään liikkumaväljyyden kaavaan sellaisenaan. Lisäsin rinnanympärykseen väljyyttä 12 cm. Väljyyden

määrä ei ole suuri takissa käytettäväksi, mutta muusikoiden vaatteissa muoti vaatii pieniä väljyyksiä.

Pesuominaisuuksiltaan laulajan takki ei ole tekonahan suuren määrän vuoksi kovin toiminnallinen. Vaikka varmistin, että tekonahka kestää konepesun, mekaaninen hankaus koneessa voi vaurioittaa tekonahan pintaa enemmän kun tekonahkaa on paljon. Hihansuissa ja helmassa käytetty silitettävä tukikangas voi myös irrota, jos vaatetta pestään usein. Laulajan kohdalla takki tulisi siis pesettää pesulassa.

Kitaristin takki (kuva 33)

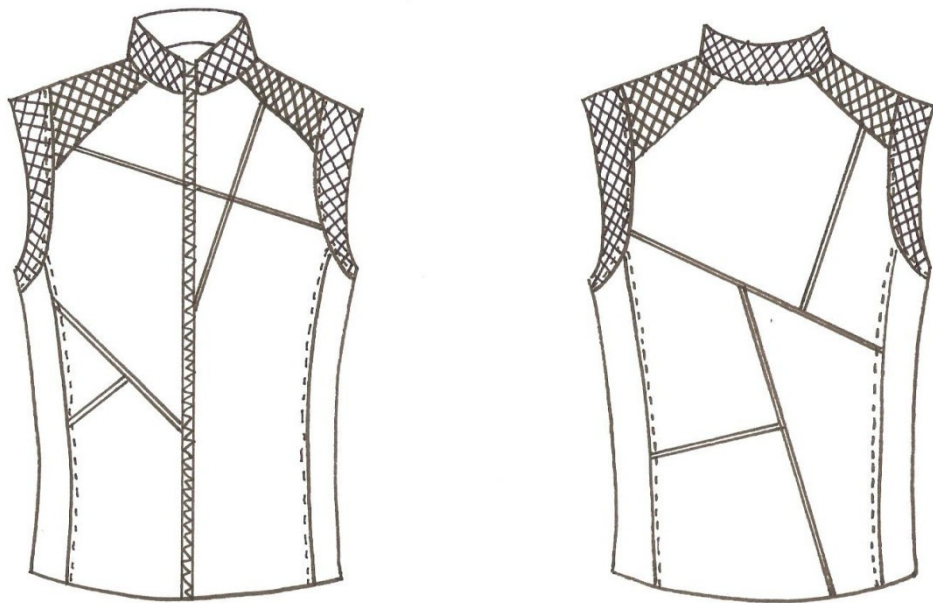

KUVA 33. Kitaristin takin viivapiirros

Kitaristin takissa hihojen ei tarvinnut olla irrotettavat, joten rakenteellisesti takista oli mahdollista tehdä laulajan takkia yksinkertaisempi. Takakappaleen hartialinjaan tuo muotoa kaarroke. Kaavoitin kaarrokkeen niin, että takakappaleelle suunnittelemani vastalaskokset pääsivät liikkeessa avautumaan toivotulla tavalla. Laskosten avulla vaatteen toiminnallisuutta oli mahdollista parantaa, sillä niillä sai tuotua lisää väljyyttä käsien liikkeitä varten. Takakappaleen keskiosa on pintastruktuuria ja laskokset sijaitsevat sen molemmissa reunoissa, jolloin laskosvarat jäävät piiloon perusasennossa seisottaessa. Väljyyttä takin kaavoissa oli rinnanympäryksen kohdalla 11,5cm.

Pesuominaisuuksiltaan kitaristin takki on laulajan takkia parempi. Hihansuissa ja helmassa olevat tukikankaat voivat pesukoneessa pestäessä irrota. Valmiista vaatteista kitaristin takin pesin itse koneessa hienopesuohjelmalla Hartwall Areenan keikan jälkeen, jolloin kaikki vaatteet olivat minulla korjauksia ja tarkastusta varten. Takkiin ei tarvinnut tehdä muutoksia, mutta etukappaleella oli punertava tahra, jonka poistamiseksi kokeilin konepesua. Pesun jälkeen takki vaati silittämistä, mutta muuten pesulla ei ollut vaikutusta materiaaleihin.

Basistin liivi (kuva 34)

KUVA 34. Basistin liivin viivapiirros

Basistin liiviin kaavoitin liikkumaväljyyttä 12cm rinnanympärykseen. Hihattomassa mallissa käsien liikkuminen on vapaata, joten sitä varten ei tarvinnut erikseen tehdä kaavoituksellisia ratkaisuja. Liivin sivut ovat puuvilla-twilliä ja etu- ja takakappaleen keskiosa pintastruktuuria. Ohuempi materiaali sivuissa lisää käyttömukavuutta ja hengittävyyttä. Alun perin olin suunnitellut kultaista tekonahkaa liivin kädenteille, kaulukseen ja olkakappaleisiin, mutta basisti itse esitti toiveen erivärisestä materiaalista. Hartwall Areenan keikalle ompelin kyseiset osiot kullavärisestä tekonahasta, mutta niin, että materiaali oli vaihdettavissa. En ehtinyt ensimmäisen sovituksen ja Hartwall Areenan välillä löytämään korvaavaa materiaalia, joten vaihdoin kankaan Trash Fes-

teille. Löysin kultaisen tekonahan tilalle tummanpunaisen tekonahan (kuva 35), joka tietyssä valossa näytti mustalta, mutta pääosin väri näkyi punaisena. Punainen väri sopi punaisiin yksityiskohtiin ja siten värimaailmaan, mutta tummana sävynä ei pistänyt liikaa silmään kokonaisuudesta. Erivärinen materiaali toi myös vaihtelua kokonaisuuteen, kun vaatteita tarkasteli ryhmänä.

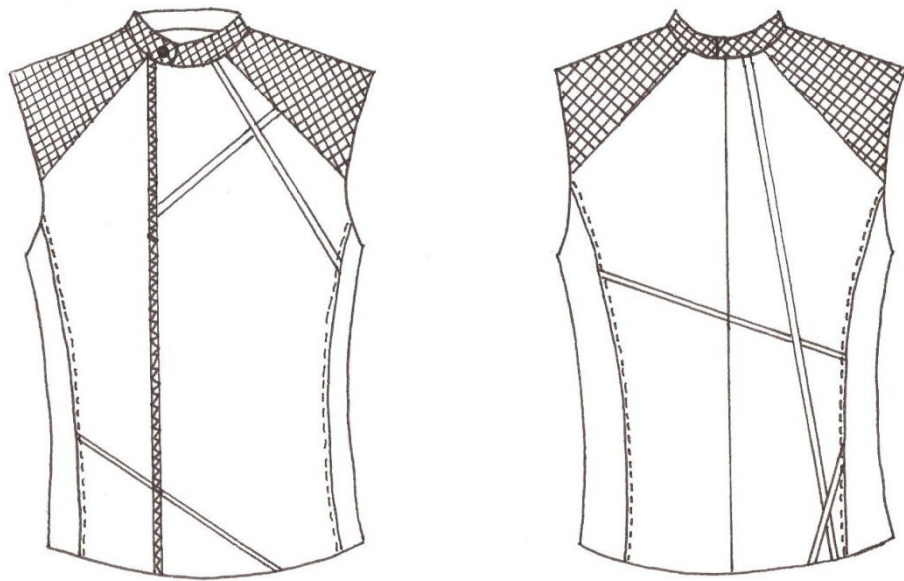

KUVA 35. Punainen tekonahka.

Punainen tekonahka ei kuitenkaan kestä pesua yhtä hyvin kuin kultainen, mikä muutti liivin pesuominaisuuksia. Se on materiaalina muovisempi kultaiseen verrattuna ja hylkii vettä. Käsien pesun punainen tekonahka kestää, mutta konepesussa pinta kovettuu ja sen kestävyys huononee. Silitettävä tukikangas tarttui punaisen tekonahan nurjaan puoleen kultaista paremmin ja pysyy käsien pestessä kiinni. Konepesussa liimakangas lähti irtoamaan.

Rumpalin liivi (kuva 36)

Kaikista vaatteista rumpalin liivi on pesuominaisuuksiltaan paras, sillä liimakankaita siinä on vähiten ja muut materiaalit kestävät konepesun. Rumpali hikoilee lavalla paljon, joten liiviä voidaan joutua pesemään useammin kuin muiden bändin jäsenten vaatteita. Sen vuoksi parempi pestävyys oli käytettävyyden kannalta tärkeää.

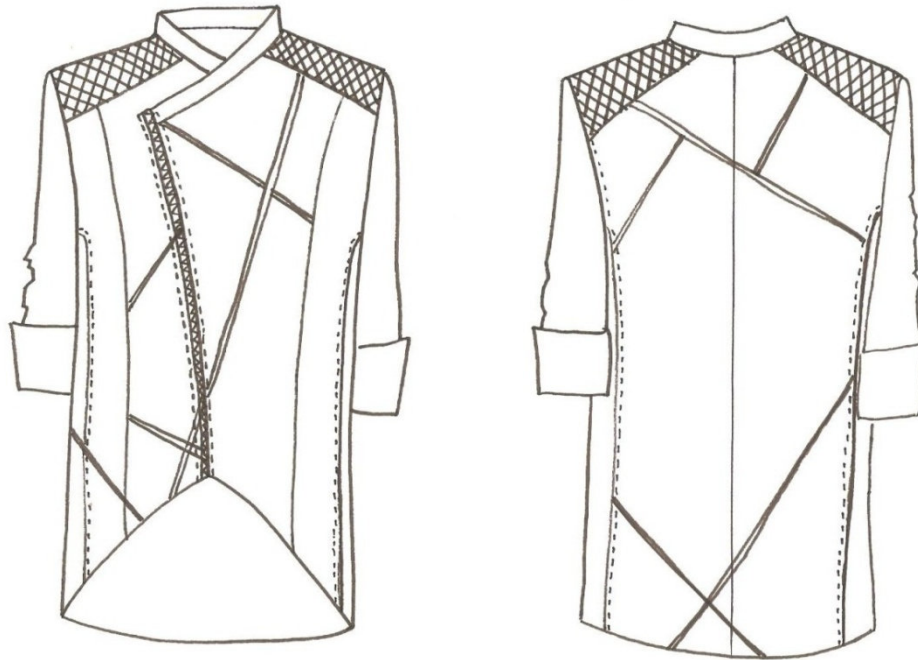
KUVA 36. Rumpalin liivin viivapiirros

Rumpujen soittaminen näkyy usein ylävartalon ja rintakehän korostumisena ja tämä piti paikkansa myös Iconcrashin rumpalin kohdalla. Kaavoitusvaiheessa tein kaavan mittojen mukaan, mutta lisäsin vaatteeseen muotoon leikatun keskitakasauman. Sauma paransi liivin istuvuutta varsinkin alaselästä. Muita muutoksia en kaavoituksen yhteydessä tehnyt, mutta ensimmäisessä sovituksessa poistin ylimääräistä väljyyttä, joka kerääntyi sivuille. Hihattomana vaate mahdollistaa käsien laajat liikeradat ja on viileämpi lavalla.

Kosketinsoittajan takki (kuva 37)

Kosketinsoittajan takissa korostuu muita soittajia enemmän olkalinja, mikä oli kosketinsoittajan toiveena. Kullanväristen olkakappaleiden lisäksi lisäsin olkatoppaukset tuomaan ryhtiä vaatteeseen. Ryhdikkyys sopii myös kosketinsoittajan mainitsemaan kapellimestarityyliin, joka vaateen ulkonäössä oli huomioitu.

KUVA 37. Kosketinsoittajan takin viivapiirros

Takin hihat ovat pituudeltaan $\frac{3}{4}$ täyspitkän hihan pituudesta. Hihaa kaavoittaessani pidin tärkeänä, ettei hihan käänne painaisi kyynärtaipeeseen, kun kättä koukistetaan. Kaavoitin käänteen asettumaan kyynärtaipeen alapuolelle ja valmistusvaiheessa hihan pituus tarkistettiin vielä soittajan päällä ennen takin viimeistelemistä.

Valmistusvaiheessa kosketinsoittajan takki koki laulajan takin ohella suuria muutoksia. Hartwall Areenan keikalle tein takista liivimallisen, sillä aika ei riittänyt hihojen huolelliseen istuttamiseen. Koska kosketinsoittajan takki oli ainoa keskeneräinen, ehdotin sen jättämistä liivimalliseksi, sillä kokonaisuus säilyi eheämpänä, mikäli kaikilla soittajilla olisi samantyylliset vaatteet. Vaikka takki ei ollutkaan täysin valmis, Hartwall areenalla välimatka esiintyjän ja yleisön välillä on niin suuri, että takin käyttäminen oli mahdollista. Keikalla, jossa yleisö olisi ollut lähempänä, takin keskeneräisyyden olisi voinut havaita, mutta kauempaa katsottuna se soveltui käyttöön yhden keikan ajan liivinä. Trash Festeille lisäsin takkiin hihat sekä yksityiskohtana samaa punaista tekonahkaa kuin basistin liivissä. Näin basistin liivin sai yhdistettyä paremmin muihin vaatteisiin ja punainen tekonahka lisäsi mielenkiintoa myös kosketinsoittajan takkiin.

Kaavoituksellisesti liikkumaväljyys on takissa yleisväljyytenä. Korjasin jälkepäin takin kädentien kaavoitusta paremman liikkuvuuden aikaansaamiseksi. Kaavoitusvaiheessa toiminnallinen tutkimukseni oli kesken, joten en ollut pystynyt hyödyntämään työvaatetuksen kautta löytämiäni ratkaisuja. Takkien kohdalla en siis kaavoitusvaiheessa korottanut kädentietä. Kitaristin ja laulajan vaatteissa tämä ei aiheuttanut ongelmaa, sillä laulajan takissa kädentien rakenne ja liikkumaväljyys vaikuttivat liikkuvuuteen ja kitaristin takissa kädentie asettui oikealle kohdalle ilman kaavamuutoksia. Kosketinsoittajan takissa kädentien korottaminen olisi kuitenkin ollut oleellista, joten lisäsin kädentielle hihaan ja sivusaumaan kainalon kohdalle ylimääräiset kappaleet. Näin hiha muistutti kädentienosuudelta enemmän luvussa 3.2 esittelemiäni toiminnallisen vaateen hiharatkaisuja.

7 VALMIIDEN VAATTEIDEN ARVIOINTI

7.1 Vaatteiden onnistuminen

Onnistuin saamaan vaatteet valmiiksi Trash Festeille ja niitä oli mahdollista käyttää jo reilua viikkoa aikaisemmin Hartwall Arenalla. Aikataululliset tavoitteet siis toteutuivat, mutta lopputuloksen kannalta olisi varmasti ollut parempi, jos valmistusvaiheessa päivät eivät olisi venyneet yli 20 tuntiin. Pitkistä päivistä ja väsymyksestä huolimatta olen tyytyväinen työn jälkeen ja vaatteiden siisteyteen. En missään vaiheessa tinkinyt työn laadusta, vaikka kiire olisi ollut suuri. Siksi voin olla tyytyväinen siihen, että tiedän vaatteiden kestävän esiintymisten aikana. Ehdin myös sovittamaan vaatteita useaan otteeseen, mikä helpotti valmistusta huomattavasti. Jos aikaa olisi ollut enemmän toiminnallisuuden tutkimiseen ennen vaatteiden toteutusta, olisin pystynyt paremmin hyödyntämään ja soveltamaan löytämiäni työ- ja urheiluvaatetuksen ratkaisuja. Olen kuitenkin tyytyväinen niihin toiminnallisiin seikkoihin, joita pystyin puvustuksessa ottamaan huomioon.

Vaatteiden visuaaliseen puoleen suhtaudun ristiriitaisesti. Kun valmiita vaatteita verrataan bändiltä saamaani ideamateriaaliin, levyn teemaan ja suunnitteluprosessin aikana kokoamiini kollaaseihin, ne toteuttavat mielestäni hyvin sitä visuaalista maailmaa, johon ne on suunniteltu. Näin jälkepäin olisin ideoinnin ja suunnittelun lisäksi halunnut painottaa enemmän myös bändiin tutustumista. Jos lähtisin nyt puoli vuotta myöhemmin suunnittelemaan vaatteita uudelleen, olisin tehnyt niistä vähemmän teat-

raaliset. Bändin toivomus oli alusta asti saada vaatteet, jotka poikkeaisivat totutusta rockbändien pukeutumisesta. Rajasin mielestäni bändiltä saamaani inspiraatiomateriaalia suuresti, mutta vaatteista olisi voinut tehdä yksityiskohdiltaan pelkistetyimmät. Esimerkiksi kultaisen tekonahan olisi jälkeinpäin ajateltuna voinut vaihtaa valkoiseen. Koska en projektin alussa tuntenut bändiä entuudestaan, suunnitteluvaiheessa oli mahdotonta tietää kuinka voimakkaasti bändi halusi ideakuvien ja kollaasien elementtejä tuotavan esille vaatteissa. Sain itse käsityksen, että vaatteet saisivat olla näyttäviä ja sellaisiksi ne suunnitteluvaiheessa muodostuivat. Esimerkiksi laulajan mukaan ensimmäisessä sovituksessa muuttunut takki ei voisi olla ulkonäöltään liian raju, vaikka itse epäilinkin lähes kokonaan kultaista takkia.

Itse arvioin vaatteita suhteessa ideamateriaaliin ja bändille näyttämiini luonnoksiin sekä kokeiluihin, joista yhdessä keskusteltiin. Mielestäni valmiissa vaatteissa näkyvät hyvin ne yksityiskohdat, jotka poimin kollaaseista. Valkoista väriä olisi voinut taittaa enemmän tai vaatteita olisi voinut patinoida kevyesti, mutta käytännössä olen tyytyväinen myös lopputuloksen ulkonäköön.

Myös bändin mielestä vaatteissa näkyy hyvin se visuaalinen maailma, josta ensimmäisessä palaverissa oli puhe. Vaatteet ovat omaperäiset ja vastasivat toimeksiantoa, mutta teatraalisuutensa vuoksi ne soveltuvat paremmin isoille lavoille. Pienemmillä keikkapaikoilla vaatteet ovat turhan näyttävät ja kokonaisuudesta tulee ”liian armeijahenkilinen”.

Laulajan takki:

Laulajan takin valmistukseen käytin toteutetuista vaatteista eniten aikaa. Monimutkaisempi kädentien rakenne vaati useamman kokeilun ennen kuin se oli tarpeeksi toimiva käytännössä. Hartwall areenalla kädentiellä oli vielä valkoinen suojakaitale peittämässä vetoketjua (kuva 38), mutta vaihdoin sen kultaiseksi ennen Trash Fest tapahtumaa (kuvat 44–45). Saatuani kädentien rakenteeltaan toimivaksi, jouduin vielä kaventamaan takkia useampaan otteeseen. Kavennusten jälkeen takin liikkumaväljyys jäi pieneksi, mutta muuten kaavoitukselliset ratkaisut toimivat hyvin käytössä.

KUVA 38. Laulaja Hartwall Areenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Takki on varmasti materiaalien takia kuuma lavalla, mutta se on visuaalisesti näyttävä. Yllätyksekseni laulaja ei koe takkia tavallista hiostavampana verrattuna muihin takkimallisiin vaatteisiin, joita hän on käyttänyt lavalla. Irrotettavat hihat ja huppu tuovat vaatteeseen toivottuja muokkausmahdollisuuksia. Muutoksista ja paljon työtä vaativista yksityiskohdista huolimatta olen tyytyväisin juuri laulajan takkiin. Koko toteutuksen ajan laulaja ilmaisi mielipiteitään selkeästi ja pystyimme yhdessä kehittämään vaateen visuaalista puolta hänen mieltymyksiään vastaavaksi. Lopullisessa takissa näkyvät selkeästi laulajan toiveiden lisäksi oma osaamiseni sekä teknisessä toteutuksessa että suunnittelussa.

Rumpalin liivi:

Rumpalin liivi (kuva 39) onnistui muita vaatteita helpommin. Ensimmäisen sovituksen jälkeen liiviin ei tullut enää muutoksia ja se istui hyvin soittajan päällä.

KUVA 39. Rumpali Hartwall Areenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Vetoketju ja painonapit tekevät pukemisesta helppoa. Käytössä rumpali on tosin huomannut, että vuorikangas jää välillä vetoketjun väliin. Ongelman korjaamiseksi rumpali ehdotti itse lisätikkausta vetoketjun viereen, mutta sitä ei ole vielä ehditty toteuttaa. Hihattomana liivi antaa käsien liikkua vapaasti soittaessa. Pieni väljyys ja muotoon leikattu keskitakasauma parantavat istuvuutta ja vaate myötäilee liikkeitä hyvin. Valkoinen väri ja hartialinjan korostus nostaa rumpalia esiin rumpujen takaa ja erottuu toiveiden mukaisesti tummaa taustaa vasten.

Kosketinsoittajan takki:

Kosketinsoittajan takkia (kuva 40) en ehtinyt saada kokonaan valmiiksi Hartwall areenalle. Halusin kuitenkin kaikki vaatteet lavalle, joten päädyin tekemään takista tämän esiintymisen ajaksi liivin. Hihojen kunnolliseen istuttamiseen ei ollut aikaa, mutta ehdin siistiä vaateen kädentien niin, ettei hihattomuus häirinnyt. Trash Festeille korjasin takkia ja lisäsin hihat (kuva 44). Hihojen liikkuvuutta korjasin vielä myöhemmin lisäämällä ylimääräiset kappaleet kainalon kohdalle sekä hihaan että miehus-

taan korottaakseni kädentietä. Korjauksen jälkeen vaate toimi myös kosketinsoittajan mielestä hyvin lavalla.

KUVA 40. Kosketinsoittaja Hartwall Arenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Onnistuin mielestäni saamaan takissa hyvin esille kosketinsoittajan toiveen ”kapellimestarityylistä”. Toispuoleinen kiinnitys, hartialinjan korostus ja eri materiaalien käyttö tekee mielestäni takista mielenkiintoisen. Muita takkeja ja liivejä pidempänä takki oli muodoltaan erilainen ja erottui yksittäisenä vaatteena. Vajaamittaiset hihat eivät häiritse soittamista ja niiden tekonahkaiset yksityiskohdat tuovat vaatteeseen mielenkiintoa myös soittajan seisoessa sivuttain yleisöön nähden. Pitkä metalliveto-
ketju oli soittajan mukaan aluksi hieman hankala ja jumittui helposti. Käsittelin veto-
ketjun ennen Trash Fest tapahtumaa kynttilällä, mikä helpotti puettavuutta heti eikä
vetoketjua tarvinnut ommella uudelleen. Lapsena oppimani niksi kynttilän steariinin
hankaamisesta vetoketjuun parantaa vetoketjun vetimen kulkua. Opetin konstin myös
muille bändin jäsenille siltä varalta, että sama ongelma tulisi esille muissa vaatteissa.

Kitaristin takki:

Kitaristin takki (kuvat 41 ja 46–47) onnistui rumpalin liivin tavoin ilman suurempia muutoksia toteutuksen aikana. Takin istuvuus ja hihojen sopiva pituus toimivat hyvin lavalla. Takakappaleella olevat laskokset tuovat lisää liikkumaväljyyttä varsinkin käsiä eteen ja ylös nostettaessa. Kitaristin mukaan takki toimii hyvin liikkeessä eikä hiosta tai tunnu muuten epämiellyttävältä.

KUVA 41. Kitaristi Hartwall Areenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

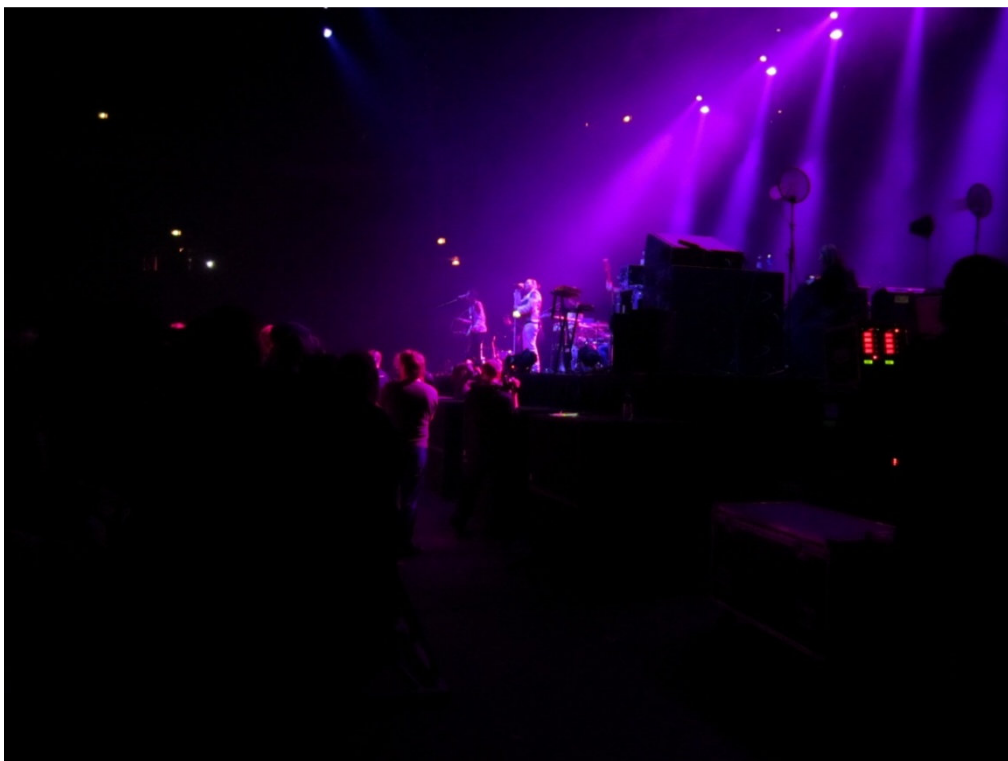
Basistin liivi:

Basistin liivi (kuvat 42 ja 48) koki suhteellisen suuria muutoksia valmistusprosessin aikana. Hartwall areenalla liivin kädenteillä, kauluksessa ja hartioiden kohdalla oli materiaalina kultainen tekonahka, joka vaihtui punaiseen tekonahkaan ennen Trash Fest tapahtumaa. Lisäksi kavensin liivistä paljon alkuperäistä liikkumaväljyyttä. Kaikista vaatteista suhtauduin itse ristiriitaisimmin juuri basistin liiviin. Se on toteutukseltaan siisti ja yhdistyy muihin vaatteisiin, mutta punaisen tekonahan ansiosta on myös selkeästi yksilöllinen. Liivin materiaalit ja malli ovat ehkä liian feminiiniset basistin persoonaan ja omaan tyyliin nähden. Tästä johtuen olin itse prosessin aikana huolissani siitä onko vaate varmasti mieluinen. Vaatteen arvioinnin yhteydessä soittaja kuitenkin totesi olevansa tyytyväinen liiviin.

KUVA 42. Basisti Hartwall Arenalla, 20.3.2011. Kuva: Riina Peuhu

Mielestäni vaatteet sopivat varsinkin Hartwall Areenan kokoiseen tilaan, sillä valkoinen väri tehosti näkyvyyttä ja toi bändiä esille muuten tummasävyisestä taustasta (kuva 43). Myös bändi on yhtä mieltä siitä, että tyyliltään vaatteet olivat parhaimmillaan juuri Hartwall Arenalla.

KUVA 43. Iconcrash Hartwall Arenalla

Trash Festeillä vaatteet olivat viimeistellympiä kuin Hartwall Areenalla, mutta myös yleisö oli lähempänä. Jännitin itse Trash Festeillä yleisön reaktioita vaatteisiin, sillä tapahtumassa bändit, yleisö, valokuvaajat ja muu henkilökunta kuuluvat tutkimukseni kohderyhmään tai seuraavat sitä tiiviisti. Kultainen tekonahka sai aikaan muutamia huvittuneita hymyjä, mutta muuten en kuullut selkeästi negatiivista palautetta paikalla. Odotin räikeämpiä kommentteja asuista, sillä ne poikkesivat huomattavasti muiden 13 tapahtumassa esiintyneen bändin pukeutumisesta. Bändi oli itse saanut sekä positiivista että hieman ihmettelevää palautetta vaatteista. Useimmiten kuullut kommentit ”avaruuscowboy” ja ”armeija marsista” viittasivat lähinnä vaatteiden totutusta poikkeavaan tyyliin. Samoja ilmaisuja tuli esille sekä positiivisissa että negatiivisissa kommentteissa. Trash Festeillä kuvaamassa ollut amerikkalainen valokuvaaja Kaylin Idora kuvasi Iconcrashia ja tapahtuman jälkeen hän lähetti minulle ottamiaan kuvia. Kuvista näkyy mielestäni hyvin, minkälainen kokonaisuus vaatteista muodostuu. Kuvissa 44–45 näkyy laulajan takkiin lisätty huppu. Vielä Trash Festeillä iso huppu oli viittamainen, sillä raskaan materiaalin vuoksi huppu ei pysynyt kunnolla päässä. Tapahtuman jälkeen lisäsin hupun sisään rautalankaisen kehikon, jolla huppuun sai muotoa myös silloin, kun sitä ei pidetä päässä.

KUVA 44. Kosketinsoittaja, basisti ja laulaja, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

KUVA 45. Laulaja, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

Yleisesti ottaen bändi vaikutti tyytyväisiltä siihen, miten alkuperäinen visio näkyi vaatteissa. Tyyliään kokonaisuus olisi voinut olla vähemmän univormumainen, mutta yksittäisinä vaatteet toimivat hyvin. Varsinkin näkyvyydestä sain positiivista palautetta, sillä lähes poikkeuksetta esiintymispaikat ovat hämääriä ja sisustukseltaan tummia. Valkoisissa vaatteissa esiintyjät nousivat selkeästi esiin keikan aikana (kuvat 43, 46–47).

KUVA 46. Kitaristi ja rumpali, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

KUVA 47. Basisti, Trash Fest IV, 31.3.2011. Kuva: Kaylin Idora.

7.2 Muutoksia

Toukokuussa 2011 sain kuulla, että levyn teema oli muuttunut sen valmistumisen myötä. Kalevala-henkisyyteen ja maailmanlopuntalveen painottuva maailma oli vaihtunut kunnianosoitukseksi laulajan kotipaikkakunnalle ja edesmenneille isovanhemmille. Levyn teeman muuttumisen myötä vaatteille asetetut visuaaliset kriteerit olivat muuttuneet. Sekä levy-yhtiö että managerit olivat sitä mieltä, että bändin aiempi pelkistetty tyyli sopi paremmin levyn uuteen teemaan. Vaatteiden värimaailma olisi myös soveltuvampi mustana. Bändin uusiin promokuviiin bändi stailattiin mustiin vaatteisiin (kuva 48).

KUVA 48. Iconcrash 2011

Tieto tuli yllättäen ja oli järkytys satojen työtuntien jälkeen. Neuvottelin laulajan kanssa ja sovimme, että yrittäisin värjätä vaatteet jotta ne sopisivat toivottuun mustaan värimaailmaan. Värjäyksen mahdollisuus ei ollut ajankohtainen suunnitteluvaiheessa, mikä hankaloitti värjäämistä. Värjäsin vaatteet kattilassa ja musta väri tarttui hyvin puuvillaan. Tekonahka, tylli ja ompelulangat eivät synteettisinä materiaaleina kuitenkaan imeneet itseensä väriä (kuva 49).

KUVA 49. Vaatteet kattilavärjäyksen jälkeen

Lukuisten kokeilujen jälkeen päädyin maalaamaan tekonahan pinnan ohuella nahkamaalilla, jotta siihen saisi tummemman ja mustan värimaailman kannalta paremman sävyn. Olin harkinnut myös tekonahan maalaamista mustaksi spraymaaleilla, mutta maali olisi kovettanut kankaan pinnan ja voinut varsinkin laulajan vaatteessa vaikuttaa liikkuvuuteen. Nahkamaalilla käsitelty tekonahka (kuva 50) säilytti metallisen sävyn, mutta ei yhtä huomiota herättävästi kuin käsittelemättömänä (kuva 49).

KUVA 50. Nahkamaalilla käsitellyt vaatteet

Värimaailman lisäksi vaatteista oli saatu palautetta, että osa niistä oli liiallisen väljyytensä vuoksi liian suuria ja siksi epäedustavia. Värjäyksen yhteydessä kavensin laulajan takkia ja basistin liiviä. Olin kaventanut laulajan takkia jo aiemmin ja uusi kavennus poisti loputkin alkuperäisestä liikkumaväljyydestä. Kaventaminen vaikutti suoraan käsien liikkuvuuteen ja takki alkoi kiristää kainaloista. Tein laulajan takkiin samankaltaisen lisäyksen kuin kosketinsoittajan takissa korottaakseni kädenteitä. Liikkuvuuden parantamisen yhteydessä vaihdoin myös valkoiset muovivetoketjut mustiin (kuva 51).

KUVA 51. Laulajan takin kädentien muutos

Värjätyt vaatteet saivat hyväksynnän ja niistä rumpalin liivi, kosketinsoittajan takki ja laulajan takki hihattomina ovat mukana bändin musiikkivideolla ”Stockholm”. Vaikka alun perin suunnittelin vaatteet valkoisiksi, mielestäni materiaalien ominaisuudet tulevat hyvin esille myös värjätyissä vaatteissa. Korostuneet ompeleet sekä nahkamaalilla eläväksi käsitelty tekonahan pinta tuovat mielenkiintoa materiaaleihin. Eri kankaiden kontrasti on värjättyinä pienempi, mikä vähensi ”avaruushenkisyyttä”. Vaatteet ovat edelleen selkeästi poikkeavat perinteisistä rock-muusikkojen asuista, mikä toteuttaa sekä alkuperäistä toimeksiantoa että omaa visiotani. Bändi koki tummempien vaatteiden sopivan paremmin bändin tyyliin. Alkuperäisestä suunnittelun lähtökohdasta muuttunut levyn teema vaikuttaa kuitenkin vaatteiden visuaaliseen toimivuuteen. Uuteen teemaan olisi paremmin sopinut vähemmän teatraalinen tyyli. Muuten bändi on tyytyväinen vaatteisiin ja projektin etenemiseen. Aikataulut puvustuksen suhteen pitivät ja vaatteiden laatu on hyvä.

8 POHDINTA

Vaikka olin varautunut, että aikataulu olisi puvustuksen toteutuksessa todennäköisin ongelma, en osannut varautua siihen, kuinka isoksi ongelmaksi aika – tai oikeammin sen puute osoittautuisi. Iconcrash varmistui puvustettavaksi yhtyeeksi kaksi viikkoa sen jälkeen, kun olin esitellyt opinnäytetyöni idean. Bändin aikataulun sovittaminen opinnäytetyöhöni ja tavoiteltu aikataulu saada kolmessa kuukaudessa yläosat sujuvasti valmiiksi Trash Fest tapahtumaan on jälkeenpäin ajateltuna järjetöntä. Muiden koulu-tehtävien ja töiden ohella tein opinnäytetyötäni lähes kellon ympäri, mutta silti vaatteiden kanssa tuli kiire. Toiminnallisiin vaatteisiin liittyvään tutkimukseeni en ehtinyt keskittyä kyselyn toteuttamista enempää ennen kuin vaatteet olivat jo valmiit, mikä on nähtävissä valmiissa vaatteissa. Hartwall areenan keikka 1,5 viikkoa alustavaa ”deadline” aiemmin ei sekään vähentänyt unettomien öiden määrää.

Vastoinkäymisistä ja kiireestä huolimatta sain itse todella paljon irti opinnäytetyöni tekemisestä. Tutkimusosuutta voin varmasti hyödyntää jatkossa esiintymisvaatteita tehdessäni. Musiikkivideolle ja Hartwall Areenalle päätyneet vaatteet ovat saavutus sinänsä. Suurin anti projektista ei kuitenkaan ole valmiissa vaatteissa vaan siinä, kuinka paljon opin muusikoiden puvustamiseen vaikuttavista ulkopuolisista tekijöistä kuten levyntekoprosessista. En ole aikaisemmin suunnitellut esiintymisvaatteita levyä viimeistelevälle bändille ja yhtyeen studiotyöskentely vaikuttaa myös suunnitteluprosessiin.

Opin myös itsestäni ja omista voimavaroistani paljon. Voin ylpeänä sanoa pystyväni tarpeen vaatiessa tekemään huolellista jälkeä nukkumatta juuri lainkaan. Pahimmillaan ennen Hartwall Areenan keikkaa nukuin kahden viikon aikana keskimäärin kaksi tuntia yössä ja saatoin ommella vuorokauden ympäri. Väsymyksen voittamisen lisäksi nuo pari viikkoa vaativat myös äärimmäistä stressinsietokykyä. Hanskat olisi voinut lyödä tiskiinkin, kun vielä viisitoista minuuttia ennen keikan alkua ompelin Hartwall Areenan takahuoneessa. Opinnäytetyöni aihe ja laajuus eivät olleet helpoimmasta päästä ja vaikka aikataulun vuoksi housut jäivät toteutuksesta pois, olen silti tyytyväinen valintaani työskennellä yksin. Vaikka aikataulun kannalta toinen suunnittelija ideoimisessa ja käsipari toteutuksessa olisivatkin nopeuttaneet asioita, omalle työskentelylleni oli tärkeää, että sain pitää kaikki langat omissa käsissäni. Varsinkin stressaa-

vimpina hetkinä tekeminen oli helpompaa, kun pystyin keskittymään koko prosessin hallintaan yksin.

Aikataulun suurin ongelma oli se, etten pystynyt tekemään tutkimusta ennen vaatteiden toteuttamista. Osittain olisin voinut vaikuttaa aikatauluun myös itse jättämällä osan koulutehtävistä ja koulun ulkopuoliset työt sivuun opinnäytetyön ajaksi. Tutkimus ei silti olisi ollut kokonaan valmis ajoissa, sillä aikaa keräämäni materiaalin lukemiseen ei ollut. Olen silti tyytyväinen, että pystyin toteuttamaan kyselytutkimuksen projektin alkuvaiheessa. Kyselytutkimuksen tuloksista oli suuri apu suunnittelussa varsinkin toiminnallisten yksityiskohtien osalta. En ehtinyt lukea työ- ja suojavaatteista paljoakaan ennen vaatteiden toteutusta, joten niiden ominaisuuksien suunnittelussa on käytetty koulussa saamieni tietojen lisäksi lähes pelkästään kyselyn tuloksia.

Suunnittelu- ja valmistusvaiheessa projektia helpotti todella paljon se, että toimeksiantajani oli Helsingissä vaikuttava bändi. Palaverien ja sovitusten järjestäminen oli helpompaa, kun pystyin yöpymään kotipaikkakunnallani. Tämä mahdollisti myös useamman sovituskerran ja sen, että pystyin tekemään osan korjauksista Helsingissä. Vaikka bändin tapaamisen sopiminen oli helppoa Helsingissä ollessani, niiden järjestämisessä olisi ollut parantamisen varaa. Nyt ne olivat tilanteina vähän hajanaisia bändin keskittyessä samaa aikaa levyntekoon ja keskusteluun. Tein itse muistiinpanoja käsin, mikä ei ollut ehkä paras dokumentointitapa. Keskustelujen tallentaminen videolle tai ääniraitana olisi ollut tehokkaampaa. Nyt oli täysin oman kirjoitusnopeuteni ja muistini varassa, kuinka paljon informaatiota sain talteen. Ensimmäisessä ideapalaverissa ehdin kirjoittaa enemmän ja ensimmäisessä kollaasissa tulevat ideat on tallennettu silloin. Myöhemmin bändin jäsenten esittämät kommentit materiaaleista ja luonnoksista merkitsin ylös paljon hätäisemmin.

Projektin aikana myös informaation välittyminen bändiltä oli välillä hidasta ja esimerkiksi teeman muuttumisesta sain tiedon vasta 1,5 kuukautta Trash Festien jälkeen. Yritin itse mahdollisimman hyvin kertoa bändille missä vaiheessa suunnittelu milloinkin oli ja esittelin mahdollisimman paljon materiaalia jokaisessa tapaamisessa. Saatoin silti välillä käyttää liikaa ammattisanastoa tai muuten unohtaa, että toimeksiantajani ei tunne puvustusprosessia yhtä hyvin kuin minä itse. Kommunikoinnissa oli ongelmia myös bändin mielestä. Kaikki tavoitteet eivät välttämättä välittyneet molemmille osapuolille. Tässä olisi ollut suureksi avuksi se, että olisin tuntenut bändin jo ennen opinnäytetyön aloittamista.

Mietin useaan otteeseen projektin aikana, oliko Iconcrashin valinta toimeksiantajaksi oikea päätös. Olen edelleen sitä mieltä, että se oli monessa suhteessa opinnäytetyön tekemiselle paras vaihtoehto. Bändinä sillä on jo jonkun verran nimeä, selkeä aikataulu ja levy-yhtiö huolehtimassa aikataulun pitävyydestä. Toiminnallisuuden kannalta valitsin Iconcrashin, koska bändissä oli viisi eri soittimia soittavaa jäsentä. Tutkimukseni kannalta pystyin siis huomiomaan eri soitinten vaikutuksia paremmin. Bändi ei myöskään halunnut perinteistä bändipuvustusta vaan jo ideamateriaali oli paljon rikkaampaa kuin olin odottanut. Vaatteiden esille pääseminen Hartwall Arenalla, Trash Fest-tapahtumassa sekä musiikkivideossa oli motivoivaa ja kokemuksena erilainen. Monessa suhteessa Iconcrash osoittautui hyväksi vaihtoehdoksi. En silti vieläkään ole varma, oliko Iconcrash oikea bändi juuri tähän opinnäytetyöhön. Opinnäytetyöni pääidea oli tutkia toiminnallisuutta ja sen tutkiminen olisi helpottunut suuresti, jos olisin tuntenut toimeksiantajan etukäteen. Valmiiksi tuttujen muusikoiden lavakäyttäytymisen olisi ollut minulle tuttua ja esimerkiksi itse kuvaamaani valokuvamateriaalia olisi ollut paljon käytettävissä suunnittelun pohjalla. Bändi, jolla ei olisi ollut samanlaista aikataulua olisi antanut enemmän mahdollisuuksia toiminnallisuuden tutkimiseen. Esimerkiksi erilaisia laskosratkaisuja olisi voinut tutkia prototyyppien avulla. Ylipäänsä se, että aikataulu olisi sallinut tutkimuksen tekemisen työn ennen toteutusta, olisi ollut suureksi avuksi. Oli toimeksiantajan valinta oikea tai ei, sain silti paljon kokemusta suunnittelijana.

Jatkotutkimuksia ajatellen bändipuvustuksissa voisi tutkia toki toiminnallisuutta vielä lisää. Liikeradat ja lavaesiintyminen eroavat eri musiikkityylien välillä esimerkiksi liikkeiden näytävyydessä. Voisi olla myös kiinnostavaa tutkia esimerkiksi, miten yleisö ja fanit kokevat idoliensa pukeutumisen vaikuttavan musiikin tuomiin elämyksiin sekä miten yleisö vaikuttaa muusikoiden vaatevalintoihin.

Omassa opinnäytetyössäni onnistuin vastaamaan mielestäni sille asettamiini tavoitteisiin hyvin. Bändin valinta toimeksiantajaksi toi puvustuksen suunnitteluun ja valmistukseen sen verran haastavuutta, että projekti oli kokonaisuudessaan hyvin opettavainen. Vaikka loppumetreillä puvustus muuttui radikaalisti ja jouduin näkemään paljon vaivaa, etteivät tekemäni työtunnit olisi osoittautuneet turhiksi, olen lopputulokseen tyytyväinen. Saamani palautteen perusteella myös bändi on tyytyväinen saamiinsa vaatteisiin. Iconcrashin yhteydessä ei mainita minua suunnittelijana, mutta varsinkin Helsingin rockpiireissä nyt useampi tietää minun tekevän vaatteita. Useampia pyyntö-

jä vaatteiden muokkaamiseen ja toteuttamiseen on tullut, joten on hyvinkin mahdollista, että pystyn suuntautumaan musiikkialan esiintymisvaatteisiin myös valmistumiseni jälkeen.

LÄHTEET

- Anttila, Pirkko 1998. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Helsinki: Akatiimi Oy.
- Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisuu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.
- Anttila, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi Oy.
- Boncamper, Irma 2006. Vaatetusalan materiaalit. Porvoo: WSOY.
- Frith, Simon 1996. Performing rites: One the value of popular music. Oxford: Oxford University Press.
- Harrison, Mary Kent 1998. How to dress dancers. London: Dance Books Ltd.
- Holopainen Martti; Pulkkinen Pekka 2008. Tilastolliset menetelmät. Helsinki: WSOY.
- Huotari,petteri, Laitakari-Svärd, Ira, Laakko, Johanna & Koskinen Ilpo 2003. Käyttäjakeskeinen tuotesuunnittelu- käyttäjätiedon keruu, mallittaminen ja arviointi. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ilmarinen, Raija (toim.) 1982. Lämpöviihtyvyys ja työvaatetus. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Jones, Mablen 1987. Getting it on – The Clothing of Rock`n`Roll. New York: Abbeville Press.
- Jordan, Patrick W. 2000. Designing pleasurable products. London: Taylor & Francis.
- Kettunen, Ilkka 2000. Muodon palapeli. Porvoo: WSOY.
- Koskennurmi-Sivonen, Ritva& Raunio, Anna-Mari (toim.) 2000. Vaatekirja. Helsinki: Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitos.
- Markula, Raija 1992. Tekstiilitieto. Porvoo: WSOY.
- Mundy, Julie 2003. Elvis Fashion: From Memphis to Vegas. New York: Universe Publishing.
- Mäkinen, Helena ym. (toim.) 1996. Toimiva työ- ja suojavaatetus. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Ojala, Raija (toim.)1995.Esiintyjä - taiteen tulkki ja tekijä. Porvoo: WSOY
- Peuhu, Jaani 2011. Henkilökohtainen tiedonanto 1.1–23.1.2011. Laulaja, Iconcrash.

Reverbnation 2010. Iconcrashin artistiprofiili. WWW-dokumentti.
http://www.reverbnation.com/page_object/page_object_bio/artist_3281 (luettu 15.1.2011)

Risikko, Tanja & Marttila-Vesalainen, Ritva 2006. Vaatteet ja haasteet. Helsinki: WSOY.

Rosenblad-Wallin, Elsa 1983. Människa, beklädnad och miljö, metod för utveckling av funktionella beklädnad. Göteborg: Chalmers Tekniska Högskola.

Sarpaneva, Pi & Kuhlefeldt, Maj 1979. Työvaate – lähin työympäristö. Helsinki: Sitra.

Soundi 2010. Iconcrashin levyarvostelu. WWW-dokumentti.
http://www.soundi.fi/arvostelut?nid=10341&levyarvostelu=Iconcrash_Enochian+Devices (luettu 15.1.2011)

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Tammi.

KUVALÄHTEET

KUVA 2. Työliikkeiden vaatima väljyys. (Mäkinen 1996, 119)

KUVA 8. Elvis Presley Bill Belew in suunnittelemassa haalarissa.
<http://cdn.mos.totalfilm.com/images/e/elvis-thats-the-800-75.jpg>
 Luettu 21.9.2011.

KUVA 9. Väljyyslaskoksia. (Mäkinen 1996, 128)

KUVA 10. Ikkunanpesijän hihan kaavoitus. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2005, 103)

KUVA 11. Konepajateollisuuden työntekijän hiha. (Koskennurmi-Sivonen 2000, 185)

KUVA 12. Housujen kaavamuutokset. (Marttila-Vesalainen & Risikko 2005, 103)

KUVA 13. Iconcrash Promo 2010
<http://www.myspace.com/iconcrash/photos/67603513#{%22ImageId%22%3A67603513}> (Ilkka Hämäläinen)
 Luettu 7.2.2011

KUVA 14. Rauta-aika, Pohjan Akka
<http://www.kalevalaseura.fi/kaku/sivu.php?n=p1a5&s=p1a5s7s2&h=hp1a5&f=fp1s>
 Luettu 31.12.2010

KUVA 15. Interpol

<http://www.treschicnow.com/wp-content/uploads/f28b8bb732018614a94a99ec39b57ee4.jpg>

Luettu 21.1.2011

KUVA 16. Jonsi Promo 2010

<http://www.tentimesone.com/wp-content/uploads/2010/07/Jonsi.jpg>

Luettu 21.1.2011

KUVA 17. Björk

<http://hearingtest.files.wordpress.com/2007/04/bjorkus.jpg>

Luettu 21.1.2011

KUVA 18. Dimmu Borgir 2010

http://www.fearnnet.com/eol_images/Entire_Site/2010922/a_Dimmu_Borgir_2010a.jpg

Luettu 21.1.2011

KUVAT 38–42. Hartwall Areena 20.3.2011 © Riina Peuhu

KUVAT 44–47. Trash Fest IV, 31.3.2011 © Kaylin Idora

KUVA 48. Iconcrash promo 2011

<http://www.reverbnation.com/iconcrash>

Luettu 6.9.2011

Kysely:

Nimi/nimimerkki:

Bändi(t):

Instrumentti:

Vaatevalinnat:

Minkälaisia vaatteita yleensä käytät keikoilla? Miksi?

Pukeudutko samoin lavalla ja sen ulkopuolella?

Löytyykö kaupoista valmiina haluamiasi vaatteita?

- Jos / jos ei, pitääkö ostamiasi vaatteita korjata tai tuunata itsellesi sopivammiksi?
- Miten ja mistä kohtaa niitä pitää muokata?

Miten soittimesi vaikuttaa vaatevalintoihin?

Mikä on olennaista esiintymisvaatteessa?

Vaatteen malli, materiaali ja yksityiskohdat:

Mitä liikkeet ja asennot edellyttävät vaatteilta?

Menevätkö vaatteesi rikki keikoilla? Jos niin minkälaisessa tilanteessa ja mistä kohtaa?

Minkälaisia yksityiskohtia vaatteissa ei saa olla esimerkiksi turvallisuuden takia? (tarttuminen yms.)

Minkälaiset yksityiskohdat voivat esimerkiksi naarmuttaa soittimia tai haitata muuten soittamista?

Pitäisikö nyt käyttämässäsi vaatteissa olla jokin yksityiskohta toisin?

Pitäisikö vaatteissa olla esimerkiksi polvien, hartioiden tai käsivarren liikkeille lisää tilaa?

Mikä kiinnitysmekanismi on käytännöllisin missäkin vaatteessa? (vetoketju, napit, nepparit, tarra, hakaset..)

Ja onko jotain mikä ei toimi ollenkaan?

Minkä tyyppiset materiaalit ovat parhaimpia lavalla?

Minkälaisista materiaaleista tehtyjä vaatteita et käyttäisi mielelläsi keikoilla? Miksi?

Meneekö visuaalisuus mukavuuden edelle?

Omistatko vaatetta, joka tuntuu epämukavalta, mutta jota käytät siitä huolimatta lavalla?
(Perustele)

Huolto, säilytys, kuljetus?

Onko oleellista, että vaatteet voi pestä pesukoneessa?

Olisitko valmis pesemään käsin tai viemään pesulaan vaatteita, jos vaatteen materiaali tai yksityiskohdat eivät kestä pesua koneessa?

Ovatko silittämistä vaativat vaatteet hankalia?

Puetko keikkavaatteet jo kotona / muussa majoittumispaikassa vai vasta keikkapaikalla? Jos keikkapaikalla, miten kuljetat vaatteesi sinne?

Miten vaatteita säilytetään ja huolletaan kiertueella tai pidemmällä keikkamatkalla?

Jotain muuta olennaista mieleen tullutta, jota kysymyksissä ei mainittu?

MILLAINEN ON HYVÄ ESIINTYMISVAATE?

Kiitos kysymyksiin vastaamisesta jo ennakkoon. Mukana olevia kysymyksiä on paljon, mutta jokainen vastaus auttaa olennaisesti tutkimukseni etenemistä, sillä kuten todettu, tässä asiassa asiantuntijatieto löytyy lavalta. Kysymykset alkavat perusfaktoista eli vastaajan tiedoista. Toivoisin vastausta jokaiseen kohtaan myös tässä, sillä itseleni vastausten tulkinnassa on apua, jos tiedän mistä bändistä on kyse. Toisaalta, jos et tällä hetkellä soita missään bändissä, se ei toki ole ongelma. Tulen mahdollisesti lainaamaan joitain vastauksia kyselyn puolelta suoraan tutkimuksessani, jolloin lainauksen yhteydessä vastaajan tiedot näkyvät seuraavasti:

”..lavalla on ...”

- *”kitaristi” tai ”soitin, bändi”*

Nimi tai nimimerkki on informaatiota itseäni varten vastausten läpikäymisvaiheeseen, mutta mahdollisesti mainitsen osallistuneiden nimet esimerkiksi kirjoittaessani arviointia projektin kulusta. Mikäli et halua nimeäsi tai bändisi nimeä käytettävän opinnytteessäni, ilmoita se erikseen.

Itse kyselyn puolella kysymykset koskevat hyvän esiintymisvaatteen ominaisuuksia. Opinnäytetyöni rajauksesta johtuen olen ensisijaisesti kiinnostunut käytännöllisyyteen liittyvästä tiedosta, sillä hyväksi todettuja kaavoitus-, ompelu- ja materiaaliratkaisuja voi käyttää visuaalisesti erilaisiin vaatteisiin. Visuaalinen puolihan on, ja saakin olla, esiintyjäkohtainen.

Esimerkiksi vaatteiden rikkoutumista käsittelevässä kohdassa olisi olennaista, että saisin tietää mikä tarkalleen menee rikki. Jos housut ratkeavat haaroista niin onko kyseessä rikkoutunut ommel vai revennyt kangas. Samoin kaikki irronneista napeista kävellessä kuluneisiin lahkeensuihin on tärkeää infoa tutkimukselleni.

Kuljetukseen ja säilytykseen liittyvissä kysymyksissä pointti on ennen kaikkea siinä, miten esimerkiksi kassin pohjalla kuljetettu vaate näyttäisi vielä lavalla hyväkuntoiselta.

Mitä tarkempia vastauksia jaksatte kirjoittaa, sitä enemmän siitä on hyötyä. Vaikka itse tiedätte, ja jossain määrin myös minä tiedän vastauksia kysymyksiin, niin opinnytettyöni lukijat eivät välttämättä tiedä ja siksi tarkoista vastauksista on apua.

RYHMÄHAASTATTELUN RUNKO – ICONCRASH

Minkälaisia vaatteita bändillä on ollut aiemmin keikkavaatteina ja mistä tyyli on syntynyt?

Onko tähän asti keikkavaatteita käytetty pelkästään keikoilla vai ovatko ne olleet käytössä myös muuten?

Jos niin onko olennaista, että nyt tehtävistä vaatteista osaa voidaan käyttää myös arkena?

Kuinka paljon lähdetään muuttamaan aiempaa tyyliä ja mihin suuntaan?

Millainen budjetti?

Minkälaista vaikutelmaa haetaan/ei haeta?

Halutaanko jotain/joitain bändin jäseniä korostaa vai haetaanko yhtenäistä linjaa?

Maailma mitä ollaan luomassa? *Jtn uutta mieleen tullutta?*

Värimaailma valkoisen lisäksi? *Eri valkoisen sävyt?*

Kuinka paljon yksityiskohtia ja millaisia ne voivat olla, jotta soittaminen ei häiriinny?

LIITE 3(2).
Ryhmähaastattelun pohja

Mitä materiaaleja on toivomuksena?

Onko toiveita, että vaatteissa olisi jokin printti?

Onko jotain symboliikkaa mitä vaatteissa voisi käyttää?

Asusteet?

ICONCRASHIN LISÄKYSYMYKSET JÄSENITTÄIN

Toiveita nyt toteutettavista vaatteista:

Millaisen alaosan haluaisit?

Millaisen yläosan? (hihallinen /hihaton /kauluspaita/t-paita/ liivi..)

Kuinka monta vaatekappaletta kokonaisuudessa saisi olla? (Esimerkiksi housut + paita, housut + paita + liivi/takki, yms.)

Kuinka tiukkoja tai väljiä vaatteita toivoisit?

Onko jotain, mitä haluat korostaa vaatteella?

Onko jotain asusteita, koruja tai muuta, joka kuuluu aina mukaan asuun?

Jotain muuta olennaista mieleen tullutta, jota kysymyksissä ei mainittu?

Palautelomake

Toiminnallisuus:

1. Salliiko vaate kaikki lavalla tehtävät liikkeet?
2. Materiaalit ja hengittävyys
3. Puettavuus
4. Onko vaatteessa jokin yksityiskohta joka ei toimi?
5. Huolto

Ulkonäkö:

Valkoiset vaatteet:

1. Näkykö vaatteissa ideakuvien ja ensimmäisten palaverien teemat?
2. Miten vaatteet soveltuivat Hartwall Areenalle?
  - a. Yksityiskohdat
  - b. Tyyli
  - c. Näkyvyys
3. Entä Trash Festeille?
4. Minkälaista palautetta vaatteista tuli?

Värjätyt / korjatut vaatteet:

5. Paraniko vaatteiden istuvuus/toimivuus korjausten myötä? (Jaani, Riku, Arttu)
6. Sopiiko värjättyjen vaatteiden ulkonäkö paremmin bändin tyyliin?

Puvustusprosessi:

7. Projektin eteneminen
8. Mitä kehitettävää työskentelyssä olisi?
9. Jotain muuta?